

AKPT
AGJENCIA KOMBETARE E
PLANIFIKIMIT TE TERRITORIT

BASHKIA MALIQ

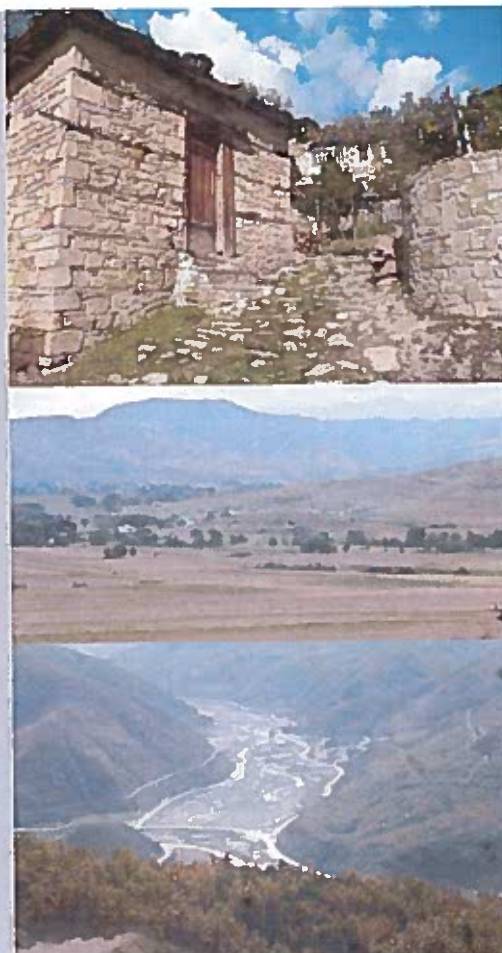
**PLAN I PËRGJITHSHËM
VENDOR**

Bashkia Maliq

**VLERËSIMI STRATEGJIK
MJEDISOR**

RAPORT PËRFUNDIMTAR

TETOR 2019

AUTORITETI KONTRAKTOR	MIRATOHET	KONTRAKTUESI		
<p>MINISTRIA E INFRASTRUKTURËS DHE ENERGJISË</p>		 <p>GAIA SH.A. NUIJS 1613280280 TIRANA - ALBANIA</p>	 <p>Diana Bardhi</p>	 <p>ΚΛΑΜΟΥΡΗΣ ΝΙΚ. ΧΑΡΑΛΑΜΒΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΣ Υ.Γ.Ε. ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ 113308 ΒΑΡΑΝΟ - ΚΑΚΑΤΣΙΚΗΣ Α.Ο.Μ. 1998.165 ΔΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ</p>
		<p>OPERATOR EKONOMIK GAIA S.A.</p>	<p>BARDHI DIANA Inxhinier Mjedisi</p>	<p>KLAMOURIS CHARALAMBOS Inxhinier Mjedisi</p>

1.	PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE.....	6
2.	HYRJE	26
2.1.	Hyrje dhe proçedura VSM	26
2.2.	Përshkrimi i metodologjisë së përdorur për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit (raporti VSM dhe hartat e PPV).....	26
2.3.	Informacion i përgjithshëm i VSM	31
2.3.1.	Përkufizime për VSM.....	31
2.3.2.	Rëndësia e VSM.....	33
2.3.3.	Problemet në zbatimin e VSM	35
3.	PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT.....	37
3.1.	Qëllimi dhe objektivat e Planit.....	37
3.1.1.	Qëllimii Planit	37
3.1.2.	Vizioni– Objektivat Strategjike – Boshtete Prioriteteve sipas Planit të propozuar.....	38
3.2.	Objektiva Europianë.....	42
3.2.1.	Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin	42
3.2.2.	Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrushëm.....	47
3.2.3.	Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)	49
3.3.	Objektivat kombëtare	51
3.4.	Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera	53
3.4.1.	Plani i Përgjithshëm Kombëtar.....	53
3.4.2.	Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial.....	74
4.	PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE.....	91
4.1.	Toka.....	91
4.1.1.	Morfologjia.....	91
4.1.2.	Karakteristikat e tokës	92
4.1.3.	Gjeologjia.....	102
4.1.4.	Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi.....	107
4.1.5.	Sizmiciteti.....	110
4.2.	Ajri	118
4.3.	Faktorët klimatike	119
4.4.	Uji.....	128
4.4.1.	Akuiferi me porozitet ndërkokrrizor	129
4.4.2.	Akuifer me porozitet ndërkokrrizor me ujëpërcjellshmëri të ulët.....	129

4.4.3.	Akuifer me porozitet poro - çarje me ujëpërcjellshmëri të ulët - shumë të ulët	129
4.4.4.	Akuifer me porozitet çarjesh	130
4.4.5.	Akuifer me porozitet çarje - karst.....	131
4.4.6.	Mjedisi praktikisht jo akuifere	132
4.5.	Biodiversiteti	132
4.5.1.	Zonat e mbrojtura natyrore.....	134
4.6.	Mbetjet	137
4.7.	Zhurmat	142
4.8.	Popullsia dhe asetet material	145
4.8.1.	Analizë e vlerësimeve demografike	145
4.8.2.	Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit.....	156
4.9.	Trashëgimia Kulturore	166
4.10.	Peizazhi	168
5.	TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA “0”)...	173
5.1.	Hyrje.....	173
5.2.	Toka.....	173
5.3.	Ajri	174
5.4.	Faktorët klimatike	175
5.5.	Uji.....	175
5.6.	Biodiversiteti	176
5.7.	Mbetjet	176
5.8.	Zhurma	177
5.9.	Popullsia dhe asetet materiale	178
5.10.	Trashëgimia Kulturore	178
5.11.	Peisazhi	179
5.12.	Konkluzioni.....	179
6.	NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE.....	180
6.1.	Hyrje.....	180
6.2.	Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit	180
6.3.	Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit.....	193
7.	VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE.....	209
7.1.	Hyrje – Metodologjia	209
7.2.	Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit	210
7.2.1.	Ndikime në tokë	210
7.2.2.	Ndikimet në ajër	212
7.2.3.	Ndikimet mbi faktorët klimatikë.....	213

7.2.4.	Ndikime mbi ujërat.....	214
7.2.5.	Ndikime mbi biodiversitetin.....	216
7.2.6.	Ndikime mbi mbetjet.....	217
7.2.7.	Ndikime në mjedisin akustik/zhurma.....	219
7.2.8.	Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore.....	220
7.2.9.	Ndikimet në trashëgiminë kulturore.....	225
7.2.10.	Ndikime mbi peisazhin.....	227
7.3.	Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit	228
7.3.1.	Hyrje.....	228
7.3.2.	Trajtimi i ndikimeve në tokë	229
7.3.3.	Trajtimi i ndikimeve në ajër	229
7.3.4.	Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë	230
7.3.5.	Trajtimi i ndikimeve në ujëra	230
7.3.6.	Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet	231
7.3.7.	Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet.....	232
7.3.8.	Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma.....	233
7.3.9.	Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive	233
7.3.10.	Trajtimi i ndikimeve në peisazh	233
7.3.11.	Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit	234
7.4.	Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis	234
7.5.	Konkluzione	239
8.	RAPORTI I KONSULTIMIT	240
9.	BIBLIOGRAFIA.....	246
10.	ANEKS	249

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

Proçesit të Vlerësimi Strategjik Mjedisor nënshtrohet hartimi i Planit të Pergjithshëm vendor të Bashkisë Maliq. VSM hartohet në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili trupëzoi në ligjin e Shqipërisë Direktivën Evropiane 2001/42 KE. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një studim mjedisor, i cili vlerëson ndikimet e Planit të propozuar (PPV) në mjedis dhe në veçanti, në tokë, ajër, ujë, klimë, florë dhe faunë, në mbeturina, mjedisin akustik / zhurmat, në popullsi dhe asete, kulturë (qendrat arkeologjike, monumentet, etj.) dhe në peizazh. Por meqënëse studimi VSM ka karakter strategjik dhe vlerëson Objektivat Strategjike dhe Boshtet Prioritare të Planit të propozuar, nuk i referohen detajeve apo projekteve të veçanta, të cilat janë vlerësuar për ndikimin e tyre në mjedis në studimet e tjera të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis.

Vlerësimi i ndikimeve të Projektit të propozuar në mjedis realizohet në tre hapa, me ndihmën e tabelave: Njohja e ndikimeve mjedisore ka të bëjë me studimin se cilat propozime të Planit kanë ose jo ndikim në mjedis dhe në faktorët e mjedisit të përmendura më lart; parashikimi i ndikimeve mjedisore, merret me studimin nëse ky ndikim do të jetë negativ apo pozitiv dhe do të vlerësojë me përafërsi sa negativ apo pozitiv do të jetë ndikimi dhe vlerësimi i ndikimeve mjedisore, i cili vlerëson shkallën e ndikimeve, sa shpesh shfaqen ato, nëse mund të trajtohen ose jo me disa masa, nëse ndikojnë në shtetet e tjera, nëse ndikojnë veprime të tjera dhe faktorë të tjerë të mjedisit, në se akumulohet si ndotje në mjedis, etj.

Për ndikimet mjedisore, të vlerësuara si negative, propozohen masat e duhura për përbalimin e tyre, mundësisht parandaluese, në mënyrë që të mos shkaktojnë dëme nga shfaqja e tyre, si edhe të parandalohet shfaqja e ndikimeve negative dhe marrja e masave për përbalimin e tyre, propozohet plani i monitorimit, në të cilin propozohen disa tregues që duhet të regjistrohen, disa shërbime dhe agjenci zbatuese, në mënyrë që të përpilojnë një raport p.sh. një herë në vit, për të treguar se Projekti po zbatohet dhe ndikimet mjedisore po përballohen.

Në Bashki propozimet e Planit përmbledhen si më poshtë: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve, Promovim i agropërpunimit, Promovim i bashkëpunimit, Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse, Zhvillim i agroturizmit, Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri, Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit, Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë, Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale, Modernizim i infrastrukturës inxhenerike, Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane, Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive, Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe siguri i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative, Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë, Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore, Siguri i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social, Menaxhimi i

qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave, Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve, Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi dhe Promovimi i trashëgimisë kulturore. Këto propozime janë paraqitur në Plan si Boshte Prioriteti.

Tabela e mëposhtme tregon lidhjen midis Boshteve të Prioriteit dhe Parametrave të Mjedisit:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	√			√	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.				√	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	√				
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	√			√	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	√	√		√	
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve					
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	√	√		√	
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit					
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë		√		√	√
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qëndrueshëm e zonave të urbanizuara					
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale					
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	√	√	√	√	√
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane		√		√	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve	√	√	√	√	√

natyrore dhe fatkeqësive					
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.					
Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.					
Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore					
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social					
Objektivi Strategjik 5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore					
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	√	√	√		√
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	√			√	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi		√		√	√
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore		√		√	

Tabela 1.1a: Tabela e Identifikimit të Ndikimeve Mjedisorë për çdo Bosht Prioriteti dhe Faktori Mjedisor (N: Ndikimi Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor, X: nuk ka efekt të Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor).

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia kulturore	Peisazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	√		√		√

Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.	√	√	√		√
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit			√		
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	√		√		√
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	√	√	√	√	√
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve					
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	√	√	√		√
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit			√		
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe ndërkombëtarë	√	√	√	√	
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qëndueshëm e zonave të urbanizuara					
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale			√		
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	√	√	√	√	√
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	√	√	√		√
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive			√	√	√
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.			√		
Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.			√		

Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore	√		√	√	
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social			√		
Objektivi Strategjik 5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore					
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave			√		√
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	√		√		
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	√	√	√	√	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	√	√	√	√	√

Tabela 1.1.b: Njësoj si Tabela 1.1.a.

Në tabelat e mëposhtme është përcaktuar parashikimi e ndikimeve mjedisore të Boshteve të Prioritetit në faktorët e mjedisit, dmth, në qoftë se ndikimi i paraqitur në dy tabelat më sipër, pritet të jetë pozitiv apo negativ dhe sa:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	Yellow	Green		Red	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.				Yellow	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	Green				
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	Green			Green	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	Green	Yellow		Yellow	
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve					
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në	Green	Yellow		Yellow	

shërbime dhe industri					
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit					
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë					
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qëndrueshëm e zonave të urbanizuara					
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale					
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike					
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane					
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive					
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.					
Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.					
Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore					
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social					
Objektivi Strategjik 5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore					
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave					

Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve					
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi					
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore					

Tabela 1.2.a: Tabela e Parashikimeve të Ndikimeve Mjedisore për çdo Bosht Prioriteti dhe Faktori Mjedisor, sipas deklaratës së mëposhtme.

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia kulturore	Peisazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë					
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.					
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.					
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit					
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.					
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit					
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve					
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri					
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit					
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë					
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qëndueshëm e zonave të urbanizuara					
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale					

Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike					
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimi dhe rigjenerimit të zonave urbane					
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i reziqeve natyrore dhe fatkeqësive					
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social					
Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.					
Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.					
Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore					
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social					
Objektivi Strategjik 5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore					
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave					
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve					
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi					
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore					

Tabela 1.2.b: Njësoj si Tabela 1.2.a.

	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.
	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.
	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.
	Ndikimi i Boshtit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.
	Sipas Stadi të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis, Boshti i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.

Vlerësimi i ndikimeve realizohet nëpërmjet karakterizimeve të ndikimeve mjedisore të pritshme, me ndihmën e tabelës 1.3:

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë i mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtzakonisht pozitive
	+	Pozitive
	0	Asnjë
	-	Negative
	--	Jashtzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/A fatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 1.3: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Kështu, ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, në faktorët mjedisore në të cilët do të ndikojnë, paraqiten në tabelat e mëposhtme:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	

Tabela 1.4: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në toka të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!	+	>>				S	

Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimi dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 1.5: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristikë të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				P	

Tabela 1.6: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI

Aksset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rjetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	+/-	>>	R	0		S	SI

Tabela 1.7: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Aksset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike.	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>				P	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 1.8: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Aksët e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rjetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Arsimiti dhe trajnimi i fuqisë punëtore	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 1.9: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti

Aksët e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i	!!	-	>>	R	0		S	C

	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
agropërpunimit								
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+/-	>	R*	0	?	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	+/-	>	R*	0	?	S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 1.10: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive , sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+/-	>>	IR	0	?	S	C
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive	!!	++	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuënca	Nderveprimet
bujqësore dhe inovacionit								
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale	!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rjetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	++	>>				S	
Aksi Prioritar 4.1: Infrastruktura shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.	!!	++	>				S	
Aksi Prioritar 4.2: Infrastruktura cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!!	+	>>				S	

Tabela 1.11: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Karakteristike të ndikimeve të parashikuara

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashigiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!!	++	>>				S	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Arsimiti dhe trajnimi i fuqisë punëtore	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	++	>				P	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	++	>>				P	

Tabela 1.12: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe	!!	+	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
fatkeqësive								
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!!	+	>>				P	

Tabela 1.13: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Për ndikimet mjedisore identifikuar si negative, Studimi i Vleresimit Strategjik të Ndikimeve Mjedisore propozon masat për përballimin e tyre, të cilat janë kryesisht parandaluese dhe kanë të bëjnë me masat strategjike dhe jo me masa të detajuara, pasi ato janë subjekt i Studimeve të Ndikimit në Mjedis. Theksojmë se Studimet e Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo projekte të zhvillimit në zonën e Bashkisë, duhet të marrin parasysh Vlerësimin Strategjik të Ndikimeve Mjedisore (VSM), për të qenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të projekteve si dhe formulimin e masave për të trajtuar këto ndikime mjedisore. Masat për trajtimin e ndikimeve mjedisore janë përmbledhur më poshtë në Tabelën 1.14:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokait nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian
Ajri	Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në

	Ndotja e atmosferës nga shkarkimi i gazrave që vjen nga prodhimi dytësor dhe tregtia e tranzitit	Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkëkohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave / Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)
	Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit	Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontrolli i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor
	Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit	Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturave energjike dhe të telekomunikacionit (rrjet i ri elektrik, instalim i antenave të telefonisë), i hapësirës së ngarkimit dhe përpunimit të mbetjeve, i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur, i veprave rrugore teknike (ura, rrugë, nyje) në zona të ndjeshme ekologjike.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore

Mbetje	Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar	Ndërtim i hapësirave të mgrumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve / Ndërtim i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
	Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit	Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) dhe tregtia e tranzitit (lëvizja e automjeteve të rënda të transportit të mallrave)	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njërive të përpunimit në zona ekonomike
	Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peizazhi	Ndryshime në peisazh për shkak të instalimit të infrastrukturave artificiale energjike dhe të telekomunikacionit, të përmirësimit – dendësimit të rrjetit rrugor, instalimit të njërive të prodhimit dytësor.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të ndërtimit të infrastrukturave artificiale / Zona periferike jeshile në secilën njësi të prodhimit dytësor

Tabela 1.14: Përmbledhje e ndikimeve mjedisore të parashikuara negative tek faktorët mjedisore dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Së fundi, paraqitet programi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, në të cilin përcaktohen treguesit e monitorimit, nevoja e përpilimit të raportit përfunduar me rezultatet dhe organin përgjegjës për zbatimin e programit të monitorimit.

Konkluzioni i Studimit të Vlerësimit Strategjik të Ndikimeve në Mjedis është se ndikimet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (tokës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, mjedisit akustike / zhurmave dhe peizazhit), ndërsa

ndikimet pozitive të Projektit të propozuar janë të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është një e vërtetë që pritet pasi nga fillimi i draft propozimeve Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik në secilin prioritet. Pra, që nga fillimi, Plani ka orientim miqësor me mjedisin, dhe për këtë arsye në vlerësimin e ndikimeve mjedisore të tij, shumë ndikime pozitive dhe shumë negative varen nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e Planit, siç shikohet nga Boshtet Prioritare të propozuara.

2. HYRJE

2.1. Hyrje dhe procedura VSM

Ky studim Vlerësimi Strategjik Mjedisor përgatitet me qëllim vlerësimin e mjedisit të PPV të Bashkisë Maliq. Ai është hartuar në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili është hartuar si pjesë e Direktivës Evropiane 2001/42 KE. Struktura e këtij studimi ndjek gjithçka që propozohet në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor". Sipas Ligjit 91/2013, ndiqet procedura e mëposhtme:

- Së pari realizohet një konsultim paraprak me grupet e interesit, ku paraqiten a) koncepti i Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, b) procedurat për aplikimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor, c) faktorët e rëndësishëm mjedisorë të Bashkisë që pritet të preken nga propozimet e PPV dhe d) realizohet diskutimi me qëllim që palët e interesit të shprehin pikëpamjet e tyre mbi ndikimin mjedisor të PPV dhe të regjistrohen shqetësimet e tyre në lidhje me çështjet e mjedisit.
- Në vazhdim përgatitet dhe dorëzohet Vlerësimi Strategjik i Ndikimeve në Mjedis (buletin dhe harta shoqëruese), me strukturën dhe përmbajtjen, në përputhje me Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".
- Realizohet konsultim në lidhje me gjetjet e Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, në lidhje me ndikimin mjedisor të PPV të Bashkisë Maliq, e cila në mënyrë procedurale realizohet paralelisht me konsultimet mbi propozimet e fazës C të PPV së Bashkisë Maliq.
- Si përfundim, duke marrë parasysh gjetjet dhe rezultatet e dy konsultimeve - të VSM dhe të PPV - hartohet Vlerësimi përfundimtar Strategjik i Ndikimit në Mjedis, miratimi i të cilit përbën një parakusht për miratimin përkatës të PPV të Bashkisë Maliq.

2.2. Përshkrimi i metodologjisë së përdorur për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit (raporti VSM dhe hartat e PPV)

Raporti i Vlerësimit Strategjik Mjedisor si dhe hartat janë hartuar sipas kërkesave teknike të Ligjit 91/2013 dhe Direktivave të KE 42/2001 / EC. Ligji 91/2013 nuk parashikon saktësisht se çfarë lloj detajesh VSM duhet të përmbaj, nuk specifikon saktësisht se çfarë lloj detajesh duhet të kenë në krijimin e tyre hartat, kështu që është lënë si një zgjedhje e lirë e konsulentëve për krijimin e ndonjë harte të përshtatëshme që e bën raportin e VSM-së, më të lehtë për t'u kuptuar dhe perceptuar.

Bazuar në Ligjin 91/2013 si edhe eksperincën e shkëlqyer në të shkuarën të Kompanisë GAIA SA MELETON në studimet e VSM në Shqipëri si edhe Greqi, raporti përmban kapitujt e mëposhtëm:

- Kapitulli 1 është një përmbledhje jo-teknike e raportit të VSM-së, i cili është i nevojshëm për ti siguruar grupeve të interesit një pamje të integruar të të gjithë raportit.
- Kapitulli 2 përfshin informacione që lidhen me procesin e VSM-së, metodologjinë e përdorur dhe informacione shkencore rreth VSM-së, gjetjet në artikujt shkencor që shprehin avantazhet dhe disavantazhet e këtij mjeti për vlerësimin e ndikimit mjedisor, problemet procedurale dhe ato të zbatimit të tij, etj.
- Kapitulli 3 nënvizon objektivat dhe targetin që synohet të arrihet nga plani (PPV), duke iu referuar vizionit, objektivave strategjike dhe akteve prioritare të Planit. Raporti vazhdon me objektivat e përmenduar Europiane të cilat janë çështje të ndjeshme të lidhura me Mjedisin, dhe më tej vazhdohet me përshkrimin e objektivave kombëtare Shqiptare të mjedisit, si edhe një numër Planesh Kombëtare, Strategjitw sektoriale Shqiptare. Të gjitha Ligjet dhe Vendimet e Këshillit të Ministrave, në lidhje me çështjet e mjedisit, janë përmbledhur në një tabelë. Si përfundim, lidhja / marrëdhënia midis objektivave të PPV-së dhe objektivave strategjike, si edhe Strategjive Sektoriale Kombëtare paraqitet shkurtimisht tw përmbledhura në një tabelë.
- Kapitulli 4 adreson kushtet e mjedisit aktual të Bashkisë, duke ju referuar elementeve të mjedisit si, klima, burimet ujore, biodiversitetin, florën dhe faunën, mbeturinat, zhurmën, popullsinë dhe pasurinë materiale, trashëgiminë kulturore dhe peizazhin. Faktorë të tillë mjedisorë janë sygjeruar në Ligjin 91/2013 dhe Direktivën e BE 42/2001 / KE; Ato janë përdorur gjithashtu në mënyrë efektive nga GAIA SA MELETON në hartimin e gjashtë Studimeve VSM për PPV –të gjatë tre viteve të fundit, të cilat janë miratuar tashmw në KKT.
- Kapitulli 5 i referohet alternativave të ekzaminuara nga Projekti PPV dhe gjithashtu alternativa "zero". Në këtë kapitull shqyrtohen elementët mjedisorë, të përshkruar në Kapitullin 4, si do të ndikohen në të ardhmen e skenarit "të mos bëj asgjë" (alternative "zero").
- Kapitulli 6 prezanton dhe përshkruan objektivat strategjike dhe boshtet prioritare të Planit (PPV). Shumë prej tyre janë të lidhur ngushtësisht dhe preken nga planet dhe strategjitë sektoriale kombëtare, Të tilla Plane dhe Strategjitë Sektoriale Kombëtare (PPV) janë marrë në konsideratë nga PPV në fazën A të këtij plani, me qëllim që të bëjmë të gjitha propozimet e nevojshme në fazën B dhe C. Gjithashtu janë bërë dhe dy hapat e vlerësimit të impaktit të cilat lidhen me identifikimin dhe parashikimin, duke përdorur mjetin e matricave. Duke përdorur mjete të thjeshta si matrice në identifikimin e impaktit, Kapitulli 6 vlerëson marrëdhënien midis të gjitha akteve prioritare të përshkruara në Plan (PPV) dhe të gjitha elementëve mjedisor, të cilat janë paraqitur në Kapitulli 4 (identifikimi). Më tej hapi tjetër është ekzaminimi

dhe qëllimi nëse ky efekt i akteve prioritare në elementët e mjedisit është pozitiv apo negativ (parashikimi cilësor).

- Kapitulli 7 përfshin: vlerësimin e ndikimit të akteve prioritare të elementeve mjedisore si edhe një shpjegim të metodologjisë së përdorur për vlerësimin e ndikimit; masat lehtësuese, të propozuara për të parandaluar ndikimet negative ose zvogëlimin e tyre, të cilat janë ekonomikisht të zbatueshme; dhe programin e monitorimit të ndikimeve mjedisore që duhet të zbatohen. Në rastin e vlerësimit të ndikimit, ne jemi përqëndruar në probabilitetin e ndikimeve, shkallën e ndikimeve, shpeshësinë e ndikimeve, kthyeshmërinë apo jo të tyre, karakterin e tyre kombëtar, sekuencën e tyre (efekti parësor ose sekondar) dhe mbledhjen në mënyrë kumulative ose si parametër sinergjik.

Nënvizohet se në VSM nuk ka ndonjë metodologji specifike për vlerësimin e ndikimit strategjik, ndërsa në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (VNM) propozohet një metodologji që përfshin tre hapa: identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin. Shembull i studimeve të VNM-së listat dhe pyetësorët, matricat, rrjetet, modelet sasiore, GIS, Vlerësimi i Përfitimit të Kostos, etj.

Metodologjia për vlerësimin e ndikimit strategjik të zbatuar në studimin aktual të VSM-së është frymëzuar nga vlerësimi i ndikimit në tre-nivele i studimeve të VNM për projektet; Prandaj, metodologjia e vlerësimit me tre nivele është futur në studimin e VSM-së: identifikimi, parashikimi dhe vlerësimin. Dhe për secilin hap, është përdorur mjete të lehtë për t'u zbatuar, ai i matricës. Kështu, ekziston një besim i fortë se Studimi i VSM-së arrin në një vlerësim më të detajuar të ndikimit; mjete dhe metodologjia, si dhe gjetjet / rezultatet e tyre do të paraqiten më lehtë në seancat dëgjimore publike, dhe ato janë të qarta dhe të kuptuara lehtësisht nga njerëzit lokalë, palët e interesuara dhe autoritetet institucionale. Metodologjia është e detajuar, por e thjeshtë për tu paraqitur, prezantuar dhe është e lehtë për tu shpjeguar, si për autoritetet publike, institucionet rajonale dhe autoritetet. Si përfundim, metodologjia është provuar të jetë e kënaqshme për sa i përket bashkëpunimit shkencor midis të gjithë anëtarëve / konsulentëve të studimit të VSM-së, pasi kjo ofron sqarime për shumë çështje që lidhen me ndikimet e pritura dhe rëndësinë e tyre. Kjo metodologji u përdor me sukses nga GAIA SA MELETON në gjashtë Studime të VSM për gjashtë Planet e Përgjithshme Vendore (PPV) në Shqipëri tre vitet e fundit. Metodologjia e vlerësimit të ndikimit shpjegohet për më tepër në Kapitullin 7.

Informacioni, për të kryer studimin e VSM-së, u mbledh nga Plani (PPV, Faza A dhe B), si dhe nga burimet e mëposhtme:

- ✓ Agjencia Kombëtare e Mjedisit, *Programi Kombëtar I Monitorimit të Mjedisit për vitin 2018*, Tiranë 2017
- ✓ Agjencia Kombëtare e Mjedisit, *Raporti I Gjëndjes në Mjedis 2017*
- ✓ Aliaj S., et al, *Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania*, Academy of Science of Albania, 2010

- ✓ Bashkia Maliq, *Plani Lokal I Veprimit në Mjedis*, 2007
- ✓ Bashkia Maliq-Instituti i Kërkimeve Urbane, *Plani Operacional I Zhvillimit Vendor*, Mars 2016
- ✓ Enti Rregulator i Energjisë, *Raport Vjetor - Gjendja e Sektorit të Energjisë dhe Veprimtaria e ERE-s gjatë Vitit 2016*, Tiranë 2017
- ✓ Jashiku Ermira, *Vlerësimi dhe Menaxhimi i Risqeve Natyrore dhe Antropogjene në Rrethin e Korçës dhe të Devollit*, 2016
- ✓ Howard G. & Bartram J., *Sasia e ujit për përdorim familjar, Sherbimi, Niveli dhe Shëndeti*, Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2003
- ✓ INSTAT, *Censusi I popullsisë dhe banesave*, 2011
- ✓ INSTAT, *Albania: dwelling and living conditions*, May 2014
- ✓ INSTAT, *Albania commuting from home to work*, May 2014
- ✓ Ledio Allkja, *Changing Planning Cultures - The Case of Albania*, July 2012.
- ✓ Lushaj S., Zdruli P., *Overview of soil information and soil protection in Albania (ppt)*, 2001
- ✓ Lushaj S., Zdruli P., *Pedologjia e tokave të Shqipërisë - Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri, (ppt)*
- ✓ Ministria e Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujrave, *Plani I Menaxhimit për Basenin Ujor Seman, Draft raporti përfundimtar*, Qershor 2017
- ✓ *Planifikimi dhe Zhvillimi i Territorit në Shqipëri –Manualit Teknik*, 2015
- ✓ Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, *Gjeologjia-Gjeoresurset-Gjeorreziqet dhe Mjediti*, Shkalla 1:50.000 - Bashkia Maliq, Tiranë 2018
- ✓ Shërbimi Gjeologjik Shqiptar, *Studim me temë: Mbi kushtet gjeologjiko-inxhinierike të shpateve ku ka ndodhur rrëshqitje, në lagjen Musollari të fshatit Dolan si dhe në fshatin Kolanec*, Bashkia Maliq, Tiranë 2018
- ✓ Studio Projekt shpk, *Raporti o thelluar I vlerësimit të ndikimit në mjedis për aktivitetin minerar shfrytëzim I ranorit konglomerat me kariere*, Tiranë 2017
- ✓ Rabe Paul, Toto Rudina, Dhima Sibora, *Analyzing the Likely Impact of European Union Policies on Territorial Planning in Albania - Policy Brief*, Mars 2013
- ✓ Kennedy C., Cuddihy J. and Engel-Yan J. (2007), *The changing metabolism of cities*, Journal of Industrial Ecology, vol. 11 (2), p.43-59.
- ✓ Wolman A (1965), *The metabolism of cities*. Scientific American, vol. 213 (3), p.179-190.
- ✓ <https://www.bashkiamaliq.gov.al/>
- ✓ http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Mon_Hyrje/List_Mon.htm
- ✓ <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>
- ✓ <https://en.climate-data.org>
- ✓ <http://185.30.147.99/AKBNPortal/Default.aspx>
- ✓ <http://aea-al.org/>
- ✓ <http://balkanmed-bioprospect.eu/2018/07/02/maliq-municipality-albania/>
- ✓ <http://lukasmartinelli.ch/gis/2016/04/03/openstreetmap-noise-pollution-map.html>
- ✓ <http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>

- ✓ <http://www.dpuk.gov.al/>
- ✓ <https://www.britannica.com>
- ✓ <https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-nominated-candidate-emerald-sites-novembre-/168076d59e>.

Përfundimisht, në lidhje me vështirësitë e paraqitura gjatë procesit të përgatitjes së Studimit për VSM, vërejtjet e mëposhtme duhet të merren në konsideratë:

- Ekipi i Studimit të VSM-së i GAIA SA MELETON ka një përvojë në shumë studime të ngjashme, gjashtë prej tyre në Shqipëri tre vitet e fundit. Ekipi përbëhet nga shkencëtarë-studiuues, shumica e tyre inxhinierë, me përvojë në planifikim dhe studime mjedisore. Si rrjedhim, komunikimi midis anëtarëve të ekipit ka sjell rezultatet më të mira të paraqitura në këtë Studim të VSM-së.
- Studimi i VSM-së është kryer në fazën C, ndërsa shumica e informacionit të nevojshëm për Studimin tashmë ka qënë mbledhur gjatë fazës A dhe B. Disa nga informacionet përdoren gjithashtu në Plan (PPV), në Fazën A. Prandaj, atje tashmë është krijuar një komunikim dhe bashkëpunim i shkëlqyer midis Bashkisë dhe GAIA SA MELETON.
- Metodologjia e përgatitjes së raportit dhe hartave të VSM-së tashmë është zbatuar në shumë studime të tjera të ngjashme nga anëtarët e ekipit dhe ata të gjithë janë të vetëdijshëm për rëndësinë e saj.
- Metodologjia e vlerësimit të ndikimit me tre nivele kontribuoi në kuptimin më të mirë të çështjeve dhe ndikimet e rëndësishme në mjedis në të ardhmen në nivelin strategjik të propozimeve të Planit, si dhe bashkëpunim më të mirë midis anëtarëve të ekipit.

Metodologjia e vlerësimit të ndikimit në tre nivele kontribuoi në prezantimin më të qartë të Studimit të VSM para autoriteteve publike dhe lokale dhe rajonale që morën pjesë në seancat publike.

Për të gjitha këto arsye, nuk ka pasur ndonjë vështirësi të konsiderueshme, në lidhje me përgatitjen e raportit dhe hartave të Studimit të VSM-së. Vështirësia e vetme, e lidhur me të gjithë procesin e VSM-së, është pjesëmarrja jo domethënëse e publikut. Kjo nuk ishte surprizë pasi thuhet se njëjtë situatë është paraqitur edhe në gjashtë studimet e fundit të VSM-së të kryera nga GAIA SA MELETON për Planet e Përgjithshme Vendore në Shqipëri dhe të miratuara në KKT. Situata me pjesëmarrje të dobët të publikut është e ngjashme edhe në Greqi, ku VSM është futur në procesin e planifikimit që nga viti 2006 si detyrim i direktivës Europiane. Besohet se komunitetet lokale, veçanërisht komunitetet e vogla dhe të “braktisura”, mund të mendojnë se Plani i Përgjithshëm Vendor nuk është i rëndësishëm për ta, në jetën e tyre të përditshme, sepse ju duket thjesht letër. Një arsye tjetër mund të jetë që Plani i Përgjithshëm Vendor përfshin shumë propozime dhe veprime strategjike të cilat janë në disa raste “shumë të komplikuar” për tu kuptuar dhe perceptuar nga komuniteti vendas; pasi nuk është një projekt specifik me karakteristika specifike. Si rrjedhim, studimi i VSM-së është gjithashtu i papërcaktuar dhe jo specifik si një studim i VNM-së që merret me një projekt konkret. Një studim i VSM për vlerësimin mjedisor nuk është i lehtë për tu

kuptuar, pranuar dhe marrë pjesë në një seancë publike me pyetje ose propozime personale. Kjo dobësi në pjesëmarrjen e publikut nuk lë pothuajse asnjë deficit në tërë procesin e planifikimit, pasi të gjitha propozimet e Planeve të Përgjithshme Vendore janë nën ndikimin e udhëzimeve, vendimeve të planifikimit kombëtar, planeve sektoriale kombëtare, etj., si edhe duke zbatuar idetë dhe objektivat e zhvillimit të qëndrueshëm në të gjitha aspektet e zhvillimit ekonomik dhe menaxhimin e mjedisit.

2.3. Informacion i përgjithshëm i VSM

2.3.1. Përkufizime për VSM

Një nga këndvështrimet më moderne për vlerësimin e ndikimit në mjedis është institucioni i Vlerësimit Strategjik Mjedisor, i cili zbatohet përmes hartimit të një studimi mjedisor, në fazën primare të një plani strategjik zhvillimi, në nivel politik («Policy»), projekti («plani»), programi («program»), domethënë jo të një projekti individual. Ky studim mjedisor quhet Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) dhe në Evropë gjen zbatim vetëm në plane dhe programe - dhe jo në politika - në përputhje me Direktivën 2001/42 KE. Në literaturën ndërkombëtare referimi i parë për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, sipas Noble (2010), kryhet nga Eood& Djeddour në vitin 1989, të cilët e përmendin si vlerësim mjedisor të politikave, planeve dhe programeve, i cili ka një karakter strategjik në lidhje me atë të projekteve individuale.

VSM merr parasysh objektivat e përgjithshme të zhvillimit të një vendi apo rajoni, efektet kumulative të planifikimit strategjik të propozuar, problemet globale mjedisore, duke lidhur planifikimin strategjik me to (p.sh. efekti serë), por edhe gjithë çështjet e tjera të zhvillimit të qëndrueshëm, për të cilat janë zhvilluar strategji evropiane dhe kombëtare dhe janë vendosur objektiva konkrete p.sh. reduktim të ndotësve serë, menaxhim të integruar të burimeve ujore në nivel baseni, menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme, etj.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një proces sistematik dhe gjithëpërfshirës i vlerësimit të ndikimeve mjedisore të një politike, të një plani apo programi, duke përfshirë një raport me rezultatet e konsultimeve me grupet e interesit dhe me konkluzionet e studimit, me qëllim për të ndihmuar në vendimmarrje të një planifikimi strategjik (Therivel dhe Partidario, 1996). Përkufizime të tjera të rëndësishme që janë dhënë në literaturën ndërkombëtare po paraqiten si më poshtë:

- VSM është vlerësimi i parë i skenarëve alternativë dhe i propozimeve që kanë lidhje me planet e propozuara apo tashmë të miratuara, me programe dhe politika, në kuadër të një vizioni më të gjerë strategjik mjedisor dhe të një sërë objektivash që duhen plotësuar. Qëllimi është që ky vlerësim të drejtojë për nga përzgjedhja e alternativave më të mira, me qëllim që në planifikim të arrihet efekti i dëshiruar (Noble, 2000).
- VSM përbën një proces kompleks dhe të strukturuar, që ka si qëllim vlerësimin e ndikimit në mjedis të propozimeve strategjike (të politikave, planeve

programeve) dhe propozimin e masave të mundshme për të trajtuar ose minimizuar efektet apo masat të karakterit parandalues për shmangien e shfaqjes së ndikimeve apo nxitjen e ndikimeve/efekteve pozitive të propozimeve strategjike në mjedis. Ky proces përfshin edhe një raport me shkrim me rezultatet e konsultimeve. Rezultatet e këtij procesi përdoren nga autoritetet kompetente gjatë vendimmarrjes për zbatimin e planifikimit strategjik (Risse et al., 2003).

- VSM përbën një proces sistematik për vlerësimin e ndikimeve mjedisore nga politikat, planet dhe programet e propozuara, me qëllim për tu siguruar se merren parasysh, qysh në një fazë të hershme të procedurës së vendimmarrjes, çështjet mjedisore të propozimeve të tyre, në kombinim me parametra ekonomikë dhe socialë (Sadler dhe Verheem, 1996). Ky përkufizim thekson se VSM përbën një proces të tërë - merr pjesë paralelisht me procesin e planifikimit strategjik - dhe nënvizon se rezultatet e VSM merren parasysh në vendimet përfundimtare mbi planifikimin strategjik (Glasson et al., 2012.). Theksohet se ky përkufizim është ndër të parët që është dhënë për VSM dhe mbulon plotësisht objektin e tij, dhe referohet në pjesën më të madhe të punimeve dhe artikujve shkencorë që kanë si objekt VSM.
- VSM përbën një mjet të rëndësishëm i cili ndihmon që faktorët mjedisorë të përfshihen në marrjen e vendimeve në nivel strategjik dhe për rrjedhim, ofron një përpjekje efektive në arritjen e qëllimit për një zhvillim të qëndrueshëm (Therivel dhe Partidario, 1996). Siguron integrimin e çështjeve mjedisore që nga fillimi i procesit të vendimmarrjes, siguron një kuadër për vazhdimësinë e veprimeve në nivel të propozimeve strategjike, kontribuon në politikën e zgjeruar të planifikimit dhe ka potencial të identifikojë ndikime të mundshme mjedisore që në fazat e hershme, para se të zhvillohen planet strategjike dhe programet (Desmond, 2007).
- VSM vlerëson ndikimin e politikave, planeve dhe programeve në nivel strategjik, si rrjedhim, kërkohen metodologji të ndryshme të vlerësimit mjedisor të ndikimeve në lidhje me ato të Studimeve të Ndikimeve Mjedisore të projekteve individuale dhe ka shumë vështirësi, pasi p.sh. nga një plan apo një program mund të gjenerojnë shumë projekte të ndryshme në zbatim të tyre (Dalal-Clayton dhe Sadler, 2003). Gjithashtu, ndarja ndërmjet politikave, planeve dhe programeve është shpeshherë fluide dhe e paqartë, pasi nuk ka kufij të qarta ndarës ndërmjet tyre dhe në lidhje me propozimet që ato bëjnë. Në qoftë se merret parasysh akoma edhe ekzistenca e një numri të madh projektesh dhe programesh mbi tema të ndryshme p.sh. energjia, transporti, turizmi, akuakultura, industria etj dhe shpesh herë ka mbivendosje në propozimet e tyre, atëherë është e kuptueshme se po zhvillohet një kompleksitet edhe në vlerësimin përkatës të ndikimit të tyre në mjedis përmes VSM (Fischer, 2003). Së fundi, VSM, në varësi të fushës së tyre të zbatimit, ndahen në VSM të bazuara në politika («Policy-based SEA»), domethënë në thelb në politika qeveritare, VSM sektoriale për planet dhe programet përkatëse p.sh. për

turizmin, zhvillimin industrial, menaxhimin e zonave bregdetare apo zonat malore, promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, etj, dhe VSM hapësinore që kanë lidhje me nivele të ndryshme të planeve ose programeve hapësinore që kanë referencë në zona të veçanta gjeografike në të cilat zbatohen planet dhe programet në fjalë (Noble, 2010).

2.3.2. Rëndësia e VSM

VSM kërkohet që të mbulojë një "boshllëk" të institucionit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve, dmth, VSM kanë mundësinë të mbulojnë disa të meta të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis. (Therivel dhe Partidario, 1996):

- VSM janë të dobishme për shkak se ato kontribuojnë në konfigurimin e një kuadri strategjik – plani ose eprogrami - më miqësor për mjedisin, brenda të cilit do të ndërtohen në të ardhmen projekte të ndryshme zhvillimore dhe projektete infrastrukturës (Wood, 2003). Është karakteristike, ndërsa në Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shqyrtohen ndikimet mjedisore të një veprimi të planifikuar zhvillimi, me qëllim minimizimin e tyre, me VSM ngrihen pyetje me karakter parandalues, në lidhje me cilat alternativë zhvillimi është më e mirë dhe cilat objektiva duhet të plotësohen në të ardhmen (Noble, 2010).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis nuk marrin parasysh efektet kumulative që rezultojnë nga projekte të tjera dhe aktivitetet në zonën e studimit, të cilat mund të jenë në fazë ndërtimit apo funksionimit (Glasson et al., 2012), ndërsa VSM kanë mundësinë të vlerësojnë ndikimet kumulative.
- VSM kanë mundësi për të vlerësuar në mënyrë mjedisore propozimet alternative të planeve dhe programeve, në mënyrë që zgjidhet për çdo herë ajo që është më miqësore me mjedisin, ndërsa Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shpesh herë nuk mund të merren me projekte alternative apo masa alternative për trajtimin e ndikimeve, sepse variantet e skenarëve alternativë kufizohen nga hartimi i projektit në nivel strategjik, i cili është paraprirë në kohë (Glasson et al., 2012).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis shumë herë është i nevojshëm të hartohet në një periudhë kohore të shkurtër, ose për shkak të kufizimeve financiare, ose që të mos vonohet ndërtimi i projektit të propozuar. Kjo ndihmon për të reduktuar materialin e mbledhur të informacionit dhe cilësisë së analizës së tij. Përkatesisht e reduktuar dhe e dobët mund të jetë edhe përfshirja e qytetarëve në procesin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (Glasson et al., 2012). Përkundrazi, VSM për shkak se shqyrtojnë planet dhe programet që kanë natyrë strategjike, paraqesin plotësinë paraqitjen e të dhënave mbi mjedisin ekzistues.

Nga ana tjetër, kur një VSM është hartuar në stadi fillestar të procedurës së vendimmarrjes dhe i cili përshkruan gjithë potencialin e mundshëm të zhvillimit të një rajoni, përmes planifikimit strategjik të tij, atëherë sigurohen zgjidhje alternative, mirren në konsideratë ndikimet kumulative, sigurohet përfshirja e qytetarëve në këto procedura dhe vendimet për projekte të veçuara merren përmes një mjedisi parandalues, i cili është paracaktuar përmes VSM (Therivel, 2004). VSM mund të kontribuojë në mënyrë të

konsiderueshme në zhvillimin e qëndrueshëm, pasi shtrin parimet dhe teknikat e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis në një nivel më strategjik. Kjo do të nënkuptonte adaptimin e problematikës së parametrave mjedisorë në proceset e vendimmarrjes në të gjitha nivelet: të politikave, të planeve dhe të programeve (Arce dhe Gullón, 2000). Si rrjedhim, studiohen pasojat mjedisore dhe masat për ti përballuar ato në nivel strategjik, ndërsa ka dhe transparencë më të madhe në procesin e vendimmarrjes dhe një përfshirje më efektive të qytetarëve. Por që një VSM të mund të përshkruhet si "i qëndrueshëm", duhet të mos ketë si qëllim të vetëm minimizimin e ndikimeve të një plani apo programi në mjedis, por të formësojë veprimet dhe objektivat e tyre, në mënyrë të tillë që ato të plotësojnë kriteret e objektivat afatmesme të zhvillimit të qëndrueshëm.

Gjithashtu, VSM merr në konsideratë projektet afat-gjatë dhe të një shkalle më të madhe, kështu ai mund të përqëndrohet në rrugë të ndryshme ose alternative që çojnë në arritjen e objektiveve specifike mjedisore të planeve ose programeve. Për më tepër, shqyrtimi i zgjidhjeve alternative nga VSM, sipas Noble (2000), përbën kusht kyç për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, pasi gjatë njohjes së zgjidhjeve alternative, kërkohet përfshirja e elementëve socioekonomike dhe biofizike, por edhe mirëkuptimi i lidhjes së tyre të ndërsjelltë dhe të ndërvarur. Për të përcaktuar se cilat nga zgjidhjet alternative kanë më shumë gjasa për të kontribuar në qëndrueshmërinë, është e nevojshme të përcaktohen kriteret në bazë të të cilave merren vendimet e zbatimit të planifikimit strategjik. Këto kriteret janë të lidhura kryesisht me besueshmërinë e procesit të VSM p.sh. në çështjet e konsultimit, por dhe të materialeve të informimit që përdoren. Përveç kësaj, VSM inkurajon konsultimet në mes të palëve të përfshira dhe institucioneve, dhe forcon pjesëmarrjen publike akoma edhe në konsultimin e vet projektit ose programit të propozuar. Përmes konsultimeve të kryera me palët e interesuara, si pjesë e procesit të VSM, është e mundur të identifikohen çështje, nevoja, shqetësime, vlera dhe ide nga ato grupe dhe pjesë të shoqërisë që mund të preken nga një politikë e veçantë, një plan ose një program (Dalal-Clayton dhe Sadler, 1999).

Përveç sa më sipër, von Seht (1999) thekson përfitime edhe më konkrete nga zbatimi i VSM të cilat kanë lidhje me sa më poshtë:

- Rrit ndjeshëm promovimin e parimit parandalues në lidhje me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve.
- Detyron planet dhe programet strategjike për të shqyrtuar akoma edhe më shumë zgjidhje alternative, skenarë dhe propozime.
- Rrit shanset për vlerësimin e efekteve kumulative, ndikimeve sinergjike dhe indirekte, në krahasim me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve.
- Lidh ndikimet e pritura me problemet rajonale dhe globale të mjedisit.
- Forcon transparencën dhe besueshmërinë e proceseve vendimmarrëse, pasi nxit konsultimet dhe kontribuon në ndërgjegjësimin social.
- Ofron më shumë besim tek investitorët e mundshëm dhe të kushtëzuar, kontribuon në hartimin e Studimeve më të mira të Ndikimeve në Mjedis, ndërsa njëkohësisht në disa raste është i mundur edhe reduktimi i kohës së nevojshme për lejen mjedisore të disa projekteve dhe aktiviteteve.

2.3.3. Problemet në zbatimin e VSM

VSM përballtet me një numër çështjesh teknike dhe procedurale, probleme të natyrave të ndryshme. Në lidhje me çështjet teknike, projektet e ardhshme të zhvillimit të një zone, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i një plani ose programi, mund të jenë të shumta dhe për këtë arsye, vlerësimi i ndikimit në mjedis krijon një kompleksitet analitik. Informacioni mbi kushtet mjedisore aktuale dhe sidomos të ardhmen - pasi hetohet evolucioni i mjedisit të zonës së studimit, pa miratimin e planit ose programit të propozuar - është zakonisht i kufizuar, siç edhe informacioni mbi natyrën, shkallën dhe pozicionimin e saktë të projekteve të ardhshme të propozuara, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i planeve dhe programeve (von Seht, 1999). Shpesh, numri i madh i alternativave në projektet e propozuara kontribuon negativisht në kompleksitetin e VSM. Përveç kësaj, VSM përbën një institucion relativisht të ri, në mënyrë të veçantë në Shqipëri, fakt që do të thotë se nuk ka përvojë të veçantë për adresimin e çdo problemi apo zhvillimin e metodologjisë së përshtatshme për përgatitjen e VSM.

Përveç problemeve teknike, të rëndësishme, dhe në veçanti të vështira, paraqiten aspektet procedurale të proceseve vendimmarrëse. Politikat, planet dhe programet paraqiten përgjithësisht me një mënyrë relativisht abstrakte dhe evoluohen vazhdimisht. Për shkak të kësaj dinamike të tyre, është i domosdoshëm studimi i vazhdueshëm i ndikimeve të tyre në mjedis, gjatë gjithë rrjedhës së proceseve vendimmarrëse, fakt i cili e bën Strategjinë e Studimit të Ndikimeve në Mjedis akoma edhe më të vështirë. Përveç kësaj, nuk ka kufijë të qartë për ndarjen e politikave të ndryshme, planeve dhe programeve, domethënë, nuk mund të ketë ndarje të plotë të objekteve midis tre planeve, një për transport, një për energjinë dhe një për përdorimin e tokës, pasi ekzistojnë marrëdhënie të ndikimit të ndërsjellë në mes tyre. Gjithashtu, vihet re se efektet e një politike varen në mënyrë të drejtpërdrejtë nga mënyra me të cilën u dha interpretimi në politikë, me qëllim zbatimin e saj, realizimin e saj. Në fund të fundit vendimi është një politikë procesi, fakt që do të thotë se palët e vendimmarrjes nuk do të marrin parasysh vetëm efektet mjedisore nga zbatimi i një politike, i një plani apo një programi, por do të përlllogarisin dhe vet interesat e tyre, si edhe ndikimet në nivel politike (Glasson et al., 2012).

Përveç çështjeve të mësipërme, Noble (2003) argumenton se është veçanërisht e vështirë për tu studiuar efektiviteti i një VSM, pasi ai, në një masë të madhe, varet jo vetëm nga efektet e tij dhe nga mënyra se si ai ndikon vendimmarrjen me mbrojtjen e mjedisit, por edhe nga cilësia e procesit të përgjithshëm, siç përcaktohet nga proceset e pjesëmarrjes dhe konsultimet. Akoma edhe sistemet e ndryshme dhe kuadri institucional i VSM në çdo vend, formësojnë kritere të ndryshme për vlerësimin e efektivitetit të tij, të cilat përcaktohen nga direktivat përkatëse dhe kuadri ligjor (Noble, 2003).

Si rrjedhim krahasimi midis VSM të ndryshme të vendeve të ndryshme nuk është menjëherë i mundshëm dhe kjo krijon ngatërresë/komplikim në shkëmbimin e pikëpamjeve dhe përvojave, në mënyrë që të realizohet zhvillimi i tyre shkencor. Le të shënohet në këtë pikë se në rastet kur ka çështje të ndotjes ndërkuftare dhe menaxhimit

të burimeve natyrore, krijohet nevoja e zbatimit të një VSM ndërkufitare, me gjithë vështirësitë që ai përfshin (Morrison-Saunders dhe Arteve, 2004).

Një pikëpamje e ngjashme shprehet edhe nga Fischer (2002a, 2002b), i cili pas një kërkimi dhe studimi në 25 VSM të përgatitura në Britaninë e Madhe dhe Gjermani për politika, plane dhe programe, arrin në përfundimin se kërkojnë një kërkim dhe studim të mëtejshëm çështjet e mëposhtme:

- Referenca në lidhje me çështje socio-ekonomike në VSM e projekte.
- Aftësia që VSM për plane dhe programe të kërkojnë skenarë alternativë që të kenë lidhje me zhvillimin dhe rritjen e sektorëve të tjerë përveç atij që po studiohet.
- Mënyra integritit të plotë të VSM në projektin për të cilin po përgatitet.
- Nevoja e pjesëmarrjes së publikut në VSM për programet - pjesëmarrja publike është zakonisht vetëm në VSM për projekte.

Së fundi, sipas Therivel (2004), ka disa çështje në Direktivën Evropiane 2001/42 që kanë nevojë për sqarime p.sh. referuar faktorëve mjedisor të biodiversitetit, të florës dhe faunës, por cilat janë dallimete qarta midis këtyre tre faktorëve të mjedisit? Gjithashtu, çfarë saktësisht nënkuptohet me shprehjen "asete"? Pse ato, ashtu sikurse edhe shëndeti i njeriut hynë në VSM dhe nuk miratohen dhe parametra të tjerë social ekonomik? Për më tepër, shkalla e detajit në përshkrimin e projektit apo programit të propozuar, në situatën ekzistuese mjedisore, në objektivat dhe fizibilitetin e projektit ose programit, e kombinuar me referencën e nevojshme në projekte dhe programe të tjera me të cilat ka lidhje, mbetet të përcaktohet nga përvoja e ardhshme e studiuesve dhe ndoshta në varësi të llojit të projektit apo programit të propozuar dhe shkallën e aplikimit të tij. Për më tepër, edhe detaje të tjera të tilla si p.sh. cilat organizma dhe institucione duhet të marrin pjesë në konsultime, por edhe se ku me saktësi përqëndrohet referimi i skenarëve alternativë, mbetet të përcaktohet nga aplikimi i VSM në praktikë (Therivel, 2004).

3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT

3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit

3.1.1. Qëllimii Planit

Qëllimii Planit të propozuar dëshmohej nga përfitimet që pritet të shkaktojë si në shoqëritë lokale, ashtu edhe në mjedisin natyror, kulturor dhe infrastrukturor. Qëllimi bazë i Planit të propozuar lidhet me zhvillimin territorial dhe organizimin e Bashkisë, me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial, urban dhe arkitektonik. Mjetet do të përdoren, duke ndjekur përzgjedhjet bazë strategjike të Planit Kombëtar Territorial të Shqipërisë, dhe do të kenë si standard:

- Vlerat e zhvillimit të qendrueshëm dhe si akse përmirësimit të ekuilibruar të nivelit të jetesës, nëpërmjet vlerësimit të mjeteve natyrore dhe njerëzore që janë në dispozicion.
- Forcimin e kohezionit social.
- Mbrojtjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Propozimet e Planit pritet të kontribuojnë në përmirësimin e përgjithshëm të zonës, por edhe në mbrojtjen e mjedisit, ndërsa paralelisht do të kontribuojnë në zhvillimin lokal. Më konkretisht, Plani i propozuar është një plan territorial me rëndësi lokale, i cili mund të rregullojë çështje si brenda vendbanimeve, ashtu edhe jashtë vendbanimeve të Bashkisë. Paralelisht, synon të përmirësojë cilësinë e shërbimeve sociale të ofruara, si edhe të infrastrukturave teknike të Bashkisë. Gjithashtu, nëpërmjet organizimit hapësor të Bashkisë, bëhet përpjekja për përballjen e konflikteve ekzistuese të përdorimeve të tokës, të cilat rezultojnë nga afërsia e drejtëpërdrejtë e përdorimeve dhe aktiviteteve të papajtueshmërive ndërmjet tyre. Njëkohësisht, si mjet zhvillimor, Plani thekson veprat e nevojshme të infrastrukturave që do të duhet të realizohen, me qëllimin që të arrihet zhvillimi në nivel lokal, ndërsa jep orientime për iniciativa, që synohet të ndërmerren në të tre sektorët e prodhimit, gjithmonë duke patur si kriter zhvillimin e qendrueshëm të Bashkisë, fakt që sipas kushteve siguron mbrojtjen efikase të mjedisit. Së fundmi, konstaton dhe propozon:

- Burimet më të rëndësishme të ndotjes dhe përpiqet t'i kufizojë me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial.
- Zonat e ndjeshme ekologjike dhe elementët e interesit kulturor.
- Masat për mbrojtjen dhe promovimin e zonave të ndjeshme ekologjike dhe të zonave me interes kulturor.

Si përfundim, Plani formulon modelin zhvillimor të zonës, i cili do të mbështetet në aktivitetet ekonomike të organizuara, të bazuara në kritere të qendrueshme territoriale duke çuar në mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, dhe në forcimin e kohezionit social.

Referimi ndaj objektivave mjedisore të politikave, strategjive dhe planeve, në nivel europian dhe kombëtar, lidhet me njohjen e kërkesave dhe të angazhimeve që rezultojnë nga këto dhe që ndikojnë në objektivat e Planit të propozuar. Kështu, më poshtë paraqitet në mënyrë të përmbledhur kuadri ligjor dhe rregullues europian dhe kombëtar, në të cilin paraqiten objektivat për mbrojtjen e mjedisit dhe të cilat kanë të bëjnë me Planin e propozuar, me qëllim që të theksohet rëndësia e mbrojtjes së mjedisit. Paraqitja e kuadrit që përcakton objektivat mjedisore bëhet sipas parametrave mjedisore, siç përcaktohen në Direktivën Europiane 2001/42 EK për Vlerësimin Strategjik Mjedisor dhe në Ligjin përkatës 91/2013. Për më tepër, përmenden objektivat e politikës mjedisore siç shprehen nga strategjitë tematike dhe programet e veprimit. Parametrat kryesorë mjedisore janë si vijon: bioshumëllojshmëria, popullisa, shëndeti i njeriut, flora, fauna, toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, elementët pasurorë materialë, trashëgimia kulturore, përfshi edhe trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike si edhe peisazhin.

Para se t'i referohemi objektivave të sipërpërmendura, paraqiten propozimet e Fazës së Dytë, të cilat kanë të bëjnë me vizionin, objektivat strategjike dhe akset e prioritetit për zhvillimin territorial të Bashkisë.

3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Boshtete Prioriteteve sipas Planit të propozuar

3.1.2.1. Vizioni i zhvillimit

Duke marrë parasysh të dhënat reale, si edhe kërkesat që ata kërkojnë, siç edhe u pasqyruan dhe u vlerësuan në Fazën I-rë të studimit, përfshirë dhe analizën e mëparshme SWOT, përcaktohet vizioni i zhvillimit të Bashkisë për vitin 2033. Vizioni ka për qëllim të trajtojë dhe përballojë dobësitë dhe rreziqet që janë theksuar për rajonin e studimit dhe të shfrytëzojë avantazhet, si ato natyrale, ashtu edhe ato të përfituara nga mundësitë e paraqitura. Vizioni i zhvillimit të Bashkisë për vitin 2033 është formuluar si më poshtë:

"Bashkia Maliq është një qendër e specializuar bujqësore dhe përpunuese rajonale dhe mund tërheqës për të jetuar dhe ofron mundësi të larmishme për punë dhe përvoja intensive rekreative, si në zonat fushore edhe në ato malore."

Propozohet zhvillimi i sektorit bujqësor në mënyrë që Bashkia Maliq të bëhet një qendër e specializuar bujqësore. Propozohet që të përshtaten produktet me kërkesën e tregut dhe të drejtohen fermerët në metodat e reja të prodhimit që të ketë një zhvillim më të organizuar të këtij sektori me mbështetjen dhe trajnimin e njëkohshëm të prodhuesve. Në të njëjtën kohë, propozohet që të stimulohet sektori i përpunimit të produkteve bujqësore me qëllim që të krijohet një qendër përpunimi në nivel rajonal. Në këtë sektor lëviz dhe modernizimi i rrjeteve dhe infrastrukturës me qëllim që të përmirësohen mjetet dhe mënyrat e ushtrimit të sektorit bujqësor dhe përpunues duke respektuar burimet natyrore, sidomos atyre ujore.

Njëkohësisht me sektorin e bujqësisë, propozohet përmirësimi i mjedisit të biznesit të Bashkisë dhe krijimi i kushteve për tërheqjen e investimeve në Bashki. Në këtë kuadër, shikohet e domosdoshme edhe çështja e trajnimit të bizneseve dhe sipërmarrësve.

Përveç kësaj, një objektivi tjetër i studimit është që ta bëjë Maliqin një vend tërheqës për të jetuar, nëpërmjet zhvillimit të rrjeteve cilësore, të sigurt dhe të qëndrueshme, përmirësimin e zonave urbane me reformimin – përmirësimin e hapësirave publike ekzistuese dhe krijimin e atyre të reja, sigurimin e aksesit për njerëzit me aftësi të kufizuara, mbrojtjen nga rreziqet natyrore, krijimin e shanseve të barabarta, përmirësimin e infrastrukturës shëndetësore, edukimin dhe trajnimin e fuqisë punëtore.

Së fundi, propozohet mbrojtja e burimeve natyrore dhe kulturore të Bashkisë dhe promovimi i tyre përmes qendrave rekreative dhe aktiviteteve argëtuese, në mënyrë që ato të promovohen dhe të bëhen zona tërheqje për vizitorët.

Parimet udhëzuese themelore të mësipërme për implementimin e vizionit dhe strategjisë së zhvillimit të Bashkisë Maliq janë në kuadrin e objektivave strategjike specifike, siç përshkruhet në kapitullin vijues, në të cilin do të mbështeten veprimet dhe projektet në zonën e studimit.

3.1.2.2. Strategjia e Zhvillimit dhe Objektivat

Parimet kryesore udhëzuese për zbatimin e strategjisë së vizionit dhe zhvillimit të Bashkisë janë renditur më poshtë si Objektiva Strategjike (OS). Për çdo Objektivi, shënohen në mënyrë programet strategjike (PS) që të çojnë në zbatimin e tij.

OS 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë

PS 1.1 Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.

Përshtatje e prodhuesve vendas me kërkesat e tregut, kultivimi i kulturave të reja në vend (p.sh. produkte me vlerë të lartë ushqyese dhe farmaceutike) dhe përdorja e metodave të përshtatshme (me theks të veçantë në menaxhimin e integruar dhe metodat ekologjike miqësore dhe njerëzore).

Krijimi i kushteve të përshtatshme për hapjen e tregjeve të përbashkëta për shitjen e produkteve bujqësore vendase. Përgatitje e prodhuesve vendas për shitje, përqëndrimin e produkteve dhe furnizimin prej tyre në pikat e grumbullimit dhe shitjes me shumicë.

Mbështetja dhe trajnimi i prodhuesve.

PS 1.2 Promovim i agropërpunimit.

Politika të orientuara drejt zhvillimit që mbështesin aktivitetet prodhuese, dhe inkurajim i formalizimit të industrisë agropërpunuese dhe rritjes së sipërmarrjeve të vogla e të mesme, duke përfshirë qasjen në shërbimet financiare (Pikat e përpunimit dhe ambalazhimit të produkteve bujqësore dhe blegtorale).

PS 1.3 Promovim i bashkëpunimit.

Krijimi i ekonomive të shkallës me bashkëpunimin vertikal ose horizontal të fermerëve në sistemin agro-ushqimor ose rritjen e madhësisë së fermave përmes konsolidimit të tyre me qëllim uljen e kostove të prodhimit.

Venie në dispozicion e përbashkët të mallrave në treg.

Rritjen e efikasitetit dhe përdorimin më efikas të inputeve me anë të përmirësimit të Marrëdhënieve Input / Output.

PS 1.4 Modernizim i infrastrukturës mbështetëse.

Rrjetet dhe strukturat moderne të infrastrukturës inxhenierike të veprojnë duke ruajtur burimet ujore dhe të theksojnë shfrytëzimin e mbetjeve organike bujqësore dhe blegtorale.

PS 1.5 Zhvillim i agroturizmit.

Forma të favorshme për rritjen dhe pasurimin e zhvillimit të turizmit të Bashkisë, me kusht respektimin e trashëgimisë, kulturore dhe popullsinë vendase.

OS 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve

PS 2.1 Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri.

Diversifikimi, përmirësimi teknologjik dhe inovacioni me fokus në fuqinë punëtore vendore. Krijimi i standarteve dhe stimuj për tërheqje së investimeve direkte në Bashki. Zgjerim në tregje të reja, krijim, konsolidim dhe përmirësim i avantazheve konkurruese që do të jenë në korespondim me sfidat e reja.

Zhvillimi i një sektori produktiv industrial, të aftë të përpunojë lëndët e para në vend dhe të rrisë vlerën e shtuar.

PS 2.2 Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit.

Rritja e pjesëmarrjes së biznesit në sistemet e arsimit dhe trajnimit. Bashkëpunimi me institucionet arsimore dhe shkencore në rajon dhe vend (p.sh. Universiteti i Korçës Fan S. Noli)

PS 2.3 Partneritetet rajonale dhe nderkombëtare.

Ndërlidhja e zonave turistike dhe identifikim i burimeve turistike (zhvillimi i rrjetit në sektorin e turizmit, ndërlidhje me Parkun Kombëtar të Tomorit dhe të Prespës).

Tërheqja e bizneseve dhe investimeve në aktivitete prodhuese tradicionale dhe të reja (p.sh. pritja e organizuar e biznesit, stimuj).

OS 3: Zhvillimi i qendueshëm e zonave të urbanizuara

PS 3.1 Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale duke përforcuar planifikimin e zhvillimit vendor dhe rajonal

PS 3.2 Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.

Zhvillimi i rrjeteve cilësore, të sigurta, dhe të qëndrueshme, duke përfshirë infrastrukturën e transportit dhe inxhinierike rajonale e bashkiake dhe transportin publik, për të mbështetur zhvillimin ekonomik dhe mirëqenien e banorëve, me fokus në qasjen e përballueshme dhe të barabartë për të gjithë.

PS 3.3 Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane.

Krijimi i hapësirave publike të reja dhe sistemim i atyre ekzistuese me standarte moderne. Sigurim i aksesit të sigurta, gjithëpërfshirëse dhe të aksesueshme, në veçanti për gratë dhe fëmijët, personat e moshuar dhe personat me aftësi të kufizuara.

PS 3.4 Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive.

Zhvillimi i planeve dhe sistemeve për parandalimit, trajtimin dhe menaxhimin të rrezikut me fokus të veçantë në rreziqet natyrore (zjarre, përmytje, rreshqitje toke etj.).

Optimizimi i mbrojtjes së zonave të banuara, mjedisit dhe zonave me interes kulturor

Informacion - trajnimi i qytetarëve - zhvillimi i një "kulture të parandalimit".

OS4: Sigurimi i kohezionit social

PS 4.1 Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative

PS 4.2 Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë

PS 4.3 Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore për të ndjekur ndryshimin duke hapur qendra të zhvillimit të vazhdueshëm profesional me objektiv adaptimin e resurseve humane

PS 4.4 Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social

OS5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore

PS 5.1 Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave.

Rigjenerim i pyjeve dhe kullotave të degraduara. Zbatimit e planeve të menaxhimit. Rritje ndjeshme e pyllëzimit dhe ripyllëzimit. Ndalim i shpyllëzimit.

PS 5.2 Interpretim mjedisor - sensibilizimi i banorëve dhe vizitorëve (p.sh. ujë, energji, monumentet).

PS 5.3 Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi.

Organizimi i shtigjeve natyrore dhe zonave rekreative. Zhvillimi i aktiviteteve të reja bazuar në vlerat natyrore dhe kulturore vendase.

PS 5.4 Promovimi i trashëgimisë kulturore.

Mbrojtje dhe promovimi i monumenteve dhe vendeve arkeologjike. Rrjetëzimi i tyre in itinere kulinare, evente, festivale kulturore, krijim dhe promovim i rrjetit të destinacioneve të arritshme me interes turistik.

3.2. Objektiva Europiane

3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin

3.2.1.1. Në përgjithësi

Që në fillimet e dhjetë vjeçarit të 1970, në Europë ekziston angazhimi për çështjet që lidhen me mbrojtjen e mjedisit. Kështu, për çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e cilësisë së ajrit atmosferik dhe të ujërave, mirëmbajtjen e burimeve natyrore dhe të bio shumëllojshmërisë, me menaxhimin e mbetjeve dhe në përgjithësi me aktivitete që kanë pasojë të pafavorshme dhe përbëjnë sektorë bazë veprimi si në nivel europian ashtu edhe kombëtar, ndeshen angazhime nga politika europiane, me qëllim që të minimizohen pasojat mjedisore dhe të sigurohet zhvillimi i qendrueshëm i modelit social europian. Objektivi Bashkimit Europian është promovimi i zhvillimit të qendrueshëm me qëllim afatgjatë zhvillimin e barabartë që të sigurohet zhvillimi ekonomik dhe progresi social, ndërsa paralelisht të ekzistojnë masa edhe për mbrojtjen e mjedisit.

Zhvillimi i legjislacionit europian mjedisor fokusohet në ndryshimin mbarë botëror klimaterik, në reduktimin e ndikimeve mjedisore të transporteve, në promovimin e modeleve të qendrueshme prodhuese dhe konsumatore, në menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore, në reduktimin e kërcënimeve ndaj shëndetit publik, në luftimin e varfërisë dhe të izolimit social, si edhe në masat që lidhen me zgjerimin e dijes, mjetet financiaro-ekonomike, komunikimin, si edhe me politikën e nevojshme. Në bazë të strategjisë së re që u propozua për Europën e vitit 2020, Europa mund t'ia dalë mbanë nëse vepron në mënyrë kolektive, si "Bashkim" dhe ta shndërrojë ekonominë e saj në një ekonomi të zgjuar, të qendrueshme dhe pa përjashtime, kudo të ekzistojnë nivele të larta punësimi, prodhueshmëri edhe kohezioni social. Koordinimin e politikës mjedisore do ta marrë përsipër iniciativa emblematike «Një Europë që përdor në mënyrë efikase burimet», propozime bazë të së cilës janë reformimi i politikës së përbashkët bujqësore, i politikës së përbashkët të peshkimit, i politikës për kohezionin, rishikimi i rrjeteve ndëroreuropeane të transporteve, rishikimi i legjislacionit për ndjekjen dhe paraqitjen e raporteve në lidhje me emetimet e gazrave serë, ecuria për një ekonomi me emetime të ulëta të karbonit deri në vitin 2050, rishqyrtimi i lëndëve të prioritetit që përmenden në direktivën – kuadër për ujërat, etj.

Deri më sot janë zbatuar shtatë Programe Veprimi për Mjedisin, të cilat kanë përcaktuar formulimin e politikës europiane për mjedisin. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin është konsideruar si kuadri bazë politik për zbatimin e politikës mjedisore dhe përcakton prioritetet e Bashkimit Europian (B.E.-së.), deri më 31 Dhjetor 2020 (2013-2020). Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin thekson te nëntë objektiva prioriteti që duhet të arrijë B.E.-ja. Këto objektiva paraqiten në mënyrë të përmbledhur si më poshtë vijon (Vendimi 1386/2013/B.E., 2013):

- Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror të Bashkimit.
- Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi të gjelbër dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve.
- Mbrojtja e qytetarëve të Bashkimit nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqenien.
- Maksimizimi i përfitimeve të legjislacionit mjedisor të Bashkimit nëpërmjet përmirësimit të zbatimit.
- Përmirësimi i bazës së dijeve dhe dëshmimeve për politikën mjedisore të Bashkimit.
- Sigurimi i investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike si edhe përballja e kostos së jashtme mjedisore.
- Përmirësimi i inkuadrimit të distancës mjedisore dhe të kohezionit të politikave.
- Forcimi i qendrushëm i qyteteve të Bashkimit.
- Rritja e efikasitetit të Bashkimit përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike.

3.2.1.2. Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror

Për mbrojtjen, ruajtjen dhe forcimin e kapitalit natyror të Bashkimit, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin deri në vitin 2020 ka si objektiv mbrojtjen e bioshumëllojshmërisë dhe të ekosistemeve të ndjeshme. Synon zëvendësimin e të paktën 15% të ekosistemeve të nënvlerësuara. Për më tepër, në përputhje me Direktivën – Kuadër 2000/60/E.K. për ujërat, do të duhet të mbrohen edhe ujërat e brendshëm sipërfaqësorë, kalimtarë, bregdetarë dhe nëntokësorë, me qëllim që të ekzistojë ujë i mjaftueshëm sipërfaqësor dhe nëntokësor me cilësi të mirë. Një parametër tjetër, i cili është i rëndësishëm për kapitalin natyror të B.E.-së, është reduktimi i presioneve që kanë ujërat detarë. Dhe për ujërat detarë, objektiv përbën ruajtja e gjendjes së mirë mjedisore, duke marrë masa për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar, për zëvendësimin, aty ku është e mundur, të ekosistemeve detare, për bashkëpunimin ndërshtetëror etj. Së fundmi, në lidhje me forcimin e kapitalit natyror, në vazhdim i referohemi reduktimit të ndotjes atmosferike dhe të ndikimeve që kjo ka në ekosisteme mbrojtjes së mjaftueshme të tokave të B.E.-së; përballjes së ndotjes me elementë ushqyesë dhe në veçanti me azot dhe fosfor; dhe së fundmi, menaxhimit të drejtë të sipërfaqeve pyjore, nëpërmjet mbrojtjes së tyre nga zjarret, fenomenet natyrore, etj.

3.2.1.3. Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi “të gjelbër” dhe konkurruese

Për shndërrimin e Bashkisë në një ekonomi “të gjelbër” dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron se deri në vitin 2020, do të jenë arritur objektivat që ka vënë Bashkimi Europian në lidhje me klimën dhe energjinë, ndërsa do të jenë bërë përpjekje të rëndësishme për të përkjet reduktimit të emetimit të gazrave serë me synim ruajtjen e rritjes së temperaturës mesatare të planetit; do të jenë reduktuar pasojat mjedisore të sektorëve të mëdhenj të ekonomisë dhe do të jetë rritur efikasiteti gjatë përdorimit të burimeve natyrore, ndërsa do të jepen stimuj në nivel tregu, me qëllim që të inkurajohen investimet e sipërmarrjeve dhe të novacionit dhe të theksohet zhvillimi i gjelbër; do të jenë reduktuar ndërhyrjet totale mjedisore të prodhimit dhe të konsumimit, kryesisht në sektorët e ushqimit, të strehimit, por edhe të lëvizshmërisë, nëpërmjet ndryshimeve strukturore në prodhim, në teknologji, në novacion; dhe së fundmi, do të bëhet menaxhimi i sigurt i mbetjeve, me qëllim reduktimin e ndikimeve në shëndet dhe në mjedis, nëpërmjet reduktimit të prodhimit të mbetjeve (si për frymë, ashtu edhe në çmime absolute) dhe të kufizimit të groposjes së lëndëve jo të riciklueshme, ndërsa, nëse zbatohen kërkesat e Direktivave të Bashkimit Europian, në lidhje me mbetjet dhe hapësirat e groposjes së tyre, do të reduktohet edhe ndotja e ujërave sipërfaqësorë dhe nëntokësorë, e tokës dhe e atmosferës.

3.2.1.4. Presione mjedisore dhe rreziqe për shëndetin dhe mirëqënien

Me qëllim që qytetarët e Bashkimit Europian të mbrohen nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqënien, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) përmirësim të rëndësishëm në mbrojtjen si të ajrit të jashtëm në B.E., me qëllim që të ekzistojë përjasje e niveleve që propozon Organizata Botërore e Shëndetësisë (O.B.SH.), ashtu edhe në atë brendshëm në përputhje me orientimet e kësaj organizate; reduktim i rëndësishëm i ndotjes akustike dhe sërish duke patur synimin për t’iu afuar niveleve të O.B.SH.-së; ekzistenca e standarteve të repta për ujën e sigurt të pijshëm dhe ujëra të sigurta notimi për qytetarët e B.E.-së; përballje efektive për të përkjet minimizimit të rreziqeve si për mjedisin, ashtu edhe për shëndetin, nga përdorimi i lëndëve të rrezikshme kimike që përmbajnë produktet, ato që përmenden më sipër sigurohen me legjislacionin përkatës të B.E.-së dhe kanë si synim një mjedis jo toksik; mungesa e ndikimeve të dëmshme në shëndetin e njeriut, por edhe në mjedis, nga përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve; përballje efektive e shqetësimeve që lidhen me nanomateriale por edhe të tilla; dhe së fundmi, progres i rëndësishëm për të përkjet përshtatjes ndaj ndikimeve të ndryshimit klimaterik.

3.2.1.5. Përfitimet e legjislacionit mjedisor

Me qëllim që të maksimalizohen përfitimet e legjislacionit mjedisor të Bashkimit, nëpërmjet përmirësimeve të rëndësishme për zbatimin e tij, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) akses të thjeshtë të publikut në informacionet që kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit të legjislacionit mjedisor të B.E.-së; rritje të

pajtueshmërisë me veprime konkrete legislative për sa i përket mjedisit; imponim të legjislacionit mjedisor të B.E.-së në të gjitha nivelet e administratës dhe sigurim të konkurrencës së barabartë në tregun e brendshëm të Europës; krijim të marrëdhëniesve të besimit të qytetarëve për sa i përket të drejtës mjedisore të B.E.-së dhe të zbatimit të saj; dhe së fundmi, lehtësim të ruajtjes së parimit të mbrojtjes efikase të qytetarëve të B.E.-së.

3.2.1.6. Përmirësimi i bazës së dijeve dhe të dëshmive për politikën mjedisore

Me qëllim që të përmirësohet baza e dijeve dhe e dëshmive për politikën mjedisore të B.E.-së, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin synon (deri në vitin 2020), krijimin e politikave dhe të interesuarve të tjerë, të cilët kanë në dispozicionin e tyre më shumë të dhëna për hartimin dhe zbatimin e politikave në lidhje me mjedisin dhe klimën, ndërsa do të duhet të kenë kuptuar tashmë pasojat mjedisore nga aktivitetet e njeriut; ekzistencën e mirëkuptimit të madh për problemet e ndryshme mjedisore dhe për rreziqet klimaterike dhe këto të mund të vlerësohen dhe të menaxhohen në mënyrë të përshtatshme; forcimin e kontaktit ndërmjet shkencës dhe politikës në sektorin e mjedisit, ndërsa do të duhet të përfshihen edhe qytetarët për të patur akses në të dhënat dhe të jenë pjesëmarrës në veprën shkencore; dhe forcimin e ndikimit të B.E.-së në komunitetin ndërkombëtar, për sa i përket lidhjes shkencë – politikë, me qëllim përmirësimin e dijes rreth çështjeve të politikës ndërkombëtare mjedisore.

3.2.1.7. Investime në politikën mjedisore dhe klimaterike

Për sigurimin e investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike dhe përballjen e kostos së jashtme mjedisore, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin propozon arritjen e objektivave të politikës për mjedisin dhe klimën, deri në vitin 2020, në mënyrë efikase nga ana ekonomike dhe me mbështetje analoge nga financimi i mjaftueshëm; kërkon rritjen si të financimit publik ashtu edhe atij privat, në shpenzime që kanë të bëjnë me mjedisin dhe parametrat klimaterikë; dhe siguron vlerësim të saktë në vlerën e kapitalit natyror dhe të shërbimeve që kanë të bëjnë me ekosistemet, ndërsa përlllogarit edhe koston e përkeqësimit të tyre, faktorë që ndikojnë në hartimin e politikës.

3.2.1.8. Inkuadrimi i distancës mjedisore në politika

Për përmirësimin e inkuadrimit të distancës mjedisore në politika, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin ka si objektivi, deri në vitin 2020 të zbatohen politika sektoriale në nivelin e Bashkimit Europian dhe të shteteve anëtare, që t'u shërbejnë objektivave mjedisore dhe klimaterike që lidhen me to. Kështu, propozon inkuadrimin e kushteve dhe stimujve që lidhen me klimën dhe mjedisin, me rishqyrtim paralel edhe të politikave tashmë ekzistuese; kërkon kryerjen e vlerësimeve për pasojat mjedisore, sociale dhe ekonomike si në nivelin e B.E.-së, ashtu edhe në nivel kombëtar, për të siguruar kohezionin dhe efikasitetin e tyre; kërkon zbatimin e plotë të Direktivave për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit dhe për Vlerësimin e ndikimeve në Mjedis; kërkon vlerësimin e informacioneve që nxirren nga vlerësimi i zbatimit të planit mjedisor, me

qëllim përmirësimin e pasojës dhe të kohezionit të tij; dhe dëshiron menaxhimin e kompromiseve që mund të rezultojnë në të gjitha politikat, me qëllim që të maksimalizohen sinergjitë dhe të reduktohen, sa më shumë të jetë e mundur, pasojat negative në mjedis.

3.2.1.9. Forcimi i qëndrueshëm i qyteteve

Për forcimin e qëndrueshëm të qyteteve, Programi i të Bashkimit, Plani i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020), zbatimin e politikave të programimit dhe planifikimit të qëndrueshëm urban në pjesën më të madhe të qyteteve të Bashkimit, të cilat nënkuptojnë pastrimin e ndërtesave për vlerësimin e performancave mjedisore të qyteteve, duke marrë parasysh pasojat ekonomike dhe sociale, si edhe kujdesin, me qëllim që qytetet të informohen në lidhje me financimin për masat e mbrojtjes së qendrueshmërisë urbane dhe të kenë akses në të. Është i nevojshëm zgjerimi i iniciativave ekzistuese që mbështesin novacionin dhe praktikat me të mira në qytete, si edhe gjithashtu krijimi i rrjetit dhe shkëmbimet ndërmjet tyre, me qëllim që të inkurajohen qytetet të promovojnë pozicionin e tyre lider në zhvillimin urban të qëndrueshëm.

3.2.1.10. Përbalja e sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike

Me qëllim që të rritet efikasiteti i Bashkimit, përta i përket përbaljes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin duhet (deri në vitin 2020) të sigurojë inkuadrin të plotë të rezultateve të Konferencës së Rios në politikat e B.E.-së dhe kontributin efikas të B.E.-së në përpjekjet dhe iniciativat botërore, që kanë si objektiv krijimin e një ekonomie «të gjelbër» dhe pa përjashtime, në kuadër të zhvillimit të qëndrueshëm; mbështetje efikase e përpjekjeve kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare që bëhen për përbaljen e problemeve mjedisore dhe klimaterike, me objektiv zhvillimin e qëndrueshëm; dhe reduktim i ndikimeve të konsumimit në mjedis, nëpërmjet zhvillimit të përpjekjeve për një përqsje botërore drejt zhvillimit të qëndrueshëm. Për këtë qëllim, kërkohet miratimi i objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm, të cilat mbulojnë sektorët e prioritetit pa përjashtime të ekonomisë së «gjelbër» dhe të kenë si kusht të domosdoshëm ratifikimin e marrëveshjeve bazë shumëpalëshe mjedisore shumë më përpara se viti 2020, me qëllim që të ruhen angazhimet për vitin 2020. Për më tepër kërkohet bashkëpunimi me shtetet-partnere në mënyrë më strategjike, me qëllim që të promovohen praktikat më të mira në regjistracionin e brendshëm mjedisor dhe në konvergjençë të vendeve gjatë negociatave shumëpalëshe mjedisore.

3.2.1.11. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020

Politika e Përbashkët Bujqësore (P.P.B.), e cila u themelua në vitin 1962, lidh sektorin e bujqësisë me Europën. P.P.B. e re (pas vitit 2013) duhet të përballet me më shumë probleme, si rritja e rëndësishme e popullsisë në lidhje me tokën-me prodhimin e ushqimeve, ndryshimi klimaterik dhe nevoja për menaxhim të qëndrueshëm të burimeve

natyrore, mbrojtja e natyrës dhe ruajtja e qëndrueshmërisë në ekonominë bujqësore. Kështu, reforma e P.P.B. duhet të përballlet me tre probleme serioze, forcimin e sigurisë ushqimore, sfidën e ndryshimit klimaterik dhe krijimin e vendeve të punës në zonat agrare me synim zhvillimin e tyre.

P.P.B., në kuadrin më të gjerë të mbështetjes së zhvillimit agrar, duhet të kontribuojë në arritjen e objektivave të mëposhtëm: në forcimin e konkurrencës në sektorin e bujqësisë; në sigurimin e menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore; në promovimin e veprimeve në lidhje me luftimin e ndryshimit klimaterik; dhe në arritjen e zhvillimit të ekuilibruar në ekonominë agrare, në të cilin përfshihet edhe krijimi dhe ruajtja e vendeve të punësimit. Për arritjen e objektivave të sipërpërmendur, P.P.B. propozon veprimet e mëposhtme:

- Provovimin e kalimit të dijeve dhe inovacionit në bujqësi, në pyllëtarë dhe në zonat agare. Propozohet forcimi i lidhjeve ndërmjet bujqësisë, pyllëtarisë, kërkimit dhe inovacionit, menaxhimit të përmirësuar mjedisor dhe efikasitetit të sektorëve të sipërpërmendur të ekonomisë, trajnimit dhe formimit profesional të fermerëve.
- Forcimin e qëndrueshmërisë së shfrytëzimeve bujqësore dhe të konkurrencës në të gjithë sektorët e bujqësisë, nëpërmjet përmirësimit të efikasitetit ekonomik të shfrytëzimeve bujqësore, ristrukturimit të shfrytëzimeve bujqësore, modernizimit të metodave të bujqësisë, trajnimit të përshtatshëm të fermerëve në objekte të specializuara.
- Promovimin e organizimit të rrjetit të ushqimeve, nëpërmjet përmirësimit të konkurrencës së produkteve me krijimin e sistemeve të cilësisë dhe promovimin e tyre të përshtatshëm; dhe menaxhimin e rreziqeve që paraqesin shfrytëzimet bujqësore.
- Zëvendësimin dhe ruajtjen e ekosistemeve që lidhen me sektorët e bujqësisë dhe të pyllëtarisë, si zonat në rrjetin Natura 2000 dhe zona të tjera me vlerë të lartë natyrore, përmirësimin e menaxhimit të ujërave, nëpërmjet menaxhimit të duhur të ilaçeve për mbrojtjen e bimëve etj. dhe parandalimin e erozionit të tokës.
- Promovimin e efikasitetit të burimeve (ujë, energji) dhe marrjen e masave, me qëllim që të reduktohen emetimet e dioksidit të karbonit dhe të gazrave të tjerë serë, me qëllim që të kufizohet fenomeni i ndryshimit klimaterik, i cili ndikon edhe në sektorët e bujqësisë dhe të ushqimeve.
- Promovimin e zhvillimit ekonomik në zonat agrare dhe në veçanti krijimin e sipërmarrjeve të vogla dhe vendeve të punës, promovimin e zhvillimit lokal, forcimin e përdorimit të teknologjive të reja të informacionit dhe telekomunikacioneve në zonat agrare.

3.2.2. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrueshëm

Në kuadrin e politikës europiane për qytetet, ndër dokumentat e rëndësishëm janë Strategjia Tematike për Mjedisin Urban e vitit 2006 dhe Harta Leipzig për Qytetet e

Qëndrueshme Europiane e vitit 2007. Drejtimet e dy teksteve të sipërpërmendura, në mënyrë të përmbledhur i referohen politikave dhe programeve të plota të zhvillimit urban; parimit të qytetit «kompakt» (compact city); dhe kthimit të planifikimit urban të qyteteve, me qëllim ristrukturimin e rrjetit infrastrukturor të tyre, të hapësirave publike dhe të rezervës ndërtimore, përmirësimin e disa fenomeneve të rëndësishme sociale, parandalimit të « konflikteve » të përdorimit të tokës, etj.

Në Hartën Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane të vitit 2007 propozohet politika e zhvillimit të plotë urban. Bëhet fjalë për një proces, në kuadrin e të cilit duhet të ekzistojë koordinim ndërmjet enteve territoriale, sektoriale dhe hapësimore të politikës urbane. Një rëndësi e veçantë duhet t'i jepet pjesëmarrjes së të interesuarve dhe faktorëve ekonomikë, por edhe publikut të gjerë. Për zhvillimin e plotë urban, mund të hartohen programe, të cilat mund të:

- Përshkruajnë cilat janë pikat e dobëta dhe të forta në një qytet dhe cilat janë objektivat zhvillimore që mund t'i japin një shtysë zonës urbane.
- Koordinojnë planet e ndryshme komunale, sektoriale dhe teknike dhe politikat, me synim të sigurojnë investimet përkatëse që do të ndihmojnë në zhvillimin e zonës urbane.
- Koordinojnë përdorimin e burimeve.
- Koordinojnë barazinë ndërmjet zonave urbane dhe agrare, ndërmjet qyteteve të vogla dhe mesatare dhe qyteteve të tjera brenda zonave mitropolitane.

Që të arrihen objektivat e sipërpërmendur, propozohen tri veprime konkrete: sigurimi i hapësirave tërheqëse publike me cilësi të lartë, me theks ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike, por edhe planifikimin e saktë të infrastrukturave të ndryshme; modernizimi i rrjeteve të infrastrukturave, si të furnizimit me ujë, të përpunimit të ujërave të zeza, të transporteve, por edhe përdorimi i drejtë i burimeve natyrore; dhe promovimi i metodave të novacionit dhe më konkretisht, të teknologjive të mëparshme të informacionit dhe komunikimit, me synim instalimin e sipërmarrjeve të reja, por edhe përmirësimin e sektorëve të arsimit, të punësisimit, të shërbimeve sociale të shëndetit.

Vëmendje e veçantë do të duhet t'u jepet lagjeve të qyteteve që përballen me probleme ekonomike (papunësi, përjashtim social, etj.), nëpërmjet zbutjes së pabarazive, e cila do të arrihet me promovimin e kohezionit social, dhe me përmirësimin e mjedisit të tyre natyror dhe të infrastrukturave të tyre. Më konkretisht, për theksimin e dizavantazheve të zonave urbane, propozohet zbatimi i masave të përmirësimit të mjedisit, nëpërmjet:

- Përmirësimit të rrjetit ekzistues të banesave në lagjet “e varfëra” përta i përket planifikimit, kushteve natyrore dhe performancës energjike.
- Forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet vlerësimit të produkteve lokale dhe sigurimit të vendeve të punës me krijimin e sipërmarrjeve të reja.
- Promovimit të mjeteve dhe mënyrave të trajnimit për të rinjtë, nëpërmjet organizimit të programeve dhe seminareve të trajnimit, me qëllim që të jenë në gjendje të kërkojnë vende të reja pune.

- Promovimit të transporteve urbane në aspektin ekonomik të përballueshëm, të cilat do të jenë edhe më efikase, me qëllim që t'u jepet e drejta banorëve të zonave në fjalë të kenë shanse të barabarta aksesit – kjo propozohet të arrihet nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të qarkullimit në këto zona, ndërsa do të propozohen edhe rrjete të përshtatshme për qarkullimin e këmbësorëve dhe të biçikletistëve.

3.2.3. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)

“Axhenda Territoriale e Bashkimit Europian e vitit 2020”, në vazhdim të Axhendës Territoriale që filloi në vitin 2007, është diskutuar në vitin 2011, në Hungari dhe i përket planifikimit të zhvillimit hapësinor. Ka marrë parasysh zhvillimet e fundit të cilat përshkruhen në raportin “Territorial State and Perspectives of the European Union”, si edhe raportin e pestë të Komisionit Europian “Kohezioni Ekonomik, Social dhe Territorial” dhe për “Europën Strategjike 2020” dhe kishte si fokus objektivin e ri të Bashkimit Europian, që është Kohezioni Territorial. Në bazë të Axhendës në fjalë, ofrohen orientime strategjike për zhvillimin hapësinor, për promovimin e inkuadrimit të dimensionit hapësinor në politika të ndryshme dhe në të gjitha nivelet e qeverisjes, dhe për sigurimin e zbatimit të “Europës Strategjike 2020”, në përputhje me parimet e kohezionit hapësinor. Objektivat që përcaktohen (nga B.E.-ja) për “Europën Strategjike 2020”, janë promovimi i një zhvillimi të zgjuar, të aftë dhe pa përjashtime, i cili do të arrihet dhe do të duhet të përlllogaritet edhe dimensionin e tyre hapësinor, sepse ekzistojnë mundësi të shumta zhvillimi, në analogji me çdo zonë.

Për me tepër, kohezioni territorial forcon parimin e solidaritetit duke patur si objektiv konvergjencën e ekonomive ndërmjet tyre të zonave më të frytshme me zonat në të cilat zhvillimi është i vonuar. Diversiteti i territoreve konsiderohet se çon drejt zhvillimit, ndërsa territoret me mundësi plotësuese mund të bashkojnë forcat dhe përparësitë e tyre krahasimore, duke krijuar në këtë mënyrë kushtet për zhvillim të mëtejshëm. Që të arrihet objektivi i B.E.-së për një zhvillim «të zgjuar» dhe pa përjashtime, do të duhet të ekzistojë bashkëpunim ndërmjet zonave të ndryshme të B.E.-së në të gjitha nivelet përkatëse hapësinore. Nëpërmjet zhvillimit të plotë territorial, mund të realizohet kohezioni social, qendrueshmëria dhe konkurrenca. Nëpërmjet kohezionit territorial mund të arrihet zhvillimi i qendrueshëm ekonomik dhe të ekzistojë kohezioni si ekonomik ashtu edhe social. Për këtë arsye, është e nevojshme të zhvillohen kushtet e përshtatshme, me qëllim që të sigurohen shanse të barabarta për qytetarët e B.E.-së.

Me qëllim që të realizohet “Europa Strategjike 2020” për zhvillimin dhe punësimin, e cila filloi në vitin 2010 në nivelin e B.E.-së, janë vënë pesë objektiva bazë që i përkasin punësimit të grupmoshave 20-64, afërsisht rreth 75%; kërkimit dhe zhvillimit për të cilin propozohet B.E.-ja të investojë 3% të GDP së saj; veprimit kundrejt ndryshimit klimaterik, nëpërmjet reduktimit të emetimeve të gazrave serë, të sigurimit të energjisë nga burime të rinovueshme dhe të rritjes së efikasitetit energjik rreth 20%; dhe së fundmi, trajnimit dhe më konkretisht, reduktimit të përqindjeve të braktisjes së parakohshme të shkollës (nën 10%) dhe plotësimin t[përqindjes më të madhe (të klasës

prej 40%) për kategorinë e grupmoshës 30-34 dhe luftimit të varfërisë dhe të përjashtimit social, me synim reduktimin e përqindjes.

Përveç objektiva të sipërpërmendura, për më tepër, janë vënë edhe disa prioritetet territoriale për B.E.-në, me qëllim zhvillimin territorial, kështu që propozohet:

- Promovimi i një zhvillimi policentrik dhe të barabartë territorial të B.E.-së, nëpërmjet reduktimit të pabarazive të mëdha rajonale në territorin europian, me përballjen e atyre pengesave që ndeshen në zhvillim, fakt i cili inkurajohet edhe nga qytetet e zhvilluara të Europës, të cilat mund të bashkëpunojnë me qytetet e tjera, duke krijuar rrjete me mënyrë novative, për promovimin e mirëqenies ekonomike.
- Inkurajimi i zhvillimit të plotë ndërmjet qyteteve dhe fshatrave, i cili promovon edhe përpjekjet e qyteteve për të qënë mekanizma zhvillimi, duke krijuar mjedise tërheqëse, që të tërheqin investime dhe për pasojë, edhe njerëzit që do të jetojnë në to do të kenë më shumë mundësi. propozohet bashkëpunimi i qyteteve që do të kontribuojë në zhvillimin e periferive të qyteteve, por edhe përmirësimi i kalueshmërisë së qendrave urbane nga zonat agrare.
- Plotësimi territorial i funksioneve ndërkufitare dhe ndërshtetërore në Periferi mund të përbëjë faktor të rëndësishëm për forcimin e konkurrencës mbarëbotërore. Kështu, do të promovohen peisazhet natyrore dhe zonat me bukuri të veçantë, elementët e trashëgimisë kulturore, ndërsa rrjetet e qyteteve dhe për pasojë, edhe tregjet e punës do të mund të përdoren lirshëm pa ndarjen e rreptë të kufijve brenda dhe jashtë zonave.
- Sigurimi i konkurrencës mbarëbotërore, e cila mund të forcohet me ekzistencën e ekonomive të forta lokale, por edhe me zhvillimin e sektorëve të plotë mbarëbotërorë të ekonomisë, synon në forcimin si të tregut mbarëbotëror ashtu edhe të atij lokal (zhvillimi i produkteve lokale, përmirësimi i ekonomive lokale, etj.), me vlerësimin paralel të kapitalit social, zhvillimin e novacionit dhe të strategjive të tjera të rëndësishme që shkojnë drejt këtij drejtimi.
- Përmirësimi i lidhshmërisë territoriale ndërmjet personave, komuniteteve, sipërmarrjeve synon nevojën për akses të thjeshtë në transportet rrugore, hekurudhore dhe ajrore, por edhe në infrastrukturat dhe rrjetet e tjera teknike, ndërsa mbështetet përdorimi i burimeve të rinovueshme të energjisë dhe reduktimi efikas i emetimeve të dioksidit të karbonit.
- Menaxhimi dhe lidhja ndërmjet periferive të elementëve të rëndësishëm ekologjikë, lokalë dhe kulturorë është një element i domosdoshëm për zhvillimin e qendrueshëm dhe mund të arrihet me mbrojtjen dhe promovimin e elementëve të mjedisit, por edhe të trashëgimisë kulturore, duke marrë parasysh veçantitë gjeografike të çdo zone.

3.3. Objektivat kombëtare

Objektivat kombëtare kryesore të Shqipërisë për pesëmbëdhjetë vjetet e ardhshme janë si më poshtë:

- Zhvillimi i infrastrukturës kombëtare të transportit për lidhjen e Shqipërisë me korridoret Paneuropiane të transportit.
- Zhvillimi i Shqipërisë si qendër infrastrukturash dhe energjie për të gjithë rajonin e Ballkanit.
- Promovimi i zhvillimit nëpërmjet një sistemi të zhvillimit urban policentrik dhe të decentralizuar.
- Promovimi dhe aksesueshmëria e zonave me mjedis të shquar natyror dhe peisazh, e kombinuar me menaxhimin inteligjent të burimeve natyrore dhe kulturore me qëllim ruajtjen dhe mbrojtjen e tyre në kuadër të zhvillimit dhe globalizimit. Shfrytëzimi i njëkohshëm i tyre nëpërmjet përmirësimit të aksesueshmërisë të tyre me qëllim zhvillimin ekonomik.
- Zhvillimi i sistemeve të transportit multimodal, miqësor ndaj mjedisit (transporti multimodal) për të mbështetur zhvillimin rural policentrik, së bashku me përmirësimin e infrastrukturës dhe zhvillimin ekonomik.
- Nxitja e burimeve të energjisë të rinovueshme në sektorin e energjisë.
- Dizajni dhe zhvillimi i shërbimeve të integruara në fushën e komunikimit, transportit, bujqësisë dhe energjisë.
- Organizimi hierarkik, specializimi dhe grupimi funksional i qyteteve shqiptare.
- Urbanizimi dhe formalizimi i zonave informale të ndërtimit.

Këto objektiva kombëtare i shërbejnë vizionit të vendit për krijimin e një demokracie vibruese në procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, me një ekonomi të qëndrueshme dhe konkurruese, e cila garanton lirinë dhe të drejtat e njeriut. Pozicioni i Shqipërisë, në mes të Evropës, Azisë dhe Afrikës, favorizon pjesëmarrjen e vendit në një rrjet ndërkombëtar të transportit rrugor, detar, intermodal dhe sot, 25 vjet pas liberalizimit politik dhe ekonomik të vendit, është koha e duhur që Shqipëria të jetë pjesë e këtij rrjeti ndërkombëtar. Dhjetë korridore të transportit multimodal të interesit Evropian, krijojnë një bazë për zhvillim në degen e transportit për në Evropën Lindore, me portet e Shqipërisë në Adriatik dhe detin Jon të jenë një parametër i rëndësishëm. Për këto arsye, është veçanërisht e rëndësishme për vendin përfundimi i rrugëve korridoreve kombëtare, përfundimi i koridorit hekurudhor, zgjerimi dhe fuqizimi i rrugëve të Tiranës dhe aeroporteve rajonale, ndërtimi i terminaleve në porte dhe qytete, që do të inkurajojnë transportin multimodal dhe forcimin e shërbimeve në portet e vendit.

Në të njëjtën kohë, kërkohet një përpjekje për të transformuar shoqërinë në shoqëri të të mësuarit dhe informacionit, përmes integritit të infrastrukturës dixhitale në të gjithë vendin, përmirësimin e shërbimeve elektronike publike dhe krijimin e transparencës në qeverisjen e vendit. Për më tepër, nga pikpamja administrative, Shqipëria synon të

forcojë qeverisjen lokale dhe decentralizimin, të përmirësojë efikasitetin e qeverisjes në përputhje me parimet evropiane të vetëqeverisjes vendore dhe vlerat e modelit të Menaxhimit të Decentralizuar Evropian.

Në sektorin e mjedisit, qëllimi është zhvillimi i qëndrueshëm social dhe ekonomik me mbrojtjen e burimeve natyrore nga ndotja dhe degradimi përmes menaxhimit të integruar dhe përmirësimin e vlerave mjedisore që kontribuojnë për prosperitetin ekonomik. Qëllimi është i bazuar në parimin e zhvillimit të integruar, mbrojtjen dhe rritjen e burimeve mjedisore, si dhe sigurimin e rritjes ekonomike dhe prosperitet social dhe kohezionit. Sot, zonat e mbrojtura në Shqipëri përbëjnë 15% të sipërfaqes së vendit dhe janë pjesë e Brezit të Gjellbër Evropian, por gjithsesi shumë zona të mbrojtura nuk janë të vizituara dhe nuk kontribuojnë financiarisht në vend. Gjithashtu, është e njohur që mjedisi është pjesë e pasurisë kombëtare dhe ndikohet si nga proceset natyrore edhe nga ndërhyrja e njeriut. Kështu, objektivat kryesore për menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit janë:

- Mbrojtja e zonave ekologjike të ndjeshme dhe siguri i një funksionimi të vazhdueshëm të mirë në të ardhmen.
- Krijimi i një sistemi informacioni për mbrojtjen e burimeve natyrore.
- Zhvillimi i rolit të burimeve mjedisore dhe natyrës në zhvillimin ekonomik të vendit, por edhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve të qendrave urbane, duke lidhur qytetet me zonat natyrore.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për të mbështetur zhvillimin ekonomik në të gjitha fushat, p.sh. bujqësi, pylltari, peshkim, gurore, energji, industri, shërbime, turizëm etj
- Krijimi i rrjetit European Natura 2000 për mbrojtjen e zonave ekologjike të ndjeshme dhe ruajtjen e peisazheve të vlefshme natyrore.
- Rritja e pjesëmarrjes së publikut në proceset e vendimmarrjes dhe integrimi i planifikimit hapësinor në vend.

Zhvillimi rural ka nevojë për të promovuar zhvillimin e sektorit të bujqësisë, me ndihmën e një kornize për të siguruar sektorin agro-ushqimor, inovativ dhe të qëndrueshëm, të aftë për të përballuar presionet e tregut dhe kriteret e cilësisë të Bashkimit Evropian. Rezultati do të jetë vende të reja pune, rritje ekonomike, kohezion social dhe mbrojtje e cilësisë së jetës për banorët e zonave rurale. 40% e sipërfaqes së vendit përbëhet nga tokë bujqësore dhe gjysma e saj është e vendosur në pjesën perëndimore të vendit dhe në zonën bregdetare të saj. Pjesëmarrja e bujqësisë në Produktin Kombëtar Bruto është 20%, me 50% të punësuarve i perkasin veprimtaritë primare. Objektivi kryesor është përmirësimi i bilancit ushqimor të importeve - eksporteve, pasi eksportet janë rritur ndjeshëm në dekadën e fundit, por balanca mbetet negative. Gjithashtu thelbësore është ripyllëzimi i zonave të degraduara dhe testimi i kulturave të reja fitimprurëse në zonat rurale, paralelisht me krijimin e një rrjeti të suksesshëm të zinxhirit rural- ekonomik. Reduktimi i kostove të prodhimit, investimeve në teknologji për zonat rurale, menaxhimi i ujit për ujat dhe ndërtimi i infrastrukturës përkatese, bashkëpunimi në sektorin e bujqësisë me sektorët e tjerë si p.sh. agroturizmi

cilësor, futja e burimeve të ripërtëritshme të energjisë në aktivitetet rurale dhe krijimi i qendrave dhe poleve të prodhimit bujqësor, në varësi të karakteristikave të produkteve, janë faktorët kryesor për zhvillimin rural.

Qëllimi për turizmin parashikon njohjen e Shqipërisë si një destinacion tërheqës turistik në Evropë, autentik dhe mikpritës, bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe burimeve kulturore, të cilat do të jenë të qasshme në tregjet ndërkombëtare.

Për sektorin e energjisë, objektivi kryesor është pavarësia energjetike e Shqipërisë dhe zhvillimi i një ekonomie me karbon të ulët, me përdorimin e burimeve të energjisë të rinovueshme, futjen e teknologjive të reja në energjetikë dhe zhvillimi i kërkimeve përkatëse për këtë qëllim. Objektivat e politikës energjetike janë përdorimi i energjisë me 20% nga Burimet e Rinovueshme të Energjisë, përmirësimi i efikasitetit të energjisë në masen 20% dhe duke reduktuar emetimet e CO₂ me 20%. Në të njëjtën kohë, është i domosdoshëm zhvillimi i mëtejshëm të hidrocentraleve, pasi Shqipëria ka burime të mjaftueshme të ujit, forcimi i rrjeteve të transmetimit dhe shpërndarjes dhe integrimi i tyre në planifikimin hapësinor, përdorimi i energjisë diellore dhe zhvillimi i fushave ekzistuese gjeotermale. Me rëndësi strategjike është edhe gazsjellesi që do të kalojë përmes Shqipërisë.

3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera

3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (i miratuar me VKM Nr.881, datë 14.12.2016) parashikon zhvillimin për një periudhë afatgjatë, deri në vitin 2030. PPK siguron kuadrin referues strategjik për zhvillimin e qëndrueshëm dhe afatgjatë të territorit kombëtar. Specifikon nevojat dhe ndërhyrjet e nevojshme në këtë fushë, duke adoptuar një qasje të integruar të kombinuar. Përbën bazën për harmonizimin dhe koordinimin e politikave sektoriale dhe ndërsektoriale kombëtare dhe mbështet organizimin e ri administrativ të territorit kombëtar (Ligji 115/2014). PPK shoqërohet me Vlerësimin Strategjik Mjedisor, i cili vlerëson ndikimin mjedisor.

Rëndësia e PPK vlerësohet si në nivel politik, ashtu edhe në atë institucional; duke parashikuar përfitime të drejtpërdrejta në ekonomi, mjedis dhe jetën shoqërore të qytetarëve. Synimet e shprehura në PPK janë:

- Promovimi i kohezionit territorial përmes zhvillimit të balancuar ekonomik dhe social të rajoneve dhe përmirësim të konkurrencës.
- Nxitje e zhvillimit të gjeneruar nga funksionet e përziera urbane dhe përmirësimi i marrëdhënieve midis zonave urbane dhe rurale.
- Promovim të aksesit.
- Përmirësimi i aksesit në njohuri dhe informacion.

- Reduktimi i dëmtimit të mjedisit.
- Mbrojtja e burimeve natyrore dhe kulturore.
- Forcimi i trashëgimisë kulturore si faktor i zhvillimit.
- Zhvillimi i burimeve të energjisë duke ruajtur, paralelisht, sigurinë e energjisë.
- Promovimi i cilësisë dhe turizmit të qëndrueshëm.
- Ulja e ndikimit të fatkeqësive natyrore.

Vizioni i PPK për Shqipërinë në 2030 është krijimi i një qendre të integruar në sistemin evropian të ekonomisë dhe infrastrukturës, zhvillimi i një ekonomie shumë -nivelëshe dhe konkurruese në rajonin e Ballkanit, dhe krijimi i një shteti që ofron qasje të barabartë në infrastrukturë, ekonomi, në njohuri dhe siguron mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, historike dhe natyrore, me synim për të krijuar një destinacion autentik.

Në mënyrë të veçantë janë vendosur gjashtë objektiva strategjike:

- Integrimi shumëdimensional në kontekstin evropian.
- Krijimi dhe forcimi i një pozite ekonomike të fortë dhe konkurruese të Shqipërisë në rajonin e Ballkanit dhe të Mesdheut.
- Sigurimi i integritetit fizik dhe territorial të peizazhit historik, kulturor, natyror dhe urban në të gjithë territorin shqiptar.
- Rritja dhe përmirësimi i cilësisë së jetës për njerëzit, duke promovuar zhvillimin ekonomik, eliminuar pabarazitë hapësinore, hequr barrierat e aksesit në ekonomi, infrastrukturë dhe dije.
- Promovimi i "së drejtës për qytetin".
- Krijimi i bazave për zhvillim rajonal.

PPK identifikon pesë sistemet territoriale me objektiva specifike dhe politika, të cilat janë të organizuara veçmas me ndihmën e qendrave, akseve dhe zonave. Bëhet fjalë për një sistem urban, sistemi bujqësor, sistemi natyror, sistem ujor dhe sistemi infrastrukturor.

SISTEMI URBAN

Me synim "zhvillimin e zgjuar urban", propozohet dendësimi dhe zhvillimi policentrik i sistemit urban i cili do të heqë pengesat dhe do të lehtësojë pabarazitë. Promovon rajonet e forta të cilat komunikojnë mes tyre dhe kanë marrëdhënie plotësuese.

PPK paraqet një rrjet të integruar dhe hierarkik të qendrave urbane të cilat përbëhen nga:

- Metropoli.
- Qendrat primare urbane- janë konsideruar qendrat e qarqeve.
- Qendrat Sekondare Urbane, të cilat shërbejnë si qendra urbane që ofrojnë funksione të specializuara dhe ofrojnë kujdes parësor me rëndësi rajonale (si vendbanime, funksione ekonomike, tregtare, kulturore, arsimore bazë, administrative, rekreative, shëndetësore, përkujdesje sociale dhe nyje transporti).

- Qendrat Terciare Urbane, të cilat janë qendra të Bashkive të reja (pas reformës administrative) dhe mbulojnë nevojat në shërbimet e arsimit dhe shëndetësisë së nivelit të tretë.
- Qendrat Lokale, të cilat janë konsideruar pole banimi të karakterit suburban dhe rural dhe janë qendra të komunave të vjetra. Shënohet se edhe pse këto përcaktohen nga plane të hierarkive më të ulëta se PPK (p.sh. Plani i Integruar Ndërsektorial), njihen disa qendra lokale, të cilat karakterizohen nga rritja ekonomike, burime natyrore, minerale, peisazhe, vlera kulturore dhe historike.
- Lokalitetet, të cilat janë qendra të banuara, me karakter rural. Përcaktohen nga plane të hierarkive më të ulëta se PPK (p.sh. Plani i Integruar Ndërsektorial), dhe në vija të përgjithshme janë njësi më e vogël e organizimit territorial.

Struktura dhe forma e rrjetit ekzistues të banimit në Bashki ndryshon nga vendbanimi në vendbanim. Ndërkohë, llojet më mbizotëruese të zhvillimit janë konfigurimi i organizuar dhe organik-i lirë i rrjetit të banimit.

Zona e studimit përshkohet nga rruga automobilistike SH3, duke ndarë pjesën lindore-fushore dhe pjesën perëndimore-malore të Bashkisë. Rruga automobilistike në fjalë është me rëndësi kombëtare dhe paralelisht u shërben vendbanimeve nëpërmjet akteve vertikale. Përgjatë rrugës ndeshemi me një zhvillim urban të pakontrolluar, të shpërndarë me përdorime kryesore banimin, tregtinë dhe industrinë. Ky fenomen është përshkallëzuar dhjetëvjeçarët e fundit, duke shkaktuar shumë pasoja negative, si konflikt në përdorimet e tokës, ndryshim të peisazhit natyror, konsumim të tokës bujqësore dhe shndërrim të saj në tokë urbane, vështirësi në ofrimin e shërbimeve cilësore urbane.

Bashkia për shkak të gjeomorfologjisë së saj ndahet në dy pjesë, në atë fushore dhe në atë malore. Për rrjedhojë, drejtimet e propozuara për organizimin dhe zhvillimin urban përshtaten me karakteristikat dhe nevojat e ndryshme të dy njësive antropogjeografike.

Njësia fushore do të karakterizohet nga bashkëpunimi i vendbanimeve, duke krijuar një ndërthurje të qendrave shumëfunktionale me infrastruktura plotësuese.

Në dy njësitë bashkiake malore, ku kalueshmëria dhe aksesueshmëria në vendbanime është e vështirë, propozohet ndërtimi i një modeli monocentrik të zhvillimit të banimit. Të dyja qendrat e tyre do të konsolidohen me infrastruktura të reja dhe bashkëkohore, me qëllim që t'u shërbejnë vendbanimeve të tjera. Në bazë të drejtimeve të PPK, strategjive dhe programeve strategjike të studimit në fjalë, parashikimeve të popullsisë dhe ekonomike, formulohen drejtime për zhvillimin e vendbanimeve dhe përmirësimin e hapësirës urbane. Drejtimet për zhvillimin urban përqëndrohen dhe fokusohen në:

- 1) përmirësimin dhe konsolidimin e infrastrukturave dhe të shërbimeve publike (arsimim, kujdes, kulturë, rrjet teknik, rekreacion, rrugë, etj.), duke krijuar kushte më të mira jetese.

2) rigjenerimin dhe konsolidimin e atyre zonave me kontribut të veçantë në zhvillimin e ekonomisë vendase të zonës, si edhe në përmirësimin e kalueshmërisë drejt qendrave lokale, duke patur si rezultat forcimin e konkurrencës dhe të atraksionit të Bashkisë.

3) marrjen e masave për kontrollin dhe inkurajimin e zhvillimit të banimit në zonat jashtë zonave të banuara.

Përveç kësaj, do të duhet të merren parasysh edhe veprime të tjera të përgjithshme për qendrueshmërinë dhe atraksionin e Bashkisë. Përmirësimi i aksesit, i përdorimit dhe i cilësisë së teknologjive dhe informacioneve, konsolidimi i sipërmarrjeve të vogla dhe të mesme, me qëllim përmirësimin e konkurrencës, mbrojtja e mjedisit dhe shfrytëzimi efikas i burimeve, konsolidimi i punësimit, si edhe lufta kundër varfërisë, dhe sigurimi i inkuadrimin social, janë faktorë që ndihmojnë në organizimin më të mirë dhe më të qendrueshëm, si edhe në funksionimin e vendbanimeve.

Ndërtimi i marrëdhënieve të bashkëpunimit me bashkitë fqinje Korçë, Pogradec, Devoll, Pustec dhe Gramsh në sektorë të interesit të përbashkët, si bujqësia dhe turizmi, do të konsolidojë ekonominë dhe do të tërheqë më shumë vizitotë. Në veçanti, synohet shfrytëzimi i pozicionit strategjik të Bashkisë në Polin e Zhvillimit Rajonal Korçë – Pogradec, si nëpërmjet vendosjes së organizuar të sipërmarrjeve të reja mbi aksin rrugor SH3, ashtu edhe nëpërmjet zhvillimit të aktiviteteve të rekreacionit – sportit – kulturës.

Në bazë të kategorizimit hierarkik të rrjetit të banimit nga PPK, vendbanimet e Bashkisë ndahen në dy nivele:

- Maliq: qendër terciare
- Vendbanime të tjera: lokalitete

Ky kategorizim hierarkik ruhet edhe nga PPV. Ndërkohë, propozohet përballja e unifikuar e zonës urbane Maliq- Libonik, megjithë ndarjen administrative të ndryshme. Rrjeti urbanistik i dy vendbanimeve praktikisht është bashkuar. Ky fenomen ka si rezultat krijimin e një zone urbane të afërt me karakteristika të përbashkëta dhe funksione, por edhe me probleme të përbashkëta.

Maliq- Libonik

Në bazë të PPK, Qendra Terciare do të duhet të disponojë infrastrukturën dhe funksionet e mëposhtme:

- financiare
- tregtie
- sociale
- arsimore
- rekreative dhe turistike
- bujqësore
- administrative
- kulturore

- shëndetësore

Këto karakteristika i ndeshim të gjitha në ditët e sotme, por në bazë të projektimit strategjik, disa do të përmirësohen dhe disa të tjera do të konsolidohen më tej, me qëllim që qyteti t'i përgjigjet rolit të tij.

Karakteristikat e të dy zonave janë të ndryshme: rrjeti urban ekzistues në Maliq është zhvilluar në mënyrë të organizuar, me formë gramike dhe ekziston një shumëllojshmëri në përdorimet e tokës, ndërsa në Libonik rrjeti është i lirë, duke krijuar në vija të përgjithshme një panoramë jo të plotë dhe të rregullt, me një rrjet rrugor të kufizuar dhe hapësira të lira, ndërsa përdorimi mbizotërues i tokës është banimi.

Organizimi urbanistik i kombinuar dhe i integruar i Maliqit dhe i Libonikut do të krijojë një pritës dinamik banimi, do t'u japë një identitet të ri, do të sigurojë një koherencë hapësinore. Gjithashtu, në organizimin urban të propozuar duhet të marret parasysh zona e gjerë funksionale që shtrihet në pjesën lindore, Drithas dhe në pjesën perëndimore, si fshati Maliq.

Konsolidimi, integrimi dhe rilindja e kësaj hapësire urbane përbëjnë drejtimet kryesore dhe këto mund të arrihen nëpërmjet ndërhyrjeve si:

- Reformimit të zonës qendrore të qytetit. Kjo procedurë është në zhvillim dhe përfshin si hapësirat e lira, ashtu edhe rregullimin e lëvizjes. Propozohet të zgjerohet nga fshati Maliq deri në Drithas.
- Integrimin të zonës buzë lumit në funksion të zonës urbane Maliq – Libonik dhe promovimit të hapësirës nëpërmjet vendosjes së aktiviteteve sportive dhe hapësirave të gjelbëra.
- Reformimit të zonave ekzistuese të rekreacionit dhe të gjelbërimit dhe krijimit të hapësirave të reja: zona përreth Rezervuarit të Maliqit, hapësira boshe të pashfrytëzuara brenda qytetit dhe në veçanti në pjesën perëndimore, zona përgjatë lumit, si Pylli i Fazanëve.
- Ndërlidhjes së zonave të gjelbëra – të rekreacionit dhe të pikave të interesit: krijimi i rrjetit të korridoreve shëtitëse – të biçikletave, shënjimi i unifikuar, krijimi i hartës dhe i materialit informues.
- Krijimit të hapësirave të përbashkëta (psh. kënde lojërash për fëmijë, parqe) të shpërndara në lagje të ndryshme, me qëllim krijimin e një rrjeti hapësirash të lira me rëndësi lokale, duke shfrytëzuar gjeorelievin (pikat kyçe), zonat natyrore ekzistuese dhe elementët ujorë. Përparësi duhet t'u jepet fshatrave / lagjeve që janë të nënvlerësuara dhe ku hapësira të tilla mungojnë.
- Shfrytëzimit të sipërfaqeve dhe ndërtesave të braktisura, kryesisht atyre industriale, por edhe tregtare, magazinuese, etj, të cilat, në kushte të caktuara, është e mundur që të mirëpresin aktivitete të njëjta ose të reja ekonomike (magazina, njësi përqëndrimi – përpunimi të produkteve bujqësore, funksione kulturore, etj.). Shembull emblemantik, me përparësi rifunksionimi janë ndërtesat e braktisura nga industria e sheqerit në Maliq.

- Ndërtimit të infrastrukturave urbane bashkëkohore, kryesisht të ujitjes dhe të kanalizimeve.
- Përmirësimin të infrastrukturave publike, kryesisht të sportit, të kulturës dhe të kujdesit.
- Promovimit të kulturës dhe historisë.
- Konsolidimit të mjeteve të transportit publik dhe vendbanimeve të tjera drejt qytetit dhe anasjelltas.

Lokalitetet

Struktura hapësinore e vendbanimeve fushore shfaq elementë të përbashkët: rrjet lidhës (kryesisht në qendër), ndërtime të dendura, rrjet lokal i papërfunduar lëvizjeje, mungesë e hapësirave të përbashkëta. Shpesh përshkohen nga rrugë ndërurbane. Pjesa më e madhe e fshtarave janë drejtëpërdrejtë të lidhura me distanca të vogla.

Drejtimet themelore për zhvillimin e tyre urban përfshijnë:

- Rindërtimin e zonës qendrore.
- Dendësimin e pjesëve të shpërndara.
- Konsolidimin e infrastrukturave sociale dhe teknike.
- Marrjen e masave për administrimin e qarkullimit ndërurban dhe përmirësimin e sigurisë së të gjithë përdoruesve dhe kryesisht të kategorive të ndjeshme (këmbësore, çiklistë)

Më analitikisht, ndërhyrjet më kryesore që do të kontribuojnë në përmirësimin e cilësisë së jetës dhe në krijimin e komuniteteve të qëndrueshme janë:

- Rigjenerimet urbane, qoftë të shtrira, si rigjenerimi i qendrës, qoftë rigjenerimet e pikave të caktuara, si krijimi i këndit të lojërave për fëmijë, mirëmbajtja e infrastrukturave të shëndetit dhe arsimit.
- Mbrojtja e elementëve të mjedisit natyror, psh. pemë, ujëra.
- Zëvendësimi – ripërdorimi i ndërtesave me vlerë, psh. kinema të vjetra.
- Mbrojtja nga katastrofat natyrore / rreziqet (si erozioni, përmbytjet).
- Krijimi i një sistemi efikas transportesh publike, i cili do të sigurojë si aksesin në qendrën e çdo njësie administrative ashtu edhe në qendrën e Bashkisë.
- Përmirësimi i rrjetit të ujitjes dhe i rrjetit të kanalizimeve.

Së fundmi, është e nevojshme që të ndalet zhvillimi urban gramik anarkik përgjatë rrugëve automobilistike dhe në përgjithësi përgjatë rrugëve ndërurbane, si edhe ndërtimi i shpërndarë i ndërtesave brenda fushave. Gjithashtu, sipërfaqet e mundshme të banuara do të duhet të jenë të kufizuara, duke marrë parasysh vlerësimet e popullsisë dhe ato ekonomike.

Ndërhyrjet urbane në fshatrat malorë do të jenë të kufizuara për shkak të madhësisë shumë të vogël të popullsisë, ndërtimeve të rralla dhe të kushteve të veçanta mjedisore. Të gjitha këto synojnë në zhdukjen e problemeve themelore që ekzistojnë, si kalueshmëria jo e kënaqshme (përmirësim i lidhjeve rruGorë), mungesa e infrastrukturave themelore sociale dhe teknike (psh. sigurimi i furnizimit me ujë,

përmirësimi i ambulancave) dhe rreziqet mjedisore (psh. lufta kundër rrëshkitjeve të tokës dhe përmytjeve).

SISTEMI BUJQËSOR

Objektivi për sistemin e bujqësisë është rritja e efikasitetit dhe produktiviteti i një sektori të prodhimit bujqësor.

Politikat e PPK janë: ruajtja, konsolidimi, modernizimi. Në mënyrë të veçantë, në këtë kontekst propozohet:

- Ruajtja maksimale e mundshme dhe mbrojtja e tokës bujqësore përmes: zbatimit të politikave të dendësimit të zhvillimit urban (Ruajtje maksimale e fondit të tokës bujqësore me anë të politikave të densifikimit të zhvillimit urban) (pas miratimit të PPK nuk do të lejohet ndërtimi që nuk ka lidhje me sistemin e bujqësisë).
- Pyllëzimi i tokës së degraduar pyjore duke respektuar natyrën dhe identitetin natyror të çdo zone.
- Funkionimi i mirë i ekosistemeve natyrore përmes mbrojtjes së tyre dhe krijimit të korridoreve të gjelbra përgjatë rrugëve ujore.
- Krijimi i një zinxhiri efikas të furnizimit: Prodhim-grumbullim-përpunim-disponim (zinxhiri ekonomik bujqësor: prodhim - grumbullim - përpunim - tregtim), me synim rritjen e vlerës së shtuar të një produkti (rritjen e vlerës së zinxhirit ekonomik).
- Reduktimi i kostos së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së produktit nëpërmjet modernizimit teknologjik dhe investimeve në mirëmbajtjen e rrjeteve të ujitjes dhe kullimit.
- Bashkëpunimi me sektorët e tjerë ekonomikë: (a) Turizëm (kontributi i shijes dhe cilësisë së produkteve bujqësore në njohjen e produktit turistik shqiptar), (b) energjisë (përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë për përpunimin e produkteve bujqësore) dhe (c) transporti (rritje e performancës së zinxhirit të furnizimit (rritjes së efikasitetit të rrjetit bujqësor në grumbullimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore).
- Krijimi i qendrave/terminaleve bujqësore bazuar në traditat bujqësore lokale (bazuar në traditën e kultivimit të kulturave vendase).
- Prodhimi i produkteve të certifikuara, të njohura «Made in Albania» dhe specializim në produktet shqiptare karakteristike (bimë mjekësore, fruta, ullinj, rrush, perime tipike lokale, produkte të standartizuara bujqësore).

Bujqësia është aktiviteti kryesor prodhues dhe me shumë perspektiva për Bashkinë. Sipërfaqja fushore pjellore që erdhi nga tharja e liqenit është një avantazh krahasues dhe baza për zhvillimin e bujqësisë. Në zonat malore të Bashkisë theksi duhet të jetë në produktet e blegtorisë dhe bletarisë.

Në këtë sistem përfshihen të gjitha kulturat bujqësore që identifikohen brenda kufijve të Bashkisë dhe të gjitha infrastrukturat e tyre mbështetëse (si rrjete ujitjeje, sera, magazina), njësitë veterinare si edhe njësitë e përpunimit (psh. baxho). Ky sistem

mbulon 26,2% të sipërfaqes totale të zonës së studimit. Mbulon sipërfaqen më të madhe të njësive administrative Pojan dhe Vreshtas dhe një pjesë të vogël të Pirgut dhe Libonikut.

Ekzistojnë dy imazhe të ndryshme të sipërfaqeve bujqësore dhe kulturave. Më parë, pjesa lindore e Bashkisë ishte zonë moçalore e cila u tha në fillimet e dhjetëvjeçarit të 1950, duke u kthyer në një tokë bujqësore prodhuese. Bëhet fjalë për një zonë unike dhe kompakte e cila përbëhet nga prona të shumta dhe të vogla, në formë të rregullt.

Janë zbatuar projekte të zgjeruara përmirësimi (rrjeti i ujitjes dhe kullimit, si edhe rrjeti i rrugëve). Pak vendbanime kompakte (Sheqeras, Orman, Rembec) janë krijuar në brendësi të saj, duke thyer vazhdimësinë e saj. Kryesisht, kultivohet intensivisht me kultura të lërueshme (psh. grurë, ushqim për kafshët, panxhar sheqeri), por edhe me kultura frutore. Facilitetet që u shërbejnë aktiviteteve bujqësore (magazina, frigoriferë, sera, etj) dhe ato që lidhen me përpunimin e produkteve bujqësore (psh. mulli, baxho, bletari) zhvillohen në këtë zonë, janë të kufizuara dhe janë të vendosura në periferi të vendbanimeve dhe përgjatë rrjetit kryesor rrugor. E gjithë zona është e kalueshme si edhe e përshkon një rrjet i dendur rrugor.

Në pjesën perëndimore, sa më shumë që relievi bëhet malor, sipërfaqet bujqësore zënë sipërfaqe më të vogla, në formë lineare, përgjatë përrenjve, të përshtatura me gjeorelievin, dhe përfshijnë sipërfaqe natyrore, me pemë ose shkurre (njësia administrative Libonik). Sa më e largët është zona nga qendra e Bashkisë dhe nga aksi kryesor rrugor SH71, aq më të shpërndara dhe të kufizuara janë këto sipërfaqe, dhe zakonisht janë të braktisura dhe nuk kultivohen. Facilitetet e veterinarisë janë më të shumta në këtë njësi dhe përbëjnë aktivitetin mbizotërues bujqësor. Ndeshen facilitete respektive në të gjitha fshatrat të cilat janë të vogla, zakonisht me ndërtime të përkohshme. Këto janë të vendosura si në vendbanime, pranë banesave, ashtu edhe në distancë prej tyre. Në disa vende të kufizuara identifikohet edhe prania e aktivitetit të bletarisë. Produktet bujqësore të prodhuara janë të destinuara, kryesisht për konsumim shtëpiak. Rrjeti dhe infrastrukturat e ujitjes janë të kufizuara. Përbëhen nga rezervuarë dhe kanale, të cilët nuk janë gjithmonë në funksionim dhe për këtë arsye kërkohen projekte mirëmbajtjeje dhe përmirësimi.

Së fundmi, theksohet fakti se brenda sistemit bujqësor futen edhe disa banesa të izoluar të cilat ndodhen brenda kulturave bujqësore. Bëhet fjalë për banesa të përhershme të cilat shpesh kombinohen me kulturat dhe infrastrukturat përkatëse. Pjesa dërrmuese regjistrohet në pjesën fushore dhe lindore. Janë ngritur në periferi të vendbanimeve, në vazhdim të tyre, ndërsa ekziston një tendencë e madhe të vendosen në mënyrë të shpërndarë përgjatë rrjetit kryesor rrugor.

Forcimi i sektorit mund të bëhet përmes një kombinimi ndërhyrjesh, të tilla si:

- organizimit dhe promovimit të bashkimeve të të gjithë atyre që përfshihen në zinxhirin e prodhimit (psh. kultivues, përpunues, tregtarë). Nëpërmjet administrimit kolektiv përfitimet shumëfishohen, ndërsa arrihet reduktim i

kostos në tregun e farave, bimëve, plehrave kimikë, lëndëve djegëse, etj, çmimit më të mirë të shitjes, promovimit më të lehtë të tyre, mbështetjes në përballjen e sëmundjeve apo katastrofave natyrore.

- trajnimit të fermerëve me metoda racionale kultivimi, që janë miqësore ndaj mjedisit, përdorimit të teknologjive të reja dhe produkteve risi. Informimi i vazhdueshëm i fermerëve në lidhje me çështje të interesit të tyre, si lloje të reja kultivimesh, zhvillime teknologjike, rreziqe dhe sëmundje të bimëve, mbrojtja nga fenomene atmosferike, mund të arrihen nëpërmjet këtyre organeve koletive.
- marrja e certifikimit dhe identifikimi i produkteve bujqësore të zonës që do t'i bëjë ato të njohura.
- zbatimit të praktikave më të mira kultivuese sipas zonave, në bazë të karakteristikave të tyre të tokës dhe atyre hidrologjike me ndihmën e teknologjisë.
- importimit të kultivimeve të reja efikase që do të tërheqin investime të reja dhe futjes së fermerëve të rinj, që do të konsolidojnë jo vetëm të ardhurat, por edhe ekonominë, nëpërmjet diferencimit dhe heqjes së monokultivimit.
- modernizimit i ujitjes kolektive me rrjete moderne nëntokësore. Gjithashtu, kritike është zgjidhja e menjëhershme e problemit të kullimit të tokës që përmbytet.
- krijimit të infrastrukturave të përbashkëta, bashkëkohore të mbështetjes, si pikave të grumbullimit, magazinimit dhe disponimit të produkteve bujqësore në vende të përzgjedhura.

SISTEMI NATYROR

Duke patur si koncepte udhëzuese për sistemin natyror promovimin dhe aksesueshmërinë, PPK rekomandon:

- Zgjerimin e zonave natyrore, duke rritur rajonet me prioritet, mbrojtjen e mjedisit natyror (20% e zonës kontinentale dhe 15% e hapësirës detare për vitin 2030 dhe deri në 10% të hapësirës detare dhe zonave bregdetare për vitin 2020) dhe arritjen e lidhjes së tyre përmes korridoreve natyrore përgjatë luginave. Korridoret natyrore duhet të konsiderohen pjesë e rrjetit kombëtar të zonave të mbrojtura dhe janë zona të përshtatshme për zhvillimin e butë të infrastrukturës miqësore me mjedisin.
- Përcaktimi i tre fushave strategjike, zhvillimi i të cilave do të ketë prioritet ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit natyror dhe vlerave të tij : parkun e Alpeve, Parkun Buna dhe Parkun Vjosa.
- Krijimi i zonave rekreative dhe atraksioneve natyrore përgjatë luginave të lumenjve.
- Integrimi i zonave të rrjetit Emerald në sistemin e zonave të mbrojtura.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i zonave të mbrojtura.
- Krijimi i një "rrjeti kombëtar të çiklizmit" i cili do të sigurojë qasje dhe lidhje në rajone të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe historike.
- Pyllëzimi dhe rigjenerimi i zonave të degraduara nga fenomene të tilla si erozioni dhe përmbytjet.

- Integrimi i sistemit natyror në ekonomi (Përfshirja e sistemit natyror në zinxhirin e zhvillimit ekonomik).
- Mbështetje dhe zhvillim i rekreacionit dhe ekoturizmit përmes menaxhimit të qëndrueshëm të sistemit natyror.
- Integrimi i Shqipërisë në kuadrin ballkanik dhe evropian përmes projektit "Dinaric Arc Ecoregion (Eko-rajoni i zonës Dinarike)" dhe "European Green Belt (Brezi i Gjellbërt European)".
- Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje në lidhje me menaxhimin e sistemit natyror.
- Rritja e efikasitetit të menaxhimit të natyrës, të zonave të mbrojtura dhe biodiversitetit nga organet qendrore dhe ato lokale.
- Integrimi i planeve të menaxhimit në sistemin e planifikimit dhe të planeve vendore.

Përgatitje paralele e PPV dhe planeve të menaxhimit, me synim për të arritur qëndrueshmërinë dhe rëndësinë e parashikimeve, të mjeteve dhe afateve.

Ndërlidhja e sistemit natyror me sektorët e tjerë ekonomikë është një nga qasjet e PPK-ë për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. Në këtë drejtim mënyrat e përafrimit ndaj tij ndryshojnë sipas karakteristikave të qendrave urbane ku ndodhen.

Sistemi natyror përfshin të gjitha ato sipërfaqe që janë të mbuluara nga pyje, kullota, livadhe, sipërfaqe shkurre dhe tokë djerrë. Ky sistem mbulon sipërfaqe më të madhe se 69,6% të sipërfaqes totale të Bashkisë. Është sistemi mbizotërues territorial në pjesën e Bashkisë, në perëndim të rrugës SH3, për shkak të gjeorelievit malor, me lartësi të madhe dhe shpate të rrëpirta. Mbizotërojnë sipërfaqet me shkurre, ndërsa pranë vendbanimeve shtrihen livadhe dhe kullota. Gjithashtu, në kufirin lindor të Bashkisë, shtrihet një zonë natyrore, shkëmbore që përbën rrëzët e Malit të Thatë. Morfologjia e sistemit natyror krijon pengesa në vend dhe kufizon komunikimin me zonat e afërta, duke lejuar kalim vetëm në pjesën lindore, përgjatë luginës së Devollit. Duhet të theksohet fakti se një pjesë e rëndësishme e sistemit përfshihet ose propozohet të përfshihet në regjimin e mbrojtjes. Gjithashtu, në këtë sistem përfshihen edhe monumentet natyrore të mbrojtura.

Aktivitetet e ushtruara dhe facilitetet shoqëruese të tyre në sistemin natyror janë veçanërisht të kufizuara dhe i përkasin sektorit primar: kullotje, bletari, mbledhje bimësh dhe frutash. Gjithashtu, nga sistemi natyror kalojnë / janë të vendosura rrjete dhe infrastruktura transportesh dhe të energjisë, me një rëndësi lokale (si shtylla të tensionit të lartë, infrastruktura të energjisë hidroelektrike) dhe telekomunikacioni (si antena).

Zona e studimit ka një pozicion kyç. Qendra e Bashkisë inkuadrohet në qendrat urbane terciare dhe njihet si një strategjike, mbështetëse e qytetit të Korçës, me orientim në sektorin e bujqësisë. Gjithashtu, është në afërsi të njëjës polimodale të qytetit të Pogradecit. Ndodhet në mes të aksit Korçë-Pogradec, bashkëpunimi dhe bashkëveprimi ndërmjet të cilave duhet të konsolidohet në të ardhmen. Nga Bashkia kalon edhe korridori parësor kombëtar Pogradec-Korçë-Greqi, linja bazë e transportit të energjisë

elektrike (400KV) të vendit, e cila lidhet me rrjetin e Greqisë dhe tubacioni i gazit natyror të TAP-it. Gjithashtu, në territorin e Bashkisë ndodhen edhe HEC-i i madh i Devollit dhe nënstacioni i energjisë elektrike Zëmlak. Do të përfitohet nga pjesa e re e Korridorit VIII (Qukës-Qafë Ploçë) dhe nga linja hekurudhore e programuar nga Pogradeci (lidhje me linjën ekzistuese të përmirësuar) deri në kufirin greko-shqiptar me ndërtimin e stacionit në Maliq. Së fundmi, Bashkia përbën një pjesë të itinerarit kulinar agroturistik që përshkon pjesën qendrore të vendit.

Si pjesë e zonës periferike rurale të Korçës, propozohet *ruajtja e karakterit bujqësor* të fshatrave dhe dhënia e përparësisë aktiviteteve bujqësore në zonat përreth. *Zhvillimi urban dhe turistik* duhet të bazohet në rivitalizimin e qendrave të banuara që ruajnë ende karakter arkitekturor me vlerë, me qëllim që të tërheqin vizitorë, investime dhe vende pune. *Një zhvillim i ri urban* duhet të drejtohet në zonat tashmë të strukturuar, ndërsa zgjerimet duhet të jenë veçanërisht të kufizuara.

Nga ana tjetër, synohet *diferencimi i sektorit bujqësor* në zonat e largëta malore, nëpërmjet shfrytëzimit të karakteristikave të tyre të veçanta dhe aktiviteteve të ndryshme që ushtrohen.

Për *zhvillimin e turizmit të qendrueshëm*, propozohet: sigurimi i aksesit të lehtë dhe të përshtatshëm, diversifikimi i produktit turistik me zhvillimin e formave të reja (psh. ekoturizmi, agroturizmi), prodhimi i produkteve autentike lokale, zhvillimi i rrjeteve të rrugëve për biçikleta dhe mjeteve të transportit publik, lidhja me fshatrat bujqësore tradicionale të zonës.

Në veçanti, për korridoret e çiklistëve propozohet një korridor i gjatë në drejtimin lindor-perëndimor përgjatë lumit të Devollit, dhe një e tërthortë me drejtim verior-jugor në pjesën malore, që siguron lidhjen me Bashkitë e Korçës dhe Pogradecit.

Në *zonat e ndjeshme nga aspekti mjedisor* (psh. fshatrat pranë liqeneve dhe derdhjeve të lumenjve, brenda zonave të mbrojtura) zhvillimi duhet të kufizohet brenda kufijve të fshatrave dhe të ruhet rreptësisht legjislacioni sektorial (psh. për zonat e mbrojtura, për burimet ujore).

Zona e studimit inkuadrohet në **polin e zhvillimit rajonal** në nivel kombëtar Korçë-Pogradec. Për konsolidimin e polit, propozohet nga PPK përmirësimi i aksesit drejt poleve-hyrje lindore të vendit: Vlora dhe Saranda. Ekzistenca e peisazhit dhe mjedisit natyror të pasur dhe me vlera të mëdha, si edhe fqinjësia me pika të interesit turistik, malore dhe liqenore, e bëjnë zonën tërheqëse për investime turistike. Duhet të shqyrtohet mundësia e përdorimit të gazit natyror që kanalizohet me TAP-in, kryesisht për mbështetjen e industrisë së përpunimit. Së fundmi, propozohet promovimi i korridorit të peisazhit me vlerë Elbasan - Gramsh - Voskopoja - Maliq dhe konsolidimi i rrjetit hekurudhor si pjesë e intermodalitetit të Korridorit të VIII dhe lidhja e tij me rrjetin hekurudhor të FYROM.

SISTEMI UJOR

Në lidhje me sistemin ujq PPK identifikon një sërë dobësish dhe problemesh që kanë të bëjnë me çështje si: (a) të menaxhimit, (b) të sasisë së burimeve ujore, (c) të cilësisë së burimeve ujore (d) ndotjes nga burime të ndryshme dhe përparon në rekomandimet përkatëse, si psh përdorim racional i ujit, kontroll të aktiviteteve ilegale, koordinim dhe bashkëpunim midis shërbimeve lokale, rajonale dhe qendrore, me synim për të përmirësuar kuadrin institucional në lidhje me monitorimin, menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave nëntokësore, duke përfshirë pusët, kontrollin dhe shfrytëzimin të ujërave të shiut, investime për kërkime dhe njohuri mbi burimet ujore.

Bashkia nuk paraqet mungesë në sasinë e ujit. Megjithatë, kur zgjedhim metodat e ujitjes, rregulli kryesor është gjithmonë konsumi minimal dhe racional i burimit të ujit, për kulturë bujqësore.

Në këtë drejtim trajtimi kolektiv i vaditjes, promovimi i teknologjive të reja, informimi-edukimi i fermerëve në to dhe sensibilizimi i tyre në menaxhimin racional të ujit janë çështje që duhet të shqyrtohen dhe të promovohen në bazë të planifikimit të plotë. Ndërhyrjet janë të nevojshme për përmirësimin e rrjetin ekzistues të ujitjes dhe për ndërtimin e seksioneve të reja në rastet kur është veçanërisht i degraduar. Përveç kësaj, regjistrimi dhe monitorimi i shpimeve private sigurojnë vlerësimin më të saktë të burimeve të ujit dhe rrjedhimisht planifikimin më të mirë të metodave të ujitjes, qoftë në mënyrë kolektive apo private. Kufizimi apo heqja e shpimeve private nuk është rrugë e vetme, kur konsumatorët të sensibilizohen dhe të kuptojnë nevojën për shfrytëzimin racional të ujit në ujitje. Ndërtimi i rezervuarëve të reja përbën një mjet ndihmës për të ujitje, mjaft që të mos ndërtohen në dëm të peizazhit, biodiversitetit dhe shpërndarjes së drejtë të burimeve ujore.

Sistemi ujq i Bashkisë është i pasur dhe i veçantë. element mbizotërues është lumi Devoll që përshkon të gjithë sipërfaqen e saj në drejtimin Lindje-Perëndim. Në pjesën lindore të saj që përshkohet nga sipërfaqe të kultivuara është rregulluar dhe funksionon si kanal ujitës, pjesë e rrjetit të ujitjes dhe kullimit të fushës. Në pjesën tjetër, në perëndim të qytetit, ruhet shtrati i tij në gjendjen natyrore. Ndërkohë, ndërtimi i fundit i digës për prodhimin e energjisë elektrike në zonën e Moglicës përbën një ndërhyrje të madhe në funksionimin e tij, si edhe në peisazh. Në masivet malore në pjesën veriore dhe jugore të lumit, krijohen shumë përrenj, me rrjedhë sezonale, të cilët pasi përshkojnë sipërfaqet natyrore të pjerrëta, derdhen në Devoll. Edhe këto ruhen në formën e tyre natyrore. Në disa vende të caktuara janë ndërtuar HEC-e.

Situata e ujërave mbingarkohet kryesisht nga rrjedhjet e pesticideve dhe plehrave dhe nga rrjedhjet e papërpunuara të ujërave të zeza (shtëpiake, industriale).

Brenda Bashkisë së Maliqit, në pjesën veriperëndimore të tij, dhe më konkretisht në Malin e Lenies, identifikohet një sistem liqenesh natyrorë, të cilët formohen nga shkrirja e akujve. Ata përbëjnë një monument natyror. Gjithashtu, ekziston një liqen artificial në pjesën jugperëndimore të qytetit, i cili fillimisht është krijuar si rezervuar i rrjedhjeve të aktiviteteve industriale dhe pas ndalimit të funksionit të tij, nuk vlerësohet më.

Së fundmi, në sistemin ujqor futen edhe burimet natyrore që përdoren për furnizimin me ujë të pijshëm të vendbanimeve të caktuara.

Aksesi ndaj ujit të pastër është shenjë e mirëqenies për një vend. Kështu, furnizimi me ujë për çdo ndërtesë është shqetësim kryesor për planifikimin e zhvillimit dhe duhet të jetë i vazhdueshëm. Në këtë drejtim janë përshkruar një sërë veprash të nevojshme:

- Ndërtimi i rrjeteve grumbulluese të furnizimit me ujë në vendbanimet që nuk disponojnë dhe shtrirja e tyre në zonat e pambuluara.
- Zëvendësimi i pjesëve të vjetra joadekuate të rrjeteve ekzistuese me materiale me specifikime moderne, më të sigurta për shëndetin e konsumatorëve (p.sh. Plasë).
- Shpime të reja dhe / ose ndihmës atje ku nevojat e kërkesës nuk mbulojnë ose pritet të rriten pas përfundimit të studimeve teknike përkatëse (p.sh. Burimas).
- Heqja ose kufizimi i shpimeve private. Gjithashtu mund të shqyrtohet mundësia e përdorimit të tyre në përdorimin e rrjeteve të furnizimit me ujë. Por mbi të gjitha, duhet të parashikohet monitorimi i funksionimit dhe të regjistrohet sasia dhe cilësia e ujit që nxirret.

Në organizimin racional dhe efektiv, funksionimin dhe zhvillimin e sistemit të furnizimit me ujë do të kontribuojë hartimi i një plani të integruar dhe afatgjatë në sektorin e furnizimit me ujë (duke përfshirë analizën dhe vlerësimin e situatës ekzistuese, objektivat dhe nevojat hirearkike për investime) dhe njëkohësisht krijimi i një baze dixhitale e të dhënave përkatëse (shpime, burime, tubacione, stacione pompimi etj.)

Kullimi i mirë i tokës bujqësore është një tregues i prodhimit më të mirë bujqësor. Çështja e kullimit të tokave ka të bëjë kryesisht me fermerët në zonat fushore të tilla si pellgu i Korçës, pjesë e së cilës i takon Bashkisë së Maliqit. Duke qenë se në të shkuarën zona fushore ishte liqen, flukset e ujërave nëntokësore konvergojnë drejt pikës më të thellë të ish liqenit. Në Bashkinë Maliq zona mes Vreshtas, Zvirinë, Sovjan dhe Sheqeras, është një zonë e tillë dhe shfaq probleme kullimi të varfër. Atje lind nevoja për kryerjen e punimeve, të cilat mund të konsistojnë ose në rrjet kullues të studiuar, që të mbeten të disponueshme tokat bujqësore në tërësinë e tyre, ose në krijimin e një liqeni që do të kufizojë nga njëra anë fusha agrare, por megjithatë do të rrisë vlerën e tokës në të tjerat të cilat aktualisht janë problematike.

Ujërat e zeza urbane në Bashki vijnë kryesisht nga ndërtesa banimi dhe më pak nga njësitë industriale-artizanale dhe funksione të tjera profesionale. Derdhjet përfundojnë në pritës të ndryshëm (tokë, rrëke) të patrajuara dhe kjo ka një ndikim negativ në mjedis. Duhet marrë masa për mbledhjen, përpunimin dhe asgjësimin e tyre.

Teknologjitë e përpunimit që mund të aplikohen sot përshtaten nga njësitë më të vogël e banimit (banesë) deri në qytetet e mëdha. Zgjedhja e metodës së duhur të përpunimit përfshin llogaritjen e daljeve. Teknologjitë që bazohen në proceset fizike, si sistemet e trajtimit të ujërave të zeza në ligatinat artificiale, mund t'u shërbejnë vendbanimeve shumë të vogla, ndërsa teknologjitë e pastrimeve biologjike të trajtimit sekondar dhe terciar aplikohen në më të mëdha (2.000 < numri i banorëve < 10.000 dhe numri i

banorëve > 10.000 përkatësisht). Në vendbanimet shumë të vogla është e mundur të përdoren sisteme me filtra biologjike.

Vendbanimet e Bashkisë kanë një në thelb popullsi të vogël, duke përjashtuar zonën urbane Maliq-Libonik. Megjithatë, pritet rritje e popullsisë dhe aktiviteteteve ekonomike (tregtare-industriale), sidomos në zonën e vjetër industriale. Prandaj përparësi është ndërtimi i një impianti qendror të trajtimit të nivelit sekondar dhe terciar të ujërave të zeza që do të mbulojë qendër e Bashkisë dhe zonën urbane përreth. Është e mundur që ajo të marrë ujëra të zeza nga zona industriale dhe vendbanimet e njësive të tjera administrative të Bashkisë. Zgjedhja e metodës së duhur dhe madhësia e një impianti të tillë do të rezultojë pas studimit të fizibilitetit dhe studimit ekonomiko-teknik që do të marrë parasysh skenarët e rritjes së popullsisë, konsumin e ujit të pijshëm, kushtet klimatike, kostot operative dhe të mirëmbajtjes.

SISTEMI INFRASTRUKTUROR

Qëllimi i PPK është të mbështesë zhvillimin e integruar të rrjeteve të infrastrukturës të cilat përbëhen nga elementet e mëposhtme:

- Transportet (si ai hekurudhor, ajror dhe transporti detar, transportin publik).
- Energjia (duke përfshirë energjinë elektrike, naftën, gazin, burimet minerale).
- Komunikimi (duke përfshirë rrjetin e telekomunikacionit, fibër optike, etj).

Propozohet zhvillimi i një sistemi multimodal, të integruar dhe miqësor me mjedisin i transportit, i cili do të sigurojë lidhjen dhe aksesin në nivel kombëtar, do të zhvillojë lidhjen ndërkuftare, do të promovojë transportin publik dhe mjetet alternative (p.sh. biçikletë) dhe do të lidh akset transportuese me korridore turistike dhe historike.

Lehtësia e lëvizjes brenda Bashkisë por edhe nga ose për në Bashkitë fqinje rrit lidhjen, bashkëpunimin dhe, për rrjedhojë, perspektivat e zhvillimit. Në këtë drejtim, duhet të përforcohen lidhjet me qendrat fqinje të Korçës dhe Pogradecit, të cilat janë pikat zhvillimore të rajonit, me Bashkitë fqinje (Skrapar, Gramsh, Devoll) dhe me qendrat më të mëdha financiare në vend, si dhe me Greqinë, me përmirësime ose ndërtime të akseve rrugorë dhe hekurudhore.

Në Bashki ka projekte të programuara të ndërhyrjes në rrjetin rrugor, të cilat përshkruhen më poshtë, së bashku me të tjerët që konsiderohen të rëndësishme në kontekstin e studimit për të mbështetur perspektivën e zhvillimit.

Ndërtimi i një dige të madhe të hidrocentralit në Moglicë ndikon në rrjetin rrugor ekzistues (SH71), i cili modifikohet dhe përshtatet me të dhënat e reja morfologjike. Për shkak të relievit të vështirë dhe intensiv, kushteve të pafavorshme të motit por edhe rëndësisë së rrugës në nivel lokal dhe ndërrajonal, theksi duhet të vihet mbi funksionalitetin (p.sh. pjerrësitë, rrezja e kthesave) dhe minimizimin e parametrave të bllokimit të saj.

Një tjetër projekt që do të nxjerrë nga izolimi pjesën e largët dhe të paarrtshme perëndimore të Bashkisë dhe do të ndihmojë në lidhjen e dy Parqeve të mëdha

Kombëtare, Prespa në lindje dhe Tomor në perëndim është përmirësimi i lidhjes rrugorë Moglicë - Çorovodë.

Në rrugët interurbane me volum të lartë të trafikut duhet të shqyrtohet mundësia e ndërtimit të nyjeve rrugorë dhe anashkalimit të seksioneve të bllokuara në zonat urbane si zgjidhje për problemin e sigurisë së ulët dhe të pengimit të funksionit të tyre kryesor, që është lidhja.

Ndërhyrjet në rrjetin rrugor i përkasin nga një anë përmirësimit të karakteristikave gjeometrike dhe cilësore të rrugëve (si gjerësi, pjerrësitë, rrezja e kthesave, materialet e ndërtimit) që nga njëra anë i shërbejnë objektivave të zhvillimit dhe për të lehtësuar lëvizjet, të cilat përveç të sigurta duhet të jetë komode dhe ku është e mundur të shkurtra.

Është e mira që të përforcohen mjetet e transportin publik që i shërbejnë lëvizjeve të përditshme të grupeve sociale, si nxënësit dhe punëtorët, dhe individë të veçantë për qëllime të përditshme, si transaksione me shërbimet publike, shërbimet shëndetësore, tregti, si dhe lëvizje për qëllime të veçanta të tilla si argëtim dhe turizëm. Në veçanti në qytet ka nevojë për projektimin dhe vendosjen e një stacioni autobusësh për të organizuar funksionimin e rrjetit. Planifikimi i parkut të automjeteve dhe ndarja e transportit publik bëhet duke pasur parasysh shërbimin më të mirë dhe më ekonomik për përdoruesit.

Përqindjen më të madhe të sipërfaqes e zë rrjeti rrugor, i cili është veçanërisht i zhvilluar në pjesën fushore. Infrastruktura kryesore e transportit që identifikohet në Bashki është rruga SH3, e cila e përshkon atë në drejtimin veri-jug. Kjo funksionon si kufi i dy njësive njerëzore-gjeografike dhe tërheq në zonë, në të dyja anët e saj, vendosjen e aktiviteteve të shumëllojshme për shkak të kalimit të drejtëpërdrejtë dhe projektimit që ofron. Një aks dytësor, i rëndësishëm terciare kombëtare, por shumë i rëndësishëm në nivel lokal, përbën trungun dhe aksin e vetëm që ofron kalim në pjesën perëndimore dhe më të madhe të Bashkisë. Gjithashtu, ofron mundësi bashkëpunimi ndërrojale si edhe e lidh me Qarkun e Beratit (Skrapar) dhe të Elbasanit (Gramsh).

Në përgjithësi, rrjeti kryesor rrugor, që është i shtruar me asfalt në pjesën fushore dhe përshkohet nga sipërfaqe të sistemit bujqësor, ndërsa në pjesën malore, vetëm rruga SH71 është e shtruar dhe madje kohët e fundit janë zbatuar punimet që kanë rritur sigurinë e qarkullimit. Pjesa tjetër e rrjetit rrugor përbëhet nga rrugë të pashtuara me asfalt, të cilat në pjesën fushore janë në gjendje të mirë. Përkundrazi, në pjesën malore, përshkohet nga zona natyrore, me reliev të fortë ka shumë porbleme, ndërsa në raste të caktuara nuk është lehtësisht e arritshme.

Në lidhje me facilitetet e prodhimit të energjisë, nga pjesa lindore e Bashkisë kalon linja e tensionit të lartë. Në Zemblak funksionon nënstacioni i energjisë elektrike, një infrastrukturë e rëndësishme që bëhet fjalë të përmirësohet në kuadrin e funksionimit të TEC-it Korçë. Gjithashtu, funksionon një nënstacion edhe në Lozhanin i Ri. Një sërë infrastrukturash lokale (psh. transformator, kabinë elektrike), brenda vendbanimeve, zakonisht i shërbejnë shpërndarjes së energjisë elektrike.

Nga pjesa juglindore dhe për një gjatësi shumë të vogël, në pjesën nëntokësore, brenda tokës së kultivuar, kalon tubacioni i gazit natyror të TAP-it.

Në lidhje me HEC-et, janë regjistruar 8 impiante të vegjël në njësitë administrative Gorë dhe Moglicë, ndërsa një impiant është në proces ndërtimi në lumin e Selcës. Gjithashtu, duhet të theksohet fakti i ekzistencës së një dige të re, si pjesë e HEC-it të Moglicës, një nga më të lartat e këtij lloji në botë (168 m.), i cili do të lidhet me HEC-in (me kapacitet 184MË), i cili është i vendosur pak jashtë kufijve të Bashkisë, nëpërmjet tunelit me gjatësi 11km.

Në Bashki funksionon edhe një Landfill, në distancë të vogël nga qyteti. Ai zë një sipërfaqe të madhe, brenda luginës së Devollit, ndërsa është parashikuar edhe vendi për zhvillimin në të ardhmen, nga pjesa tjetër e lumit. Do të zhvillohet në tre faza. Gjithashtu, janë plehra të dikurshme të shpërndara në njësitë administrative, ku bëhej hedhja e mbeturinave përpara nisjes së funksionimit të sistemit të ri të administrimit të tyre. Është parashikuar rehabilitimi i tyre.

Janë regjistruar një sërë facilitetesh (rezervuarë të ujit të pijshëm dhe stacione pompimi) që i shërbejnë rrjetit të furnizimit me ujë, kryesisht të vendbanimeve më të mëdha dhe më fushore, të cilat janë të vendosura në sisteme të ndryshme (natyror, bujqësor, urban), në varësi të nevojave. Deri më sot, nuk ekzistojnë infrastruktura kullimi.

Së fundmi, në pikat e duhura të sistemit natyror, në majat e kodrave dhe maleve, janë vendosura strukturat e telekomunikacionit, si ato të transmetimit të sinjalit telefonik. Gjithashtu, në qytet ekzistojnë kabinete që mbështesin rrjetin ekzistues të fibrave optike, i cili kalon përgjatë rrugës SH3.

Nga Bashkia mungon lidhja e saj me rrjetin hekurudhor të vendit. Shtrirja e rrjetit hekurudhor nga Pogradeci në Korçë dhe prej aty deri në kufirin me Greqinë është në fazën e studimit të fizibilitetit. Treni është një mjet alternativ i transportit publik i cili shërben për transportin e udhëtarëve dhe të mallrave në një mënyrë ekonomike, komode, të sigurt dhe miqësore ndaj mjedisit. Me përfundimin e një projekti të tillë, që do të përfshijë stacione brenda Bashkisë dhe konkretisht në Bilisht dhe në vendkalimin kufitar, krijohen përfitime për Bashkinë në fushat e tregtisë, ekonomisë dhe mjedisit.

Bashkia duhet të kërkojë zgjerimin dhe përmirësimin e rrjetit të energjisë elektrike për të mbuluar në mënyrë të mjaftueshme të gjitha zonat urbane dhe ekonomike.

Gjithashtu, përmirësimi i ndërtesave bashkiake me qëllim të efikasitetit të mirë të energjisë (p.sh. izolimi, sistemet inteligjente, ndriçimi) do të kontribuojë në kursimin e burimeve, do të jetë një model dhe për iniciativën private në fushën e praktikës energjetike. Përmirësimi i ndërtesave bashkiake me qëllim të efikasitetit të mirë të energjisë (p.sh. izolimi, sistemet inteligjente, ndriçimi) do të kontribuojë në kursimin e burimeve, do të jetë krijojë praktika të mira dhe do të jetë model për iniciativën private në këtë fushë.

Në bazë të Planit të Zhvillimit të Sektorit të Gazit Natyror në Shqipëri (VKM nr.87, dt. 14.02.2018) Bashkia, dhe konkretisht njësitë administrative Maliq dhe Libonik, përfshihet në zonat në shqyrtim për zhvillimin e një rrjeti afatgjatë urban të gazit natyror. Së fundi, Bashkia mund të kërkojë përfitime të dobishme nga funksionimi i hidrocentraleve.

- PPK bën propozime edhe në lidhje me infrastrukturën e energjisë me synim zhvillimin e një rrjeti efikas të energjisë:
- Zero importe të energjisë.
- Konsolidimin e dy porteve kryesore: Porto Romano dhe Vlorë 2 - Terminali Petrolifera me infrastrukturën e duhur në lidhje me magazinimin - shpërndarjen e produktet të naftës dhe gazit të lëngshëm.
- Ndërtimi i korridoreve të gazit natyror: TAP - IAP - IAP Kosove dhe linjave të tyre të interkoneksionit.
- 15% kursim të energjisë, 20% përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë, 20% rritje të efikasitetit të energjisë, 20% ulje të emisioneve të gazrave CO2.
- Arritje të tre objektivave - makro (makro-objektiva) për krijimin e një tregu të brendshëm të energjisë: Konkurrueshmëria, furnizim të sigurt, qëndrueshmëria.

Gjithashtu, vendos kornizën udhëzuese për zhvillimin si të energjisë me bazë hidrokarburet ashtu edhe të gjitha formave të e energjisë së rinovueshme (diellore, eolike, hidro, gjeotermale, biomasa).

Së fundi, në fushën e telekomunikacioneve, PPK vendos si prioritet maksimal zhvillimin e infrastrukturës dixhitale dhe broadband, propozon për të përfshirë në planet themelore projekte specifike (si lidhjen e të gjitha institucioneve të edukimit dhe institucionet kërkimore shtetërore me rrjetet e kërkimit ndërkombëtare), dhe promovon menaxhimin e integruar të korridoreve për infrastrukturën.

ZHVILLIMI RAJONAL

Një parakusht për arritjen e qëllimeve strategjike kombëtare është krijimi i një baze për një zhvillim të barabartë rajonal. Në këtë drejtim, PPK identifikon 7 pole të nivelit kombëtar:

1. Shkodër-Lezhë
2. Tiranë-Durrës
3. Elbasan
4. Fier-Vlore-Berat
5. Kukës-Has- Tropojë
6. Gjirokastër-Sarandë
7. Korçë-Pogradec

si edhe *katër zona të zhvillimit specifik*:

1. Malësi e Madhe - Tropojë (rajoni i Alpeve), rajon i cili është shumë interesant dhe një zonë natyrore e bukur dhe është ideale për turizmin malor.
2. Dibër - Klos - Bulqizë, rajon i cili disponon burime të shumta minerare dhe ekspertizë në përpunimin e mineraleve.
3. Këlcyrë - Përmet - Skrapar, rajon me përvojë në kultivimin, grumbullimin dhe përpunimin e bimëve aromatike dhe medicinale, pemët frutore, bujqësinë, zhvillimin e blegtorisë dhe turizmin mjedisor.
4. Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz.

PPV merr parasysh dhe specifikon drejtimet dhe parashikimet nga projekte dominuese dhe konkrete për PPK. Theksohet fakti se projektet sektoriale kombëtare të miratuara, si Plani i Integruar Ndërsektorial i Bregdetit dhe Plani i Integruar Ndërsektorial, si edhe ai që është në proces miratimi, Plani Sektorial Kombëtar i Turizmit për Alpet, nuk ndikojnë në zonën e studimit. Përkundrazi, kjo zonë ndikohet nga Plani Kombëtar Sektorial për gazsjellësin Trans Adriatik dhe Plani Kombëtar për Sektorin e Gazit (Master Plani i sektorit të gazit për Shqipërinë).

Sipas një studimi nga INSTAT, nënnjësitë vendore (LGU363) klasifikohen në gjashtë grupe bazuar në ndërveprimet dhe marrëdhëniet funksionale në mes tyre dhe qendrat urbane: Grupi 1 "i Madh-periferik", Grupi 2 "i vogël/periferik", Grupi 3 "mesatar-gjysmë-qendror", Grupi 4 "i vogël/qendror (preja)", Grupi 5 "mesatar/qendror (gjysmë-grabitqarë)" dhe Grupi 6 "i vogël/qendror (grabitqarë)".

Grupi i parë përfshihen nënnjësitë vendore që karakterizohen nga dendësi të ulët, sipërfaqe të madhe dhe lëvizshmëri të ulët të banorëve (lëvizje jashtë kufijve të tyre). Në të dytën nënnjësitë vendore kanë karakteristika të ngjashme, por dendësi më të lartë. Në të tretin karakteristika kryesore është lëvizja e përditshme e rëndësishme e banorëve.

DRYSHIMET KLIMATIKE

PPK jep drejtimet në lidhje me përballimin dhe përshtatjen me ndryshimet klimatike, të cilat në nivel rajonal përfshijnë, ndërmjet të tjerash:

1. Gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri, apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analizë ndjeshmërie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit. Në bazë të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të pakësuar në mënyrë të përhershme pasojat e këtyre dukurive.
2. Zbatimi i masave për të ulur ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të jetë një detyrë qendrore e menaxhimit të çdo lloji infrastrukture. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në zvogëlimin e dëmit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës së ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë.

3. Rehabilitimi, zgjerimi si dhe krijimi i infrastrukturave për furnizimin me ujë duke përfshirë skenarët e ndryshimeve klimatike në këtë sektor. Menaxhimi i kërkesës për ujë përmes ripërdorimit, sigurimit të rezervave ujore të reja, ujit të shiut, shkripëzimit etj.

4. Përmirësimi i efçencës së ujit, infrastrukturës ujitëse, varieteteve të bimëve, sistemit të kullimit, plehërimit si dhe ruajtja e lagështisë së tokës janë disa masa që duhet të ndërmerren në sektorin e bujqësisë, nisur nga ndryshimet e pritshme të klimës (temperaturave).

IMPLEMENTIMI DHE MONITORIMI I PPK

PPK përfshin propozime për aplikimin (në tre faza) dhe monitorimin e planit.

Ndër projektet strategjike të propozuara përfshihen:

- Projekte për trajtimin e ndryshimeve klimatike (p.sh. pyllëzimi, përmirësimi i rrjeteve të ujitjes).
- Rigjallërimin e zonave të vjetra industriale.
- Pajisje të zonave me prioritet nxjerrjen dhe përpunimin e mineraleve.
- Shtim të zonave të mbrojtura të mjedisit natyror.
- Krijimi i një rrjeti kombëtar të rrugëve për biçikleta.
- Rritje të efikasitetit të sistemit të furnizimit me ujë dhe rrjeteve të kanalizimeve dhe krijim/përmirësim të impianteve për trajtimin e ujërave të zeza, krijim të vendeve të përshtatshme për hedhjen e mbeturinave.
- Hartimi i planeve të menaxhimit për zonat me një trashëgimi të shquar historike dhe kulturore.
- Ngritja e kapaciteteve të pushtetit vendor për planifikimin, zhvillimin, monitorimin dhe qeverisjen e mirë të territorit lokal.

Zbatimi i politikave/strategjive për çdo sistem territorial do të promovojë arritjen e objektivave strategjike dhe do të promovojë planin kombëtar për një Shqipëri të integruar në hapësirën evropiane, qendër të Ballkanit, me një mjedis tërheqës dhe konkurrues urban, natyror dhe kulturor dhe zhvillim të balancuar territorial.

<p>Konkurrenshmëria ekonomike dhe përshatshmëria</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punësimi - Diversifikimi - Lehtësia e të bërit biznes - Shkalla e Inovacionit - Bashkëpunimi ekonomik - Përshatja ndaj ndryshimeve dhe faktorëve të jashtëm 	<p>Kohezioni social dhe cilësia e jetës</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barazia sociale - Mirëqenia - Aksesit ndaj shërbimeve - Shkalla e mundësive për zgjedhjen e shkollave apo punës - Zonat e gjelbra - Jetesë e shëndetshme
<p>Zhvillimi i integruar hapësinor</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zhvillimi i balancuar rajonal - Lidhja e vendbanimeve me infrastrukturë - Kompaktësia e qyteteve - Policentrizmi - Mbulimi me shërbime për nevojat e vendbanimeve lokale 	<p>Menaxhimi i burimeve natyrore</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mbrojtja e peizazhit natyror - Mitigimi dhe adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike - Biodiversiteti, cilësia e ujit dhe e tokës

Grafiku 2.2.1.5: Indikatorët e propozuar për monitorimin e zhvillimit të territorit (burimi: PPK).

Duke përmbledhur propozimet specifike dhe udhëzimet e PPK për zonën e studimit, Bashkia Maliq nuk bën pjesë në zonën e zhvillimit të veçantë. Prioritet përbën përmirësimi i lidhjes së saj me bashkisë dhe zonat ndërkufitare të bashkëpunimit.

Nga Bashkia kalojnë aksi rrugor kryesor SH3 (Korridori VIII, E-86) dhe aksi rrugor terciar Maliq-Gramsh-Cerrik SH71, përmes të cilit lidhet zona e studimit, lidhen Qendrat kryesore dhe Rrjetet Trans-Europiane. Gjithashtu, ekziston edhe segmenti rrugor SH101 që shkurton aksesin në drejtim të Prespes dhe Bilishtit.

Infrastrukturat me rëndësi kombëtare për prodhimin dhe transmetimin e energjisë përfshijnë nënstationin e energjisë elektrike të Zemblakut, linjat e transmetimit të energjisë elektrike 110 kV dhe 400 KV, tubacionin e gazit natyror të TAP, si dhe një numër të madh por mjaft të vegjël HEC-esh.

Drejtimet për ekonominë dhe infrastrukturën përfshijnë:

- Zonat e Bashkisë me prioritet për zhvillimin e turizmit janë si më poshtë : Fshati Zvirinë, i cili i u bashkua Programit të Integruar për Zhvillimin Rural (PIZHR - Programi i 100 fshatrave), miratuar me VKM nr.21, datë 12.1.2018 "Për disa shtesa në Vendimin nr. 709, datë 29.10.2014, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e Strategjisë Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014-2020"
- Vlerësimin e zonave minerare dhe zhvillimin e industrisë minerare dhe përpunimit të mineraleve. Nxjerrja e gurit gelqeror mbetet një aktivitet produktiv plotësues. Kur kushtet e jashtme e bëjnë të mundur, është i mundur shfrytëzimi i rezervave minerare pa shkaktuar ndonjë konflikt me përdorime të tjera.

- Zhvillimin e turizmit me fokus zonat me prioritet turistik përreth Maliqit dhe itinerareve të ndryshme përmes promovimit dhe rrjetëzimit të burimeve që Bashkia disponon dhe në të njëjtën kohë krijimin e burimeve të reja dhe integrimin e tyre në rrjetet më të gjera, do të arrihet një rrjedhë e vogël, por e qëndrueshme vizitorësh. Bëhet fjalë për turizëm dy sezonal alternativ që do të ketë një bazë të gjerë: ferma bujqësore, monumente kulturore, zona arkeologjike, rezerva natyrore, sportive, rekreative dhe të kohës së lirë për aktivite, ecje dhe shtigje për biçikleta.
- Në mënyrë të veçantë, theksi në Bashki vihet në (një) turizmin rural në pjesën lindore me përqendrim në vendbanimin Zvirine, (b) ekoturizëm në pjesën perëndimore duke u fokusuar në shtatë liqenet e Malit të Lenies dhe liqeni artificial i Moglicës dhe (c) integrimi i fshatit Zvirinë në Programin e Integruar për Zhvillimin Rural (Programi i 100 fshatrave) ofron, krahas promovimit, njohjes dhe rrjetëzimit, mundësi për të përmirësuar infrastrukturën teknike dhe atë urbane të tij, por kryesisht krijimin, funksionimin dhe mbështetjen pilot dhe model të infrastrukturës agro - turistike, të tilla si fermat, dyqane shitjesh të produkteve vendore.
- Liqenet në malin e Lenies paraqesin një interes gjeo-shkencor dhe paralelisht ofrojnë një peizazh shumë të bukur. Për qasjen në këtë rajon duhet të krijohet një rrugë e përshtatshme i përshtatur me vet peizazhin, të përcaktohen shtigje me shënja, me shkallë të ndryshme vështirësie, me qëllim që ti drejtohen edhe alpinistëve ashtu edhe vizitorëve të thjeshtë dhe të zakonshëm, dhe të vendosen pika informacioni për veçoritë e zonës, florën dhe faunën. Mundësia e shpërndarjes në rajon në zona ku mund të ofrohen për kampingje të organizuara do të tërheqë grupe personash dhe individë për qëllime kërkimore dhe trajnuese (p.sh. shkolla, kërkues) përveç rekreacionit.
- Përkatësisht, rreth liqenit artificial të digës së hidrocentralit të Moglicës i ndërtuar në lumin Devoll propozohet një zonë me përparësi për aktivitete të buta ekoturizmi tilla si hipizëm, shëtitje me varkë, biçikleta, shëtitje, shikim të shpendëve, peshkim, etj. Kështu do të tërhiqen adhurues të natyrës, atletët, familjet me fëmijët dhe kalimtarët (nga Gramshi dhe Skrapari).
- Kështu, në këtë rajon krijohen mundësi për banorët e fshatrave malore përreth të punësohen në diçka ndryshe dhe plotësuese në lidhje me bujqësinë dhe blegtorinë, por edhe të promovojnë produktet e tyre lokale për vizitorët.
- Një pikë e tretë e rëndësishme zhvillimi në sektorin e turizmit është rikreacioni me përqendrim në qytetin e Maliqit dhe në zonën përreth, ku janë përqëndruar atraksione të ndryshme si:
 - (1) pylli i fazanëve që përmes një plani modern menaxhimi mund të ringjallet,
 - (2) zona prehistorike e Maliqit, ku propozohen gërmime dhe të krijohet një hapësirë e një muzeu banese të hapur,
 - (3) të dy muzetë e propozuara, një arkeologjik që do të strehojë gjetjet e shumta arkeologjike dhe do të funksionojë si një qendër studimore, dokumentimi dhe promovimi të kulturës, dhe një për historinë e qytetit dhe trashëgiminë moderne industriale,

- (4) qendra sportive, e cila propozohet të krijohet pranë Maliq- Libonik duke shfrytëzuar bregun artificial të lumit Devoll dhe me ndërhyrjet e duhura teknike (p.sh. kontroll i rrjedhjes, pastrim potencial, ndërtim i objekteve ndihmëse)
- (5) park përgjatë lumit, me hapësira me gjelbërim të gjatë dhe të shkurtër dhe pajisje të buta për të vegjël dhe të rritur (p.sh. shesh lojërash, pajisje të palestrës së jashtme)
- (6) parqe zbavitëse dhe hapësira të fushave të hapura sportive (p.sh. tenis, basketboll, futboll) që do të krijohen brenda qytetit
- Përmirësimin e aksesit të qendrave lokale nga qendra e bashkisë me nyjet multimodale kombëtare.
 - Ruajtjen e tokës bujqësore, zhvillimin e kulturave të specializuara dhe prodhimin e produkteve cilësore lokale.
 - Trajtimi i burimeve të ndotjes të mjedisit dhe sidomos të ujërave.

3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial

Kuadri ligjor, i cili ndikon indirekt në planifikimin territorial kombëtar është:

- Kuadri ligjor për zhvillimin dhe integrimin.
- Kuadri ligjor i bujqësisë dhe zhvillimit rural.
- Kuadri ligjor mjedisor.
- Kuadri ligjor për turizmin.
- Kuadri ligjor për trashëgiminë kulturore.
- Kuadri ligjor për mbrojtjen sociale.
- Kuadri ligjor për energjinë.
- Kuadri ligjor për transportin.
- Kuadri ligjor për furnizimin me ujë, kanalizime dhe mbetje.

Legjislacion tjetër (miniera, teknologji, etj).

Strategjia e dytë Kombëtare për Zhvillimin¹ (Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020) paraqet vizionin kombëtar për zhvillimin ekonomik dhe social të vendit për periudhën 2014- 2020 dhe përbën një nga komponentët kyç të Sistemit të Integruar të Planifikimit në Shqipëri (SIP)² Bazuar në vizionin e përmirësimit të nivelit të jetesës në një shoqëri ligjore dhe kohezioni, dhe në integrimin në Bashkimin Evropian, përcaktohen synimet për secilen fushë politike. Paraqiten prgramet sektoriale në mënyrë të detajuar për arritjen e objektivave. Në përputhje me vizionin evropian përcaktohen përparësitë kryesor kombëtare në fushën e energjisë, të infrastrukturës së transportit, infrastruktura të tjera teknike (ujë, kanalizime etj), të zhvillimit rajonal, të fushës së bujqësisë, të turizmit, të mjedisit dhe të planifikimit territorial.

Në nivel zhvillimi rajonal, problemet ekzistuese janë rezultat kryesisht i migracionit të brendshëm në masë. Lidhen me fenomene si mbipullimi, përdorimi i paqëndrueshëm

¹Strategjia e parë Kombëtare mbulonte periudhën 2007- 2013

²Me miratimin e VKM-së nr 692, datë 11.10.2011 u krijua Sistemi i integruar i Planifikimit Shqiptar, një sistem kombëtar vendimmarrës për përcaktimin e orientimeve strategjike të zhvillimit dhe zhvendosjen e burimeve.

i burimeve dhe pabarazi rajonale (midis komunave, zonave rurale- urbane, zonave bregdetare dhe malore).

Me qëllim zhvillimin e qëndrueshëm dhe të ballancuar dallohen:

Forcimi i aftësive konkurruese të rajoneve.

Forcimi i kohezionit rajonal (reduktimi i pabarazive).

Menaxhimi efikas dhe real i zhvillimit rajonal.

Në kuadër të adoptimit të standarteve evropiane, territori i vendit u nda në tre rajone statistikore bazuar në klasifikimin evropian NUTS II, në rajonin e Durrësit dhe zonat veriore, Tiranë dhe Elbasan, dhe zonat jugore.

Prioritetet strategjike në fushën e prodhimit bujqësor lidhen me modernizimin e sektorit agro-ushqimor dhe me zbatimin e metodave ekologjike, miqësore në prodhim. Gjithashtu, lidhen më menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve dhe me zhvillimin e balancuar territorial të zonave rurale. Objektivat specifikohen dhe politikat përkatëse propozohen në kuadër të Strategjisë Kombëtare Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2014-2020.

Spektori i turizmit, vitet e fundit ka rritur kontributin e tij në ekonominë e vendit, kjo është rezultat i përmirësimit të infrastrukturës dhe shërbimeve. Objektivat strategjike lidhen me reklamimin e vendit në nivel ndërkombëtar, si një destinacion turistik dhe në shumëllojshmërinë e produktit turistik. Gjithashtu, lidhen me zgjatjen e sezonit turistik, shfrytëzimin turistik të pasurive natyrore dhe kulturore në zonat rurale dhe në gjithë territorin e vendit, si dhe në përmirësimin e shërbimeve turistike.

Mbrojtja e mjedisit shtrihet në disa fusha, të tilla si, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, ndotja industriale, menaxhimi i burimeve ujore, regjistrimi i zonave të mbrojtura etj. Objektiva strategjike kombëtare janë zhblokimi i zonave urbane nga ndotja atmosferike dhe akustike, reduktimi i gazrave dhe përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike. Gjithashtu, objektiva të tjera janë rritja e numrit të zonave të mbrojtura dhe menaxhimi i qëndrueshëm dhe i integruar i pyjeve, kullotave, burimeve ujore dhe ujrave ndërkombëtare.

Në vazhdim të orientimeve sektoriale, u hartuan strategji të ndryshme të cilat specifikojnë objektivat e tyre, parashikojnë një sërë masash dhe politikash dhe krijojnë bazën për pajtueshmërinë e kuadrit ligjor kombëtar me legjislacionin evropian.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 – 2020, është vazhdimi i strategjisë së kaluar (Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2007 – 2013), u miratua nga Këshilli i Ministrave me Vendimin nr. 709, datë 29.10.2014. Përbën kuadrin strategjik kombëtar për zhvillimin rural, në përputhje me udhëzimet evropiane.

Përcakton politikat, me qëllim që të bëjë sa më konkurrues sektorin agro-ushqimor përballë sfidave të tregut evropian. Ndërhyn në tre fusha, në politikat e zhvillimit

bujqësor, skemat mbështetëse për mbështetjen e fermerëve dhe infrastrukturës dhe në zbatimin e normave europiane.

Prioritetet kryesore të politikave të ndërmara për zhvillimin rural për periudhën 2014-2020 janë:

Përmirësimi i prodhimeve bujqësore, me qëllim përshtatjen me standartet evropiane duke ju përgjigjur kërkesave të tregut ndërkombëtar.

Adoptimin e një modeli për prodhimet bujqësore i cili do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore.

Zhvillim territorial dhe ekonomik i balancuar i zonave rurale, duke synuar kryesisht diversifikimin e aktivitetit ekonomik, krijimin e vendeve të punës dhe përmirësimin e nivelit të jetesës.

Ndarja e njohurive, informacionit dhe inovacionit në fushën e bujqësisë dhe pyjore midis zonave rurale.

Strategjia kombëtare është baza për harmonizimin e kuadrit ligjor kombëtar në sektorin bujqësor me ata legjislationin evropian.

Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 “Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural” përcakton objektivat e politikave kombëtare bujqësore dhe përcakton kuadrin ligjor, institucionet publike përgjegjëse dhe format e organizimit të aktiviteteve bujqësore dhe blegtorale.

Në kuadër të programit të asistencës së para-anëtarësimit (IPA II),³ u themelua **Programi për Zhvillimin Rural** bazuar në instrumentat e asistencës së para-anëtarësimit të Republikës së Shqipërisë 2014 – 2020. Ky program promovon investimet në sektorin argo-ushqimor dhe në shërbimet/strukturat mbështetëse për të forcuar konkurrencën. Objektivat e programit, nga njëra anë janë në përputhje me drejtimet përkatëse të IPARD 2014-2020, nga ana tjetër përputhen me objektivin kryesor të vendosur nga Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020⁴ për zhvillimin rural. Synimi është zhvillimi i qëndrueshëm, inovativ dhe konkurrues i sektorit argo-ushqimor. Ky program ndihmon në përmbushjen e objektivave nëpërmjet:

Nxitjes së investimeve në sektorin agro-ushqimor me synim përmirësimin e aftësive konkurruese dhe në mbrojtjen e mjedisit.

Përkrahjes së investimeve në zonat rurale me synim shumëllojshmërinë e ekonomisë bujqësore, përmirësimin e mundësive për punësim dhe kohezionin social.

Me identifikimin e rëndësisë së sektorit të turizimit në ekonomi dhe punësim, **Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020**, përcakton udhëzimet, politikat dhe mjetet për një zhvillim turistik të qëndrueshëm dhe konkurrues. Bazuar në vlerësimin e thelle të situatës aktuale (produktet dhe shërbimet e turizmit, kuadrin ligjor etj), por

³ U krijua me Rregulloren e Parlamentit Evropian dhe Këshillit nr. 231/2014

⁴ Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020 përcakton prioritetet e mbështetjes financiare të vendit nga BE, për periudhën 2014- 2020 në rrugën drejt anëtarësimit. U përgatit në kuadër të Programit IPA II, i cili është mjeti i përkrahjes financiare dhe teknike për reformat në vendet aspiruese.

edhe në strategjitë e mëparshme,⁵ u përcaktuan objektivat kryesore dhe parimet, objektivat financiare dhe strukturore (tregje, produkte, destinacione industriale). Për realizimin e objektivave është propozuar një platformë me 14 drejtime strategjike, të grupuara në pesë sektorë, dhe në më shumë se 100 masa. Në kuadër të masave zbatuese, janë përcaktuar treguesit si kriter minimalqë duhet të realizohet brenda 2020, ndërsa përcaktohet dhe sistemi i monitorimit/menaxhimit. Të gjitha propozimet janë hartuar me bazë vizionin e vitit 2020, i cili është për ta bërë vendin destinacion terheqës, konkurrues në nivel evropian dhe destinacion lehtësisht të aksesueshëm. Shtyllat kryesore janë:

Rritja e kontributit të turizmit në të ardhurat kombëtare (krijimi i vendeve të punës, rritja e të ardhurave, forcimin e sipërmarrjes), menjë shpërndarje të balancuar të dobive ekonomike në të gjith vendin.

Qëndrueshmëria e zhvillimit të turizmit, mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve dhe respektin daj mjedisit dhe komuniteteve lokale.

Ligji nr. 93, datë 27.07.2015, “Për Turizmin” rregullon marrëdhëniet, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve publike dhe private, personave fizik apo juridik që përfshihen në aktivitete turistike. Përcakton parimet, standartet dhe rregullat që mbulojnë të gjithë spektrin e turizmit. Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore janë ndër prioritetet kyç të Strategjisë, në kuadër të harmonizimit me objektivat evropiane. Në politikën kombëtare mjedisore është përfshirë edhe legjislacionin përkatës.

Pas nënshkrimit të Konventës për Diversitetin Biologjik, në Janar të vitit 1994 dhe në përmbushje të detyrimeve përkatëse, u hartua në vitin 1999 Strategjia e parë e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit⁶. Që atëherë, vendi ka shënuar progress të madh në zhvillimin e kuadrit institucional dhe ligjor për mbrojtjen e biodiversitetit. Politikat dhe legjislacioni mjedisor u forcuan edhe më shumë pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Stabilizim – Asocimit (MSA) me Bashkimin Evropian. Në vitin 2007 u miratua Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007 – 2013 ose ndryshe Sektori i Mjedisit dhe Strategjia Ndërsektoriale (SMSN) 2007, e cila ishte pjesë e pandashmë e Strategjisë Kombëtare për Zhvillimi dhe Integrim.

herë nuk miratoheshin.

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL		
KUADRI LIGJOR BAZË		
viti	ligji	Akti rregullator
1993	Ligji nr. 7693, datë 06.04.1993 "Për urbanistikën"	
1998	Ligji nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	
2006	Ligji nr. 9482, datë 03.04.2006 "Për legalizimin,urbanizimin dhe integrimin e	

⁵ Strategjia Sektoriale e Turizmit 2007- 2013, u miratua me VKM nr. 884, datë 11.6.2008 “ Për miratimin e Strategjisë Sektoriale të Turizmit”

⁶ U bazua në programet ekzistuese, të tilla si Plani I Veprimit Kombëtar për Mjedisin (Komisioni për Mbrojtjen e Mjedisit, 1993) apo Strategjia Mjedisore e Shqipërisë (Banka Botërore, 1993) etj.

	ndërtimeve pa leje"	
2007	Ligji nr. 9780, datë 16.07.2007 "Për inspektimin e ndërtimit" Ligji nr. 9743, datë 28.05.2007 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën" Ligji nr. 9843 datë 17.12.2007 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	
2009	Ligji nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për Planifikimin e Territorit" Ligji nr. 10078 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën dhe ndryshimet e mëvonshme" Ligji nr. 10097 datë 19.03.2009 "Për disa shtesa në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	VKM nr. 1190, datë 13.11.2009 "Për mënyrën e organizimit dhe të funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit"
2010	Ligji nr. 10258, datë 25.03.2010 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit" Ligji nr. 10360, datë 16.2.2010 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"	VKM nr. 459, datë 16.6.2010 "Për miratimin e standarteve të përbashkëta gjeodezike dhe GIS" <i>*VKM nr. 460, datë 16.6.2010 "Për organizimin dhe funksionimin e regjistrit të planifikimit të territorit"</i> VKM nr. 480, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullores model të planifikimit" <i>*VKM nr. 481, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullores uniforme të instrumenteve të planifikimit"</i> <i>*VKM nr. 502, datë 13.07.2011 "Për miratimin e rregullores uniforme të kontrollit të zhvillimit të territorit"</i>
2013	Ligji nr. 22, datë 14.02.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit" Ligji nr. 110, datë 01.04.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"	
2014	Ligji nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit". Ligji nr. 115/2014 "Për ndarjen administrative territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë. Ligji nr.183, datë 24.12.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 9780, datë 16.07.2007"	
2015	Ligji nr.73, datë 02.07.2015 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit"	VKM nr. 408, datë 13.05.2015 "Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit" VKM nr. 671, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit" VKM nr. 672, datë 29.07.2015 "Për një ndryshimin në VKM nr. 408, datë 13.5.2015" Vendim nr. 1096 datë 28.12.2015 "Për miratimin e rregullave, kushteve e procedurave për përdorimin dhe menaxhimin e

		<p>hapësirës publike”</p> <p>VKM nr.894, datë 04.11.2015 “Për unifikimin e procedurave të kontrollit të territorit nga Inspektorati Kombëtar i Mbrojtjes së Territorit dhe ai i Njësive Vendore”</p> <p>VKM nr.,280, datë 01.04.2015 i ndryshuar me VKM nr.756 datë 26.10.2016) “Për përcaktimin e kriterëve,procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje,shtesat anësore dhe/ose në lartësi,në ndërtime me leje”</p>
2016		<p>Vendim nr. 271, datë 06.04.2016 Për ndryshime dhe shtesa në VKM nr.408, datë 13.05.2013 “Per miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit të ndryshuar”</p> <p>VKM nr. 342, datë 4.5.2016 “Për miratimin e kufijve territoriale dhe hidrografike të baseneve ujore”</p> <p>VKM nr. 881, datë 14.12.2016 “Për miratimin e Planit të Përgjithshëm Kombëtar të Territorit”</p> <p>VKM nr. 348, datë 11.05.2016 “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për zhvillim dhe integrim 2015-2020”</p> <p>VKM nr.634 datë 07.09.2016 Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr.589, datë 10.09.2014 “Për përcaktimin e procedurave të evidentimit faktit në terren të ndërtimeve pa leje/shtesave në ndërtime me leje,të organeve dhe dokumentacionit për propozimin dhe miratimin e zonave informale”</p>
2017	Ligj nr. 28, datë 23.3.2017 “Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin nr. 107/2014, “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”,të ndryshuar”	<p>VKM nr. 231, datë 21.3.2017 për disa ndryshime dhe shtesa në VKM nr. 408, datë 13.5.2015 “Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit”, të ndryshuar</p> <p>VKM nr. 355, datë 19.4.2017 “Për disa shtesa dhe ndryshime në VKM nr.408, datë 13.5.2015 “Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit”, të ndryshuar</p>

PLANIFIKIMI SEKTORIAL: KUADRI LIGJOR BAZË

BUJQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA

viti	Ligji / VKM
2001	Ligji nr. 8752, datë 26.3.2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës "
2004	Ligji nr. 9244, datë 17.6.2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore" i përditësuar me Ligjin nr. 69, datë 14.02.2013
2005	Ligji nr. 9426, datë 6.10.2005 "Për mbarështimin e blegtorisë"
2007	Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 "Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural"
2010	Ligji nr. 10257, datë 25.3.2010 Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës"
2012	VKM nr. 410, datë 27.6.2012 “Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave të ndryshimit të kategorive të resurseve të tokës”
2013	Ligji nr. 69, datë 14.2.2013 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244

	"Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2014	Ligji nr. 130, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752/2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës " Ligji nr. 131, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244, datë 2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2015	VKM nr. 282, datë 1.4.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore", për vitin 2015.
2016	VKM nr. 342, datë 04.05.2016 "Për miratimin e kufijve territoriale e hidrologjike të baseneve ujore në RSH dhe qendrën e përbërjen e Këshillit të secilit prej tyre"

MJEDISI NATYROR	
viti	Ligji/VKM
2002	* Ligji nr. 8906, datë 6.6.2002 "Për Zonat e Mbrojtura" Ligji nr. 8897, datë 16.5.2002 "Për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja", i ndryshuar me ligjin nr. 10266, datë 15.4.2010
2003	Ligji nr. 9010, datë 13.2.2003 "Për Administrimin Mjedisor të Mbetjeve të Ngurta", i ndryshuar me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009. Vendim nr.795, datë 26.11.2003 "Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të komisionit të përhershëm të vlerësimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve"
2005	VKM nr. 676, datë 20.12.2005 "Për deklarimin e Monumenteve Kulturore Shqiptare si Zona të Mbrojtura" Ligji Nr. 9385, datë 4.5.2005 për pyjet dhe shërbimin pyjor
2006	Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 "Për Mbrojtjen e Biodiversitetit"
2007	Ligji nr. 9700, datë 26.3.2007 "Për Mbrojtjen e Mjedisit nga Ndikimi Ndërkufikar" Ligj nr.9693, datë 19.3.2007 "Për fondin kullosor"
2008	Ligji nr. 9868, datë 4.2.2008 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8906 "Për Zonat e Mbrojtura" VKM nr.1353, datë 10.10. 2008 "Për rregullat për paraqitjen e kërkesës, mbajtjen dhe plotësimin e dokumentacionit teknik, kriteret dhe procedurat e zvogëlimit të sipërfaqes dhe të vëllimit të fondit pyjor" Vendimi Nr.1354,datë 10.10.2008 "Per rregullat dhe procedurat që ndiqen per heqjen, shtimin dhe ndryshimin e destinacionit te fondit kullosor"
2011	Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 "Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis" Ligji nr. 10448, datë 17.7.2011 "Për Lejet e Mjedisit" Ligji nr. 10436, datë 22.9.2011 "Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve"
2012	Ligji nr. 111, datë 31.7.2012 "Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore"
2013	Ligji nr. 91, datë 28.2.2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor"
2016	VKM 372, datë 18.05.2016 "Për miratimin e rregullave te komunikimit,

	konsultimit dypalesh, dhe vendimmarres per lejen e mjedisit te tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e RSH”
2017	Ligj nr. 81, datë 4.5.2017 “Për zonat e mbrojtura”
2018	VENDIM Nr. 633, datë 26.10.2018 PËR MASAT KUNDËR NDOTJES SË AJRIT NGA SHKARKIMET E MJETEVE MOTORIKE DHE REDUKTIMIN E SHKARKIMEVE NË AJËR TË NDOTËSVETË GAZTË DHE TË LËNDËS SË NGURTË PEZULL NGA MOTORËT ME NDEZJE POZITIVE DHE ATA ME NDEZJE ME KOMPRESION QË DJEGIN GAZ NATYROR APO TË LËNGSHËM PËR PËRDORIM NË AUTOMJETE
2018	VENDIM Nr. 660, datë 31.10.2018 Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve të metaleve
2018	VENDIM Nr.232, datë 26.4.2018 PËR DISA NDRYSHIME DHE SHTESA NË VENDIMIN NR. 177, DATË 6.3.2012, TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE, “PËR AMBALAZHET DHE MBETJETE TYRE”
2018	URDHËR Nr. 67, datë 11.3.2018 PËR MIRATIMIN E “PLANIT TË VEPRIMIT PËR VEPRIMTARITË MINERARE ME KARRIERË (GURORËT)”

TRASHËGIMIA KULTURORE	
viti	Ligji/vkm
2003	Ligji nr. 9048, datë 7-4-2003 “Për Trashëgiminë Kulturore” i ndyrshuar me Ligjin nr. 9592/2006, Ligjin nr. 9882/2008, Ligjin nr. 77/2003 VKM nr.795, datë 26.11.2003 “Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Komisionit të Përhershëm të Vlerësimit të Objekteve të Trashëgimisë Kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve”
2015	Vendim i KKT nr. 1, datë 09.09.2015 “Për përcaktimin dhe shpalljen si zona të rëndësishme kombëtare në planifikim, të 64 zonave të mbrojtura të monumenteve të kulturës, të shpallura me urdhër të ministrit të kulturës, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Restaurimeve për periudhën 2014-2015”
2015	Vendim nr .553 , date 18.06.2015 “Per shpalljen e Ansambllit-Muze te qytetit te Bilishtit dhe miratimin e rregullores per administrimin e ti
2018	Ligji nr.27/2018 , datë 17.05.2018 “Për Trashëgiminë Kulturore dhe Muzetë

TURIZMI	
viti	Ligji/vkm
2007	Ligji nr. 9734, datë 14.5.2007 “Për Turizmin”, i ndryshuar me ligjin nr. 9930/2008, ligjin nr.76/2013
2015	Ligji nr.93, datë 27.7.2015 “Për Turizmin” VKM Nr. 961, datë 02.12.2015 “Për krijimin,organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare për Zhvillimin Rajonal, të Agjencive të Zhvillimit Rajonal dhe Agjencisë së Zhvillimit Ekonomik Rajonal”
2017	LIGJ Nr. 114/2017 Për disa shtesa në ligjin nr. 93/2015 “për turizmin”

NDËRTIMI	
Viti	Ligji/vkm
1998	Ligji nr.8402, datë 10.9.1998 “Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit”, i ndryshuar me: Ligjin nr. 9200, datë 26.02.2004; Ligjin nr.9794, datë 23.07.2007; Ligjin nr.9826, datë 11.11.2007; Ligjin nr.10324, datë 23.09.2010; Ligjin nr.11/2012, datë 09.02.2012; Ligjin nr.20/2013, datë 14.02.2013.
2006	Ligj nr. 9482, datë 3.4.2006 “Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje”, i azhurnuar me: Ligjin Nr.9786, datë 19.07.2007; Ligjin nr. 9895, datë 09.06.2008; Vendimi I Gjykatës Kushtetuese nr.3, datë 02.02.2009; Ligjin Nr. 10099, datë 19.03.2009, Ligjin nr. 10169, datë 22.10.2009; Ligjin nr. 10 219, datë 4.2.2010; Ligjin nr. 50/2014 “Për disa ndryshime dhe shtesa ne Ligjin nr.9482, date 03.04.2006 “Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje”
2007	Ligj Nr. 9780, datë 16.7.2007 “Për inspektimin e ndërtimit për inspektimin dhe mbrojtjen e territorit nga ndërtimet e kundërligjshme”
2015	VKM nr. 280, datë 1.4.2015 “Për përcaktimin e kritereve, procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje, shtesat anësore dhe/ose në lartësi, në ndërtime me leje”, i ndryshuar me VKM nr. 756, datë 26.10.2016
2016	VKM 428, datë 08.06.2016 “Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore për hartën dixhitale të venddepozitimeve të mbetjeve të ngurta” VKM nr. 634, datë 07.09.2016 “Për miratimin e rregullave të komunikimit, konsultimit dypalësh dhe vendimarrës për lejet e mjedisit të tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që ka mundësi reale të krijojë efekte negative të konsiderueshme në mjedisin e një shteti tjetër ose menjëherë pasi kërkohet nga ky shtet”
2016	ligj nr. 73/2016 për një ndryshim dhe shtesë në ligjin nr. 9232, datë 13.5.2004, “për programet sociale të strehimit”, të ndryshuar
2018	VKM nr. 430, datë 11.7.2018, “Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore për sistemin elektronik të lejeve (sistemi e-Leje)”
2018	Urdhër Nr. 926, datë 28.12.2018, “Për ndërmarrjen e nismës dhe ngritjen e grupit të punës për hartimin e planit kombëtar sektorial për menaxhimin e mbetjeve të ngurta”

PUSHTETI VENDOR	
viti	Ligji/VKM
2015	Ligj nr. 139, datë 17.12.2015 “Për vetëqeverisjen vendore” VKM nr.283, datë 01.04.2015 “Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore për vitin 2015” VKM nr. 961, datë 2.12.2015 “Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e agjencisë kombëtare për zhvillimin rajonal, të agjencive të zhvillimit rajonal dhe agjencisë së zhvillimit ekonomik rajonal”.
2018	VENDIM Nr. 450, DATË 26.7.2018 “PËR BASHKËRENDIMIN DHE KOORDINIMIN E PROCESIT TË INTEGRIMIT EVROPIAN, NDËRMJET QEVERISJES QENDRORE DHE NJËSIVE TË VETËQEVERISJES VENDORE”;

TRANSPORTI	
viti	Ligji/VKM
2000	VKM nr. 153, datë 7.4.2000 “Për miratimin e rregullores për zbatimin e Kodit Rrugor të Shqipërisë”
2004	Ligj Nr.9317, datë 18.11.2004 “Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë”
2012	Ligj nr.8378, datë 22.7.1998 ““Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar me ligjin nr.9808, datë 24.9.2007 dhe ligjin nr.10488, datë 5.12.2011
2016	Ligj nr. 142, datë 22.12.2016 “Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë”

ENERGJIA	
viti	Ligji/VKM
2015	Ligj Nr.124/2015 “Për Eficiência e Energjisë”
2016	Ligj Nr.116/2016 “Për Performancën e Energjisë së Ndërtimeve
2016	VKM Nr. 27, datë 20.1.2016 “Për miratimin e Planit Kombëtar të Veprimit për Burimet e Energjisë së Rinovueshme, 2015–2020“
2017	Ligj Nr.7/2017 “Për nxitjen e përdorimit të energjisë nga burimet e rinovueshme”
2018	” Ligj nr. 7/2018 Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 43/2015, “për sektorin e energjisë elektrike”

* është shfuqizuar. *Tabela 3.4.2.1: Planifikimi urban,territorial dhe sektorial: Kuadri ligjor bazë.*

Në Janar të vitit 2016 u miratua **Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit**, e cila përbën mekanizmin kryesor të zbatimit të Konventës së Diversitetit Biologjik (KDB). Përcakton hapat dhe veprimet që duhet të ndërmarrë vendi për të realizuar objektivat e KDB për mbajtur dhe përdorur në mënyrë të qëndrueshme biodiversitetin. Në kuadër të kësaj Strategjië, përcaktohen objektiva/prioritete të përgjithshme dhe qëllimet përkatëse:

Futja e konceptit dhe e nevojës për mbrojtje të biodiversitetit në politikat sektoriale përkatëse.

Reduktimin/ ujlen e faktorëve që çënojnë biodiversitetin.

Monitorimin e veprimeve që degradojnë biodiversitetin dhe ndikimet përkatëse.

Promovimin e ruajtjes së biodiversitetit dhe përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve.

Sensibilizimin e opinionit publik, arsimim dhe informim.

Sigurimi i një qasje për ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që vijnë nga përdorimi i burimeve gjeneruese.

Rritje dhe përhapje e njohurive shkencore lidhur me biodiversitetin.

Për arritjen e objektivave, propozohen masa/veprime konkrete për një periudhe pesë vjeçare si dhe përcaktohen burimet e financimit. Së fundi, parashikohet një plan veprimi

për zbatimin e kësaj strategjie, në formë tabelle, që përmban objektivat, masat, kohën dhe koston e realizimit.

Kuadri ligjor kombëtar i cili rregullon mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve natyrore përmban një numër të madh ligjesh dhe vendimesh, të cilat u hartuan dhe u miratuan kryesisht pas vitit 2001. Pas miratimit të ligjit nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit” u përcaktua kuadri bazë për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, bazuar në Konventën e Diversitetit Biologjik (CBD)⁷. Në vitin 2011 u miratuan katër ligje mjedisore, më ndihmën teknike të Bashkimit Evropian dhe në kuadër të programit CARDS 2000- 2006⁸ (shiko tabelën 3). Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” përcakton parimet, rregullat dhe procedurat për të siguruar mbrojtjen e mjedisit. Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” synon parandalimin dhe trajtimin e degradimit mjedisor si dhe përcakton direktiva, organet dhe procedurat për vlerësimin e ndikimeve në mjedis. Në vitin 2013 u miratua ligji nr. 91, datë 28.2.2013 lidhur me Studimet Strategjike të Ndikimeve në Mjedis.

Ligji nr. 9048, datë 7.4.2003 “Për Trashëgiminë kulturore” i ndyshuar me ligjin nr. 9592, datë 27.7.2006, ligjin nr. 9882, datë 28.2.2008, ligjin nr. 10137, datë 2009 dhe ligjin nr. 77, datë 2013 përbën kuadrin ligjor bazë që rregullon menaxhimin e trashëgimisë kulturore kombëtare. Identifikon elementët mbrojtës të trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale, të luajtshme dhe të paluajtshme. Gjithashtu, përcakton detyrat e institucioneve përgjegjëse dhe organeve qëverisëse, si dhe ndëshkimet në rast të shkatërimit të pasurisë kulturore.

Për sa i përket **Strategjisë Sektoriale të Transportit në Shqipëri**, kjo është përcaktuar nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (ish Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Komunikacionit). Deri më tani, kuadri bazë për sektorin e transportit ishte Rishikimi i parë pesë vjeçar i Planit Kombëtar të Transportit në Shqipëri i vitit 2010, i mbajtur dhe i përditësuar çdo vit që atëherë, me objektiva të përgjithshme për të promovuar një sistem dhe infrastrukturë të sigurt, të besueshme, eficiente dhe plotësisht të integruar, duke plotësuar nevojat e udhëtarëve dhe të mallrave, ndërsa bëhej ekologjikisht dhe ekonomikisht e qëndrueshme. Aktualisht “Strategjia Përfundimtare dhe Plani i saj i Veprimit” është duke u përpunuar me fondet dhe asistencën teknike të projektit të Bashkimit Evropian IPA, dhe ndodhet në fazën e fundit të miratimit. Strategjia dhe Plani i veprimit do të mbulojë periudhën 2016–2020, me qëllim zhvillimin e mëtejshëm të sistemit kombëtar të transportit dhe përmirësimin e qëndrueshmërisë, ndërlidhjen, ndërveprimin dhe integrimin e tij me sistemin e transportit ndërkombëtar, në përputhje me Politikën e transportit të Bashkimit Evropian dhe të Strategjisë Kombëtare për Zhvillimin dhe Intergjimin 2015- 2020, e cila synon përmbushjen e dispozitave të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, detyrimeve që

⁷ Konvencioni u paraqit për nënshkrim në 5 Qershor të vitit 1992 në kuadër të Konferencës së Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Zhvillimin (Samiti për Tokën në Rio) hyri në fuqi në 29 Dhjetor 1993. Shqipëria ka ratifikuar këtë Konventë në 5 Janar 1994.

⁸ Programi Evropian Cards për periudhën 2000-2006, ka dhënë ndihmë dhe asistencë teknike vendeve të Evropës Juglindore që ishin pjesë e procesit të Stabilizim Asociimit me Bashkimin Evropian.

rrjedhin nga statusi i vendit kandidat për tu futur në BE (për sa i përket politikave të transportit – Kapitulli 14 dhe Sistemit trans- evropian- Kapitulli 21) dhe pjesëmarrjen në Iniciativen e Ballkanit Perëndimor që ka përcaktuar së fundi shtrirjen e rrjetit të transportit trans-evropian dhe koridorret kryesore në rajon.

Modernizimi dhe zhvillimi i infrastrukturës së transportit në Shqipëri është një prej prioritetëve kryesore, me synim krijimin e parakushteve për zhvillimin e sektorëve të tjerë të ekonomisë, rritjen e aksesit dhe kontributit në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e përgjithshme të ekonomisë dhe zhvillimin ekonomik. Shqipëria ka investuar shumë në transport, duke patur parasysh mungesën ose cilësinë e dobët të infrastrukturë bazë, kryesisht në rrugë (97.2% e investimeve totale në periudhën 2010 – 2014) dhe në shtyllën e rrjetit kombëtar, ndërsa me prirjet e përgjithshme në rajonin e Ballkanit Perëndimor për kreditim, vëllime të konsiderueshme janë alokuar nga buxheti i shtetit.

Veçanërisht për zhvillimin e infrastrukturës së transportit, Strategjia Kombëtare për Transportin ka parashikuar si më poshtë:

Për infrastrukturën rrugore, prioritet strategjik është përfundimi dhe modernizimi i rrjetit rrugor primar dhe sekondar i vendit, duke vendosur lidhjen interurbane dhe ndërkombëtare si dhe sigurinë në rrugë. Megjithë investimet e fundit në rrjetin rrugor lokal dhe rajonal, cilësia e infrastrukturës rrugore është e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes në tregje dhe shërbime bazë. Rrjeti rrugor në vend është ende i kufizuar si në shtrirje ashtu dhe në cilësi, dhe vuan nga mungesa e mirëmbajtjes, pavarësisht nga investimet e bëra nëpërmjet Fondit Shqiptar të Zhvillimit (FSHZH). Mirëmbajtja dhe performanca sipas standardeve të BE-së, si dhe dendësia e rrjetit, duhet të përmirësohet, me anë të një sistemi të menaxhimit të pasurive rrugore dhe zgjerimin e rrjetit rrugor kombëtar me pjesë të rrjetit rural. Në këtë drejtim, kontributi në zbatimin i Bankës Botërore (IBRD) me projektin e Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë (RRSP) deri në vitin 2020 dhe zbatimi i një programi shtesë, bashkë-financuar nga IPA, për mirëmbajtjen e rrugëve kombëtare që nuk janë të mbuluara nga projekti i Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë, por janë konsideruar si prioritet i lartë nga Deklarata e Samitit të Vjenës për Ballkanin Perëndimor (BB 6 Initiative - Axhenda).

Gjithashtu, rishikimin e klasifikimit funksional të rrjetit rrugor, rritjen e zhvendosjeve të buxheteve vjetore për funksionimin dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor kombëtar, promovimin e prodhimit dhe koncesioneve të bazuara në performancë (partneriteteve publike-private) për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrugëve, jo vetëm për rrjetin kombëtar, por edhe për rrjetin rajonal dhe lokal dhe shqyrtimin e mundësisë së përcaktimit të një tarife të caktuar të përdoruesve të rrugëve për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor.

Për më tepër, për të siguruar lidhjen nëpërmjet Europës Juglindore dhe BE-së, strategjia parashikon përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese dhe ndërtimin e rrjetit që mungon në Rrjetin Gjithëpërfshirës Trans-European SEE, duke siguruar në të njëjtën kohë lidhjen e këtij rrjeti me pjesën tjetër të rrjetit primar dhe sekondar të vendit. Projekti i Gazës jellësit përfshin sektorin Rreshen- Milot, Korridori 7 që lidh Nishin (Serbi) –

Prishtinën (Kosovë) dhe Durrësin, Koridorin Adriatik- Jon (seksioni Thumanë-Kashar/Vorë, Fushë Krujë- Shkodër, dhe bypass-in e Tiranës, Lezhës dhe Tepelenës), rikonstrukcionin e rrugës së lumit të Vlorës dhe fillimin e ndërtimit të rrugës së Arbërit. Përveç këtyre projekteve të cilat janë në një fazë të avancuar maturimi në kuptimin e përgatitjes dhe financimit, ndërtimi i korridorit VIII (Bypass-i i Elbasanit, Korçë-Kapshticë, Elbasan- Qafë Thanë) mbetet prioritet dhe është planifikuar për këtë periudhë, edhe përfundimi i urës dhe tunelit në Kukës-Morinë, në koridorin 7 në drejtim të Prishtinës.

Për sa i përket infrastrukturës hekurudhore, prioritet është vendosja e vendit në tregun hekurudhor evropian si një lojtar në korridoret e transportit të Evropës Juglindore. Kjo kërkon përpjekje për rritjen e performancës së hekurudhave dmth, të reduktohet koha e kalimit transit dhe kostot logjistike, lehtësimin e kalimeve kufitare duke vendosur kalime të përbashkëta kufitare dhe duke tërhequr investimet e nevojshme për të lidhur aspektet rregullatore teknike dhe të tjera në përputhje me standardet e BE. Është planifikuar një korridor tërheqës dhe konkurrues hekurudhor nga Porti i Durrësit në Tiranë (ndërtimi dhe modernizimi i linjës të Terminalit të Transportit Publik të Tiranës dhe të lidhjes munguar me aeroportin e Tiranës), së bashku me rehabilitimin e linjës nga Durrësi deri në Rrogozhinë - Elbasan - Pogradec dhe Lin, ndërtimi i linjës Qafë Thanë drejt kufirit me ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë, përgatitjen e rinovimit të linjës Vorë - Hani i Hotit drejt kufirit me Malin e Zi.

Lidhur me Portet, vazhdimi i zhvillimit dhe modernizimit të infrastrukturës dhe shërbimeve në porte është parashikuar deri në vitin 2020, përmes zbatimit të modernizimit dhe rehabilitimit të planeve investuese në portin e Vlorës, Shëngjinit dhe Sarandës që do të përpunohet deri në vitin 2018. Qëllimi i përgjithshëm është që të rriten ndjeshëm vëllimet e mallrave dhe udhëtarëve.

Së fundi, për aeroportet, po përpunohet një Master Plan për të gjithë vendin për 20 vitet e ardhshme, me theks të veçantë në zhvillimin dhe ndërtimin e një aeroporti të ri në jug të vendit (po punohet për të filluar në 2019), në mënyrë që të shërbejë si një qendër për fluturimet ndër-evropiane dhe mesdhetare, në zgjerimin e rrugëve të Tiranës pas vitit 2025 dhe modernizimin e rrugëve të Kukësit në periudhën 2018-2019.

Prespektiva e zhvillimit është për një transport multimodal dhe transport i kombinuar, qëllimi është për të integruar planifikimin terminal dhe zhvillimin në planifikim më të gjerë të transportit dhe të përdorimit të tokës, për të përmirësuar qasjen në terminale dhe objektet e terminaleve dhe kapaciteteve operationale dhe për të drejtuar investimet për të adresuar pengesat, për të siguruar transport efikas të integruar me zinxhirët logjistike, kosto të ulët dhe të reduktohet trafiku i mjeteve të rënda, nga portet kryesore shqiptare në vendet fqinje (duke përfshirë ato të izoluar, të Kosovës dhe Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë) dhe më gjerë, duke kontribuar në këtë mënyrë në zbatimin e zbatimit boshteve të anijeve në rajon. Shqyrtimi i zhvillimit të qendrave të logjistikës në Milot dhe Elbasan, duke siguruar akses hekurudhor në Portin e Durrësit do të shqyrtohet në vitin 2017 dhe ndërtimi i tyre është parashikuar për vitin 2019. Investimi në qendrat

e rrethinat logjistike bi-modale bashkë me korridoret është parashikuar gjithashtu, në përputhje me projektin rajonal të autostradës Durrës-Tiranë "Durana".

Sipas Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta (2014), në zbatim të Ligjit 8094/21.03.1996 "Për heqjen publike të mbetjeve", Njësitë e Qeverisjes Vendore janë përgjegjëse për organizimin e grumbullimit dhe deponimit të mbetjeve dhe menaxhimin e kontratave me kompanitë që bëjnë pastrimin e qyteteve (neni 20), vendos tarifat për grumbullimin dhe deponimin e mbeturinave në territorin e juridiksionit të tyre dhe lëshojnë autorizimin përkatës për mbledhjen, trajtimin dhe asgjësimin e tyre (neni 31 & 34),

Në njësitë e qeverisjes vendore të Shqipërisë ka mungesë të statistikave në lidhje me mbeturinat dhe mbetjet e zonave urbane dhe atyre rurale. Krijimi i një baze të dhënash për mbeturinat (me informacione për gjenerimin, përbërjen dhe monitorimin e llojeve të ndryshme të mbeturinave) dhe përditësimi vjetor i këtyre të dhënave është i rëndësishëm për arsyet e mëposhtme:

Për Zhvillimin e planeve të administrimit të mbeturinave: është shumë e vështirë të hartohet një planifikim i saktë në nivel lokal, rajonal apo edhe kombëtar nëse nuk disponohen të dhëna në lidhje me sasinë e mbeturinave të krijuara dhe tipologjinë e tyre.

Për përmirësimin e performancës së grumbullimit të mbeturinave: të dhënat e marra nga auditimi i mbeturinave shërbejnë si tregues shumë i rëndësishëm, jo vetëm për përmirësimin e grumbullimit dhe infrastrukturën e transportit të tyre, por gjithashtu edhe për monitorimin e cilësisë së shërbimit të ofruar.

Për zhvillimin e infrastrukturës për administrimin e mbeturinave: identifikimi i fraksioneve dhe llojeve të përqindjeve më të larta të mbeturinave është një tregues i rëndësishëm që duhet marrë nën konsideratë gjatë planifikimit dhe hartimit të objekteve për trajtimin përfundimtar të tyre.

Për zhvillimin e programeve për parandalimin dhe minimizimin e mbeturinave: Identifikimi dhe vlerësimi sasior i llojeve të mbetjeve të riciklueshme është një hap i rëndësishëm drejt zvogëlimit dhe parandalimit të tyre duke mbështetur zhvillimin e politikave të përqendruara për minimizim dhe riciklim të mbeturinave.

Për arritjen e pajtueshmërisë me direktivat e BE për lloje të ndryshme të mbeturinave: marrja e informacionit për nivelet/përqindjet e ndryshme të llojeve të mbetjeve është hapi i parë për të monitoruar dhe arritur pajtueshmëri me direktivat e BE për llojet e mbeturinave, për shembull direktivën e mbeturinave të paketimit, naftës dhe baterive zvogëlimit të mbetjeve bio-degradueshme të depozituara në deponi, etj.

Për fushatën e ndërgjegjësimi për mbeturinat dhe mbetjet: të dhënat e krijuara do të jenë shumë të dobishme për aktorë të ndryshëm të interesuar për të synuar zonat pilot ku mund të aplikohen praktikat e ndarjes së mbeturinave duke stimuluar riciklimin e tyre.

Sipas Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta (2014) në vitet e ardhshme deri në 2035 duhet të kryhen veprimet e mëposhtme:

- ❖ 2015-2020: Përmirësimi dhe konsolidimi

- Hartimi i planeve lokale të administrimit të mbeturinave
- Përmirësimi i efikasitetit të administrimit të mbeturinave
- Harmonizimi i koncepteve të ndryshme lokale të administrimit të mbeturinave
- Vendosja e një sistemi të suksesshëm monitorimi
- Rritja e ndërgjegjësimit të publikut
- ❖ 2020-2025 Drejt një sistemi të integruar të administrimit të mbeturinave të ngurta
 - Përmirësimi dhe modernizimi i pajisjeve
 - Zgjerimi dhe prezantimi i aktiviteteve pilot të projektit në një shkallë të gjerë
 - Përmirësimi i infrastrukturave
 - Ngritja e vetëdijes
- ❖ 2025-2035 Zbatimi i një SWM të përparuar
 - Përmirësimi dhe modernizimi i vazhdueshëm i pajisjeve dhe infrastrukturave
 - Rritja e zonës së deponisë së Maliqit në një qendër të integruar të objekteve SWM, përfshirë zonën e ndarjes dhe atë të kompostimit
 - Arritja e objektivave ligjore të Ligjit Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve duke optimizuar të gjitha fushat e menaxhimit të mbeturinave

Me poshte eshte tabela me akset prioritare dhe nderlidhjen e ketyre akseve me strategjite perkatwse. Ku me simbolin " lidhet" - X " tregohet lidhja me strategjitw dhe me- 0 " nuk lidhet ".

Objektivat strategjik /Boshti i Prioritetit	PPK	PINS- Bregdeti	Strategji të Kombëtare Sektoriale											
			Plani Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve	Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020	Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 - 2020	Programi për Zhvillimin Rural 2014-2020 (IPARD).	Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020	Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit	Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007-2013	Plani Kombëtar i Transportit në Shqipëri i vitit 2010	Plani i veprimit Kombëtar për Eficiençën energjetike 2010-2018	Strategjia kometare	Planit Vendor të Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurfa (2014).	
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë														
1	Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve të grupeve prodhuese.	0	0	0	0	X	X	0	0	0	0	0	0	X
2	Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.. Pikat e përpunimit dhe ambalazhimit të produkteve bujqësore dhe blegotrale	0	0	0	0	X	X	0	0	0	0	0	0	X
3	Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit..	0	0	X	0	0	X	X	0	0	X	0	0	0
4	Aksi Prioritar 1.4: Modernizim i infrastrukturës mbështetëse.	0	0	0	0	0	X	X	0	0	X	0	0	X
	Aksi Prioritar 5: Zhvillim i agroturizmit.	0	0	0	0	0	X	X	0	0	0	0	0	0
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve.														
5	Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri.	0	0	0	0	0	X	0	X	0	0	X	0	0
6	Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit	0	0	0	0	X	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtare.	X	X	0	0	X	X	X	X	X	0	X	X	0
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qendueshëm e zonave të urbanizuara														
8	Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale duke përforcuar planifikimin e zhvillimit vendor dhe rajonal	0	X	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

9	Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhinierike.	0	0	0	0	X	X	X	0	0	0	0	X
10	Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimi dhe rigjenerimit të zonave urbane.	0	0	X	0	0	0	0	X	X	0	0	0
11	Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive.	0	0	X	0	0	0	0	X	X	0	0	0
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social													
13	Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative	0	0	0	0	X	X	0	0	0	X	0	0
14	Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë	0	0	X	X	0	X	0	0	0	0	0	0
15	Aksi prioritar 4.3: Arsimiti dhe trajnimi i fuqisë punëtore për të ndjekur ndryshimin duke hapur qendra të zhvillimit të vazhdueshëm profesional me objektiv adaptimin e resurseve humane	X	0	0	0	X	X	X	0	X	X	0	X
16	Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social	X	X	0	X	X	X	X	0	0	X	0	0
Objektivi Strategjik 5: Sigurimi i kohezionit social													
17	Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave.	X	0	X	X	0	X	X	0	0	0	0	0
18	Aksi prioritar 5.2: Interpretim mjedisor - sensibilizim banorët dhe vizitorët (p.sh. ujë, energji, monumentet).	0	0	X	X	0	0	X	X	X	0	X	0
19	Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi.	0	0	0	0	0	X	X	X	0	0	0	0
20	Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore.	0	0	0	0	0	0	X	0	X	0	0	0

Tabela 3.4.2.2: aksiet prioritare dhe nderlidhjen e ketyre akteve me strategjite perkatwse. Ku me simbolin " lidhet" - X " tregohet lidhja me strategjitw dhe me-0 " nuk lidhet ".

4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE

4.1. Toka

4.1.1. Morfologjia

Territori i bashkisë Maliq shtrihet në një hapësirë me kontraste të mëdha përsa i përket morfologjisë së relievit. Ai fillon që nga male të larta, Veri Verilindje, në veri-perëndim, Jug- Perëndim e deri në kënetën e Maliqit dhe në luginën e lumenjve Devoll dhe Dunavec. Brenda këtij territori gjenden zona fushore të sheshta, ose gati të sheshta, pllaja, shpate kodrash të buta deri mesatare, shpate malore të pjerrta deri të thikëta, shpate të luginave lumore të formave të ndryshme, deri në kanione, si dhe liqenet artificiale si ai i fshat Maliqit, Kolanecit, Klocës, etj. Për lehtësi vlerësimi të gjithë territorin e bashkisë e kemi ndarë në 3 njësi kryesore morfologjike:

- a. Njësia morfologjike fushore
- b. Njësia morfologjike kodrinore
- c. Njësia morfologjike malore

a-Njësia morfologjike fushore (janë trajtuarsi gropa të brendshme) ze një pjesë të konsiderueshme të territorit. Nën njësia fushore e Maliqit ka përhapje nga fushëgropa e Korçës dhe pikërisht fushat Devollit, Korçës dhe Maliqit. Janë fusha të sheshta me kuota nga 813,0 m mbi nivelin e detit (m.n.d.) në veri të Maliqit deri në 965 m.n.d në pjeset jugore ne afers; te Mirasit dhe Vidohoves. Ajo shtrihet midis maleve të Moravës ne L, Malit të Thatë në VL, pragut të Çërravës në V, malësisë të Gorës, Voskopojës e Vithkuqit në P dhe me fushn e Korçës në J. Meqë ajo është formuar në një graben kufijtë e saj me njësitë rrethuese në shumicën e rasteve shprehen me kontraste në reliev. Brenda këtyre kufijve kjo fushëgropë ka gjatësi V-J rreth 16km (Plase-Vreshtas) dhe gjerësi P-L në rreth 12kin (Maliq-Zvezde). Sipërfaqja e saj është afërsisht 150 km². Ajo shtrihet nga lartësia +813m në V deri në rreth +950m në pjesën J. Ka një amplitudë hipsometrike të vogël (137m), gjë që është e lidhur me lëvizjet ulëse të saj. Coptimi horizontal i relievit të fushëgropës së Korçës (ku përfshihet dhe fusha e Maliqit) në përgjithësi merr vlera të vogla (nga 0,1-0,5km/km² ne 3,05km/km²). Vlerat më të larta takohen në rrethinat L. Ato lidhen me përrenjte që vijnë nga malet e Moravës me përbërje litologjike nga depozimet terigjene te shkripta. Vlerat me të vogla takohen në rrethinat VL ku kushtëzohen nga mungesa e rrjedhave ujore sipërfaqesore në Malin e Thatë. Viera të vogla ka gjithashtu edhe pjesa qendrore e sheshtë e fushës. Energjia e relievit të kesaj fushëgropë ka vlera shumë të vogla (nga u,0m/km² në pjesën me te madhe te saj deri ne 50,0m/km² në rrethinat e saj).

4.1.2. Karakteristikat e tokës

Gjatë tridhjetë viteve të fundit, në Shqipëri ka grumbulluar një përvojë të çmuar sa i përket kontrollit të tokave dhe aplikimeve të tij. Fillimisht, ishte Departamenti i Shkencave të Tokës i Universitetit Bujqësor të Tiranës ai që ndërmori disa aktivitete në lidhje me tokat dhe më pas Instituti i Studimit të Tokës (IST) i Tiranës, i krijuar në vitin 1971, i cili drejtoi të gjitha veprimtaritë që lidheshin me të. Ky i fundit, është në varësinë e Ministrisë së Bujqësisë dhe Ushqimit dhe është i vetmi institucion në vend i specializuar në shkencën e tokës.

Sipas Sistemit Kombëtar të Klasifikimit të Tokave (SKKT), tokat ndahen në katër breza bazuar tek ndryshimet klimatike, bimësia natyrore, lartësia, pjerrësia, faktorët e formimit të dheut dhe tek karakteristikat e tyre fizike dhe kimike. (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

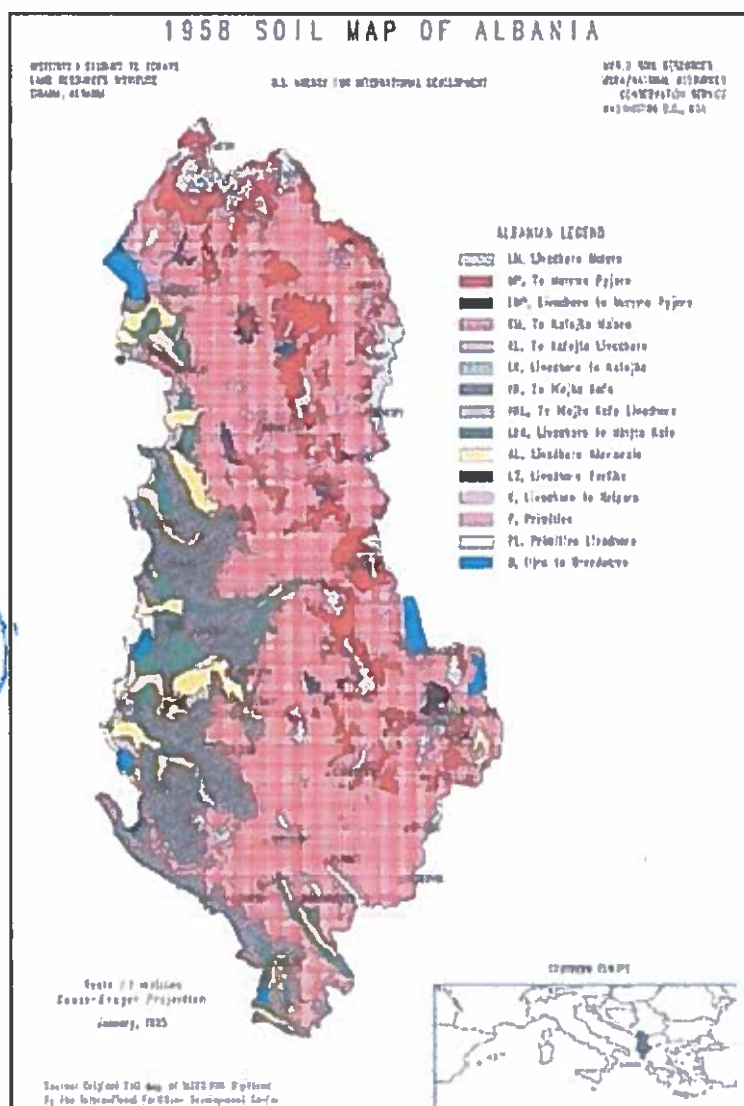

Figura 4.1.2.1: Harta e parë e tokave të Shqipërisë e vitit 1958 (burimi: Burimet e Tokës dhe Dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen, (Burimi: "Përmbledhje e informacionit mbi tokat dhe mbrojtjes së tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.)

Shpërndarja e tokave (Zdruli P., Lushaj S., 2001).

- Brezi i kullotave subalpine në lartësinë 1600-2700 m.
- Brezi i pyjeve të ahut dhe pishës në lartësinë 1000-1600 m.
- Brezi i pyjeve të lisit në lartësinë 600-1000 m.
- Shkurre mesdhetare në lartësinë 0-600 m.

	Brezat	Lloji	Shpjegimi	%	Sipërfaqja në 1000 Ha
Tokat zonale					
I	Kullota subalpine	LM	Lëndina malore	0.5	3.2
II	Pyje ahut dhe pishë	MP	Pyje malore të errëta	3.0	20.2
		LMP	Pyje lëndina të errëta	0.6	3.4
III	Brezi i pyjeve të lisit	KM	Kanellë mashkull	17.7	121.3
		KL	Lëndinë kanellë	5.4	37.0
		LK	Lëndinë kanellë	7.5	51.3
IV	Shkurre mesdhetare	HK	Kanellë gri	25.7	176.2
		HKL	Lëndina kanellë gri	6.4	50.7
		LHK	Lëndina kanellë gri	18.5	127.1
Toka azonale					
	Aluviale	AL	Toka me origjinë fluviale	11.8	80.9
	Kripore shtufore	LT	Toka moçalore	1.4	10.0
		LKr	Toka me origjinë shtufore	1.4	9.7
	Toka malore natyrale	PM	Toka të pazhvilluara	0.1	0.4
	Plazhe ranore	PL	Toka të pazhvilluara		0.2
TOTALI				100.0	691.6

Tabela 4.1.2.1: Tabelë e përgjithësuar e tokave shqiptare dhe sipërfaqeve të tyre në raport me totalin e tokës bujqësore në vend (Burimi: Zdruli P., Lushaj S., 2001)

Brezat e mësipërm tregojnë shpërndarjen e tokave, e cila ndjek një rregull vijues mbizotëruar nga lartësia dhe bimësia. Këto toka quhen toka zonale. Karakteristikat e tyre lidhen me faktin që formimi i tyre ka ndodhur në kushte biologjike, gjeologjike, topografike dhe klimatike specifike dhe vendndodhja e tyre përcaktohet mirë sipas lartësisë. Tokat e njërit brez nuk gjenden në asnjë brez tjetër.

Në zonat ku formimi i tokës nuk lidhet thjesht me bimësinë natyrore dhe lartësinë, tokat konsiderohen azonale dhe përfshijnë tokat me origjinë aluviale, shtufore, kripore dhe

tokat e pazhvilluara ose primitive. Ato mund të gjenden në të gjithë brezat e tokave të përmendur më sipër.

Deri në vitin 1990, pjelloria e tokës monitorohej në të gjitha tokat bujqësore çdo 4 deri në 5 vjet. Të dhënat tregojnë se 44.6% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët humusi që gjenden kryesisht në zonat kodrinore dhe malore dhe pjesërisht në zonat fushore perëndimore. 78% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të N. 75% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të P. Më shumë se 90% e tokave klasifikohen si toka me nivel të lartë dhe mesatar të K (figura 4.1.2.2).

Pas vitit 1990, me qëllim unifikimin e Klasifikimit Shqiptar të Tokave me Sistemin Ndërkombëtar, Instituti i Studimit të Tokave (IST) i Shqipërisë në bashkëpunim me Byronë Evropiane të Tokave zhvilloi hartën pedologjike në shkallën 1:1,000,000. (Zdruli P., Lushaj S., 2001) (figura 4.1.2.3).

Bashkëpunimi i IST-së me Institutin Mesdhetar të Agronomisë (IMA) në Bari realizoi një studim dhe përgatiti hartën pedologjike në shkallën 1:250,000 për të gjithë sipërfaqen dhe një hartë në shkallën 1:50,000 për zonën bregdetare.

Shumica e tokave shqiptare klasifikohen si toka cambisols, luvisols, regosols, leptosols, phaeozems) në zonat bregdetare perëndimore si fluvisols (figura 4.1.2.4).⁹

Tokat Cambisols karakterizohen nga mungesa e një shtrese prej balte, humusi, kripërash të tretshme ose okside hekuri dhe alumini. Ato ndryshojnë nga materiali bazë i papërpunuar në strukturën e tyre agregate, ngjyra, përmbajtja e argjilës, përmbajtja e karbonatit ose vetitë e tjera që japin disa prova të proceseve të formimit të tokës. Për shkak të strukturës së tyre të favorshme agregate dhe përmbajtjes së lartë të mineraleve të lëvizshme, ato zakonisht mund të shfrytëzohen për bujqësi, duke iu nënshtruar kufizimeve të terrenit dhe klimës. Cambisols janë grupi i dytë më i gjerë i tokës në Tokë, duke zënë 12 për qind të sipërfaqes totale të tokës kontinentale - kryesisht në rajonet boreale polare, në peizazhet me shkallë të lartë të erozionit dhe në rajonet e materialit bazë që i rezistojnë lëvizjes së dheut. Ato nuk janë të zakonshme në klimat e lagështa tropikale.

Përzierja mineralogjike, përmbajtja e lartë me lëndë ushqyese dhe drenimi i mirë i tokave *Luvisol*, i bëjnë ato të përshtatshme për një gamë të gjerë përdorimi bujqësor, nga drithërat deri te pemishtet e vreshtat. *Luvisols* formojnë peizazhe të sheshta ose të buta në pjerrësin nën regjimet klimatike që shkojnë nga temperaturat e ftohta në ato të ngrohta mesdhetare.

Regosolët karakterizohen nga materiale bazë të cekët, të mesëm të pa konsoliduara, të cilat mund të jenë me origjinë aluviale dhe nga mungesa e formimit të një horizonti të konsiderueshëm të tokës (shtresës) për shkak të kushteve klimatike të thata ose të ftohta.

⁹ Zdruli P., Lushaj S., "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri" (ppt)

Leptosolet janë toka me thellësi shumë të cekët profili (duke treguar pak ndikim në proceset e formimit të tokës) dhe shpesh përmbajnë sasi të mëdha të zhavorrit. Ato zakonisht mbeten nën vegetacion natyror, duke qenë veçanërisht të ndjeshme ndaj erozionit, tharjes ose lagështisë, në varësi të klimës dhe topografisë. *Leptosolet* janë përfaqësues të shpërndara në mënyrë të barabartë midis zonave të larta malore, shkretëtirave dhe rajoneve boreale ose polare, ku formimi i tokës është i kufizuar nga kushtet e rënda klimatike.

Phaeozems karakterizohen nga një shtresë sipërfaqësore me humus të mbuluar në gjendjen natyrore me bar të bollshëm ose vegetacion bimor gjethesh. Ato janë toka shumë të lërueshme dhe përdoren për rritjen e drithërave, sojë dhe kullotave për bagëtinë, si dhe për prodhimin e drurit dhe prodhimin e naftës. Zënë rreth 1.5 përqind të sipërfaqes së tokës kontinentale në Tokë (burimi: <https://www.britannica.com>).

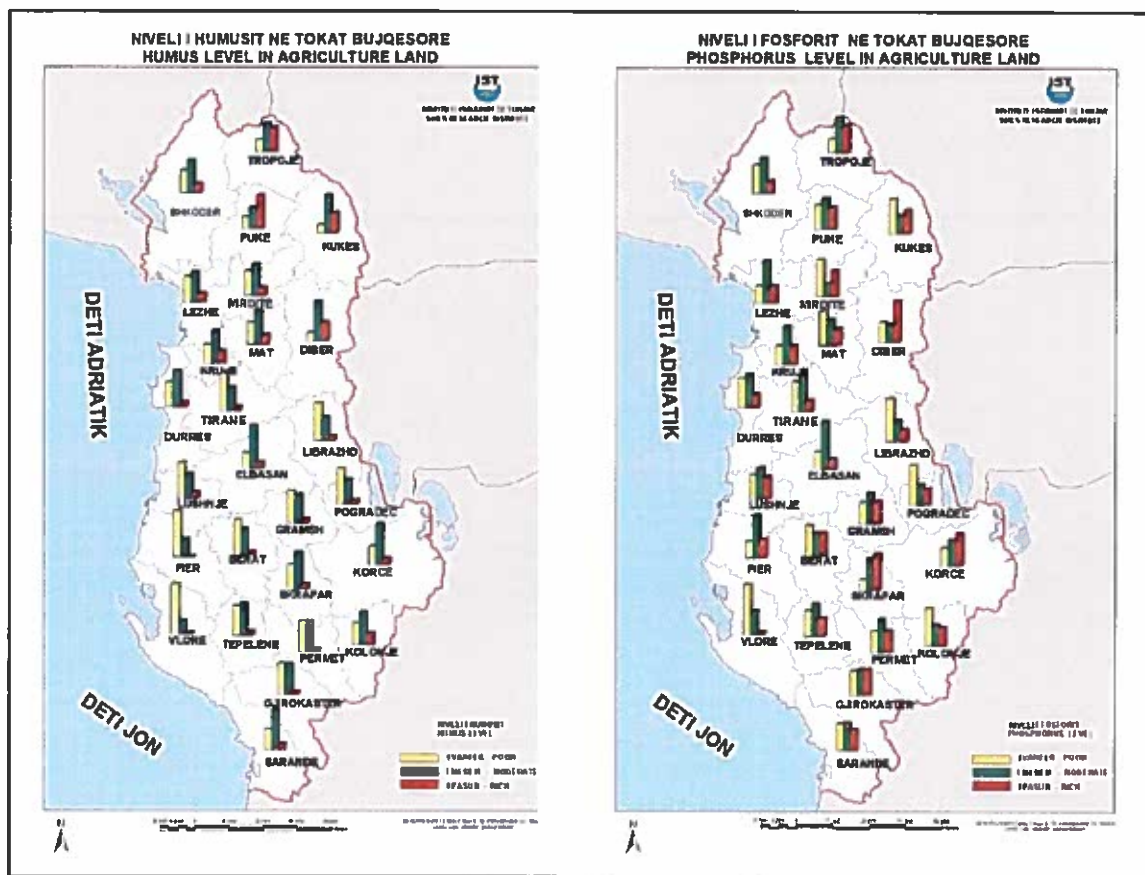

Figura 4.1.2.2: Niveli i humusit dhe fosforit në tokën bujqësore (Burimi: "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen", Lushaj S., Zdruli P., 2007)

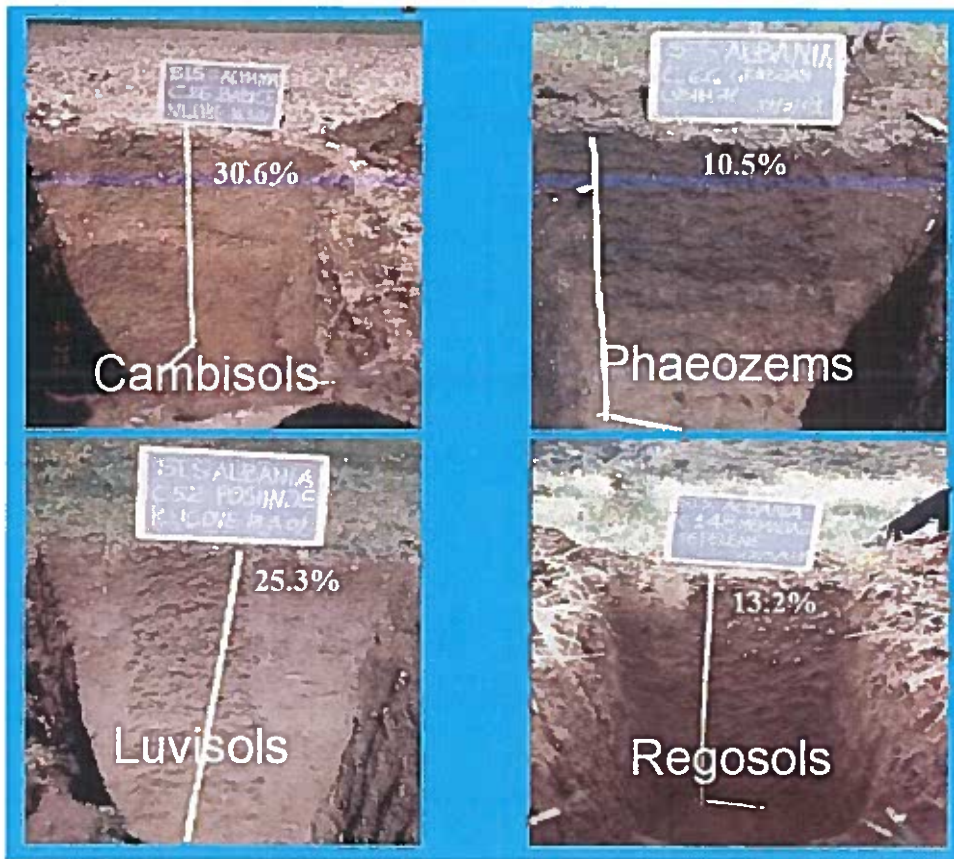

Figura 4.1.2.4: Pedologjia e tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrotjtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt)).

Një klasifikim territorial tjetër i tokës Shqiptare u krye në bazë të cilësisë së saj. Tokat e shkrufta përbëjnë një përqindje prej rreth 50% të të gjithë tokave, tokat prej balte me një përqindje prej 30% dhe tokat prej rëre rreth 20% (figura 4.1.2.5).

Figura 4.1.2.5: Shpërndarja e strukturës së tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe mbi Mbrojtjen e Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt))

Cilësia e tokës në Bashkinë Maliq, siç shihet nga lart, është:

- Të trasha (18% < argjilë dhe >65% rërë).
- Mesatarisht e hollë (<35% argjila e 15%<rërë)
- Mesatare (18% <argjila <35% dhe >15% rërër, ose 18%<argjila dhe 15%<rërë <65%).
- Fine (35%<argjila<60%)

Për sa ka të bëjë me thellësitë e tyre, tokat në territorin shqiptar dallohen në (figura 4.1.2.6):

- Toka të thella që dominojnë në zonat fushore bregdetare dhe
- Toka sipërfaqësore që dominojnë në zonat kodrinore dhe malore.

MAP 3. SOIL DEPTH MAP OF ALBANIA

INSTITUTI SHQIPTAR I TOKAVE
DHE TOKES DORRËT
TIRANË, ALBANIË

INTERNATIONAL DEVELOPMENT CENTER
STATISTIKAL REPUBLICAN
CONCENTRATION SERVICE
TIRANË, ALB. U.S.A.

INTERNATIONAL AGRICULTURAL
DEVELOPMENT CENTER
WORLD HEADS
PLANNING, U.S.A.

U.S. DEPT. OF INTERNATIONAL
DEVELOPMENT
WASHINGTON, D.C., U.S.A.

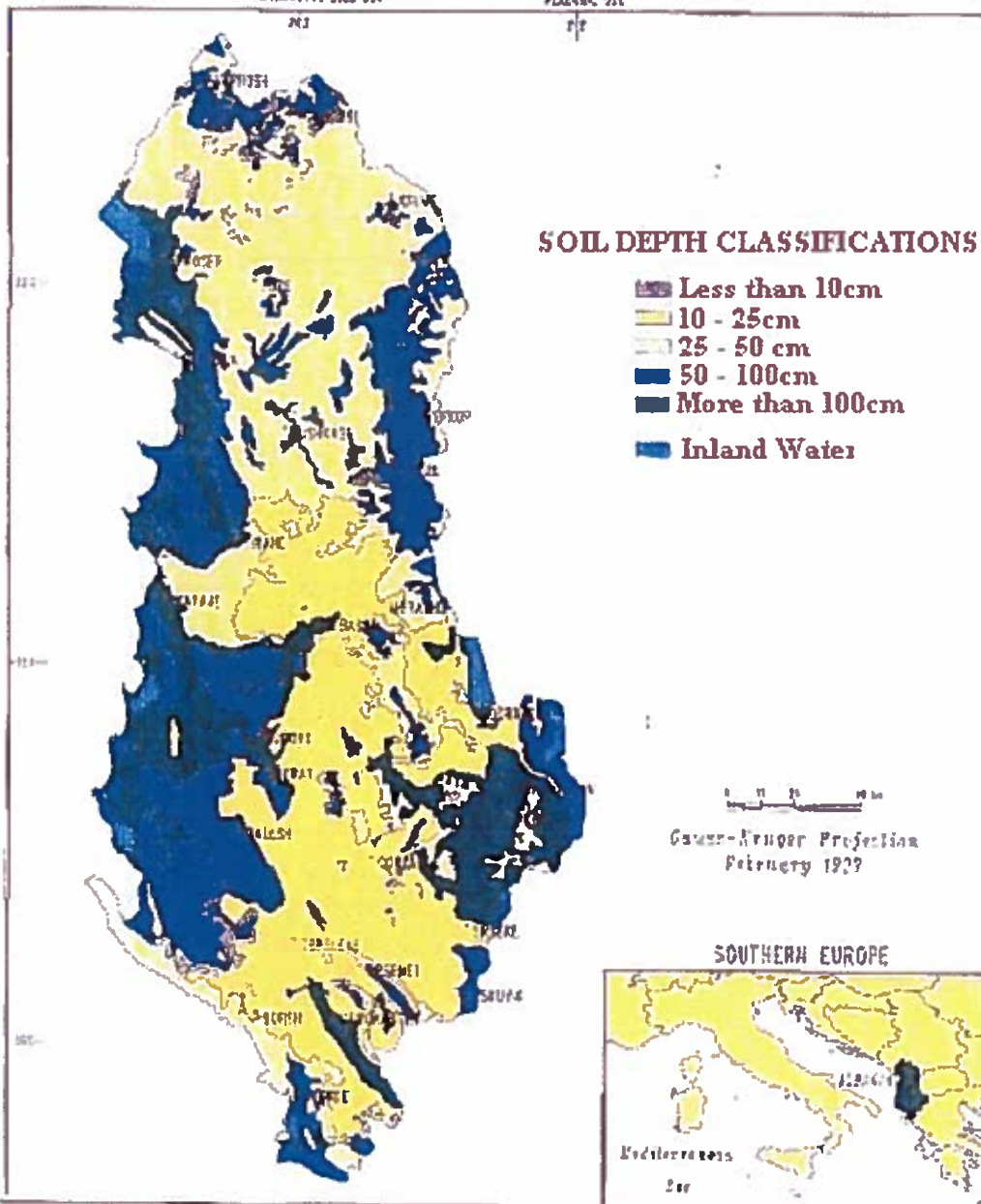

Figura 4.1.2.6: Harta e thellësisë së tokave e Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt)).

Nga harta e mësipërme, konstatohet se territori i Bashkisë së Maliq ka thellësi rreth 10-50cm, dhe në pak vende është më shumë se 100cm.

Ka disa faktorë që kontribuojnë në përshpejtimin e erozionit të tokës, të cilët përfshijnë faktorët natyrorë (d.m.th. periodiciteti jo i rregullt i reshjeve, tokat e cekëta, pjerrësia e madhe, brishtësia e materialit të tokës) dhe faktorët njerëzorë si braktisja e tokave të pjerrëta, shpyllëzimi, kullotja pa kriter dhe keqpërdorimi apo keqmenaxhimi. Një formë

tjetër degradimi janë edhe rrëshqitjet e tokave, të cilat gjenden në shumë zona në vend, duke ulur ndjeshëm jo vetëm qëndrueshmërinë e bujqësisë, por edhe sigurinë afatgjatë të strehimit rural. (Zdruli P., Lushaj S., 2001). Në figurën 4.1.2.7 pasqyrohen llojet e sforcimeve që ekzistojnë në tokat e Shqipërisë.

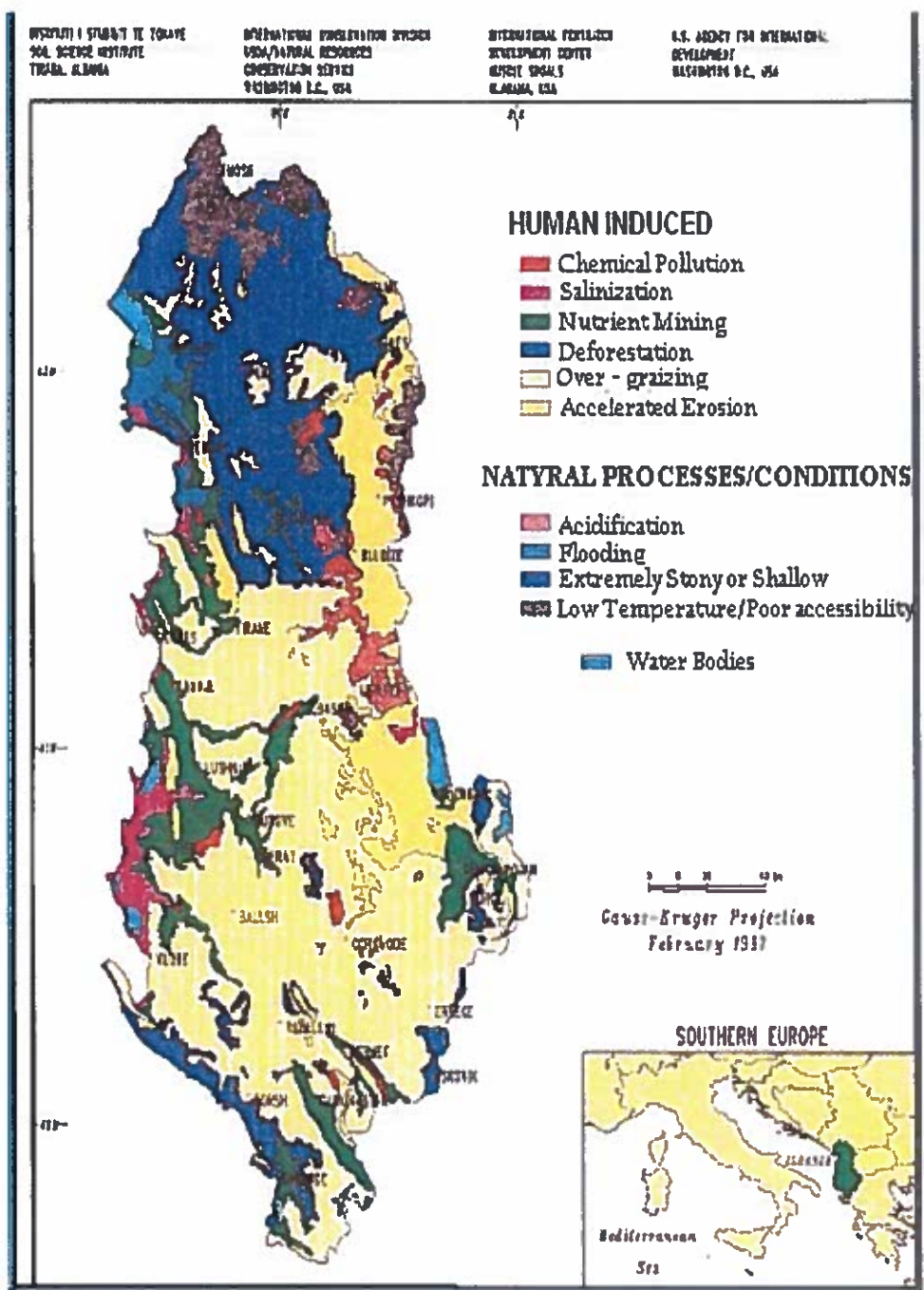

Figura 4.1.2.7: Burimet e sforcimit të tokave në Shqipëri (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrotjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt))

Siç shihet nga harta e mësipërme, duket se dëmi kryesor që i është shkaktuar Bashkisë nga njerëzit është kryesisht mbikullotja, shpërthimi i minierave dhe shpyllëzimi.

Në figurën 4.1.2.8 paraqiten metalet e rënda në tokën bujqësore sipas prefekturës – bashkisë. Tokat e Maliqit janë të ngarkuara me bakër, plumb dhe nikel.

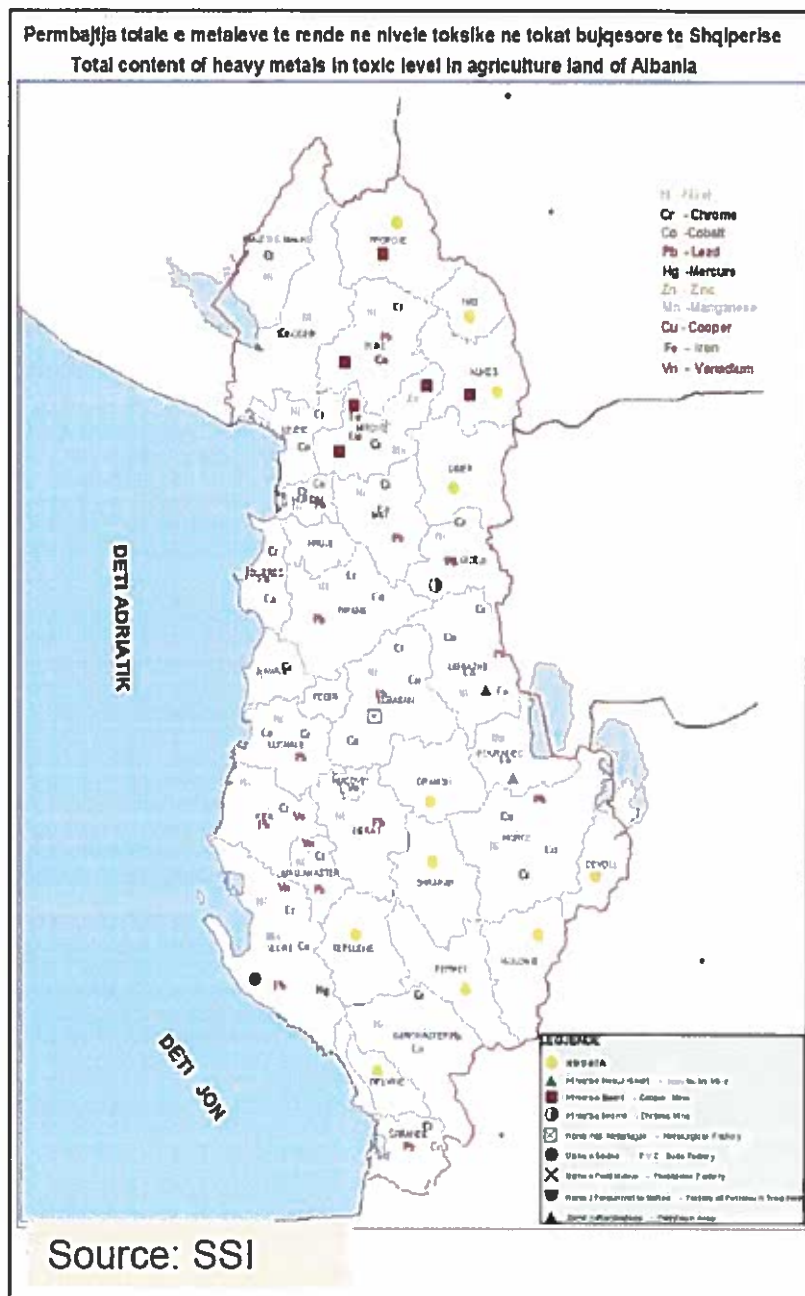

Figura 4.1.2.8: Përmbajtja totale e metaleve të rënda në nivel toksik në tokën bujqësore të Shqipërisë (burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt))

Sipas një studimi të vlerësimit të tokës fizike, i cili përfundoi në fund të viteve 1990, toka bujqësore ndahet në dhjetë kategori sipas nivelit të përshtatshmërisë së tyre. Kategoria e parë ishte më e mira, kurse e dhjeta më e keqja. Si rregull, nga perëndimi në lindje, cilësia e tokës ulet për shkak të klimës më të ashpër dhe rritjes së pjerrësisë dhe lartësisë (Kaleshi et al., 1992, nga "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: probleme aktuale dhe tendenca në të ardhmen", Lushaj S., Zdruli P., 2007).

4.1.3. Gjeologjia

Struktura gjeotektonike e Shqipërisë përfshin një vazhdimësi zonash gjeotektonike, të cilat kanë gjeomjedisin e formimit të tyre. Zonat kanë drejtim veri-perëndim dhe jug-lindje dhe dallohen në pjesët e tyre të brendshme (drejt lindjes) dhe në pjesët e tyre të jashtme (drejt perëndimit). Pozicioni tyre i sotëm është rezultat i tendencave kompresive dhe fazave konvulsive, orogjenike të njëpasnjëshme (faza alpine) që kanë shkaktuar deformime, transformime, lëvizje, dhe thyerje, në pjesën perëndimore të sedimenteve që mbushnin basenet e shekullit mesozoik. Në këto zona ndërhyjnë shkëmbinj shpërthyes që shoqëronin fazat orogjenike. Gjatë fazave alpike, pas fronteve të përplasjes krijoheshin (harqe orogjenikë), basene të reja, brenda të cilave bëhej depozitimi i formacioneve molasike. Këto basene kanë të njëjtin drejtim veri-perëndim dhe jug-lindje me harqet orogjenike dhe kanë pranuar në shkallë më të vogël tendenca deformimi. Sot, hapësira e këtyre baseneve është e mbushur me sedimente bashkëkohore që vijnë nga erozioni dhe shpërbërja, qoftë e formacioneve molasike, qoftë e shkëmbinjve me prejardhje alpine dhe para-alpine.

Sipas studimit 'Gjeologjia - Gjeoresurset - Gjeorreziqet dhe Mjedisi' për Bashkinë Maliq dhe hartës Gjeologjike të Qarkut Korçë, shkalla 1:100.000 të Shërbimi Gjeologjik të Shqipërisë, në ndërtimin gjeologjik të teritorit të bashkisë Maliq, me një gjatësi prej 51,1 km (P-L) e gjerësi 25,2 km (V-J), si dhe brenda saj, marrin pjesë të tre llojet shkëmbore: sedimentarë, magmatikë dhe metamorfikë, të formuara në kohë e hapësira të ndryshme. Në kuadrin krahimor marrin pjesë, dy zona të ndryshme gjeologjotektonike e facialo-strukturale, zona tektonike e Mirditës dhe ajo e Krasta-Cukalit, të cilat janë pjesë përbërëse e gjeologjisë së Shqipërisë. Në kuadrin e zhvillimit dhe ndërtimit gjeologjik, pjesën më të madhe, gati 77% të sipërfaqes, të teritorit të bashkisë Maliq e zë zona gjeologjotektonike e facialo-strukturale e Mirditës, ku nga pikëpamja e zhvillimit gjeologjik, trashëgon të gjitha karakteristikat e saj. Zona tjetër përfshin vetëm 23% të sipërfaqes së bashkisë duke u përhapur në VP e P të teritorit me vazhdimësi në P, JP e VP në teritorin e bashkisë Gramsh e asaj Skrapar. Këto zona kontaktojnë midis tyre, me kontakte tektonike mbihypëse e mbulesorë. Teritori i bashkisë Maliq është interpretuar një me ndërtimin gjeologjik, strukturor e tektonik mjaft të ndërlikuar. Jane veçuar një shumëllojshmëri e madhe shkëmbinjsh, me mosha të ndryshme formimi, duke filluar nga ata më të vjetër të Trasikut, e deri në depozitimet e formimet Kuaternare të sotme (Holocen). Shkëmbinj të magmatik të bashku me shkëmbinj të tjerë sedimentarë, janë të prekur nga tektonika të shumta gjatësore, tërthore dhe diagonale, në kohë gjeologjike të ndryshme. Prishjet tektonike rajonale kanë karakter shkëputës duke spostuar depozitimet gjeologjike në distanca të konsiderueshme. Brenda kontureve të hartës dallohen shumë qartë tektonikën mbihypëse e mbulesore (rregionale), e cila përbën dhe elementin më të rëndësishëm tektonik në sipërfaqen e kësaj harte gjeologjike, që është rrafshi mbihypës i zonës Mirdita mbi depozitimet e zonës së Krasta-Cukalit, me kënde të butë deri mesatarë dhe deri të fortë, ballin mbihypës të së cilës e përfaqësojnë mbetjet erozionale të shkëmbinjve ultrabazik me gjithë kompleksin që i shoqëron. Ulëtësira ndërmaalore ose siç emërtohet ndryshe Gropa e

Brendshme e Korçës, nga pikëpamja strukurore, përfaqësohet nga sinklinali i Korçës. Kjo stukturë është me shtrirje J-V, me copëtime shkëputëse gjatë shtrirjes e rënies së saj. Grabeni i Korçës si në L, ashtu dhe në krahun P kurifizohet me rrëshqitje normale në disa raste edhe me kormponent shtytje. Zona tektonike e Mirditës është zona më e mirë metalifere në këtë teritor të bashkisë. Ajo shtrihet në formën e një brezi nga V në J për gjatë gjithë gjatësisë L të hartës. Në L ka marrdhënie kalimtare me zonën e Korabit, ndërsa në P është e branisur fuqishëm mbi flishin e nënzonës Krasta. Shkëmbinjtë magmatik së bashku me shkëmbintjë e tjerë sedimentarë të zonës Mirdita janë të prekur nga tektonika të shumta gjatësore, tërthore dhe diagonale, në kohë gjeologjike të ndryshme. Prishjet tektonike rajonale kanë karakter shkëputës duke spostuar depozitimet gjeologjike në distance të konsiderueshme. Riaktivizimi i linjave tektonike (J-V) rajonale në periudha të ndryshme deri pas Miocenit ka copëtuar fraksionuar e nxjerrë në sipërfaqe depozitimet mollasike të Paleogjen-Neogjen, duke lënë pjesën tjetër në konditat e një pellgu liqenor e liqenoro-kënetor deri në Holocen e kohën historike. Pasi merr fund rregjimi i mirëfilitë gjeosinklinal në pjesën V, L e JL të teritorit të Qarkut të Korçës, formohen ultësirat ndërmallore ose siç i thonë ndryshe Gropat e Brendshme si ajo e Korçës, Devollit, Kolonjës e Pogradecit. Nga pikëpamja strukurore, ky teritor në zonën Mirdita nga J në V përfaqësohet nga strukturat sinklinale të Korçës e Gorë-Mokrës nga antiklinali i malit të Thatë, e shumë të tjera të rangjeve të dyta e të treta.

Zona tektonike e Krasta- Cukalit (nënzona Krasta) ka përhapje sipërfaqësore në P të teritorit të bashkisë, me shtrirje nga VP në JL. Në ndërtimin gjeologjik të kësaj nënyone marrin pjesë krzisist depozitimet pelagjike, duke filluar nga ato të flishit të hershëm të Kretës (Albianit), gëlqerorët e Kreatakut të poshtem e të sipërm dhe flishit të ri Maastrikian- Eocenit, që njëkohësisht pasqyrojnë dhe fizionominë tektonike të saj, duke formuar, rrudhosje e struktura të ngushta, të përmbysura dhe të shtrira, të ndërlikuara nga shkëputjet tektonike mbihypëse deri lupsore. Në ballin e mbihypjes takohet, një zonë e gjerë e luspëzuar dhe e shkatëruar. Në J të masivit ultrabaik të Devollit, kanë përhapje të gjerë depozitimet e Eocenit, ku dalin në pah midis të tjerash edhe strukturat e gëlqerorëve të malësisë të Ostovicëes, që përbëjnë një bashki antiklinalesh dhe mund të konceptohet si antiklinor me disa njësi dalluese antiklinale e sinklinale të komplikuar tektonikisht. Në këtë pjesë dallohen rrudhosje antiklinale e sinklinale të dimensioneve dhe formave të ndryshme. Në nënzonën e Krastës tektonika shkëputëse është e pranishme dhe e shumëllojshme. Duke qënë nën regjimin tektonik në shtypje por edhe nën presionin në shtypje të masave shkëmbore që vinin nga L, të prirura për të lëvizur u formuan struktura gjeologjike rrudhosëse antiklinale dhe sinklinale, të coptuara të depozitimeve terigjene flishore-flishoidale, argjilito-mergelore të flishit të hershëm dhe të vonshëm, duke na dhënë dhe pamjen që kemi sot.

Në veçanti, në territorin e Bashkisë, ndeshen shkëmbinjtë e sipërppërmendur për të cilët bëhet një përshkrim grafik i shtresave të gurit në lidhje me zhvillimin dhe strukturën e tyre.

Zona e Krastës është konsideruar ulluku më i thellë ndërmjet komponimeve pelagjike (Korabi) në lindje dhe të Gavrovë – Tripolit (Kruja) në perëndim. Elementi kryesor strukturor i zonës është depozitimi i vazhdueshëm i sedimenteve të detit të thellë si keratolitë, radiolitë, argjila, gurë gëlqerorë silikate pelagjike etj. Sedimentimi mbyllet me formacionin e Flishit Eocen - Oligocen.

Kritidi i Poshtëm i zonës së Pindit përfaqësohet nga një linjë ndryshimesh ritmike prej pelitesh, gurësh ranorë, mergele, breccia të vegjël. Gurë gëlqerorë radiolitë pelagjike dhe breccia, që të kujtojnë flishet (Cr1).

Sedimentimi i Kritidikut të Sipërm në zonën e Krastës ka qënë i vazhdueshëm pa asnjë papërshtatje, me depozitimin e gurëve gëlqerorë pelagjikë pllakorë me nënshtresë pitirike (Cr2).

Nga fundi i Kritidikut (Mestrihtit - Danio) sedimentimi bëhet më shumë gëlqeror-margaik (Cr2m) duke u kthyer në flish (Cr2m-Pg2) depozitimi i të cilit nga periudha Danio vazhdon në Terciar deri në locenin e Sipërm – Oligocenin e Poshtëm. Ky flish Terciar është tipik me ndryshime ritmike konglomeratesh, gurësh ranorë, mergelore dhe gurësh gëlqerorë.

Gjatë periudhës së Paleocenit – locenit është depozituar flish iliolitik (Pg1-2).

Flish me argjilë dhe aleurik me gurë ranorë dhe gurë ranorë-argjilorë me margat dhe gurë gëlqerorë (Pg2-2), është depozituar gjatë locenit të Mesëm.

Zona Mirdite përfaqëson një suturë ofiolitike të zonës së lashtë oqeanike që ndodhej në perëndim të bllokut kontinental pelagjik. Formacioni më i rëndësishëm është zhvillimi i një sërë sedimentesh, në alternime të vazhdueshme me njëri-tjetrin, që ka një trashësi të rëndësishme dhe përfaqëson sedimentimin pelagjik – oqeanik.

Kjo vazhdimësi përbëhet nga sedimente të imëta, si shiste argjilorë të kuq, jeshilë, të zinj, nga keratolitë radiolarikë, mergele, gurë ranorë të imët, shkëmbinj baltorë, shkëmbinj baltorë argjilorë dhe ndërhyrje gurësh gëlqerorë të imët. Brenda linjës ndodhen shpesh, si ndërhyrje, trupa ofiolitike të mëdhenj e të vegjël, të valëzuar. Sekuencat ofiolitike përbëhen nga thujse të gjithë shkëmbinjtë bazalë dhe hiperbazalë plutonikë dhe vullkanikë, si serpentinat, harsburgites, dunites, lertzolite, norite, gabbro, kalime, dolerite, basalte, lavas, etj. Vëllimi kryesor i ofioliteve ndodhet në nivelin më të sipërm të formacionit të shistit argjilor dhe në bazën e tyre vërehet formacion i miksurave tektonike ofiolitike (bloqe në matriks) (J3-2). Gjithashtu, të shpeshta janë edhe penetrimet e vullkaneve bazike brenda sedimenteve, (kalime, dolerite, etj.) si edhe të tufëve bazë (J3-1) në atë mënyrë që linja fiton karakter vullkanosedimentar. Në veçanti, Triadi i Mesëm – Kritidiku i Poshtëm i zonës përfaqësohet nga formacion vullkaniko-sedimentar (bT2-J1).

Në pozicionin e saj paleogeografik dhe gjeotektonik, zona hipopelagjike shfaq tre vazhdimësi të ndryshme stratigrafike – tektonike të shkëmbinjve të saj. 1). Ajo që

përfshin vetëm vazhdimësinë ofiolitike dhe sedimentet e lidhura të detit të thellë, pa u vërejtur asnjë origjinë e tyre tektonike. 2) Ajo në të cilën ofiolitet me sedimentet e lidhura ndodhen të vendosur mbi sedimentet pelagjike të karbonateve. 3) Ajo ku ofiolitet me sedimentet e lidhura ndodhen të shtresëzuara mbi shkëmbinjtë karbonate niritikë, që janë tipikë të hapësirës kontinentale.

Origjina para alpine e zonës Mirdite përbëhet nga gnosa, nga shist argjilor i mermertë, amfivolite dhe ndërhyrje mermeresh (msJ2).

Në zonat ku shfaqet origjina para ofiolitike karbonate sedimentimi nis në Verfen (shkalla e parë e Triadit) me konglomerate, gurë ranorë, gurë gëlqeror dhe ndërhyrje të lëndëve tufike.

Vijojnë gurë gëlqerorë të Triadit të Poshtëm – të Mesëm, të cilët janë pelagjikë me gunga silikate, qoftë niritikë me alga, në varësi të faktit nëse pozicioni i tyre ka qënë pranë hapësirës oqeanike ose pranë hapësirës kontinentale. Për nga sipër, Triadi i Sipërm, - i Poshtëm Jurasik, përfaqësohet nga gurë gëlqerorë me dhëmbë të mëdhenj, gurë gëlqerorë stratilitik, gurë gëlqerorë me O.Praecursor, si edhe dolomite (T3-J1). Në shumë vende sedimentimi karbonat ka vazhduar edhe gjatë Jurasikut me gurë gëlqerorë pelagjikë ose niritikë, tipikë të hapësirës kontinentale. Më konkretisht, bëhet fjalë për gurë gëlqerorë Liaki (Jurasiku i Poshtëm) të zinj, bojë kafe më shumë niritikë (J1-2), dhe gjithashtu gurë gëlqerorë në formë pllakash, bojë kafe shpeshherë ovulate ose të tipit “bird eye” të moshës Deggeri – Malmion (Jurasiku i Mesëm – i Sipërm) të cilët alternohen me shtresa të njëpasnjëshme keratolitësh, gurësh baltorë dhe mergelore piritikë (J2-3), elementë të cilët tregojnë karakterin pelagjik të të gjithë linjës. Vazhdimësia ofiolitike përfaqësohet nga dunitë (sdJ2), harzburite dhe lertzolite, me ndërhyrje të rralla të dunitëve (sJ2), nga lezerolite të pjerrët (slpJ2), nga shkëmbinjë vullkanikë të linjës bazale (bazaltike), (bJ2), të gjitha të moshës së Jurasikut të Mesëm.

Në periudhën e Jurasikut të Sipërm – Kritidikut të Poshtëm, zona hipopelagjike lulëzoi. Vijoi periudha e tërheqjes së detit gjatë së cilës u formuan depozita të shquara lateritike prej hekuri dhe nikeli, nga dekompozimi lateritik i ofioliteve. Këto depozita në vazhdim u mbuluan dhe u mbrojtën nga erozioni, falë depozitimit të sedimenteve të precipituara që përbëhen nga konglomerate ofiolitike me ndërhyrje mergelore, gurësh ranorë dhe konglomeratesh (J3t-Cr1v). Rrjedha e detit u shfaq me ndryshime të vogla kronike në vende të ndryshme. Shtresa e parë e precipituar ishte një konglomerat tipik baze dhe vijojnë gurët gëlqerorë të Kritidikut të Sipërm, herë niritikë (kryesisht me rudista) dhe herë gunga pelagjike mergele, brenda të cilave ndërhyjnë shtresa me trashësi të vogël gurësh ranorë dhe mergelore (Cr2sen).

Kufiri i zonave të Krasta dhe të zonës Mirdite mbulohet nga *sedimentet e ullukut* e cila u zhvillua në të dyja zonat në vazhdim të aktivitetit përfundimtar orogjenetik. Ulluku funksionoi kryesisht në Oligocen – Miocenin e Mesëm si hapësirë depozitimi e sedimenteve molasike me trashësi të madhe. Ka formën e një hendeku tektonik të zgjatur, me drejtim veri-perëndim dhe jug-lindje. Lënda e sedimentit e kishte origjinën

nga vargmalet në zhvillim të Pindit dhe të Zonës Pelagjike, që e rrethonin. Sedimentimi ishte parësor në afërsi të nivelit të detit, duke patur si rezultat depozitimin herë në ulluk, herë në det e herë në sedimentet liqenore apo kontinentalë ose lumorë dhe atyre të përrenjve. Ndryshimet e sedimentimeve u detyrohen zhytjes së vazhdueshme të ullukut, që i jepte mundësinë detit të depërtonte dhe në vazhdim të mbushte basenin, duke patur si rezultat të pengojë dhe të funksiononte si liqen-det i mbyllur ose si liqen me depozitime liqenore ose lumore dhe të atyre të përrenjve. Totali i sedimenteve në cikle vazhdimisht të përsëritura ndoqi të njëjtën fazë kryesore parasitike të valëzimeve alpike. Domethënë, nuk janë të valëzuara, por shfaqen me përkulje drejt lindjes nga veprimi i lëvizjeve të mëvonshme tektonike. Stratigrafia dhe fazat e sedimenteve molasike janë si më poshtë vijon:

Fazat e sedimentimit molasik dallohen nga mosha e tyre dhe nga mjedisi i vjetër i depozitimit. Në kufijtë e Bashkisë dallohen:

Linja e mergelore, gurëve gëlqerorë, gurëve ranorë dhe konglomerateve ose argjilave, alefrolitëve, gurëve ranorë, mergelore dhe gurëve gëlqerorë të moshës së locenit të Mesëm (Pg2-2).

Linja e argjilave, gurëve ranorë, konglomerateve dhe ligniteve të moshës së Oligocenit të Mesëm (Pg3-2).

Linja e argjilave me shtresa lignitike dhe gurë gëlqerorë të moshës së Oligocenit të Sipërm (Pg3-3).

Linja e argjilave gri detare (Zona Moravë) e moshës së Oligocenit të Sipërm– Aquitaine (Mioceni i Poshtëm) (Pg3-N1a).

Linja e gurëve ranorë, iliolitëve, argjilave dhe konglomerateve të moshës së Aquitaine (Mioceni i Poshtëm)(N1a).

Linja e margave, argjilave mergele, e alevroliteve, argjilave dhe konglomerateve të moshës së Bourdigal (Mioceni i Poshtëm) (N1b).

Linja e argjilave, gurëve ranorë, breccia, konglomerateve të moshës së Pliocenit (N2).

Sedimentimi në ulluk përfundon në Miocenin e Mesëm – të Sipërm.

Depozitimet e fundit nuk janë në përshtatje me sedimentet molasike dhe origjinën alpine. Përbëhen nga faza të ndryshme litologjike që dallohen në bazë të moshës dhe të përhapjes së tyre paleogeografike në:

Sedimente aluviale pliocene nga rërë dhe qymyr (Qp-2).

Sedimente pliocene-olocene nga përzierje sedimentesh aluviale dhe proluviane si rërë, zhavore dhe llum (Qp-h).

Sedimente olocene aluviale nga alevrite, rërë dhe zhavore (Qh-5).

Sedimente olocene të sipërfaqeve paraliqenore që përbëhen nga argjilë, llum dhe torfë (Qh-3).

4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi

Në territorin e bashkisë Maliq gjejnë përhapje shumë elemente të rrezikut gjeologjik, të cilat krijojnë shqetësime dhe dëmtime të veprave inxhinierike që kryhen në këtë territor.

Më poshtë no përshkruajmë këto rreziqe, duke dhënë edhe fushëpërhapjen e tyre.

Rrëshqitjet. Janë një fenomen i përhapur në bashkinë Maliq. Në hartën e përhapjes së rreziqeve gjeologjike, janë hedhur mbi 50 rrëshqitje të njohura, por kjo nuk do të thotë se në këtë territor nuk ekzistojnë rrëshqitje të tjera. Gjithashtu duhet theksuar se territore të ngjashme me ato ku kemi konturuar rrëshqitjet e njohura, janë po aq të rrezikshme sa ato në të cilat ende nuk ka ndodhur rrëshqitje, por me krijimin e kushteve edhe ato shpate rrezikohen nga i njëjti fenomen. Faktoret kryesore të ndodhjet të tyre janë pasive (ndërtimi gjeologjik, litologjia, strukture, tektonika, etj) dhe aktive (errozioni, përmbajtja e lartë e ujrave nëntokësore, rreshjet e dendura të shiut, ndërhyrjet e njeriut me ndërtime të ndryshme, etj.)

Rrezirnet. Ndodhin në zonën malore atje ku pjerrësia e shpatit i kalon 40 gradë, dhe ku kemi vendosje të shkëmbinjve më të fortë mbi ata më të butë në profilin e shpatit.

Situata të tilla janë të shumta në zonat gëlqerorët e Malit të Thatë, malit të Lenies, në shkëmbintë ultrabazikë të masivit të Voskopojës dhe Devollit të zonës Mirdita. Ky fenomen ndihmohet edhe nga zhvillimi i madh i tektonikave bllokore dhe ndrydhëse, të cilat e kanë copëtuar së tepërmi bazamentin shkëmbor. Rrëzime problematike takohen në rrugën nga Goca deri në dalje të masivit të Devollit përgjatë luginës së lumit me të njëjtin emër. Biloqet, copat, materiali dheror i shkëputur nga shpati kalojnë rrugën automobilistike dhe bien në lumë. Shumë e rrezikuar është kjo rrugë në kohë me rreshje, era me shpejtësi të mëdha, ndryshim e temperaturash. Si shihet dhe në foton 18, nuk janë vendosur rrjeta mbrojtëse, mure mbrojtëse me lartësi që të mos lejojnë kalimin e copave në rrugë.

Shembiet. (Ose të ashtuquajturat subsidenca). Përputhen me zonat minerare të braktisura. Klasifikohen si fenomene rreziku më kërcënuese se të gjithë elementet e tjerë të rrezikut gjeologjik.

Kanë ndodhur dhe rrezikojnë të ndodhin në fushat minerare qymyrgurore, tashmë të mbyllura të Qencke, Lozhan-Moqan, Krosnisht, Selcë, Velpan-Mesmal e deri në Sterkanjtë punimet e kromit Verbë, në guroret e braktisura, punimet ushtarake (strehime, tynele të braktisura) etj. Shfrytëzimi : shtresave të qymyrit dhe xheroreve në thellësi, ka krijuar hapësira boshe nëntokë, të cilat rrezikojnë shembjen e materialit të

sipërndodhur dhe për pasojë deformimin e sipërfaqes së tokës nga ai real. Këto janë zona tepër të rrezikshme për objektet inxhinierike, sepse shembja ndodh në mënyre të menjëhershme dhe vertikalisht. Për pasojë ndodhin çedime nga disa mm deri në disa metra të cilat mund të rezultojnë katastrofike si për veprat inxhinierike, ashtu edhe për banorët. Fenomene të tilla janë evidentuar me kohe në minierën e qymyrit të Lozhanit. Këto zona janë pasqyruar në hartë dhe në asnjë menyrë nuk duhen lejuar ndërtimet mbi to. Edhe në rastet kur ndërtimet janë kryer, duhet të merren masa për largimin e banorëve prej tyre dhe prishjen e këtyre objekteve inxhinierike. Prblematik për këtë bashki është dhe mbushja me material dheror dhe humusor i liqenit të ri të Maliqit (ish zona e kënetës së Maliqit).

Vatrat e errozionit. Është fenomeni më i perhapur në territorin e bashkisë Bilisht. Zona të tëra, kryesisht në fushëpërhapjen e formacioneve argjilore e molasike, janë të prekura nga ky fenomen, i cili nga ana e tij është ndihmuar në nje mase: shumë të madhe nga shpyllëzimet e shumta që u bënë gjatë viteve 30-90 të shekullit të kaluar. Errozioni shfaqet në formën e dy tipeve kryesore: erozion sipërfaqësor dhe erozion fundor. Errozioni sipërfaqësor prek zona të medha të fshatrave tërëzës sëfushëgropës së Maliqit dhe në luginen e I.Devoll. Njëkëtë territor ndeshen dalje të fuqishme të formacioneve litologjike molasike e flishore argjilore. Ekspozimi ndaj faktoreve ekzogjene të alterimit, si rezultat i mungesës së pyjeve natyrale, bën që sipërfaqe shumë të gjera të denudohen me shpejtësi të frikshme. Si rezultat i renies së shirave me intensitet të lartë, bëhet largimi i menjëhershëm i materialit të shkatëruar dhe krijimi i kushteve për avancimin në thellësi të proceseve alteruese të shkëmbinjve rrënjësorë. Në rastin e errozionit fundor ndodh që pakot litologjike me fortësi të lartë (gëlqerore e ranore) të vendosen në kuota hipsometrike më të larta se ato më të buta (argjilat).

Për këtë shkak në rast rreshesh të bolishme coprat e shkëmbinjve të fortë lëvizin nëpër shpate dhe sidomos në shtretërit e përrenjve e perroskave që kalojnë në shkëmbinj argjilo-aievrolitore, duke punuar mbi ta sikurse gurët zmerile. Njëkëtë mënyre ata bëjnë thellim të shtretërve të tyre me shpejtësi të madhe dhe i bëjnë të paqendrueshëm shpatet anësore të tyre. Njëkëtë rast krijohet një proces zinxhir midis errozionit dhe fenomeneve të rreshqitjeve duke u kombinuar me njeri - tjetrin dhe duke qënë shkaktare të njeri-tjetrit.

Shtretërit e lumenive. Janë trajtuar si fenomene rreziku gjeologjik për vetë natyrën e tyre të paqendrueshme. Kjo natyrë rrjedh nga dy aspekte: 1-përberja litologjike, e cila në shumicën e rasteve është e tipit dhera pa kohezion; dhe 2-prezenca e lartë e ujrave rrjedhës sipërfaqësore, të cilët kanë energji e cila varet nga stadi i zhvillimit të lumit dhe nga sasia e rreshjeve që bie në territor. Këto zona (shtretërit e lumenjve) përbëjnë rrezik për veprat inxhinierike të ndërtuara mbi to, por në raste të veprave rrugore ato kalojnë me ura, vitet e fundit janë ndërtuar dhe duke u ndërtuar disa H/C, ato ndodhen nën kërcënim të vazhdueshëm të këtij elementi rreziku.

Zone depozitimi. Janë trajtuar si fenomene rreziku dhe janë konturuar në territorin e bashkisë dy tipe konesh depozitimi: deluviale dhe proluviale. E përbashkëta e tyre është

grumbullimi në territore jo shumë të gjera i coprave me rrumbullakim të keq, të cilat shpesh ndodhen në kufijte e ekuilibrit natyror, i cili mund të prishet nga gasti në çast.

Konet e depozitimit me orrijinë deluviale lokalizohen në fundet e shpateve të ndërhuara nga shkëmbinj të fortë dhe mund të kenë pamje të brekçieve të shpatit apo të koluvioneve. Këto formime përbejnë një rrezik të vazhdueshëm për objektet inxhinierike të ngritura përgjatë sipër apo poshtë tyre. Rreziku rritet edhe më tepër kur ato janë relativisht me moshe të re (lëvizjet e reja neotektonike) dhe të pa çimentuara me llumra gëlqerore apo argjilore.

Konet e depozitimit me origjinë proluviale janë bazamente shumë të mira për ndërtimet (përberja e tyre litologjike gëlqerore apo shkëmbinj të tjere me fortësi të madhe), por që janë pre e rrezikut të madh të shkatërrimit të tyre si rezultat i prurjeve të menjhershme dhe të bollshme në kohe rrebeshesh. Këto prurje duke qënë të përbërë nga shkëmbinj të fortë dhe duke patur energji shumë të lartë, shkatërrojnë çdo gjë që gjejnë përpara duke përfshirë edhe objektet inxhinierike që gjenden aty.

Zonat karstike. Këto zona rreziku gjeologjik shfaqen në fushepërhapjen e shkëmbinjve gëlqerore. Tipik është masivi gëlqeror i Malit të Thatë, malit të Lenies, malit të Gradishtës, malësia e Dusharit, në të cilët shfaqen në mënyrë të theksuar pasojat e një procesi karstik që ka prekur shkëmbinjtë si në sipërfaqe ashtu edhe në thellësi. Në sipërfaqe shfaqet një relief tipik karstik me gropa, hinka, puse dhe fusha karstike, të cilat shpesh kamuflohen nga mbushje deluvionesh me përberje dherash të shkrifët. Në brendësi të masivit zhvillohen hapësira karstike të fshehta, të cilat e bëjnë të paqendrueshëm truallin që reflektohet në sipërfaqe dhe nga çasti në çast ky truall mund të pësojë levizje vertikale nga lart- poshtë.

Linjat tektonike aktive. Krijojnë zona të paqendrueshme në hapësira të gjera, paqendrueshmëri e cila vjen si rezultat i jonjëtrajtshmërisë së levizjës së blloqeve të ndryshëm të tokës dhe për pasojë ndodhin çedime të diferencuara të trojeve. Edhe pse këto levizje janë shumë të ngadalta, ato mund të bëhen tepër kërcënuese në rastet e ndodhjes së tërmeteve. Tipike janë rrafshi tektonik i Malit të Thatë me fushën e nga Podgoria në Gollobërdë, me kënde të butë- mesatarë deri të forte, mbihipja tektonike e zonës Mirdita mbi atë të Krasta Cukalit, tektonikat regjionale mali i Lenies, tektonika shkallore nga Resoveri në Faqekuq etj. Linja tektonike të cilat janë tepër aktive dhe kërcënojnë një zonë të gjerë rreth saj veprat inxhinierike si banesa, rrugë, tunele, linja tensioni, etj.

Termetet. Janë rreziqe permanente ndaj veprave inxhinierike, për faktin se janë goditje dhe lëvizje të menjhershme dhe me energji të lartë të tokës mbi tremelet e objekteve inxhinierike.

Zona në studim bën pjesë në zonën neotektonike kontinentale të vendit tonë, në treven e brendshme me regjim në tërheqje. Kjo zonë karakterizohet nga lëvizje diferenciale të fuqishme gjatë etapës neotektonike me regjim në tërheqje horizontale. Struktura e kësaj

zone paraqitet me vargje malore në trajtë horsti të ndura me ultësira në trajtë grabeni. Në hartën e elementeve të rrezikut të bashkisë, janë hedhur vatrat e termeteve kryesore, të cilat mund të jenë brenda territorit të qarkut, ose në afërsi të tij, por që ka ndikuar në territorin e bashkisë Maliq. Këto tërmete janë klasifikuar si historike (tërmete të rëna që nga lashtësia deri në vitin 1900) dhe tërmete të matur instrumentalisht (tërmete të rëna nga viti 1900 deri sot).

Në këtë zonë janë gjeneruar tërmete të forta, si me 18 Shkurt 1911 në liqenin e Ohrit me M (magnitudo) = 6.7 shkallë rihter dhe intensitet $I_0=9$ ballë, me 28 Janar 1931 $M=5.8$ shkallë rihter dhe $I_0=8-9$ ballë, termet tjetër është regjistruar me 26 Maj 1960 me $M=6.4$ shkallë rihter dhe $I_0=8-9$ ballë në Korçë. Me 18 Janar 1953 është regjistruar termeti me $M=4.7$ shkallë rihter (dhe $I_0=6-7$ ballë. Me 12 Qershor 1995 me $M=3.0$ dhe thellësi 10 km.

4.1.5. Sizmiciteti

Shqipëria është një vend i aktivitetit të moderuar sizmik, megjithatë shumë qytete dhe zona rurale janë shkatërruar nga tërmete të ndryshme me intensitet të madh dhe të moderuar. Vlerësimi i rrezikut sizmik në një rajon mund të bazohet në shpërndarjen e tërmeteve intensive historike (të regjistruara dhe jo) dhe në strukturën e tërmeteve dhe në aktivitetin neotektonik të zonës. Në Shqipëri janë identifikuar zona të aktivitetit sizmik (zona ku janë regjistruar vatra sizmike), përgjatë të çarave aktive dhe zonave të parjeve. Në veçanti ato njihen si:

- I. Brezi sizmik bregdetar **Jonian-Adriatik**, në buzën lindore të mikro-pllakës së Adrias me shtrirje veriperëndim-juglindje.
- II. Brezi sizmik **Peshkopi-Korçë** me shtrirje veri-jug, dhe
- III. Brezi sizmik **Elbasan-Dibër** me shtrirje veri-lindje

Në skemën 4.1.5.1 duken epiqendrat e tërmeteve magnitudë $M \geq 5$ për shekullin e 20-të, nga të cilat dallohen brezat e mësipërm. Bazuar në këtë skemë, Bashkia e Maliqit ndërpritet nga aksi i brezit sizmik II **Peshkopi-Korçë** dhe kjo tregon se mund të ndikohet nga tërmet me intensitet të madh në këtë brez.

Sipas ndarjes së veçantë të Shqipërisë në 10 breza sizmike (Fig 4.1.5.2) Bashkia ndërpritet me aksin e brezit KO Ohër-Korçë, cila është një zonë e brendshme që përmban hendeqe tektonike normale të kontrolluara nga shkarjet Pliocenike-Kuaternare të Ohrit dhe gjysmëhendeqet tektonike të Korçës dhe Ersekës të cilat janë në përgjithësi me prirje N (N-trending). Gjeodinamikisht, është zona më aktive me aktivitetin më të madh sizmik në Shqipërinë lindore. Në të janë regjistruar tërmetet e fuqishme të mëposhtme: 526 viti $I_0 = IX$ MSK-64; 18 shkurt 1911 $M_s = 6.7$; 22 dhjetor 1919 $M_s = 6.1$; 28 janar 1931 $M_s = 5.8$; 26 maj 1960 $M_s = 6.4$ (Sulstarova et al., 1975, 2005a; Reichert, 2008)). Modeli i theksimit të konkluduar nga analiza strukturore e shkarjeve për Pleistocenin e Mesëm deri në ditët e sotme dhe nga zgjidhjet e mekanizmave fokale të tërmeteve tregohet se zona normale e shkarjes Ohër-Korçë i është nënshtruar shtrirjes

NW-SE (Aliaj, 1988, 1996, Muço, 1994) Potenciali sizmik i tërmeteve të ardhshëm këtu është $M_{max} = 6.9$ (Tabela 4.1.5.1).

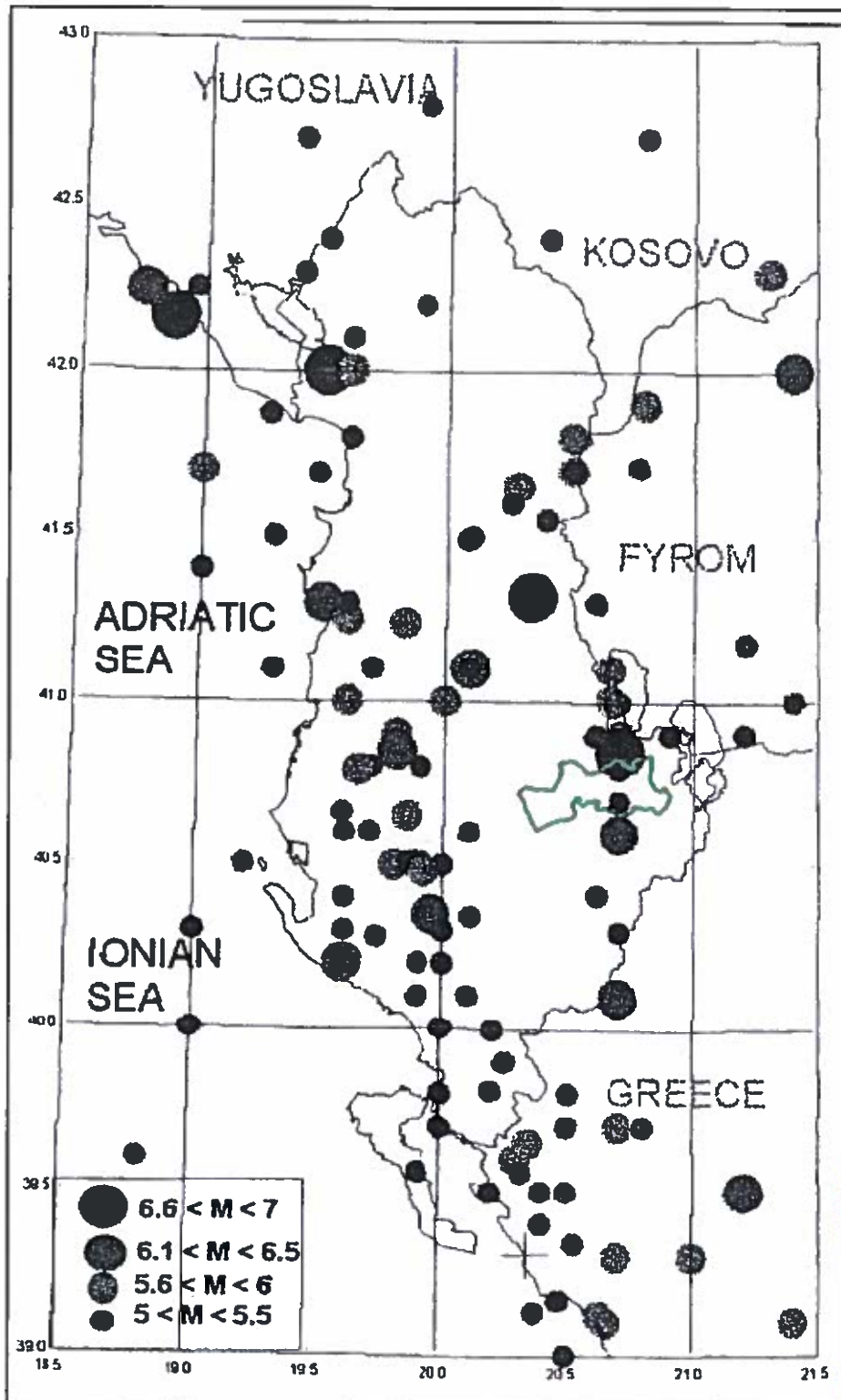

Figura 4.1.5.1: Epiqendrat e tërmeteve në Shqipëri me $M \geq 5.0$ për shekullin e 20-të. Shënohen tre zonat e dallueshme sizmike dhe pozicioni i Bashkisë së Maliqit. (Burimi: Aliaj S. et al., 2010)

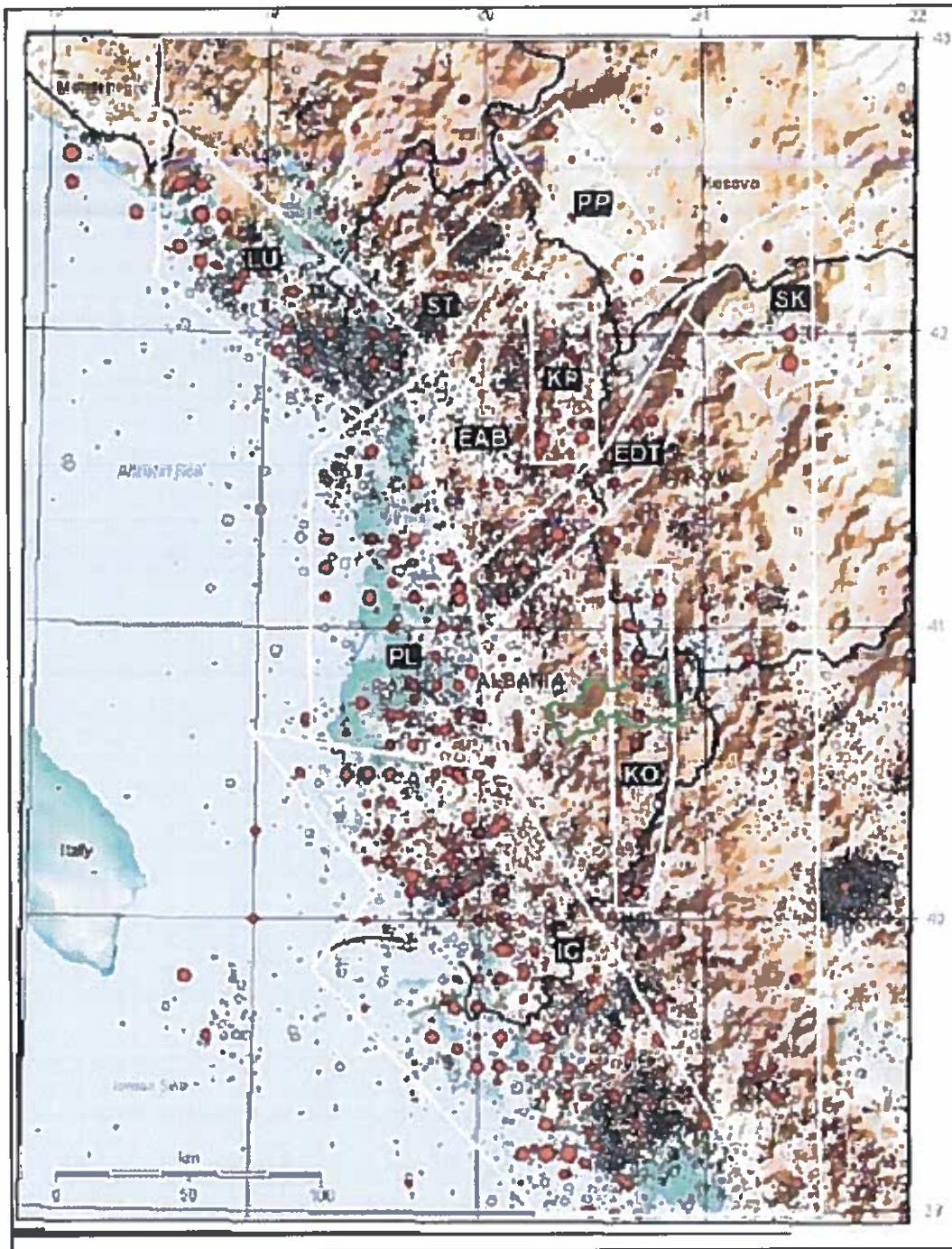

Figura 4.1.5.2: Sizmiciteti i Shqipërisë. Pikat e kuqe tregojnë tërmetet e përdorura për vlerësimin e riskut, pikat gri përfaqësojnë tërmete të tjera. Shënohet pozicioni i Bashkisë së Maliqit

Emri i zonës/ Kodi	Sipërfaqja (km ²)	Numri i Tërmeteve Ms≥4.5	Tihellësia (km)		Magnituda maksimale (Ms-max)	Norma e Aktivitetit (λ)	B
			Min.	Maks.			
Lezha-Ulqini (LU)	5140	74	5	15	7.2	0.32	1.40
Peri-Adriatic Lowland (PL)	7460	108	5	20	7.0	0.2	1.26
Ionian Coast (IC)	16600	211	5	15	7.0	0.24	1.29
Korça-Ohrid (KO)	5900	59	5	20	6.9	0.2	1.56
Elbasani-Dibra- Tetova (EDT)	2660	53	5	15	6.9	0.22	1.22
Kukësi-Peshkopi (KP)	2352	27	5	20	6.5	0.12	1.98
Shkodra-Tropoja (ST)	1570	5	5	20	6.5	0.075	0.78
Peja-Prizreni (PP)	1740	7	5	10	6.8	0.014	0.80
Skopje (SK)	3300	8	5	10	6.5	0.005	0.53

Tabela 4.1.5.1: Tabela e listave të parametrave të dhjetë zonave të burimeve sizmike të Shqipërisë.
(Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Bejim Muco, 2010)

Përveç kësaj, Shqipëria karakterizohet nga një aktivitet intensiv mikrosizmik (figura 4.1.5.3), siç është shfaqur pas instalimit dhe funksionimit të ASN, i cili përfshin 13 stacione të pajisura sizmografë të një periudhë të shkurtër të regjistrimit analog të tre variablave (figura 4.1.5.4). Në bashkinë e Maliqit, aktiviteti mikro-sizmik është i rritur në kufijtë lindorë, duke treguar aktivitet të butë neotektonik (figura 4.1.5.3).

Bazuar në tërmetet historike dhe të regjistruara nga stacione sizmologjike, brenda dhe jashtë Shqipërisë, Sulstarova et al. (1980) është hartuar një hartë që përcakton zonat e intensitetit sizmik (figura 4.1.5.5). Në bazë të kësaj harte Bashkia e Maliqit i takon zonave VIII dhe VII.

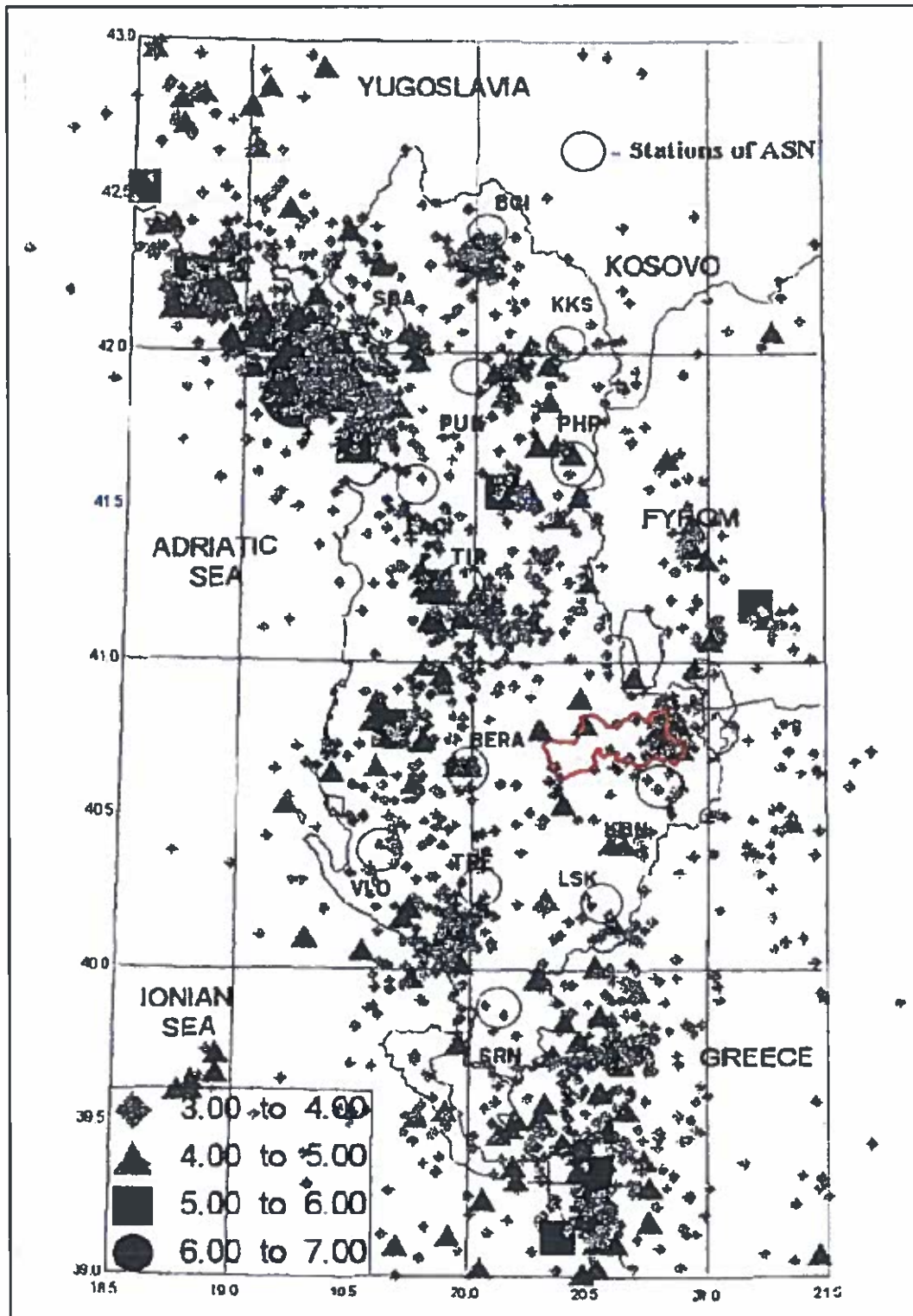

Figura 4.1.5.3: Tërmetet në Shqipëri $M_L \geq 3.0$ për periudhën 1976-1995 dhe stacionet e Rrjetit Sizmologjik Shqiptar. Shënohen si pozicioni i Bashkisë Maliq (Burimi: Muço B. et al., 2000)

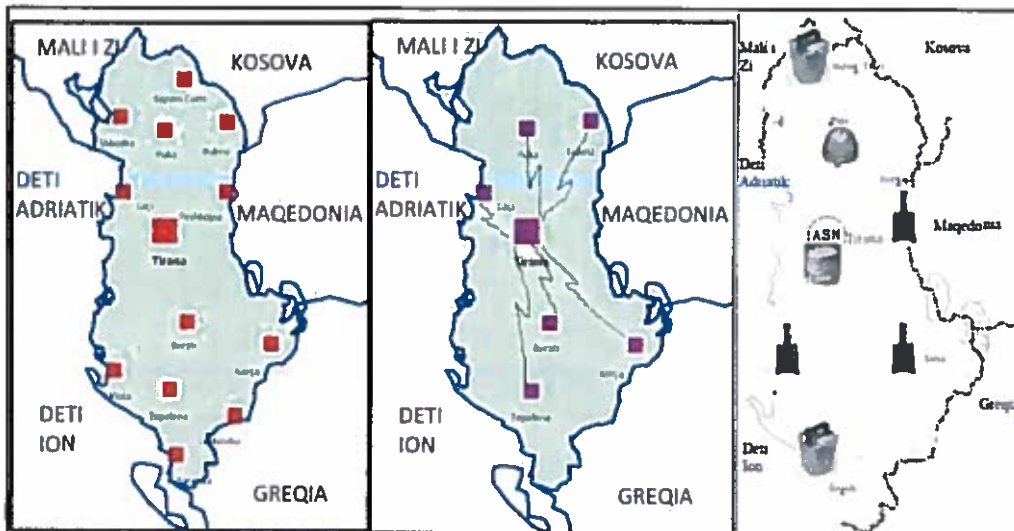

Figura 4.1.5.4: Rrjeti Sizmologjik Shqiptar (ASN) deri në fund të vitit 1999 (majtas), stacionet ASN me instrumenta digjitale GBV-316 (në qendër) dhe stacioni i ASN me transmetime satelitor (djathtas)

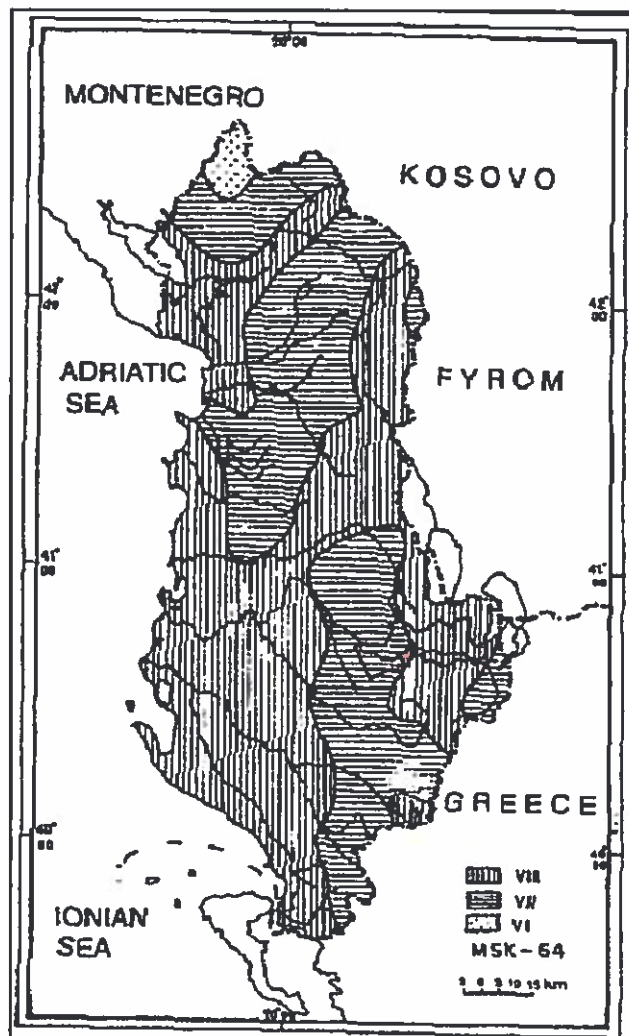

Figura 4.1.5.5: Zonimi sizmik i Shqipërisë në shkallën 1:500,000 (nga Sulstarova et al., 1980) Shënohet pozicioni i Bashkisë Devoll. (Burimi: Muço B. et al., 2000)

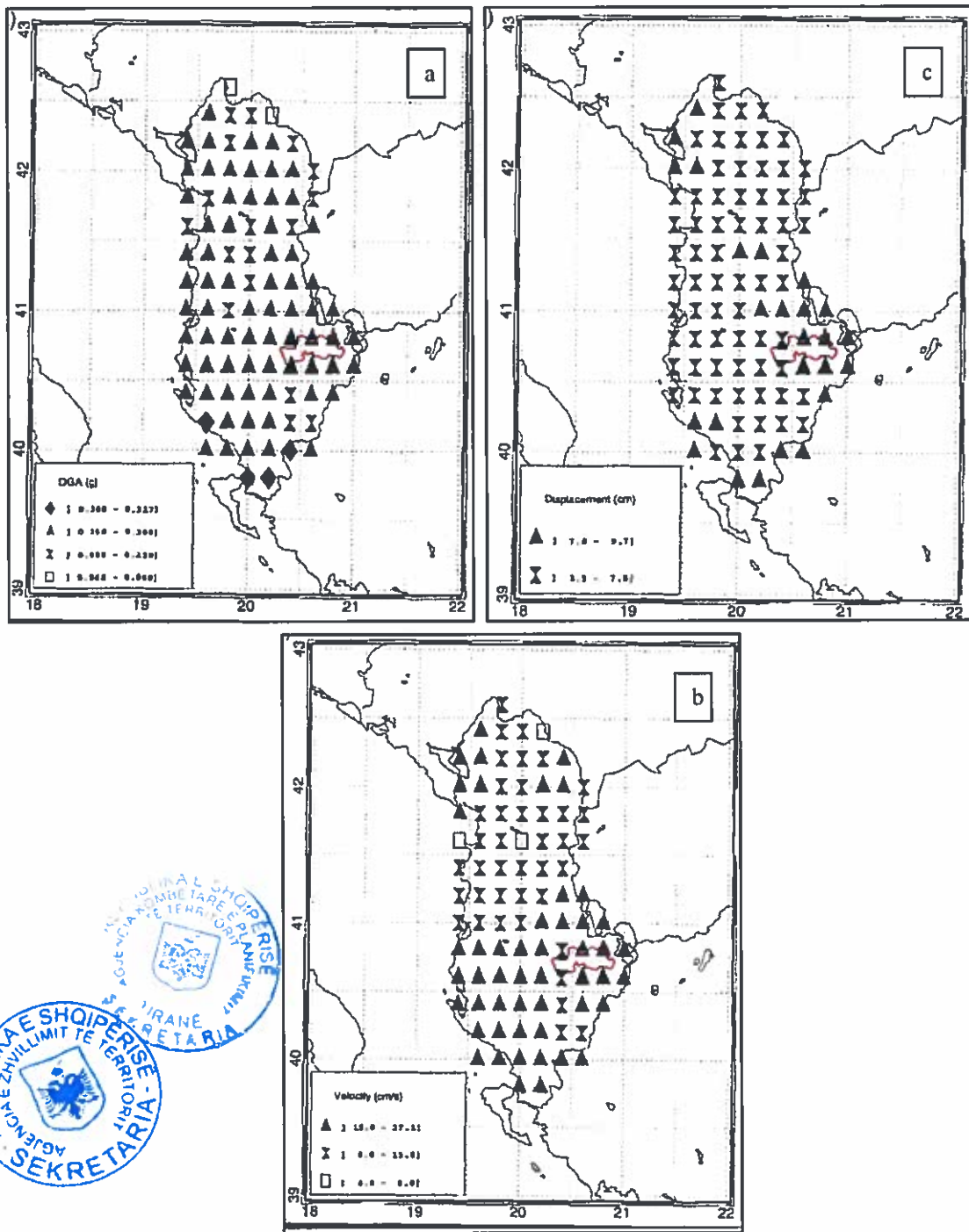

Figura 4.1.5.6: Vlerat e parametrevë të lëvizje së tokës: (a) Projekti i Përsheptimit të Tokës (b) Shpejtësia (c) Zhvendosja. Shënohen e pozicioni i Bashkisë së Maliqit (Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S., et al, 2010)

Sipas studimit “Zonimi sizmik në Shqipëri duke përdorur një qasje përcaktuese” (B. Muço et al., 2000) vlerat DGA për Shqipërinë (figura. 4.1.5.6 a) janë në gamën 68-311 cm/s². Zona me vlera më të mëdha është një vend i vogël në jug të Shqipërisë, në kufi me Greqinë (DGA mbi 300 cm/s²). Zona e dytë mbulon 80% të territorit shqiptar (DGA ndërmjet 150 dhe 300 cm/s²). Zona e tretë (DGA ndërmjet 80 dhe 150 cm/s²) është e shpërndarë në të gjithë territorin e Shqipërisë, nga veriu në jug. Zona e fundit vazhdon në pjesën veriore të Shqipërisë (DGA ndërmjet 40 dhe 80 cm/s²).

Vlerat e shpejtësisë (figura. 4.1.5.6 b) mund të ndahen në dy zona, e para (V midis 15 dhe 27.1 cm/s) që mbulon shumicën e pjesëve jugore dhe juglindore të Shqipërisë dhe e dyta (V ndërmjet 8 dhe 15 cm/s) që mbulon shumicën e pjesës qendrore dhe veriore të vendit. Gjithashtu janë gjetur disa pika të vogla me shpejtësi ndërmjet 4 dhe 8 cm/s, në pjesën veriore të Shqipërisë. Për sa i përket zhvendosjes (fig 4.1.5.6 c), mund të ndahet në dy zona: një shumë në jug të Shqipërisë, në pjesën lindore dhe në pjesën veriperëndimore (D në mes të 7 dhe 9.7 cm) dhe një tjetër në më shumë se 80% të territori shqiptar (D në mes të 3,5 dhe 7 cm).

KORÇË	Koordinat		Probab	PGA	SA				
	N	E			0.01 s	0.2 s	0.5 s	1.0 s	2.0 s
Drenovë	40.58	20.76	10%/10 10%/50	0.122 0.22	0.28 0.547	0.147 0.308	0.069 0.147	0.03 0.068	
Gorë	40.75	20.57	10%/10 10%/50	0.115 0.213	0.265 0.519	0.142 0.292	0.068 0.141	0.03 0.066	
Korçë	40.61	20.79	10%/10 10%/50	0.122 0.22	0.28 0.547	0.147 0.308	0.069 0.147	0.03 0.068	
Lekas	40.60	20.51	10%/10 10%/50	0.099 0.177	0.232 0.442	0.126 0.249	0.062 0.123	0.028 0.058	
Libonik	40.70	20.72	10%/10 10%/50	0.121 0.219	0.282 0.546	0.149 0.307	0.07 0.147	0.031 0.069	
Liqenas	40.78	20.88	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.209 0.553	0.151 0.311	0.07 0.149	0.031 0.07	
Maliq	40.69	20.68	10%/10 10%/50	0.121 0.219	0.282 0.546	0.149 0.307	0.07 0.147	0.031 0.069	
Moglicë	40.70	20.42	10%/10 10%/50	0.082 0.132	0.209 0.361	0.115 0.21	0.057 0.107	0.026 0.052	
Mollaj	40.50	20.68	10%/10 10%/50	0.12 0.219	0.273 0.541	0.145 0.304	0.068 0.146	0.03 0.068	
Pirg	40.78	20.69	10%/10 10%/50	0.122 0.219	0.264 0.547	0.15 0.308	0.07 0.148	0.031 0.069	
Pojan	40.73	20.83	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.259 0.539	0.189 0.379	0.098 0.208	0.07 0.148	
Qendër	40.65	20.75	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.259 0.539	0.189 0.379	0.098 0.208	0.07 0.148	
Vithkuq	40.52	20.56	10%/10 10%/50	0.115 0.213	0.26 0.517	0.14 0.292	0.067 0.141	0.03 0.065	
Voskop	40.60	20.69	10%/10 10%/50	0.121 0.219	0.279 0.554	0.147 0.306	0.069 0.147	0.031 0.068	
Voskopojë	40.63	20.59	10%/10 10%/50	0.115 0.213	0.262 0.513	0.141 0.292	0.067 0.141	0.03 0.065	
Vreshtas	40.80	20.77	10%/10 10%/50	0.123 0.22	0.262 0.54	0.191 0.38	0.098 0.207	0.07 0.149	

Tabela 4.1.5.2: Vlerat e rrezikut sizmik (PGA dhe SA (g)) për 16 komuna të Korçës me probabilitet 10%/10 vjet (periudha e kthimit 95 vjet) dhe 10%/50 vjet (periudha e kthimit 475 vjet) në kushtet e terrenit shkëmbor. (burimi: Sizmizmi, sizmotektonika dhe vleresimi i rrezikut sizmik në Shqipëri, Aliqaj S. et al., Akademia e Shkencave të Shqipërisë, 2010)

4.2. Ajri

Arsyet kryesore që ndihmojnë në ndotjen e ajrit i detyrohen faktorëve si natyrorë (zjarret) ashtu edhe antropogjenë, si djegia e mbeturinave, aktivitetet minerare dhe emetimi i gazrave nga automjetet dhe fabrikat, në kombinim me reduktimin e hapësirave të gjelbërta dhe djegies së drurëve për ngrohje, që përbëjnë edhe fenomene intensive të zonës së studimit.

Sipas NUMBEO treguesi i ndotjes atmosferike është në nivele të larta, në vlerën 70,22 (100 është treguesi më i lartë). Ndotësit kryesorë të gaztë janë LNP (lënda e ngurtë pezull); pluhur me kokrriza të mëdha, PM10 (pluhur i imët nën 10 mikron), SO2 (anhidridi sulfuror), NO2 (dioksidi i azotit), O3 (ozoni), C6H6 (benzen (Ermira Jashiku, 2016).

	SO2	NO2	PM2.5	PM10	O3	CO2	BENZINE
Sëmundje	Azmën, mushkëri, dhimbje koke, ankth	Sëmundje të mëlcisë, shpretkë, mushkërinë etj.	Depërtojnë në mushkëri, duke sjellë vdekje të parakohëshme	Sëmundje të zemrës, mushkëri, sistem nervor qendror, në kancer etj.	Sëmundje respiratoriale. Ndikon në efektin	Në sëmundje në zemër, dhe sistemin nervor	Rrezikon direkt shëndetin njerëzor
Mjedis	Ndikim në pyje, ekosistem	Në eutrofikim toke, ujë					

Tabela 4.2.1: Ndotësat atmosferikë dhe pasojat në shëndet dhe mjedis (Burimi: Raporti i Gjendjes Në Mjedis 2017)

Elementët e sipërpërmendur kanë ndikim negativ në shëndetin e njeriut, duke shkaktuar sëmundje kronike, madje duke çuar edhe në vdekje të parakohshme. Cilësia e ajrit nuk është e njëjtë në të gjithë qarkun e Korçës, dhe automatikisht edhe në Bashkinë e Maliqit. Zonat ku ekziston një përqëndrim intensiv i industrisë dhe zonat ku faktori njeri ushtron presione në mjedis, kanë si rezultat të ndotin gjithnjë e më shumë atmosferën dhe të ndikojnë në cilësinë e ajrit.

AKM zhvillon një ndjekje të vazhdueshme të lëndëve të mësipërme, nëpërmjet stacioneve të cilët janë vendosur në qytetet më të mëdha të Shqipërisë si Tiranë, Elbasan, Durrës, Vlorë dhe Korçë.

Sipas Raportit të Gjendjes në Mjedis, në vitin 2017, gjatë periudhës kohore të ndjekjes së lëndëve PM10 dhe PM2.5, mbulohet rreth 65%, domethënë 239 ditë. Vlen për t'u theksuar fakti se gjatë ndjekjes së PM10, është regjistruar përqëndrim më i madh se

norma e lejuar, me kohëzgjatje shfaqjeje 40 ditë. Kufiri i lejuar është $35 \mu\text{G}/\text{M}^3$, ndërsa në rastin konkret është regjistruar vlera $50 \mu\text{G}/\text{M}^3$.

Më poshtë paraqiten përqëndrimet e ndotësave të gaztë në zonën e Korçës dhe kufijtë e tyre të lejuar. Vërehet se lëndët kryesore që tejkalojnë si standartin europian ashtu edhe atë kombëtar, janë PM10 dhe O₃, duke vënë në rrezik shëndetin e banorëve.

Korçë	PM10	Pb	NO ₂	SO ₂	O ₃	LNP
2011	84.4	-	16.9	11.3	67.4	180
2012	82.18	1	7.9	2.4	57.3	-
Norma BE	40	0.5	21	8	55	80

Tabela 4.2.2: Përqëndrimi i ndotësave të gaztë në Korçë to 2011-2012 në krahasim me BE-në (Burimi: Ermira Jashiku, Vlerësimi dhe Menaxhimi i Risqeve Natyrore dhe Antropogjene në Rrethin e Korçës dhe të Devollit, 2016)

Viti 2017							
	PM10	PM2.5	NO ₂	SO ₂	O ₃	CO	Benzeni
Korçë	32.87	17.41		5.97	74.11	1.1	1.59
Norma Vjetore	40	25	40		25		5

Tabela 4.2.3: Përqëndrimi i ndotësave të gaztë në Korçë për vitin 2017 (Burimi: Raporti I Gjëndjes Në Mjedis 2017)

Ndërkohë, sipas Planit Lokal të Veprimit në Mjedis në Maliq, përqëndrimet e lëndëve të sipërpërmendura në bashki janë më të ulëta se specifikimet kombëtare dhe europiane. Ekziston një përqëndrim shumë i ulët i ndotësave të gaztë, por pa patur ndikim në cilësinë e ajrit dhe të shëndetit publik.

4.3. Faktorët klimatike

Shqipëria është një vend mesdhetar. Klima e saj karakterizohet nga dimër i lagësht, i butë dhe verë e nxehtë dhe e thatë. Regjimi i klimës ndikohet herë pas here nga sistemet atmosferike, si përplasje nga Oqeani Atlantik i Veriut dhe Deti Mesdhe, dhe anticiklone që vijnë nga Siberia dhe Azoret. Një faktor tjetër kyç që ndikon në klimën është afërsia me detin.

Territori i Shqipërisë është i ndarë në katër zona të ndryshme klimatike:

- Mesdhetare Fushore
- Mesdhetare kodrinore
- Mesdhetare kontinentale
- Mesdhetare Malore

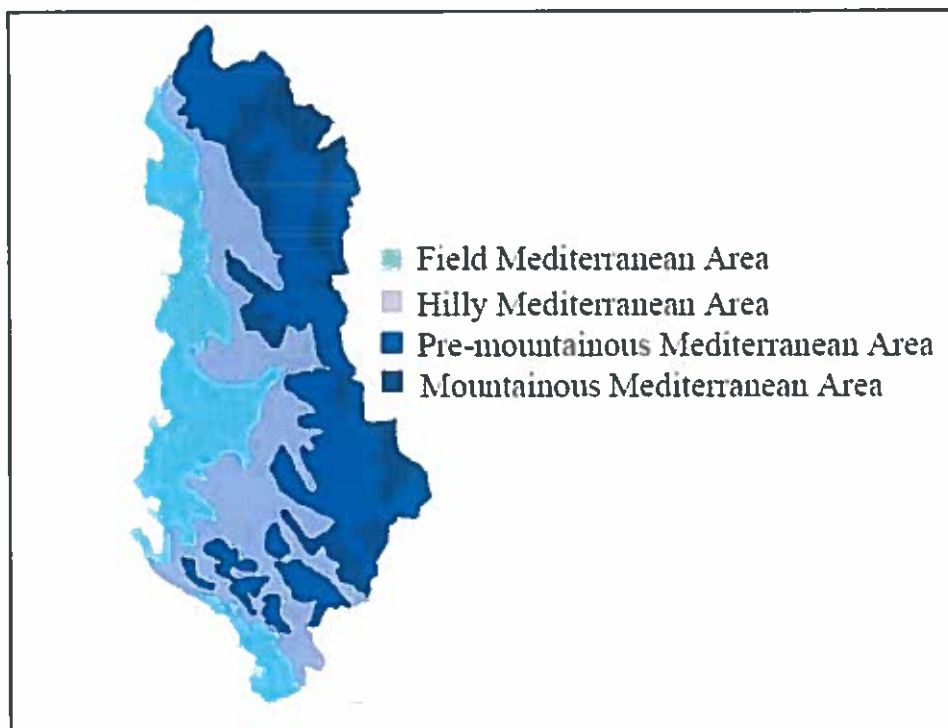
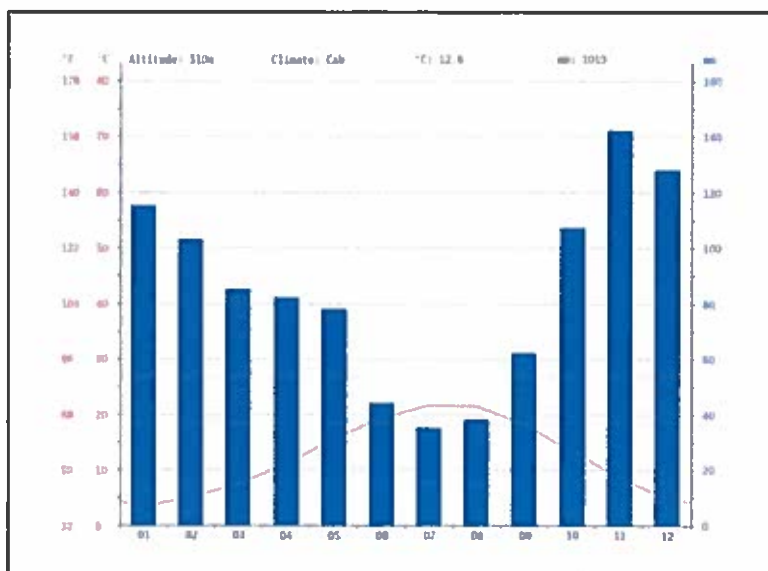

Figura 4.3.1: Ndarja klimaterike në Shqipëri (IHM 1978). (burimi: <http://aea-al.org/climate-characteristics-of-albania/#>)

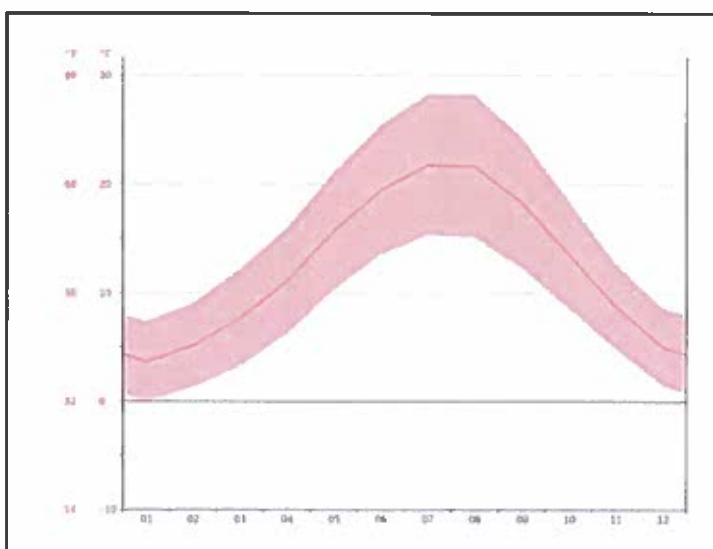
Bashkia Maliq i takon kategorisë së klimës mesdhetare kodrinore. Më specifikisht:

Klima është e ngrohtë dhe e butë në Moglicë. Shiu në Moglicë bie kryesisht në dimër, me relativisht pak shi në verë. Ky vend është klasifikuar si Csb nga Köppen dhe Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 12.6 °C në Moglicë. Në vit reshjet mesatare të shiut janë 1019 mm. Muaji më i thatë është korriku, me 35 mm reshje shiu. Në nëntor reshjet arrijnë kulmin e tyre, me një mesatare prej 142 mm. Muaji më i ngrohtë i vitit është korriku, me një temperaturë mesatare prej 21.7 °C. Me 3.6°C mesatarisht, janari është muaji më i ftohtë i vitit. Diferenca në reshje ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht është 107 mm. Variimi në temperaturën vjetore është rreth 18.1 °C.

Grafiku 4.3.1: Grafiku i klimës – MOGLICË (burimi: <https://en.climate-data.org>)

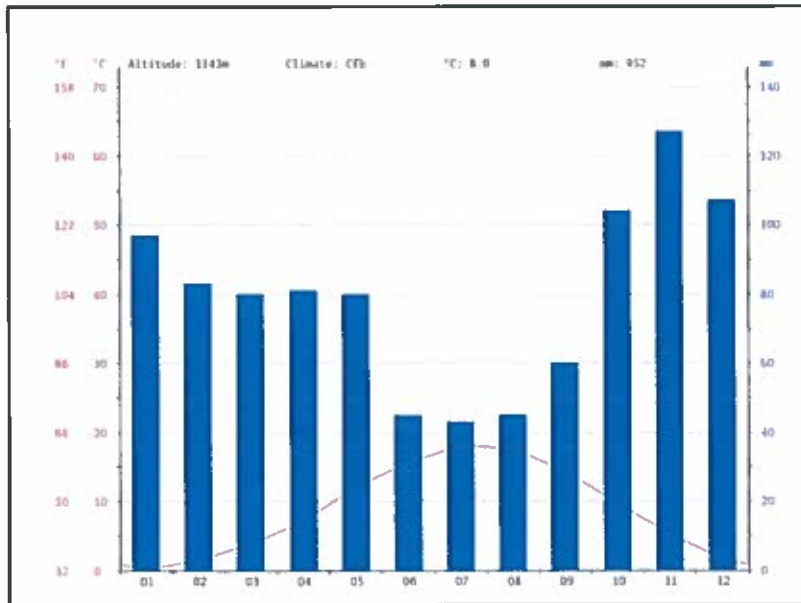
Grafiku 4.3.2: Grafiku i temperaturës, MOGLICË (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Moti në Moglicë, sipas muajve/temperaturat mesatare												
	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temp. Mes. (°C)	3.6	5.1	7.6	11.0	15.7	19.4	21.7	21.6	18.3	13.5	8.8	5.0
Temp. Min. (°C)	-0.1	1.3	3.2	6.2	10.3	13.5	15.3	15.1	12.3	8.6	4.9	1.5
Temp. Max. (°C)	7.3	9.0	12.1	15.9	21.1	25.4	28.2	28.2	24.3	18.4	12.7	8.6
Temp. Mes. (°F)	38.5	41.2	45.7	51.8	60.3	66.9	71.1	70.9	64.9	56.3	47.8	41.0
Temp. Min. (°F)	31.8	34.3	37.8	43.2	50.5	56.3	59.5	59.2	54.1	47.5	10.8	34.7
Temp. Max. (°F)	45.1	48.2	53.8	60.6	70.0	77.7	82.8	82.8	75.7	65.1	54.9	47.5
Shirat (mm)	115	103	85	82	78	44	35	38	62	107	142	128

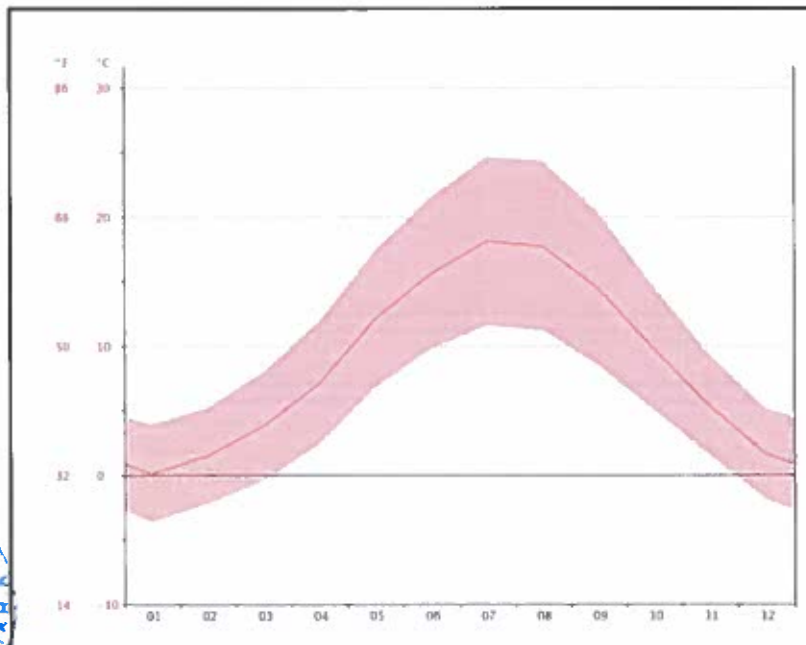
Tabela 4.3.1: Të dhënat historike të motit- MOGLICË (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Klima është e ngrohtë dhe e butë në Lozhan. Lozhan ka një sasi të konsiderueshme reshjesh shiu gjatë vitit. Kjo është e vërtetë edhe për muajin më të thatë. Klima këtu është e klasifikuar si Cfb me sistemin Köppen-Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 8.9 °C në Lozhan. Reshjet mesatare vjetore të shiut janë 952 mm. Muaji më i thatë është korriku, me 43 mm reshje shiu. Me një mesatare prej 127 mm, shumica e reshjeve bien në nëntor. Muaji më i ngrohtë i vitit është korriku, me një temperaturë mesatare prej 18.1 °C. Janari ka temperaturën mesatare më të ulët të vitit. Është 0.1 °C. Diferenca në reshje ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht është 84 mm. Gjatë vitit temperaturat mesatare variojnë në 18.0 °C.

Grafiku 4.3.3: Grafiku i klimës – LOZHAN (burimi: <https://en.climate-data.org>)

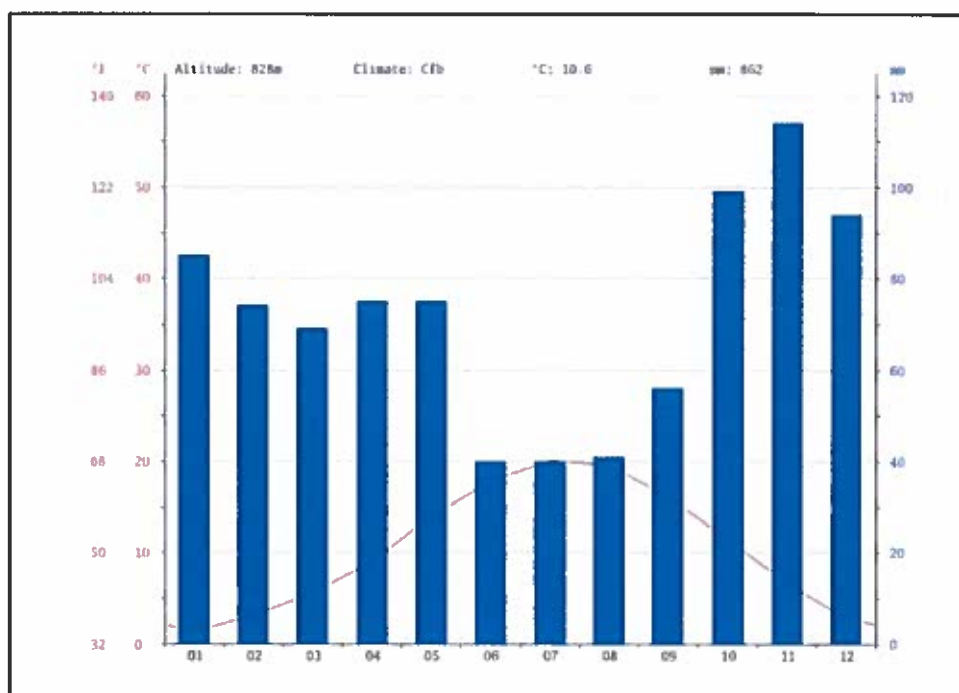
Grafiku 4.3.4: Grafiku i temperaturës, LOZHAN (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Moti në Lozhan, sipas muajve/ temperaturat mesatare												
	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temp. Mes. (°C)	0.1	1.5	3.8	7.1	12.1	15.6	18.1	17.7	14.4	9.7	5.3	1.6
Temp. Min. (°C)	-3.6	-2.2	-0.4	2.4	6.8	9.8	11.6	11.2	8.5	5.0	1.5	-1.9
Temp. Max. (°C)	3.9	5.2	8.0	11.9	17.4	21.5	24.6	24.3	20.3	14.5	9.2	5.1
Temp. Mes. (°F)	32.2	34.7	38.8	44.8	53.8	60.1	64.6	63.9	57.9	49.5	41.5	34.9
Temp. Min. (°F)	25.5	28.0	31.3	36.3	44.2	49.6	52.9	52.2	47.3	41.0	34.7	28.6
Temp. Max. (°F)	39	41.4	46.4	53.4	63.3	70.7	76.3	75.7	68.5	58.1	48.6	41.2
Shirat (mm)	97	83	80	81	80	45	43	45	60	104	127	107

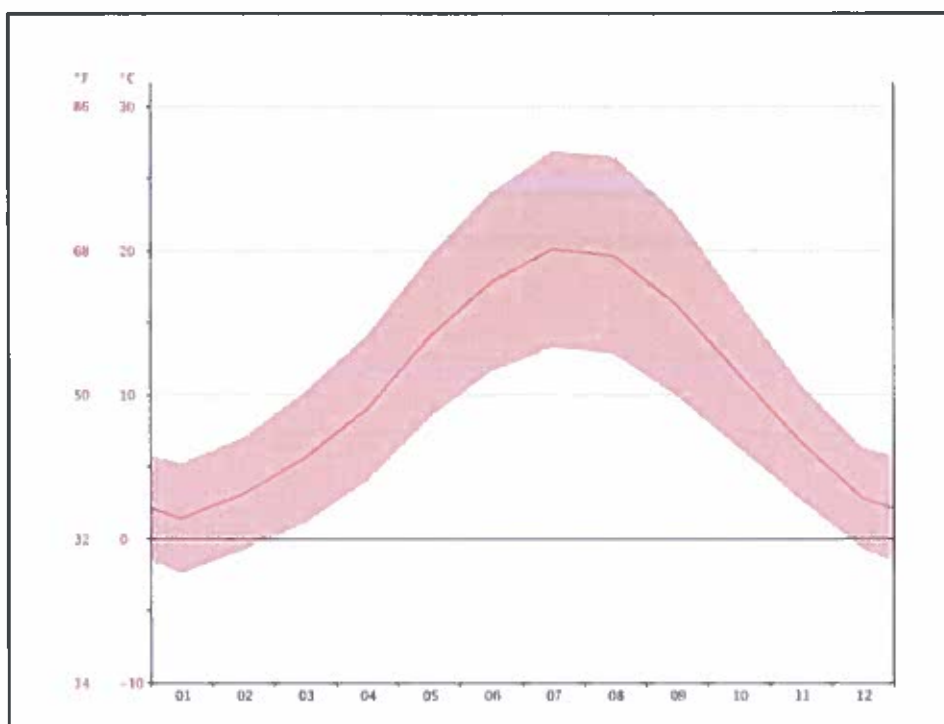
Tabela 4.3.2: Të dhënat historike të motit- LOZHAN (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Klima në Maliq është e butë, dhe përgjithësisht e ngrohtë. Maliqi është një qytet me reshje të konsiderueshme shiu. Edhe në muajin më të thatë këtu ka shumë shi. Klima këtu është e klasifikuar si Cfb me sistemin Köppen-Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 10.6 °C në Maliq. Reshjet mesatare vjetore të shiut janë 862 mm. Reshjet janë më të ulëta në Qershor me një mesatare prej 40 mm. Shumica e reshjeve këtu bien në Nëntor me një mesatare prej 114 mm. Me një temperature mesatare prej 20.1 °C, Korriku është muaji më i nxehtë i vitit. Janari është muaji më i ftohtë, me temperature mesatarisht 1.4 °C. Ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht diferenca në reshje është 74 mm. Gjatë vitit temperaturat mesatare variojnë në 18.7 °C.

Grafiku 4.3.5: Grafiku i klimës – MALIQ (burimi: <https://en.climate-data.org>)

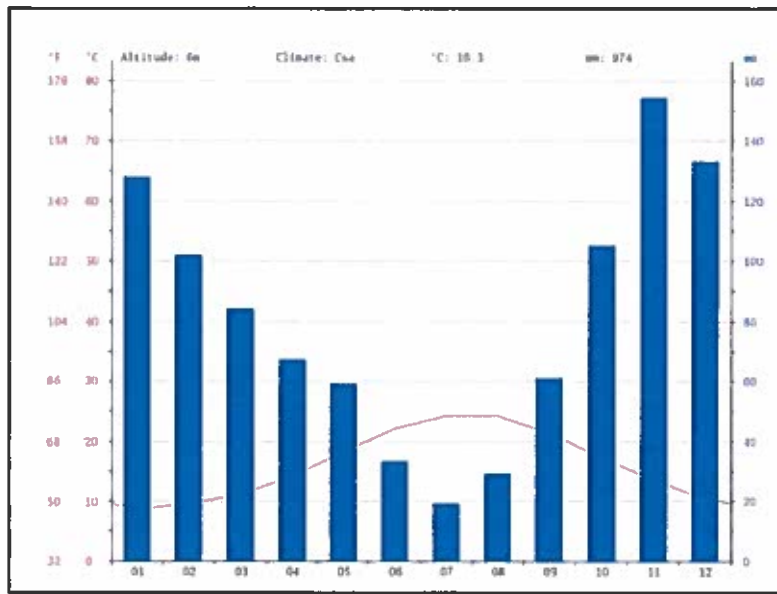
Grafiku 4.3.6: Grafiku i temperaturës, MALIQ (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Moti në Maliq, sipas muajve/ temperaturat mesatare												
	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temp. Mes. (°C)	1.4	3.1	5.6	9.0	14.0	17.8	20.1	19.6	16.2	11.4	6.7	2.8
Temp. Min. (°C)	-2.4	-0.8	1.1	4.0	8.4	11.6	13.3	12.8	9.9	6.3	2.7	-0.7
Temp. Max. (°C)	5.2	7.0	10.2	14.1	19.5	24.0	26.9	26.5	22.5	16.5	10.7	6.3
Temp. Mes. (°F)	34.5	37.6	42.1	48.2	57.2	64.0	68.2	67.3	61.2	52.5	44.1	37.0
Temp. Min. (°F)	30.6	30.6	34.0	39.2	47.1	52.9	55.9	55.0	49.8	43.3	36.9	30.7
Temp. Max. (°F)	44.6	44.6	50.4	57.4	67.3	75.2	80.4	79.9	72.5	61.7	51.3	43.3
Shirat (mm)	74	74	69	75	75	40	40	41	56	99	114	94

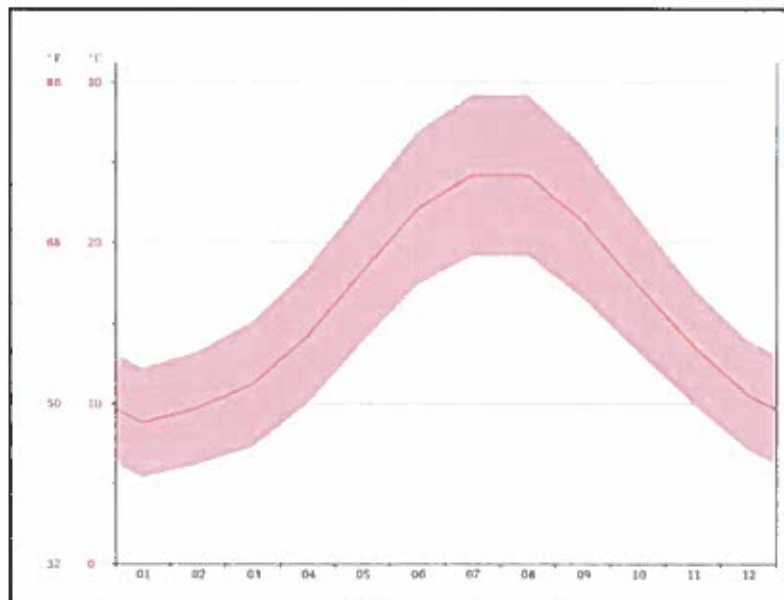
Tabela 4.3.3: Të dhënat historike të motit- MALIQ (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Në Pojan, klima është e ngrohtë dhe e butë. Dimrat janë më me shi se verat në Pojan. Klasifikimi i klimës Köppen-Geiger është Csa. Temperatura këtu ka një mesatare prej 16.3 °C. Rreshjet këtu janë mesatarisht 974 mm. Muaji më i thatë është korriku. Ka 19 mm reshje në Korrik. Sasia më e madhe e reshjeve ndodh në Nëntor, me një mesatare prej 154 mm. Me një mesatare prej 24.2 °C, Korriku është muaji më i ngrohtë. Temperaturat më të ulëta mesatare në vit ndodhin në janar, kur janë rreth 8.8 °C. Reshjet ndryshojnë 135 mm ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht. Ndryshimi në temperatura gjatë vitit është 15.4 °C.

Grafiku 4.3.7: Grafiku i klimës – POJAN (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Grafiku 4.3.8: Grafiku i temperaturës, POJAN (burimi: <https://en.climate-data.org>)

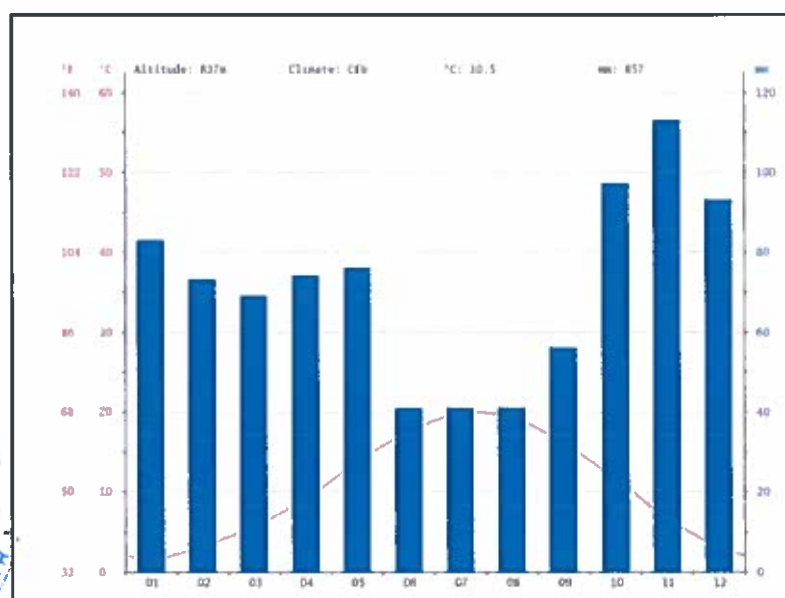

Moti në Pojan, sipas muajve/ temperaturat mesatare												
	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temp. Mes. (°C)	8.8	9.7	11.2	14.2	18.2	22.1	24.2	24.2	21.3	17.3	13.6	10.5
Temp. Min. (°C)	5.4	6.2	7.3	10.0	13.8	17.4	19.2	19.2	16.6	13.2	10.0	7.1
Temp. Max. (°C)	12.2	13.2	15.1	18.4	22.7	26.9	29.2	29.2	26.0	21.5	17.2	13.9
Temp. Mes. (°F)	47.7	49.5	52.2	57.6	64.8	71.8	75.6	75.6	70.3	63.1	56.5	50.9
Temp. Min. (°F)	41.7	43.2	45.1	50.0	56.8	63.3	66.6	66.6	61.9	55.8	50.0	44.8
Temp. Max. (°F)	54	55.8	59.2	65.1	72.9	80.4	84.6	84.6	78.8	70.7	63.0	57.0
Shirat (mm)	128	102	84	67	59	19	19	29	61	105	154	133

Tabela 4.3.4: Të dhënat historike të motit- POJAN (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Klima në Pìrg është e butë dhe përgjithësisht e ngrohtë. Reshjet e shiut janë të konsiderueshme, me reshje edhe në muajt më të thatë. Sipas Köppen dhe Geiger, kjo klimë klasifikohet si Cfb. Temperatura mesatare vjetore është 10.5 °C në Pìrg. Reshjet e shiut këtu janë mesatarisht 857 mm.

Reshjet janë më të ulëta në Qershor, me një mesatare prej 41 mm. Në Nëntor, reshjet arrijnë kulmin, me një mesatare prej 113 mm. Me një temperaturë mesatare prej 20.0 °C, korriku është muaji më i nxehtë i vitit. Me 1.3 °C mesatarisht, Janari është muaji më i ftohtë i vitit. Ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht, diferenca në reshje është 72 mm. Ndryshimi në temperaturën vjetore është rreth 18.7 °C.

Grafiku 4.3.9: Grafiku i klimës – PIRG (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Moti në Pìrg, sipas muajve/ temperaturat mesatare												
	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temp. Mes. (°C)	1.3	3.0	5.6	8.9	13.8	17.6	20.0	19.5	16.1	11.5	6.5	2.8

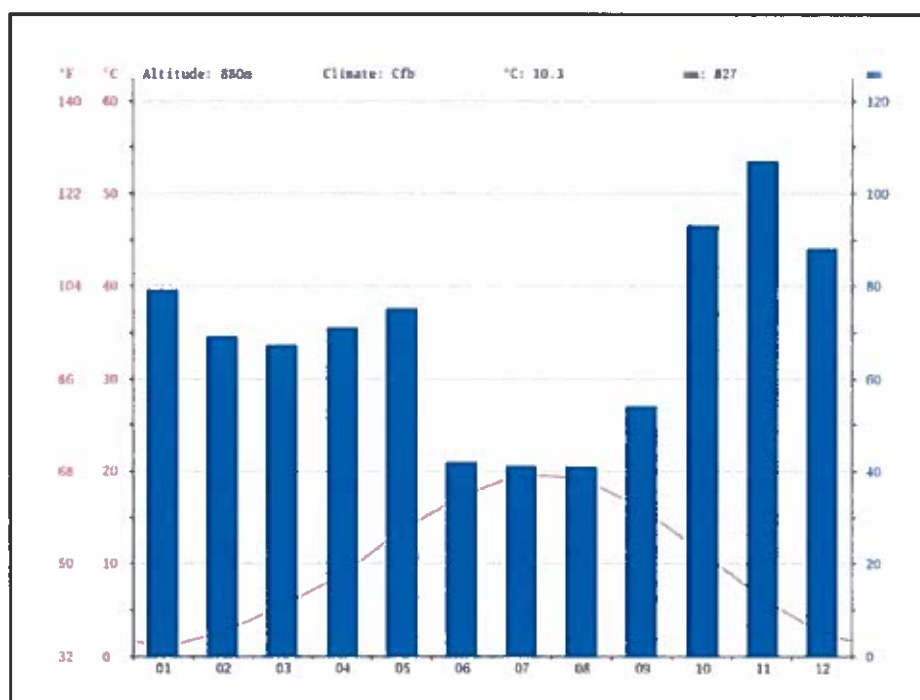

Temp. Min. (°C)	-2.5	-0.8	1.1	3.9	8.3	11.4	13.2	12.7	9.8	6.4	2.6	-0.7
Temp. Max. (°C)	5.1	6.9	10.2	14.0	19.4	23.8	26.8	26.4	22.5	16.6	10.5	6.3
Temp. Mes. (°F)	34.3	37.4	42.1	48.0	56.8	63.7	68.0	67.1	61.0	52.7	43.7	37.0
Temp. Min. (°F)	27.5	30.6	34.0	39.0	46.9	52.5	55.8	54.9	49.6	43.5	36.7	30.7
Temp. Max. (°F)	41.2	44.4	50.4	57.2	66.9	74.8	82.2	79.5	72.5	61.9	50.9	43.3
Shirat (mm)	83	73	69	74	76	41	41	41	56	97	113	93

Tabela 4.3.5: Të dhënat historike të motit- PIRG (burimi: <https://en.climate-data.org>)

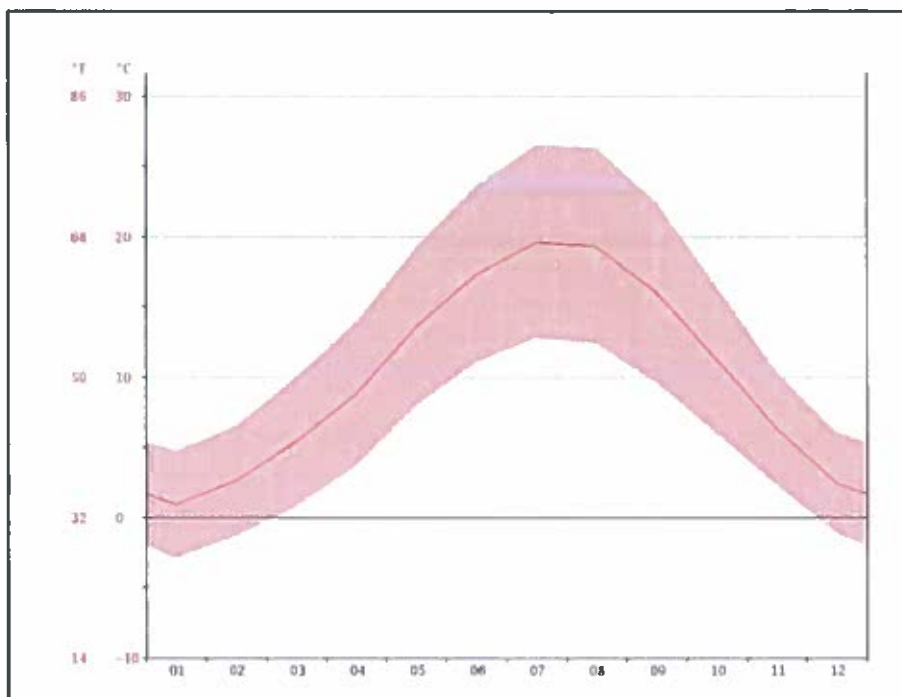
Klima në Podgorie është e butë dhe përgjithësisht e ngrohtë. Ka reshje të konsiderueshme shiu gjatë vitit. Edhe muaji më i thatë ka përsëri shumë reshje. Ky vend klasifikohet si Cfb nga Köppen dhe Geiger. Temperatura mesatare vjetore është 10.3 °C në Podgorie. Reshjet këtu janë mesatarisht 827 mm. Reshjet janë më të ulëta në korrik, me një mesatare prej 41 mm. Shumica e reshjeve bien në Nëntor, me një mesatare prej 107 mm. Me një temperaturë mesatare prej 19.6 °C, korriku është muaji më i nxehtë i vitit. Në janar, temperatura mesatare është 0.9 °C. Është temperatura mesatare më e ulët e gjithë vitit.

Ndërmjet muajit më të thatë dhe muajit më të lagësht, diferenca në reshje është 66 mm. Temperaturat mesatare variojnë gjatë vitit në 18.7 °C.

Grafiku 4.3.10: Grafiku i klimës – PODGORIE (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Grafiku 4.3.11: Grafiku i temperaturës, POD (burimi: <https://en.climate-data.org>)

Moti në Podgorie, sipas muajve/ temperaturat mesatare												
	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
Temp. Mes. (°C)	0.9	2.6	5.4	8.8	13.6	17.3	19.6	19.3	16.0	11.2	6.3	2.4
Temp. Min. (°C)	-2.9	-1.3	0.8	3.7	8.0	11.1	12.8	12.4	9.6	6.0	2.3	-1.1
Temp. Max. (°C)	4.7	6.5	10.0	13.9	19.3	23.6	26.5	26.3	22.4	16.4	10.3	6.0
Temp. Mes. (°F)	33.6	36.7	41.7	47.8	56.5	63.1	67.3	66.7	60.8	52.2	43.3	36.3
Temp. Min. (°F)	26.8	29.7	33.4	38.7	46.4	52.0	55.0	54.3	49.3	42.8	36.1	30.0
Temp. Max. (°F)	40.5	43.7	50.0	57.0	66.7	74.5	79.7	79.3	72.3	61.5	50.5	42.8
Shirat (mm)	79	69	67	71	75	42	41	41	54	93	107	88

Tabela 4.3.6: Te dhënat historike të motit- PODGORIE (burimi: <https://en.climate-data.org>)

4.4. Uji

Njohja e strukturës hidrogeologjike e zonës është shumë e rëndësishme në lidhje me menaxhimin e integruar të ujërave nëntokësore. Ujrat nëntokësorë janë të përqendruar në burimet mbajtëse nëntokësore si në vijim:

4.4.1. Akuiferi me porozitet ndërkokrrizor

Ujëirat nëntokësore që lidhen me këtë akuifer kanë përhapje pothuajse në të gjithë fushën e Korçës.

Trashësitë e të gjithë horizonteve së bashku në sektorë të ndryshëm janë të ndryshme. Ujërat nëntokësore janë me presion. Nivelet piezometrike mund të vajijnë nga 2 deri në 15 metra mbi sipërfaqen e tokës. Nivelet më të larta piezometrike takohen në qendër të akuiferit, që përkojnë me fshatrat Turan - Bulgarec.

Edhe vetitë filtruese të zhavorreve aluviale ndryshojnë, por në përgjithësi ato zvogëlohen sipas drejtimit jug - veri dhe nga qendra e akuiferit drej pjesëve anësore të tij.

Ky akuifer përmban sasira të konsiderueshme resursesh ujërash nëntokësore. Pjesa më e madhe e pus - shpimeve japin ujë me vetderdhje, me prurje që variojnë në territorin e bashkisë nga 1 në 20 l/sek. Në anën jugore të akuiferit koeficientet e filtrimit variojnë nga 4 në 60 m/ditë dhe prurjet specifike nga 0.3 deri në 5 l/sek/m.

Në anën veriore të akuiferit vetitë hidraulike janë më vlera më të ulta. Parametrat e koeficienteve të filtrimit kanë vlera nga 2 në 30 m/dite, prurje specifike nga 0.1- 2 l/sek/m. Ujëdhënia e puseve me vetderdhje luhetet në vlerat 0.5 - 5 l/sek deri në 20 - 40 l/sek. Drejtimi kryesor i lëvizjes së ujërave nëntokësore bëhet thuhet sipas drejtimit nga jugu në veri.

Ushqimi i akuiferit bëhet nga infiltrimet e reshjeve atmosferike, nga ujërat sipërfaqësore të lumenjve që përshkojnë akuiferin dhe nga akuiferët e tjerë me të cilët kontakton. Ujërat nëntokësore të këtij akuiferi kanë veti fiziko - kimike të mira.

4.4.2. Akuifer me porozitet ndërkokrrizor me ujëpërcjellshmëri të ulët

Ky tip akuiferi përhapet në të dy anët e akuiferit me ujëpërcjellshmëri mesatare; në lindje dhe perëndim të tij. Në lindje ai përhapet nga fshati Symzi e Sovjan (në jug) deri në fshatrat Pirg e Zvirinë (në veri) dhe në perëndim nga fshati Zvezdë deri në Kapolla.

Akuiferi zë një sipërfaqe prej 37.7 km² ose 5.7% të sipërfaqes së përgjithshme të saj.

Në ndërtimin e akuiferit marrin pjesë depozitimet argjilo - ranore lumore e liqenore e depozitimet e shpateve. Treguesit hidrogjeologjik janë të ulët, por burimet dhe shpimet e kryer në këtë akuifer kanë cilësi të mirë. Rëndësi e këtij akuiferi është e kufizuar pasi resurset ujore nëntokësore janë të pakta.

4.4.3. Akuifer me porozitet poro - çarje me ujëpërcjellshmëri të ulët - shumë të ulët

Këta akuiferë lidhen me depozitimet mollasike të Pliocenit (argjila, ranorë, konglomerate e qymyre), Burdigalianit (mergele, argjila mergelore, alevrolite e gëlqerorë litotamnike) dhe Akuitanianit (ranor, alevrolite, argjila dhe konglomerate). Akuiferi zë një sipërfaqe prej 61.8 km² ose 9.4 % të sipërfaqes së përgjithshme të saj.

Akuiferët me porozitet poro - çarje me ujëpërçueshmëri të ulët - shumë të ulët kanë përhapje kryesisht në anën periferike të akuiferit me porozitet ndërkokrrizor sidomos në anën perëndimore të tij. Në këtë derjtim ato shtrihen në trajtën e një brezi me gjerësi 2 - 3 km nga jugu në veri të bashkisë; në fshatrat Klloka, në anën perëndimore të fshatit Symizë, në Novoselë e në Kakac. Ky tip akuiferi përhapet edhe në anën verilindore të bashkisë në fshatin Nizhavec e veriperëndim të fshatit Podgorica . Përhapje të kufizuar akuiferi i ka gjithashtu në fshatin Konta që përkon me anën lindore lindore të bashkisë.

Numri më i madh i burimeve që drenojnë nga akuiferi kanë prurje të ulta, kryesisht nën 0.5 l/s. Në këtë akuifer ka edhe burime me prurje deri në 4 - 5 l/s. Kështu mund të nënvizojme burimin në Zvarisht, Lozhan 3 l/s, "Burimet e Semishtës", Lozhan 1.7 - 5 l/s, grup burimesh në përroin e Loznanit me prurje deri në 5 l/s. Burimet lidhen kryesisht me çarje të ndryshme që përshkujnë akuiferin apo me kontaktet e pakove me përberje litologjike të ndryshme. Burimet janë të tipit zbritës dhe dalin në pjesët e poshtme të prejeve erozionale.

Ujërat nëntokësore në këtë akuifer janë takuar edhe me shpime të kryera në minierën e qymyrit Lozhan ku kanë dhënë ujë me veterrjedhje.

Ujrat e këtij akuiferi kanë veti fiziko - kimike të mira. Temperatura e tyre luhet nga 10 deri në 14°C. Fortësia e përgjithshme varion nga 9 - 19dH dhe klasifikohen si ujra me fortësi mesatare të lartë. Mineralizimi i përgjithshëm lëkundet nga 270 deri në 700 mg/l duke bërë që këto ujra të klasifikohen si ujra të ëmbla. Tipi hidrokimik i ujit (me mbi 20 % mg/ek/l) është hidrokarbonat - kalcium - magnizium ($\text{HCO}_3 - \text{Ca} - \text{Mg}$).

Ushqimi i ujrave nëntokësore të këtij kompleksi bëhet nga reshjet atmosferike dhe nga ujrat nëntokësore të akuiferëve të tjerë që kontaktojnë me të. Ky akuifer në pikëpamje hidrodinamike paraqitet me presion.

4.4.4. Akuifer me porozitet çarjesh

Këta akuiferë janë të lidhur kryesisht me shkëmbinj ofiolitike të sekuencë sultramafike lercolitike. Kushtet që kanë favorizuar ujëmbajtjen e tij janë të lidhura me çarjet primare të tjetërsimit dhe tektonike. Në teritorin e kësaj bashkie përhapen me sipërfaqe të kufizuar pjesë të akuiferëve të masivëve të Vallamars, Devollit dhe Voskopojës. Në vijim po përshkruajmë akuiferët e Vallamarës, Devollit, pasi ai i Voskopojës ka vetëm një burim në teritorin e kësaj bashkie. Akuiferi zë një sipërfaqe prej 73.7 km² ose 11.2 % të sipërfaqes së përgjithshme të saj.

Akuiferi i masivit të Vallamarës

Në territorin e Maliqit, burimet në këtë akuifer janë të pakta në numër dhe kanë prurje që luhet nga 0.08 l/sek deri në 0.5 l/sek. Karakteristikë e burimeve është se ata drenojnë në lartësi të medha nga 1900 m deri në 2150 metra mbi nivelin e detit. Në përgjithësi nuk vërehet ndonjë lidhje midis prurjes së burimit dhe kuotës së drenimit të tyre.

Burimet me prurje më të mëdha që takohet në këtë akuifer janë burimi në malin e Bojës, 0.5 l/sek, burimi në lindje të majës së Kuqe 0.3 l/s. Burimi i ushqimit të ujërave nëntokësore janë reshjet atmosferike, të cilat pasi infiltrojnë nëpër çarje të ndryshme i ushqejnë ato.

Mineralizimi i përgjithshëm i ujit të burimeve në akuifer luhatet në vlerat 100 mg/l deri në 150 mg /l dhe fortësia e përgjithshme nga 4.7 deri në 12° gjermane. Temperatura në burime luhaten nga 5° C në 6° C. Tipet hidrokimike në akuifer janë në trajtën: HCO₃ - Mg; HCO₃ - Mg - Ca.

Akuiferi i masivit të Devollit

Akuiferi përbëhet kryesisht nga shkëmbinj ofiolitike të sekuencësultramafike lercolitike. Si në gjithë akuiferët e tjerë me porozitet çarjesh edhe në këtë akuifer, kushtet që kanë favorizuar ujëmbajtjen e tij janë të lidhura me çarjet primare, të tjetërsimit dhe tektonike.

Burimet me prurjet të qëndrueshme luhaten nga 0.01 l/sek deri në 7 l/sek. Ato drenojnë në kuotat nga 400 deri në 750 m mbi nivelin e detit. Në përgjithësi nuk vërehet ndonjë lidhje midis prurjes së burimit dhe kuotës së drenimit të tyre. Burimi me prurje më të madhe që takohet në këtë akuifer është burimi në fshatin Poroçishtë me 7 l/sek.

Burimi i ushqimit të ujërave nëntokësore janë reshjet atmosferike, të cilat pasi infiltrojnë nëpër çarje të ndryshme i ushqejnë ato.

Vetitë fiziko - kimike të ujrave nëntokësore që lidhen me këtë akuifer janë shumë të mira. Mineralizimi i përgjithshëm i ujit të burimeve në akuifer luhatet në vlerat 150 mg/l deri në 300 mg /l dhe fortësia e përgjithshme nga 4.7 deri në 15° gjermane. Temperatura në burime luhaten nga 12 në 15° C.

Tipet hidrokimike të ujërave në akuifere janë: HCO₃ - Ca - Mg; HCO₃ - Mg - Ca.

4.4.5. Akuifer me porozitet çarje - karst

Këta akuiferë lidhen me shkëmbinj të karbonatikë (gëlqerorë e dolomite) që në këtë bashki përhapen më të përqëndruar e kanë në masivët karstik Mali i Thatë - Rakickë. Ato janë gjithashtu të shpërndarë në territorin e bashkisë në trajtë daljesh sipërfaqësore të kufizuara si në Rezover - Dushar, Moglicë e Gurshqipja. Akuiferi zë një sipërfaqe prej 33.4 km² ose 5.1 % të sipërfaqes së përgjithshme të saj.

Akuiferët i janë nënshtruar veprimtarisë karstike të zhvilluar e me të janë të lidhur burime karstike me prurje relativisht të mëdha.

Burimi më i madh karstik është burimi në fushë Mele, Grabovicë me prurje 100 l/s. Me këto akuiferë janë lidhur gjithashtu edhe burimet në fshatin Moglicë e burimi i Kishës së Madhe në Zvirinë, respektivisht 40 l/s dhe 25 l/s. Prurjet e burimeve të tjerë luhaten nga 0.2 l/s në fshatin Zvezdë deri 51 l/s "Kroi i Bardhë" në fshatin Moglicë.

Burimet drenojnë kryesisht në zona të larta malore dhe lokalizohen nga 850 m deri në 1900 m mbi nivelin e detit.

Burimi i ushqimit të ujërave nëntokësore janë reshjet atmosferike të cilat pasi infiltrojnë nëpër çarje të ndryshme i ushqejnë ato.

Ujrat e këtij akuiferi kanë përbërje cilësore të mirë. Mineralizimi i përgjithshëm varion në vlera nga 260 mg/l në 370 mg/l. Mbetja e thatë është 150 -190 mg/l, fortësia e përgjithshme varion në vlerat nga 6 deri në 14.5 dH dhe temperatura nga 10 në 14°C.

Burimet me prurje të mëdha, duke qenë në zona të larta malore, përdorimin kryesor e kanë për energji elektike dhe vaditje dhe në disa raste edhe përdorim të kufizuar për furnizim me ujë të pijshëm.

4.4.6. Mjedisi praktikisht jo akuifere

Në një pjesë shumë të madhe të territorit të bashkisë ka përhapje mjedisi praktikisht jo akuifer. Ky mjedis përhapet gjerësisht në territorin e bashkisë në një sipërfaqe prej 332.3 km² ose në 50.5 % të sipërfaqes së saj.

Litologjikisht mjedisi praktikisht jo akuifer përfshin depozitimet argjilore të Holocenit, depozitimet flishore të Paleogenit e të Kretakut të Sipërm - Eocen dhe brekçie ofiolitike, ranore tufogjene të Jurasikut të Sipërm.

Shumica e burimeve që drenojnë në këto depozitme kanë debite të vegjël që variojnë nga 0.1 deri 0.2 l/s. Por ka edhe burime me prurje më të madhe, të tillë si: burimi në fshatn Dobrëçan me prurje 2 l/s; burim në Dushar 1.5 l/s dhe 3 burime në Selce me prurje 1 l/s. Burimet drenojnë kryesisht në zona të larta dhe lokalizohen nga 400 m deri në 1700 m. mbi nivelin e detit.

Burimi i ushqimit të ujërave nëntokësore janë reshjet atmosferike dhe akuiferë të tjerë. Ujrat nëntokësore kanë përbërje cilësore të mirë. Ujrat janë pa ngjyrë, pa erë, pa shije e transparent. Mineralizimi i përgjithshëm varion në vlera nga 220 mg/l në 654 mg/l. Fortësia e përgjithshme varion në vlerat nga 7 deri në 22 dH dhe temperatura nga 7.5 në 15°C. Burimet shfrytëzohen për qëllime të ndryshme por jo në mënyrë të përqëndruar.

4.5. Biodiversiteti

Që nga viti 2000, Shqipëria ka bërë përparim në mbrojtjen e biodiversitetit, të të gjitha ekosistemeve dhe specieve biologjike të gjetura në zone, përmes zhvillimit dhe zbatimit të një kuadri institucional dhe legjislativ. Konkretisht Shqipëria, për të përmbushur detyrimet sipas nenit 6 të Konventës Ndërkombëtare për Diversitetin Biologjik dhe për të arritur objektivat (e njohura si objektivat e Aichit) e Planit Strategjik për Biodiversitetin deri në vitin 2020 të miratuar në Konferencën e fundit të Palëve të Konventës për Diversitetin Biologjik (COP 10, Nagoya Japoni, 2010), hartoi një Plan Veprimi Strategjik me këto objektiva kyç:¹⁰

- Përfundimi i kuadrit ligjor kombëtar mbi natyrën dhe biodiversitetin.

¹⁰ Dokumenti Strategjik për Mbrojtjen e Biodiversitetit, 2015.

- Shtrirja e zonave të mbrojtura në Shqipëri, me rritjen e sipërfaqes së tyre në 17% të sipërfaqes së zonave kontinentale të ndjeshme dhe 6% të zonave bregdetare dhe detare.
- Hartimi dhe zbatimi i planeve të menaxhimit të Zonave të Mbrojtura.
- Mbrojtja dhe ruajtja e habitateve.
- Inventarizimi dhe monitorimi i vegjetacionit barishtor.
- Promovimi dhe ringjallja e rigjenerimit natyror të tokave pyjore autoktone.
- Vlerësimi i burimeve gjenetike për të identifikuar llojet kryesore të pyjeve dhe për të ruajtur diversitetin
- Vlerësimi i vegjetacionit të kërcënuar që gjendet në habitate shkëmbore
- Ruajtja e habitateve detare, lumore dhe liqenore dhe specieve të peshkut të vendit.
- Monitorimi i zonave të mbrojtura të rëndësishme.
- Inventarizimi dhe monitorimi i llojeve të rrezikuara të faunës.
- Krijimi i një baze të dhënash elektronike për regjistrimin e faunës.
- Monitorimi i të gjitha llojeve të peshqve dhe regjistrimi i specieve më të rëndësishme të gjetura në zonat detare, lumore dhe liqenore në studim.
- Monitorimi i zonave natyrore të prekura nga hidrocentralet.
- Plani i Veprimit për Speciet e faunës së egër.
- Planet e veprimit për ruajtjen dhe mbrojtjen e peshkut.
- Kryerja e studimeve dhe anketimeve për të identifikuar speciet për të cilat të dhënat janë jo të plota.
- Kryerja e studimeve dhe hulumtimeve për të kuptuar strukturën e organizmave të lumenjve dhe liqeneve.
- Edukimi i qytetarëve dhe publikimi e rëndësishë së çështjes.
- Hulumtime për të rritur ndërgjegjësimin publik për biodiversitetin.
- Përgatitja e aktorëve të përfshirë në projekte dhe programe.
- Zbatimi i ligjeve.

Sipas Konventës për Diversitetin Biologjik (CBD-Rio 1992), me termin "biodiversitet" përcaktohet diversiteti në organizmat e gjalla të të gjitha llojeve, në ekosistemet (tokësore, detare) dhe klasat ekologjike të cilat i përkasin organizmave. Biodiversiteti është i ndërthurur drejtpërdrejt me mjedisin natyror që strehon dhe ndërvepron me organizmat e gjalla.

Mjedisi natyror i Bashkisë Maliq karakterizohet nga shumëllojshmëri relievi i ndahet në dy seksione, në atë gjysëm malore dhe në atë malore.

Pylli i Fazanit gjendet në fshatin Drithas të njesi administrative Libonik, pranë qytetit Maliq, në lartësiën 813.5 m mbi nivelin e detit dhe ka një sipërfaqe prej 45 ha. Një pyll përzier gjysmë-natyrall, i përbërë nga plepa, shelgje, blira, pisha dhe bredha. Është një mbetje e ish pyllit që mbulonte pjesën veriore dhe atë të butë të kodrave të Korçës. Lartësia maksimale e pemëve arrin 22.7 m dhe me diametri maksimal 80 cm. Në këtë

hapësirë ekzistojnë vlera shkencore, edukative, biologjike, estetike, didaktike dhe turistike.¹¹

Një problem me rëndësi të veçantë në zonën e lartpërmendur është shkatërrimi i kurorës së gjelbër të pyjeve për shkak të aktivitetit njerëzor. Ky problem është shkaktuar ndoshta nga rënia e autoriteteve të strukturave shtetërore përgjegjëse, nivelet e ulëta të vetëdijes mjedisore, nevojës për ngrohje në kohën e dimrit dhe konsumimi i drurit për të ngrohur shtëpitë, kullotja e kafshëve pa kontroll. Si përfundim, kjo çështje mund të dëmtojë ekosistemet, florën dhe faunën dhe të shkaktojë humbje të bimëve dhe bimeve medicinale të dobishme.¹²

Bashkia gjendet afër Parkut Kombëtar të Prespës, i cili është një burim i madh për ruajtjen dhe zhvillimin e biodiversitetit në rajonin më të gjerë.

Pjesa e ultësirës së Bashkisë është një nga zonat më pjellore të Shqipërisë për aktivitet bujqësor. Në të kaluarën ka qenë Liqeni Maliqit dhe moçali. Në atë kohë zona ishte ligatina më e rëndësishme e pelikanëve të egër në vend. Liqeni i Maliqit është pjesë e grupit të liqeneve e Pellgut Dassaritik së bashku me liqenet e Prespës, Prespës së Vogël dhe Ohrit. Pas fillimit të dominimit italian në vitin 1939, filluan planet e para të tharjes së ligatinave në vend, midis të cilave edhe Liqeni i Maliqit me synim çrrënjosjen e malaries. Që nga viti 1946 filluan në mënyrë graduale punimet e para të kullimit të liqenit, duke rezultuar në humbjen e 60 000 hektarë të ligatinave dhe duke krijuar 170 000 hektarë tokë të punueshme, ndërsa rajoni ishte i pari në në prodhimin e kulturës së panxharit të sheqerit.¹³

Pikat fokale për monitorimin e biodiversitetit përfshijnë statusin dhe tendencat e biodiversitetit, kërcënimet, integritetin e ekosistemit dhe mallrat dhe shërbimet e ekosistemit. Treguesit e propozuar duhet në mënyrë ideale dhe eventualisht në afat të gjatë të lidhen me tendencat e bollëkut dhe shpërndarjes së specieve të përzgjedhura, veçanërisht specieve të kërcënuara dhe/ose atyre të mbrojtura, me shumëllojshmërinë gjenetike të blegtorisë, tendencat në llojet e huaja invazive, mbulimin e ekosistemit, lidhjen dhe fragmentimin e ekosistemeve, ndikimet e ndryshimeve klimatike në biodiversitet.¹⁴

4.5.1. Zonat e mbrojtura natyrore

Zonat e mbrojtura natyrore të vendit kategorizohen në gjashtë kategori me kufizimet përkatëse, në nivele mbrojtjeje dhe në zona buffer (shiko më analitikisht kapitullin

¹¹ <http://balkanmed-bioprospect.eu/2018/07/02/maliq-municipality-albania/>

¹² Plani Lokal i Veprimit në Mjedis, Bashkia Maliq, 2007

¹³ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%AF%CE%BC%CE%BD%CE%B7_%CE%9C%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%BA%CE%B7

¹⁴ Society for the Protection of Prespa, *Development Of a Transboundary Monitoring System for the Prespa Park Area*, November 2009

2.2.5). Kategorizimi u bazua në kriteret e IUCN.¹⁵ Legjislacioni bazë që i rregullon është Ligji nr. 81, datë 4.5.2017 "Për zonat e mbrojtura".

Zonat e mbrojtura në Bashkinë Maliq janë të kufizuara dhe mbulojnë një përqindje shumë të vogël të sipërfaqes së tij.

Bëhet fjalë për Krastafillakun që është Rezervë Natyrore e Menaxhuar (kategoria IV), miratuar me Rreg. MB nr.1, datë 27.7.1977.

Në kufijtë lindorë të Bashkisë ndodhen disa zona të shtrira të rëndësishme dhe të mbrojtura:

- Parku Kombëtar i Prespës (kategoria II), shpallur me VKM nr. 80, datë 18.02.1999. Projekti i administrimit të Parkut Kombëtar u miratua me Urdhërin e Ministrisë së Mjedisit nr. 1792, datë 09.05.2014. Një pjesë shumë e vogël e tij shtrihet brenda kufijve të Bashkisë.
- Peisazhi i Mbrojtur i Liqenit të Pogradecit (kategoria V), shpallur me VKM nr. 80, datë 18.02.1999. Projekti i administrimit të peisazhit të mbrojtur u miratua me Urdhërin e Ministrisë së Mjedisit nr. 2026, datë 31.12.2014.

Dy zonat e mbrojtura të sipërpërmendura, Parku Kombëtar i Prespës dhe Peisazhi i Mbrojtur i Pogradecit, përbëjnë zona candidate për futjen në rrjetin Emerald¹⁶ sipas të dhënave më të fundit që kemi në dispozicion (Dhjetor 2017).¹⁷

Në Njësinë administrative Gorë, në kufi me Bashkinë Pogradec, ndodhet pjesa e Zonës së Mbrojtur e Burimeve Natyrore (kategoria VI) Guri i Nikës, shpallur me VKM nr.102, datë 15.01.1996. Lloj karakteristik i faunës në Gurin e Nikës është ariu i murrmë (Ursus arctos).

Në AdZM Korçë nuk ka propozime për shpallje të zonave të reja ose zgjerim të atyre ekzistuese. Projekti i vetëm që është në zhvillim i përket Prespës: "Rezerva ndërkufitare e Biosferës Ohër-Prespa" në bashkëpunim me KfW, me fokus kryesor zbatimin e Projektit të Administrimit të Parkut Kombëtar si edhe përmirësimin e infrastrukturës së Parkut.

Për më tepër, në Bashki identifikohen shumë monumente natyre (kategoria III), shpallur me VKM nr.303, dt. 10.05.2019 "Për miratimin e listës së rishikuar, të përditësuar, të monumenteve të natyrës shqiptare"

1. Piramidat e Tokës së Zhombrit. Bëhet fjalë për formacione gjeologjike në formë piramidale, si rezultat i proceseve të erozionit. Ndodhen në një lartësi prej 600m dhe kanë lartësi 2-3m dhe gjerësi 1.5-2m. Përbëhen nga erozioni dhe rrëshkitjet e tokës.
2. Bokërimat e Moglicës. Janë një formacion shkëmbor, pa bimësi dhe me shumë

¹⁵ IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) u themelua në vitin 1948 me qëllim mbrojtjen dhe ruajtjen e biodiversitetit dhe përdorimin mbështetës të burimeve natyrore në nivel ndërkombëtar. Vepra e saj i përket regjistrimit dhe studimit, arsimimit-formimit, mbështetjes konsulente të qeverisjeve, sipërmarrjeve dhe enteve të tjera, si edhe ndërgjegjësimin mjedisor në nivel ndërkombëtar.

¹⁶ Rrjeti ekologjik (plotësues i rrjetit Natura 2000) që përfshin Zona të Ruajtjes së Veçantë. Ka nisur nga Këshilli i Europës, si sektor për zbatimin e Konventës së Bernës (1982), me qëllim ruajtjen e florës dhe faunës dhe të habitateve të tyre.

¹⁷ <https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-nominated-candidate-emerald-sites-novembre-/168076d59e>

rrëke, me gjatësi 600-1000m.

3. Liqenet e Lenies. Në malin Lenie, në kufi me Bashkinë Gramsh dhe në lartësi rreth 2000m, formohet një bashkësi liqenesh, me origjinë akullnajore, që ushqehen kryesisht me ujërat që rezultojnë nga shkrirja e borës. Gjatë periudhës së dimrit, ato ngrijnë në sipërfaqe.
4. Ahishtja e Protopapës, Opar. Është një pyll ahu, me sipërfaqe 3 ha, në lartësi 1300-1330m. Moshja e pemëve është 180-200 vjeçare. Lartësia e tyre është 21-28 m dhe diametri i trungjeve të tyre është 35-48 cm.
5. Pylli i përzier i Maliqit. Është i njohur edhe si Pylli i Fazanëve, ndërsa më parë në këtë pyll jetonin kafshë të ndryshme të egra dhe të tjera (psh. kuaj, lepuj, ujqër, dhelpra), ndërmjet të cilëve fazanët përbëjnë simbolin e tij. Është një pyll i përzier gjysmë-natyrar, me sipërfaqe totale 45 ha, i përbërë, ndër të tjera, nga plepa, shelgje, bli, pisha dhe bredha. Bëhet fjalë për një pjesë të mbetur të pyllit të dikurshëm që mbulonte pjesën veriore moçalore dhe të butë të kodrave të Korçës, e cila përbën më së shumti tokë prodhuese bujqësore. Lartësia maksimale e pemëve është rreth 22 m dhe diametari maksimal i trungjeve 80cm.
6. Ahishtet e Bofnjës. Është një pyll ahu, me sipërfaqe 10 ha, në lartësi 1600-1630m. Moshja e pemëve është 170-180 vjeçare. Lartësia e tyre është 17-22 m dhe diametri i trungjeve të tyre është 30-45 cm.
7. Sparthi i Osojes: është një pyll me sipërfaqe 5 ha në lartësi 1100-1200m. Ka një moshë 40-45 vjeçare dhe është në gjendje të mirë.
8. Guri i Prerë. Ndodhet në lartësi 1300m dhe ka lartësi 16m. Ka një formë disi të rrumbullakët dhe është në ngjyrë të bardhë. Nuk përballlet me probleme të veçanta degradimi.
9. Ndodhet në malin e Lenies, mbi 1800m mbi nivelin e detit. Përfaqëson një grumbull rrobulli të kuq me lartësi mbi 15-20m. Ka vlera shkencore, didaktike dhe turistike. Vizitohet duke marrë rrugën Korçë – Moglicë – Lenie.
10. Gjëndet në malin e Lenies, 1500m mbi nivelin e detit. Përfaqëson një pyll arni prej disa ha, me formë drejtkëndëshe me gjatësi 500-300m, e gjerësi 150-200. Drurët e tij kanë lartësi 25-30m, diametër të trungjeve 25-35cm, perimetër 60-100cm, ndërsa moshja rreth 100 vjeçare. Gjëndja e tyre është shumë e mirë. Ka vlera shkencore (biologjike), didaktike, ekonomike e turistike. Për ta vizituar duhet ndjekur intinerari: Korçë – Moglicë – Lenie.

MONUMENTE NATYRE	X	Y
Bookerirmat e Moglices	449506.041	4507344.399
Ahishtet e Protopapes Opar	450421.658	4499761.848
Shparthi i Osojes Bakullit	458556.171	4501222.992
Ahishtet e Bofjes	445236.052	4500445.786
Pylli i perzjere i Maliqit (Pylli i fazaneve)	477235.296	4508211.475
Liqenet e Lenies	455988.332	4514555.777
Rrobulli i kuq	456708.805	4513613.950
Rrobulli i Lenies	456587.278	4514743.450
Guri i Prerë	444173.560	4503580.923

Piramidat e tokes se Xhombrit	451593.043	4507549.553
-------------------------------	------------	-------------

Sipas studimit “Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet në Qarqet e Shqipërisë” (shkalla 1:100,000) - Qarku i Korçës (Tiranë 2014) në Bashki identifikohen gjeomonumente të rëndësisë rajonale dhe vendore :

- Piramidat e Tokës së Zhombrit
- Bokërrimat e Moglicës
- Qafa e Zvezdës

Dy të parat mbrohen tashmë nga politika kombëtare mbrojtëse. Drejtimet kryesore në lidhje me administrimin e gjeomonumenteve janë:

- Integrimi i administrimit të tyre në politika, programe dhe projekte të nivelit rajonal dhe vendor.
- Ndërgjegjësimi i shoqërisë lokale dhe kuptimi i vlerës dhe i rëndësisë së ruajtjes së tyre.
- Vendosja e shenjave në kuadrin e një përballjeje unike dhe të plotë të gjeomonumenteve, me qëllim që identifikimi i tyre të jetë i efektshëm dhe të kuptohet lloji dhe vlera e çdo monumenti.
- Organizimi i vizitave dhe ekskursioneve me nxënës dhe studentë, me qëllim njohjen dhe familjarizimin me këto gjeomonumente.

4.6. Mbetjet

Administrimi i mbetjeve në Shqipëri është në një nivel shumë të ulët. Praktikohej shumë pak riciklim. Kryesisht mbetjet asgjësohen në vendgrumbullimet e mbetjeve. Nuk ka një sistem të sigurt për administrimin e mbetjeve të rrezikshme. Rigjenerimi i mbetjeve dhe monitorimi i tyre mungon, ashtu siç mungon dhe një database moderne në nivel kombëtar dhe rajonal.

Mbetjet ndahen në kategori të ndryshme, si mbetje organike, mbetje të ngurta, mbetje patologjike dhe spitalore, mbetje industriale dhe këto kategorizohen në 2 kategori: mbetjet e rrezikshme dhe mbetjet jo të rrezikshme. Të rrezikshme karakterizohen sepse përmbajnë lëndë kimike që vënë në rrezik shëndetin publik dhe janë të dëmshme edhe për mjedisin.

Është miratuar **Strategjisë kombëtare ndërsektoriale për menaxhimin e mbetjeve 2010-2025** me VKM nr. 175, datë 19.01.2011, e cila ndodhet në fazë rishikimi. Strategjia mbulon periudhën 2010-2025, e cila është periudhë e rëndësishme para dhe menjëherë pas aderimit në BE, kohë gjatë së cilës administrimi i mbetjeve konsiderohet një çështje prioritare, ka përparësi të rëndësishme dhe duhet të bëhen përmirësime radikale të situatën aktuale. Strategjia bazohet në katër shtyllat themelore të politikës kombëtare mbi mbetjet, si: *planifikimi, edukimi, financimi dhe legjislacioni*. Këto shtylla, të cilat janë shumë të rëndësishme për zgjidhjen afatgjatë të degës së administrimit të mbetjeve në Shqipëri, kanë nevojë të trajtohen si përparësi në mënyrë që të kenë një ndryshim të efektivitetit. Të ndryshosh qëndrimet dhe praktikat aktuale të

individëve, subjekteve të biznesit dhe institucioneve do të marrë shumë kohë, fuqi dhe investime. Sipërmarrje të tilla duhet të planifikohen mirë në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar. Prandaj fokusi kryesor është zbatimi i një plani të thjeshtë, por efektiv.

- Planifikimi: Objektivi kryesor në këtë sektor do të jetë zbatimi i planeve të thjeshta, por efektive të administrimit të mbetjeve (planet kombëtare, rajonale dhe lokale të menaxhimit të mbetjeve). Këto plane do të identifikojnë investimet afatshkurtra dhe afatmesme dhe mbështetjen që nevojitet. Këto më pas do të formulohen në projekte, të cilat do të financohen nga Qeveria dhe me kontributin potencial të disa donatorëve.
- Pjesa më e rëndësishme e çdo sistemi janë njerëzit që do të operojnë dhe menaxhojnë sistemin e ri. Aktorët kryesorë të sistemit duhet të edukohen, në mënyrë që të realizojnë potencialet e tyre brenda sistemit dhe si rrjedhojë sistemi të performojë në cilësinë e duhur. Edukimi mjedisor i publikut do të mbështetet nga programe specifike në bashkëpunim me shoqërinë civile. Edukimi dhe trajnimi mund të marrin formën e fushatave për informimin e publikut dhe trajnim profesional ose edukim tretësor për ata që janë në nivelin fillestar të menaxhimit të sistemit.
- Është një çështje thelbësore që komponenti financiar i çdo plani të zonave të mbetjeve të vendosë një dispozitë për financim të përshtatshëm dhe të qëndrueshëm. Plani kombëtar i menaxhimit të mbetjeve dhe planet lokale dhe rajonale të menaxhimit të mbetjeve do të parashikojnë financim të mjaftueshëm dhe do të theksojnë elementet kyçe të sistemit të financimit, si dhe do të përshkruajnë metodat e llogaritjes së tyre.
- Futja e legjislacionit, në përputhje me kornizën ligjore të BE-së, e cila tashmë është përfunduar në një shkallë të madhe, ka efekte të shumfishta pozitive në arritjen e qëllimit të zhvillimit të qëndrueshëm dhe përmirësimin e përdorimit të financimit.

Parimi themelor i Strategjisë Kombëtare, është hierarkia e qasjes dhe përparësisë së administrimit të mbetjeve si më poshtë:

1. *Parandalim*; Duhet të vendosen programe mbi parandalimin e mbetjeve, të cilat duhet të integrohen dhe të bëhen pjesë e projekteve mbi administrimin e mbetjeve.

2. *Ripërdorim*; Ripërdorimi është përkufizuar si një operacion nga i cili produktet ose përbërësit që nuk janë mbetje, përdoren përsëri për të njëjtin qëllim për të cilin ato ishin konceptuar. Riciklimi është përkufizuar si çdo operacion tjetër rikuperimi nga ku mbetjet përpunohen në produkte, material ose substanca qoftë për qëllimin parësor, ose tjetër. Kjo përfshin ripërpunimin e materialeve organike, por nuk përfshin prodhimin e energjisë, ose ripërpunimin në material që do të përdoret si lëndë djegëse.

3. *Riciklimi*;

4. *Rikuperime të tjera*, p.sh., rikuperimi i energjisë; Rikuperimi është përcaktuar si çdo operacion rezultati kryesor i të cilit është ripërdorimi i mbetjeve për një qëllim të dobishëm duke zëvendësuar materiale të tjera që përmbushin një funksion të caktuar ose mbetje që përgatiten për të përmbushur atë funksion, në fabrikë ose ekonomi më gjerësisht.

5. *Asgjësimi*. Asgjësimi është mënyra e fundit për t'u përdorur, dhe mund të përdoret vetëm në rastet kur mënyrat e tjera të hierarkisë nuk mund të jenë të zbatueshme. Asgjësimi është faza më pak e dëshirueshme e hierarkisë së menaxhimit të mbetjeve për arsye se nëpërmjet asgjësimit humbasin vlerat e materialeve. Aty ku rikuperimi i mbetjeve nuk ka ndodhur duhet që mbetjet t'u nënshtrohen operacioneve të sigurt të largimit dhe asgjësimit. Ky asgjësim mbetjesh duhet të bëhet pa dëmtuar shëndetin e njerëzve dhe atë të mjedisit. Asgjësimi është përkufizuar si një operacion që nuk është rikuperim edhe pse operacioni ka si një përfundim të dytë rikuperimin e substancave ose energjisë.

Në Ligjin Nr.10463, datë 22.9.2011¹⁸ përcaktohet se “Kostot e menaxhimit të integruar të mbetjeve, në përputhje me parimin “Ndotësi paguan”, të përcaktuar në nenin 12 të ligjit nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për mbrojtjen e mjedisit”, mbulohen nga krijuesi fillestar i mbetjeve ose nga zotëruesi aktual apo i mëparshëm i tyre”. Ky princip është saksionuar po ashtu në Nenin 4 të Udhëzuesit 2008/98/EC i Parlamentit dhe Këshillit Europian të 19 Nëntor 2008. Përveçse një kerkesë ligjore, ky është një kusht për zbatueshmërinë dhe qëndrueshmërinë financiare afat gjatë për sektorin e menaxhimit të mbetjeve, dhe do të sigurojë gjithashtu rritjen e nxitjes për “prodhuesit” e mbetjeve (duke përfshirë edhe prodhuesin e këtyre produkteve) për të reduktuar dhe rikuperuar mbetjet. Ky faktor është shumë i rëndësishëm për mbetjet e rrezikshme duke qenë se prodhuesit e këtyre mbetjeve deri më sot kanë paguar tarifa të njëjta me prodhuesit e mbetjeve jo të rrezikshme ose në disa raste nuk kanë paguar fare. Parimi ndotësi paguan do të thotë që prodhuesit e mbetjeve duhet të paguajnë kostot e plota të menaxhimit të mbetjeve të tyre. Në lidhje me mbetjet e prodhuara nga familjet, kjo do të thotë që familjarët duhet të përballojnë kostot e plota të menaxhimit të mbetjeve që ata prodhojnë. Aktualisht familjet dhe bizneset në Devoll paguajnë më pak se kostoja e plotë e menaxhimit të mbetjeve të tyre, sidomos në zonat periferike. Në kushtet e Devollit shpenzimet kapitale të grumbullimit (konteniere dhe mjete të tjera për grumbullim) janë përballuar nga Bashkia/Qeveria, kosto që do të paguajë, këtë e tutje, ai që prodhon këto mbetje.

Në përputhje me Strategjinë Kombëtare të mësipërme, është miratuar dhe është duke u zbatuar **Plani Rajonal i Menaxhimit të Mbetjeve të Korçës** për periudhën 2015-2025 duke përfshirë Bashkitë Korçë, Pogradec, Maliq, Devoll, Pustec dhe Kolonjë. Kjo ka të bëjë me mbetjet komunale dhe nuk përfshin mbetjet e rrezikshme nga prodhuesit kryesorë, mbetjet industriale dhe mbetjet e lëngshme.

Subjekti përgjegjës për ngritjen, organizimin dhe pershtatjen e sistemit rajonal të administrimit të mbetjeve është Kompania e Menaxhimit të Mbetjeve të Qarkut Korçë (KRWM sha). Për të përmbushur objektivin kryesor, KRWM sh.a.

- do t'u ofroje asistencë teknike njesive vendore për pastrimin e qendrave të banuara dhe mbledhjen e mbetjeve

¹⁸ Ky ligj është përafër plotësisht me Direktivën 2008/98/KE të Parlamentit Europian dhe Këshillit, datë 19 nëntor 2008 “Mbi mbetjet”, e cila shfuqizon disa direktiva. Numri CELEX: 32008L0098, Fletorja Zyrtare e Bashkimit Europian, Seria L, Nr. 312, datë 22. 11. 2008, faqe 3-30.

- do të ofroje asistencë për hartimin e planeve për mbylljen e fushave eksistuese
- do të asistojë nga ana teknike Bashkitë për krijimin e një sistemi të dhënash për sasinë e mbetjeve dhe fluksin e tyre periodik
- me mjetet që ka në dispozicion do të ndihmojë njesitë vendore për kryerjen e punimeve rehabilituese në fushat ekzistuese të mbetjeve.

Aktualisht, sipas të dhënave të disponueshme, vëllimi i mbetjeve të prodhuara në Bashkinë e Maliqit është 15 ton në ditë. Për shkak të mungesës së të dhënave dhe të regjistrimeve sistematike, nuk është e mundur të kryhen analiza të detajuara dhe vlerësime për mbetjet e gjeneruara (zona e shërbyer, viti, rryma mbetjesh, etj) dhe menaxhimin e tyre për zonën e studimit. Bazuar në të dhënat e INSTAT dhe studimin Planit Rajonal për Menaxhimin e Mbetjeve të Ngurta (2014), vlerësohet një rritje e vazhdueshme e sasisë së mbetjeve në nivel të Qarkut Korçë.

Veçanërisht për njësinë administrative Maliq, në vitin 2011 janë mbledhur 2,555 ton mbetje urbane (Ermira Jashiku, 2016). Në qendrat më të mëdha urbane mbledhja dhe transportimi i mbeturinave kanë patur një administrim të kënaqshëm, në krahasim me zonat periferike, ku mbeturinat përfundojnë, ose në përrenj ose në brigjet e lumit Devoll, ose digjen, duke patur si rezultat vënien në rrezik të shëndetit publik. Djegia e mbeturinave çliron në atmosferë elementë si PM10, SO₂ dhe NO₂ të cilët ndihmojnë në ndotjen atmosferike. Gjithashtu, ekziston mungesë sensibilizimi i publikut për administrimin e saktë të mbeturinave, kryesisht në zonat periferike. Sasia e mbeturinave për frymë në Maliq është 256kg/ban në bazë vjetore, ndërsa në bazë ditore është 0.7kg/ban (Ermira Jashiku, 2016). Gjithashtu, vlerësohet se rreth 26% mund të riciklohet. Mbetjet spitalore për qytetin përlllogariten në rreth 15 ton në vit, nga të cilët 1,5 ton kategorizohet në kategorinë e rrezikshme.

	Mbetjet e gjeneruara (ton/ban/vit)	Mbetjet urbane të gjeneruara (ton)	Mbetjet inerte të gjeneruara (ton)
2003	0.255	1453.5	280
2004	0.255	1453.5	560
2005-2007	0.255	1474	620
2011		2555	80

Tabela 4.6.1.: Prodhimi i mbetjeve urbane dhe inerte gjatë viteve 2003-2011 (Burimi: Ermira Jashiku, Vlerësimi dhe Menaxhimi i Risqeve Natyrore dhe Antropogjene në Rrethin e Korçës dhe të Devollit, 2016)

Më poshtë, paraqitet tabela me përqëndrimin e vlerësuar i sasisë së llojeve të ndryshme të mbetjeve në Maliq:

	Maliq
Mbeturinat totale shtëpiake	255.5
Të dërguara në fushë	218.5
Organike	81.3
Letër/ karton	23
Qelq	4.2
Plastikë	23.8
Metale	4.9
Të tjera	81.3
Të riciklueshme	9.1
Të rrezikshme	0.6
Nga prishjet	15

Tabela 4.6.2.: Llojet e mbetjeve në Maliq në kg/vit (Burimi: Ermira Jashiku, Vlerësimi dhe Menaxhimi i Risqeve Natyrore dhe Antropogjene në Rrethin e Korçës dhe të Devollit, 2016)

Në Bashkinë Maliq operon një hapësirë landfilli sanitar që i shërben të gjithë Qarkut (Bashkive Korçë, Pogradec, Maliq, Devoll, Pustec dhe Kolonje). Ajo është ndërtuar kohët e fundit dhe ka filluar të funksionojë në vitin 2018. Ka një sipërfaqe prej 19.5 hektarë, nga të cilat 7.37 hektarë do të përdoren për shkatërrimin e mbeturinave. Kapaciteti është 1 milimetër metra kub dhe me horizont operativ prej 20 vjetësh (<http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>). Jetëgjatësia e landfillit sanitar, në përputhje me Strategjinë Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve, varet nga shkalla e arritjes së objektivit për të zvogëluar vëllimin e përgjithshëm të mbetjeve të depozituara, nga 31900 tonë në vitin 2020 në 25600 ton në vitin 2032, dhe planifikimi i venddepozitimit ka marrë parasysh skenarin më konservator, dmth. dështimin për të zvogëluar sasinë e mbetjeve. Në total, gjatë një periudhe të planifikuar prej 20 vjetësh, ky vend pritët të përpunojë 652.500 ton mbeturina. Në të njëjtin hapësirë me deponinë, pritët të funksionojë në 2-3 vitet e ardhshme edhe një fabrikë riciklimi, si dhe hapësirë për menaxhimin e mbetjeve inerte.

Gjithashtu është përgatitur Plani për mbledhjen e mbetjeve në Bashkinë Maliq, në kuadër të Programit "Masat Shoqëruese për Projektin e Menaxhimit të Mbetjeve të Ngurta në Shqipërinë Juglindore".

Në Bashkinë e Maliqit ka disa venddepozitime të mbetjeve jo sanitare (14 sipas Planit Rajonal të Menaxhimit të Mbetjeve, shumica prej të cilave në Njësitë Administrative Pojan dhe Vreshtas). Ato janë studiuar nga ekspertë të KRWM dhe është informuar Bashkia për masat që duhen ndërmarrë për ndërprerjen e funksionimit dhe rehabilitimin e tyre.

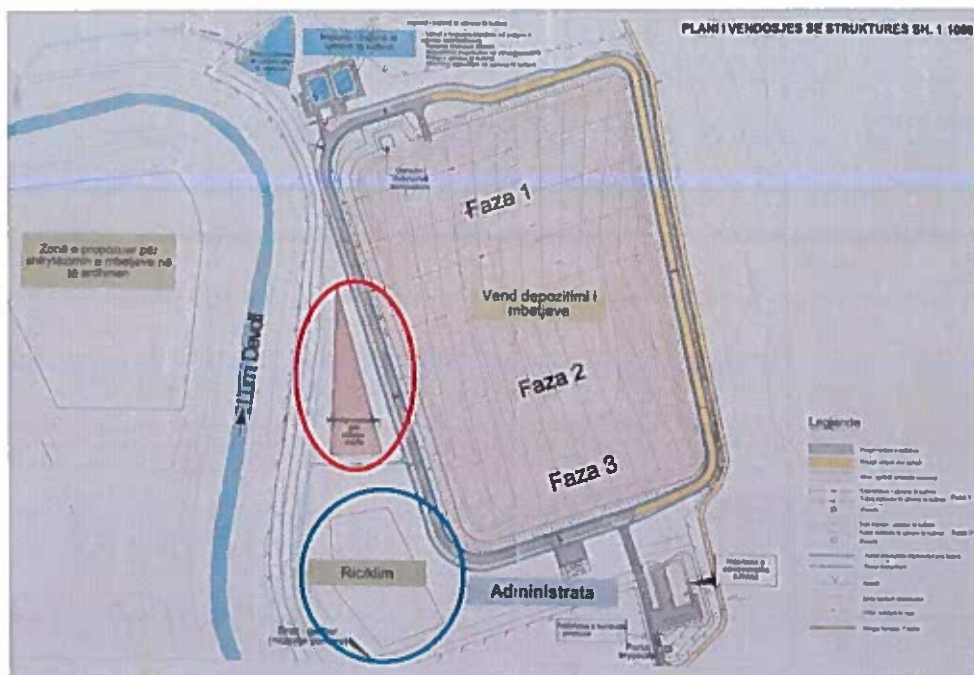

Foto 4.6.1: Plani i vendosjes se struktures te landfillit - me te kuqe hapësirë e destinuar për mbetje inerte edhe me blu hapësirë për përpunimin e materialeve të riciklueshme (burimi: grupi i studimit, KRWM sha)

Si pjesë e zbatimit të objektivit strategjik OS3 "Zhvillimi i qëndrueshëm i zonave të urbanizuara" dhe duke specifikuar planifikimin kombëtar dhe rajonal, PPV e Bashkisë Maliq propozon:

- zbatimin e një programi riciklimi bazuar në një plan lokal të integruar, i cili do të informojë dhe sensibilizojë banorët dhe biznesmenët, do të stimulojë dhe promovojë ripërdorimin dhe riciklimin, vendosjen e kazanëve sipas rrjedhës së mbeturinave, furnizimin me automjete specifike për mbledhjen e tyre, organizimin e venddepozitimeve, nëse është e nevojshme, për mbledhjen e tyre dhe mënyrën e deponimit në impiantet e trajtimit përfundimtar, në landfillin e Maliqit ose gjetkë. Ky projekt do të implementohet gradualisht, me mbështetjen dhe pjesëmarrjen e KRWM sha, ndërsa propozohet bashkëpunimi me bashkitë e tjera në Rajon.
- rehabilitimi i venddepozitimeve të mbetjeve në përputhje me udhëzimet e Planit Rajonal.

4.7. Zhurmat

Ndotja akustike

Pasojat e ndotjes akustike në shëndetin publik janë vendimtare, ndërsa shfaqin një sërë sëmundjesh psikosomatike. Shkaqet kryesore të ndotjes akustike janë zhurmat nga rrugët automobilistike dhe kryesisht nga aksi parësor dhe dytësor rrugor. Të njëjtat zhurma

kanë edhe zonat nga të cilat kalon rrjeti hekurudhor, apo ekzistojnë zona industriale dhe zona tregtare, disa infrastruktura të caktuara turistike, disa facilitete sportive, dyqane dhe hapësira argëtimi.

Ekzistojnë tri zona të ndotjes akustike që ndryshojnë nga njëra-tjetra si më poshtë:

Zonë	Db
L1	≥ 65
L2	55 - 64.9
L3	45 - 54.9

Tabela 4.7.1: Zonat e ndotjes skustike (Burimi: Global Noise Pollution Map)

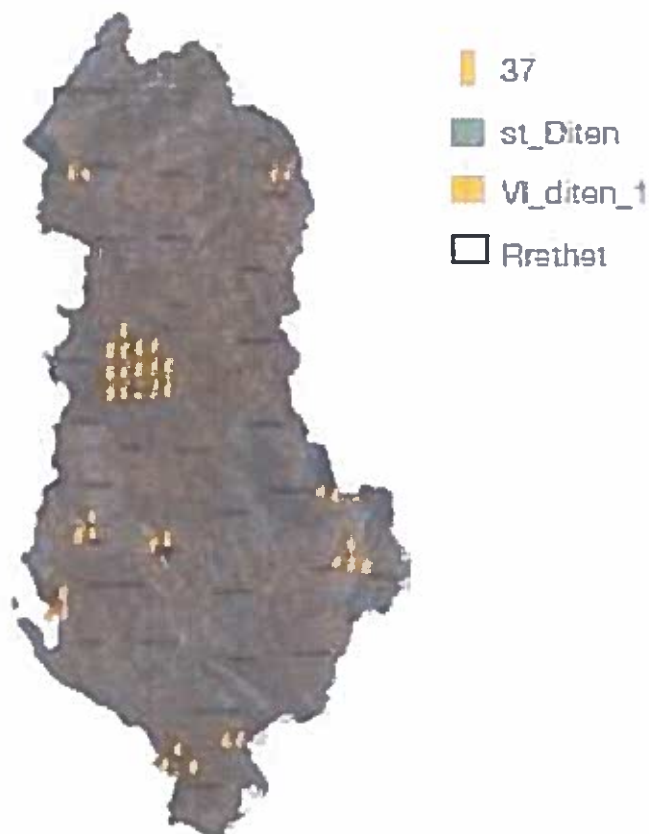
Tag	L1	L2	L3
Akse rrugore			
Superstradë	60m	220m	500m
Linjë kryesore e autostradës	50m	190m	400m
Autostradë-primare	35m	160m	300m
Autostradë-sekondare	-	80m	125m
Autostradë-terciare	-	35m	65m
Rrjet hekurudhor			
Hekurudhat = [traseja, binar i ngushtë, e ruajtur]	30m	60m	100m
Transporti hekurudhor = [hekurudhë e lehtë, tramvajë, teleferik, tren me një shinë]	-	30m	60m
Zona industriale			
Përdorimi i tokës-industrial	-	50m	100m
Përdorimi i tokës - njësi	-	70m	180m
Hapësira argëtimi			
dyqan=[të çdo lloji]	-	30m	65m
ndotje e ulët=[bar, bbq, Kafe, biergarten, fast food, food court, akulllore, pub, restaurant]	-	35m	75m
Ndotje e lartë =[kinema, kazino, klub nate, lojra fati teatër, qendra komunitare]	40m	70m	150m
për kohën e lirë=[plazhe, resort, zonë noti, water park]	35m	55m	75m
tourizmi=[zona kamping, muze, zona pikniku, parqe, kopësht zoologjik' Përdorimi i tokës - njësi]	35m	55m	75m
Facilitete sportive			
sport	40m	60m	80m

Tabela 4.7.2: Pikat me shfaqje intensive të zhurmës dhe distanca e tyre në metra (Burimi: Global Noise Pollution Map)

Shkaku kryesor i ndotjes akustike në Shqipëri janë zhurmat e qarkullimit. Në bazë të matjeve të vitit 2017, treguesi i ndotjes akustike në Shqipëri është në nivele mesatare dhe më konkretisht në vlerën 52,23dB, në krahasim me vlerën 100 që është vlera maksimale (www.numbeo.com). Gjithashtu, është zhvilluar një program ndjekjeje për 24 orë, i cili ndahet në 2 kategori, kategoria e mëngjesit dhe kategoria e darkës. Matjet e mëngjesit i përkasin orarit 6:00-23:00 dhe matjet e darkës i përkasin orarit 23:00-6:00. Programi i ndjekjes është realizuar në 43 pika të qyteteve si: Tiranë, Vlorë, Fier, Sarandë, Korçë, Berat, Kukës, Pogradec, Shkodër dhe Gjirokastrë.

Harta e monitorimit të zhurmave, 2017

Më poshtë, paraqitet tabela me vlerat e dB të rezultuara në Korçë nga viti 2015 deri në vitin 2017, në bazë të rezultateve të programit të ndjekjes.

Korçë		
	LAEQ/Ditën DB(A)	LAEQ/Natën DB(A)
2017	59.27	44.35
2016	61.32	46.77
2015	58.05	43.62
Standarti I BE	55	45

Tabela 4.7.3: Vlerat dB në Korçë për vitet 2015, 2016 dhe 2017 (Burimi: Raporti I Gjendjes Në Mjedis 2017)

Më poshtë, pasqyrohen pikat në të cilat vërehet edhe intensiteti më i madh i zhurmave. Ngjyra portokalli tregon nivelet e zhurmës, domethënë ngjyra më e hapur tregon pikën më pak të zhurmshme, ndërsa ngjyra e errët tregon pikën shumë të zhurmshme. Nivelet më të larta të ndotjes akustike identifikohen përgjatë rrugës automobilistike kombëtare SH3, e cila lidh Greqinë me Maliqin dhe me Korçën.

Figura 4.7.1: Nivelet e ndotjes akustike në Maliq- Korçë- Bilisht (Burimi: Global Noise Pollution Map)

4.8. Popullsia dhe asetet material

4.8.1. Analizë e vlerësimeve demografike

Në këtë kapitull realizohet regjistrimi, analiza dhe vlerësimi i karakteristikave demografike të Bashkisë Maliq dhe evoluimit të tyre me kalimin e kohës. Ky regjistrim, si i situatës aktuale ashtu edhe të trendit të saj, bën të mundur përcaktimin e pozicionit relativ të Bashkisë në raport me gjithë territorin shqiptar. Gjetjet e analizës mund të jenë një udhëzues i dobishëm për hartimin e politikave të nevojshme për forcimin e perspektivave të zhvillimit të Bashkisë në aspektin e organizimit dhe menaxhimit të territorit, por edhe në nivel ekonomik dhe social. Informacioni i disponueshëm vjen kryesisht nga INSTAT, burimi kryesor i të dhënave demografike të Shqipërisë. Duhet të theksohet se të dhënat e disponueshme nga regjistrimi i vitit 2011 ofrojnë informacion në nivel të ish-njësi administrative (ish bashkia/komuna - njësi vendore 373).

Eliminimi i barrierave për emigrimin në fillim të viteve 1990 prodhoi një valë goditjeje në zhvillimin e popullsisë së Shqipërisë. Disa qindra mijë Shqiptarë u larguan nga vendi në disa valë të njëpasnjëshme në dekadën përpara censusit të vitit 2001, një humbje që nuk u kompensua nga imigrimi dhe rritja natyrore. Ky emigrim masiv ishte shkaku kryesor për ndryshimin rrënjësor nga një rritje vjetore e madhe e popullsisë në periudhën ndërmjet censuseve të viteve 1979-1989 me 2,0 përqind, në një rritje negative (-0,3 përqind në vit) në periudhën pasuese ndërmjet censuseve të viteve 1989-2001.

Megjithëse menjëherë pas censusit të vitit 2001, emigrimi pritej të reduktohej në mënyrë të konsiderueshme, censusi i vitit 2011 tregoi në mënyrë përfundimtare se emigrimi vazhdoi në një shkallë masive. Emigrimi përsëri ishte faktori më i rëndësishëm në humbjen neto të popullsisë me 269 mijë persona në periudhën ndërmjet censuseve të viteve 2001-2011, me 8,8 përqind të popullsisë së vitit 2001. Kjo korrespondon me një rënie mesatare prej 26 mijë persona ose 0,9 përqind në vit. Gjithashtu, janë vënë re lëvizjeintensive brenda vendit. Sipas INSTAT, 10% e popullsisë jeton në qytet apovendbanim tjetër krahasuar me dekadën e kaluar.

Bashkia Maliq	Ndryshimi i popullsisë 1989-2011 (%)	Ndryshimi i popullsisë 2001-2011 (%)
MALIQ	-18,95	-24,14
LIBONIK	-23,01	-20,42
GORË	-79,09	-50,36
MOGLICË	-80,48	-56,97
VRESHTAS	-20,9	-12,42
PIRG	-10,48	-11,42
POJAN	-21,7	-20,91

Tabela 4.8.1.1: Ndryshimi i popullsisë për vitet 1989 – 2001 – 2011 (Burimi: <https://instatgis.gov.al>)

Nga 12 qarqet e vendit, 10 prej tyre (me përjashtim të qarqeve Tiranë dhe Durrës) paraqesin një rënie të konsiderueshme midis regjistrimeve të viti 2001 dhe 2011, siç tregohet edhe në diagramin e mëposhtëm. Motivi i ndryshimit të popullsisë në nivel qarku përputhet kryesisht me modelin e migracionit të brendshëm që tregon se, përveç emigrimit dhe zhvillimit natyror (vdekje-lindje), migrimi i brendshëm është një proces me rëndësi të madhe për ndryshimet e popullsisë në Shqipëri. Përqendrohet kryesisht në tendencën e urbanizimit dhe lëvizjes të popullatës urbane në qendra të mëdha urbane. Në të njëjtën kohë, ndryshimet erëndësishme demografike i atribuohen edhe emigrimit të jashtëm në vendet fqinje si Greqia, Italia dhe Kosova. Problemi i emigracionit është më i theksuar në 203 vendbanimet malore dhe të paarrishme dhe në ato vendbanime që janë larg nga selia e Bashkisë, ku edhe ndeshen shtëpi të braktisura.

Në Bashkinë e Maliqit popullësia paraqet potencialin më të madhe të 7 njësive administrative që e përbëjnë atë. Njësi të administrative të cilat paraqesin rënie më të madhe të numri të banoreve gjatë njëzet e dy viteve të fundit janë ato të Moglicës dhe Gorës (Tab.1). Gjithashtu kjo rënia është e ndjeshme edhe tek banesat pasi tek këto Njësi Administrative numri i banesave të braktisura është i barazuar ose më i madh

se numeri i banesave të banuara (Fig. 1) Faktorët kryesorë që lidhen me rënien e popullsisë janë si ekonomike ashtu edhe sociale, si për shembull mungesa e shërbimeve publike dhe investimeve, papunësia e lartë, cilësia e dobët e rrjetit rrugor që lidh këto njësi administrative me qendrën e Bashkisë ose me qytet të tjera përreth si dhe relievi i theksuar malor. Ndryshim të konsiderueshëm në pikëpamje të banesave, si rrjedhojë e rritjes së numrit të ndërtesave me shumë kate, kryesisht në qytete. Nga analiza e ndërtesave për banim tek njësitë administrative Maliq, Libonik dhe Vreshtas numëri i apartamenteve ka një përqindje më të lartë krahasuar me njësitë e tjera administrative të Bashkisë, pasi në to 7%, 1.66% dhe 3.95% të ndërtesave janë apartamente.

	Popullësia banuese	Ndërtesat	Banesat gjithsej	Banesa të zakonshme të banuara	Banesa të zakonshme jo të banuara	Banesa jo të zakonshme
Qarku Korçë	220.357	52.572	80.932	58.550	22.168	214
Bashkia Maliq	41.757	11.428	14.405	10.541	3.840	24
POJAN	10.864	3.410	3.649	2.829	816	4
LIBONIK	8.922	2.322	3.061	2.269	784	8
PIRG	7.652	2.005	2.220	1.797	420	3
VRESHTAS	7.513	1.468	2.294	1.794	500	0
MALIQ	4.290	865	1.661	1.197	461	3
GORË	1.565	779	831	419	410	2
MOGLICË	951	579	689	236	449	4

Tabela 4.8.1.2: Popullsia banuese, ndërtesat për qëllime banimi dhe banesat sipas bashkisë/komunës dhe llojit të banesave (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

Sipas të dhënave zyrtare të regjistrimit të vitit 2011, Bashkia e Maliqit ka një popullsi prej 41.757 banorë, që përfaqëson 18.9% të popullsisë së përgjithshme të Qarkut Korçë (220.900 banorë) dhe 1.49% të popullsisë së përgjithshme të Shqipërisë (2,800,138 banorë). Me një klasifikim të ngjashëm evidentohet edhe numri i banesave. Kështu, shumica e tyre regjistrohen në njësinë administrative Pojan dhe më pak në Njësinë administrative Maliq.

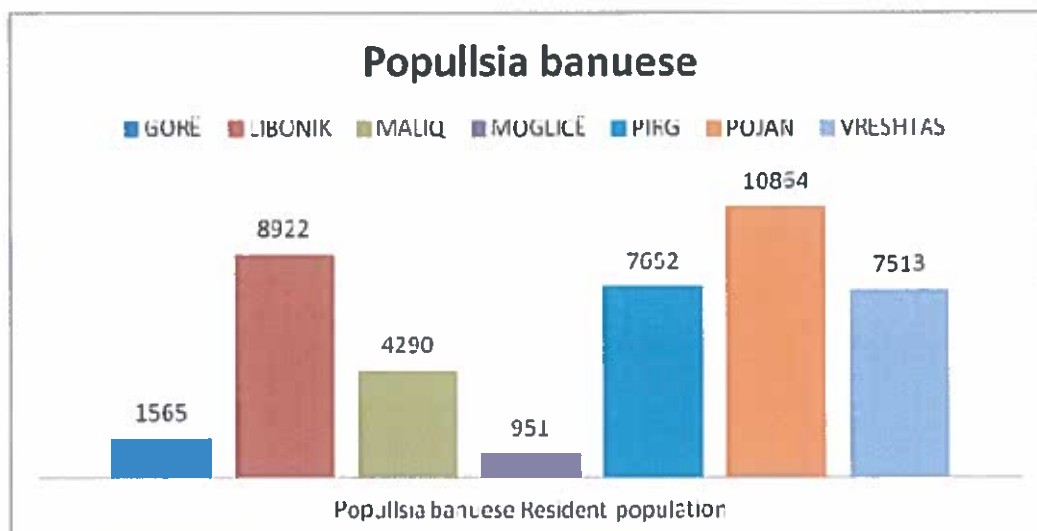

Figura 4.8.1.1: Popullsia banuese për vitin 2011 (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Referuar regjistrimit të Censurit 2011 për popullsinë e Bashkisë sipas gjinisë popullësia e meshkujve dhe femrave nuk kanë ndryshim të madh midis tyre pasi përqindja e meshkujve në territorin e Bashkisë është rreth 51% ndërsa popullsia e femrave është 49%. Në vitin 2011, raporti i varësisë së të rinjve (raporti i personave në moshë 0-14 vjeç ndaj popullsisë në moshë pune 15-64 vjeç) ka shënuar një përqindje prej 29,4%. Raporti i varësisë së të moshuarve (raporti i personave në moshë 65+ vjeç ndaj popullsisë në moshë pune 15- 64 vjeç) ka një përqindje prej 19.2% gjatë së njëjtës periudhë. Gjithashtu gjatë kësaj periudhe është regjistruar se popullësia e femrave në grupmoshat 0-14 vjeç është 72.91% e popullsisë të grupmoshës 0-14 vjeç ndërsa popullsia e meshkujve është 27.09%.

Bashkia Maliq	Gjithsej	Gjithsej			Meshkuj				Femra			
		0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+
GORË	1.565	281	1.029	255	835	150	545	140	730	131	484	115
LIBONIK	8.922	1.662	6.107	1.153	4.548	842	3.140	566	4.374	820	2.967	587
MALIQ	4.290	767	2.933	590	2.122	383	1.485	254	2.168	384	1.448	336
MOGLICË	951	199	665	87	505	92	357	56	446	107	308	31
PIRG	13.088	9.146	3.072	870	3.953	884	2.633	436	9.135	8.262	439	434
POJAN	10.864	1.933	7.268	1.663	5.522	1.018	3.695	809	5.342	915	3.573	854
VRESHTAS	7.513	1.714	5.058	741	3.838	884	2.608	346	3.675	830	2.450	395

Tabela 4.8.1.3: Popullsia banuese sipas gjinisë, grupmoshës dhe njësi administrative (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Qyteti i Maliqit, qendra e Bashkisë Maliq, në bazë të Regjistrit Civil ka një popullësi prej 5.904 banorësh dhe përbën 9.42% të popullësisë së Bashkisë. Pas Maliqit, vendbanimi më i populluar i bashkisë është Pojani me popullësi 4.300 banorë, në vijim është vendbanimi i Podgorisë me 4130 banorë të regjistruar dhe se fundi Drithasi me popullësi të regjistruar rreth 3482 banorë.

Nr.	Njësia Admin.	Nr.Popullisë 2018	Nr.Familjesh 2018
•	Maliq	7599	2555
•	Gorë	3742	1377
•	Moglicë	1379	457
•	Libonik	13769	4053
•	Pirg	9996	2985
•	Pojan	16989	5007
•	Vreshtas	10571	3034
Total		62666	19011

Tabela 4.8.1.4: Popullsia e regjistruar për vitin 2018 (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Njësia Administrative e Maliqit përbëhet nga qendra e Bashkisë, qyteti i Maliqit dhe nga 6 vendbanime të tjera, 83% e të cilave ka popullësi të regjistruar nën 100 banorëve. Kjo njësi Administrative ka të regjistruar rreth 12% të popullësisë të Bashkisë.

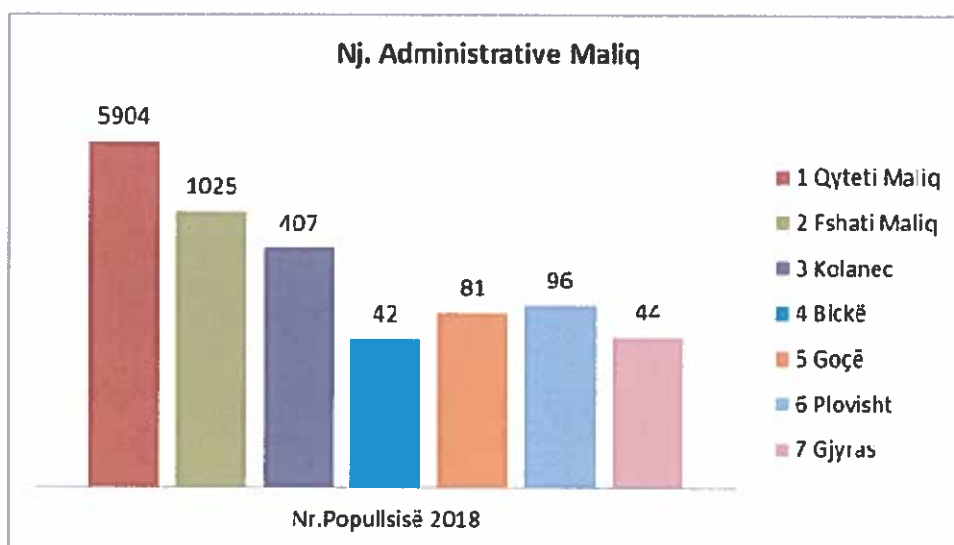

Figura 4.8.1.2: Popullsia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Maliq (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Njësia Administrative e Libonikut ka në territorin e saj 4 vendbanime të cilat kanë një numër të madh banorësh të regjistruar në Regjistrin e Gjendjes Civile të Bashkisë, e cila është një përqindje rreth 17.5%. Vendbanimet të cilat përmbajnë përqindjen larpërmendur janë Liboniku, Drithasi, Vloçishti dhe Vashtëmia.

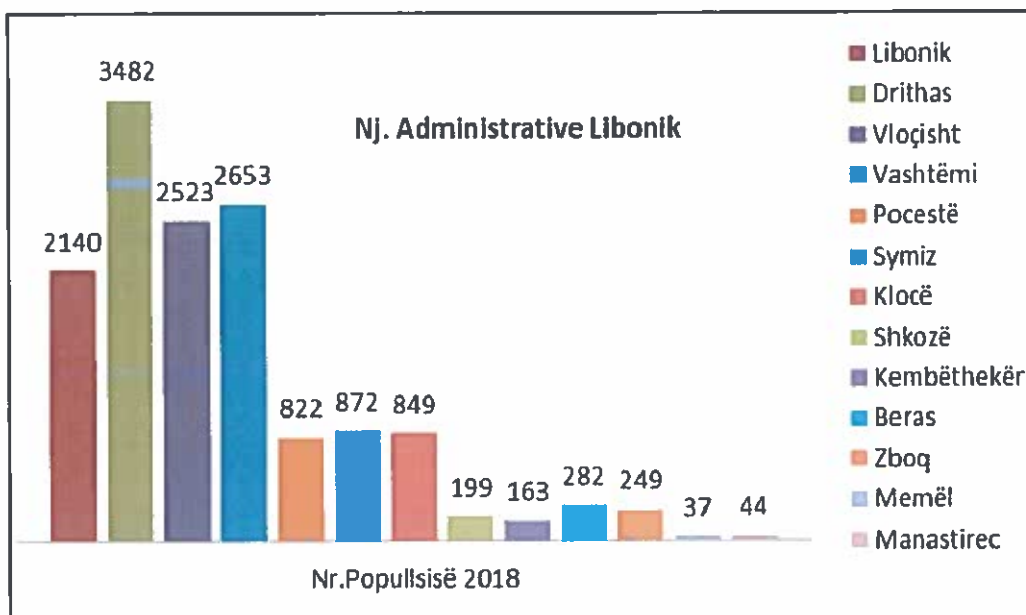

Figura 4.8.1.3: Popullësia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Libonik (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Në njësinë administrative Gorë janë regjistruar 2157 i banorë Në këtë njësi Administrative gjenden dy vendbanime të cilat kanë me pak se 10 banorë të regjistruar. Këto vendbanime janë Shalësi dhe Mesmali të cilët kanë të regjistruar respektivisht 4 dhe 7 banorë.

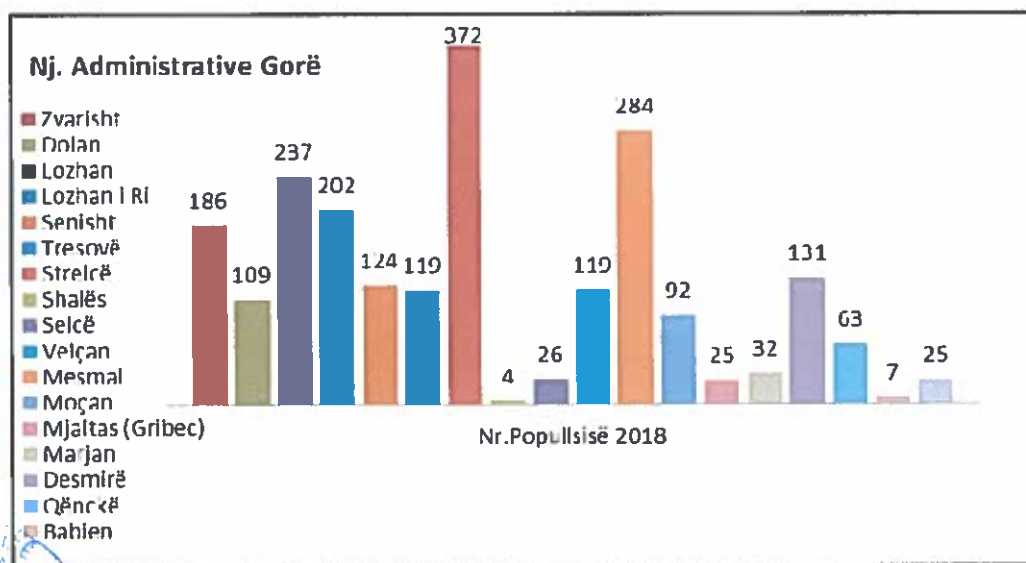

Figura 4.8.1.4: Popullësia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Gorë (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Njësia Administrative e Moglisës është gjithashtu një njësi e territorit të Bashkisë me numër të vogël popullësie. Në këtë njësi 63% e vendbanimeve kanë me pak se 50 banorë. Specifikisht në peshtan nuk ka ansnje banor të regjistruar ndërsa në Shpatmal ka dy banorë.

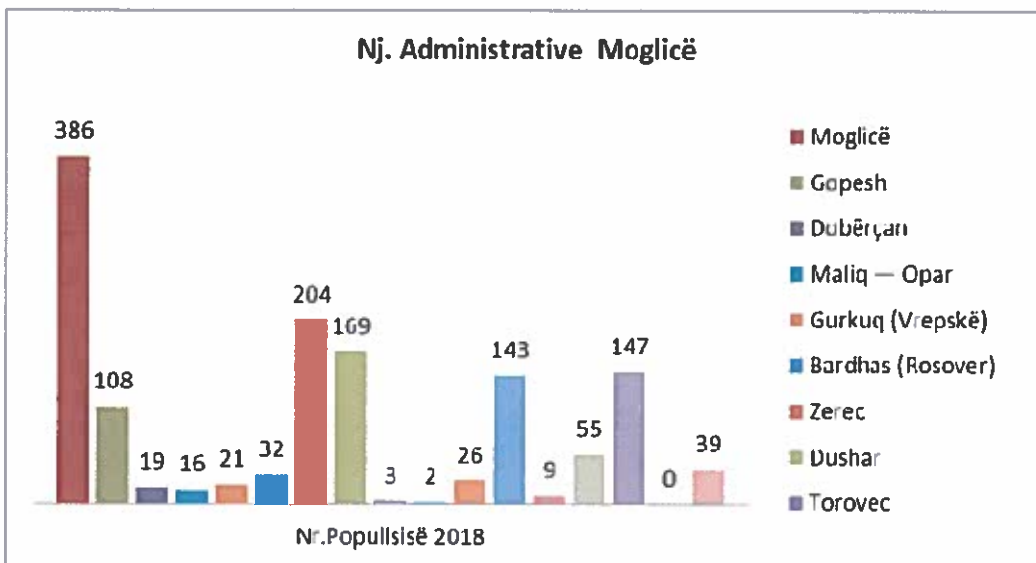

Figura 4.8.1.5: Popullësia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Moglicë (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Njësia Administrative e Vreshtasit zë një përqindje të madhe të banorëve të Bashkisë. Popullsia e vendbanimeve varjon nga 1870 deri në 4130 banorë. Në vendbanimet e kësaj njësie janë të regjistruar 17.16% e banorëve të Bashkisë Maliq.

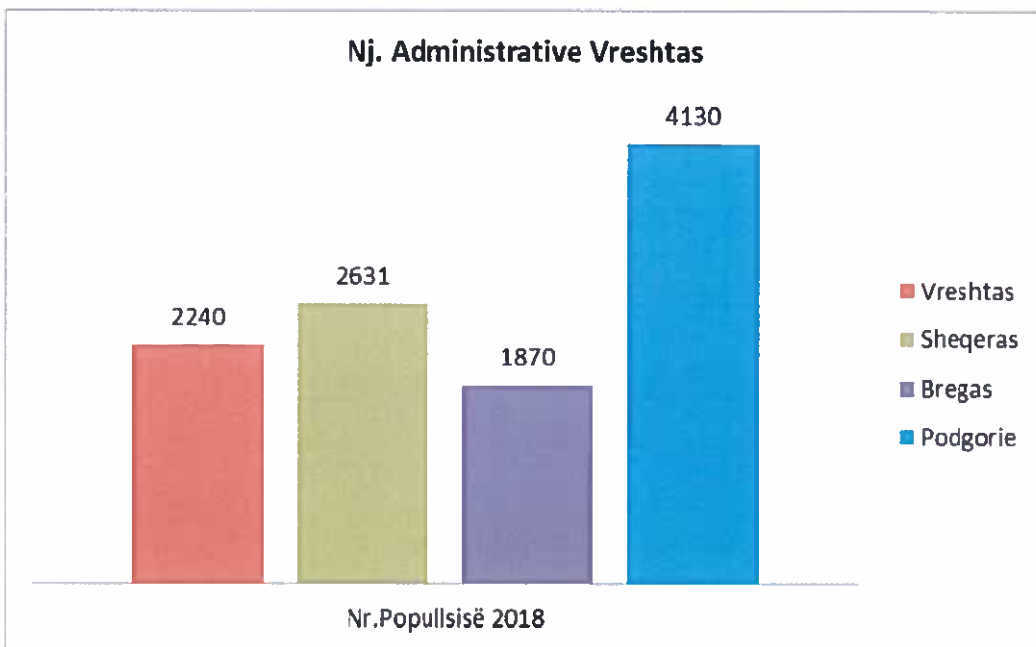

Figura 4.8.1.6: Popullësia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Vreshtas (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Pirgu dhe Sovjani janë dy nga vendbanimet e njësisë administrative Pirg që kanë popullsinë më të madhe të njësisë si dhe dy nga vendbanimet më të populluara në territorin e Bashkisë. Vendbanimi i Bubuqit është një vendbanim me më pak se 50 banorë.

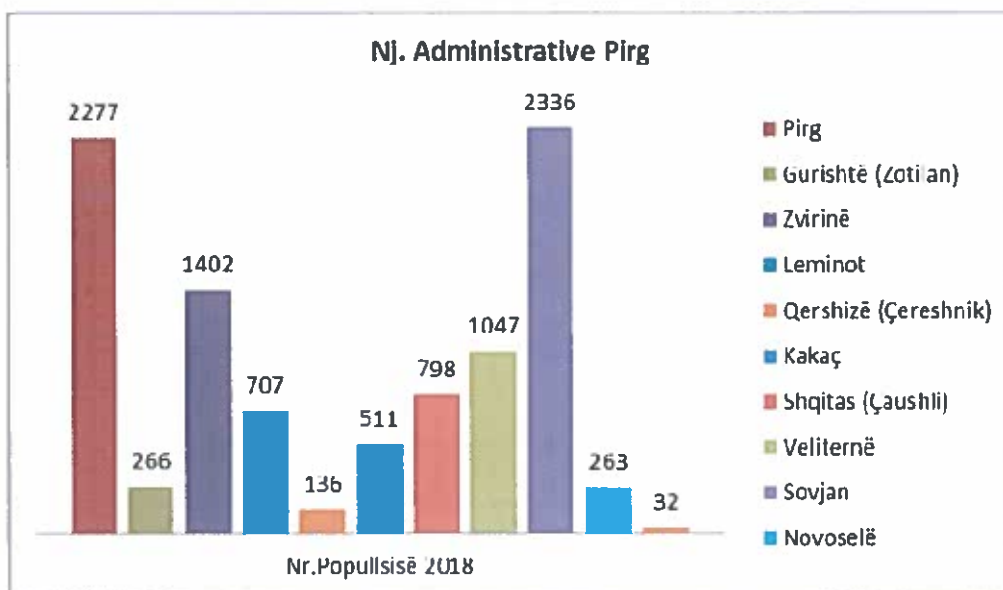

Figura 4.8.1.7: Popullsia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Pirg (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Në njësinë administrative të Pojanit shpërndarja e popullsisë të regjistruar është shpërndarë si më poshtë: 42% e vendbanimeve kanë popullsi më të vogël se 1000 banorë, 42% nga 1000 deri ne 2000banorë dhe 25% e vendbanimeve mbi 2000 banorë.

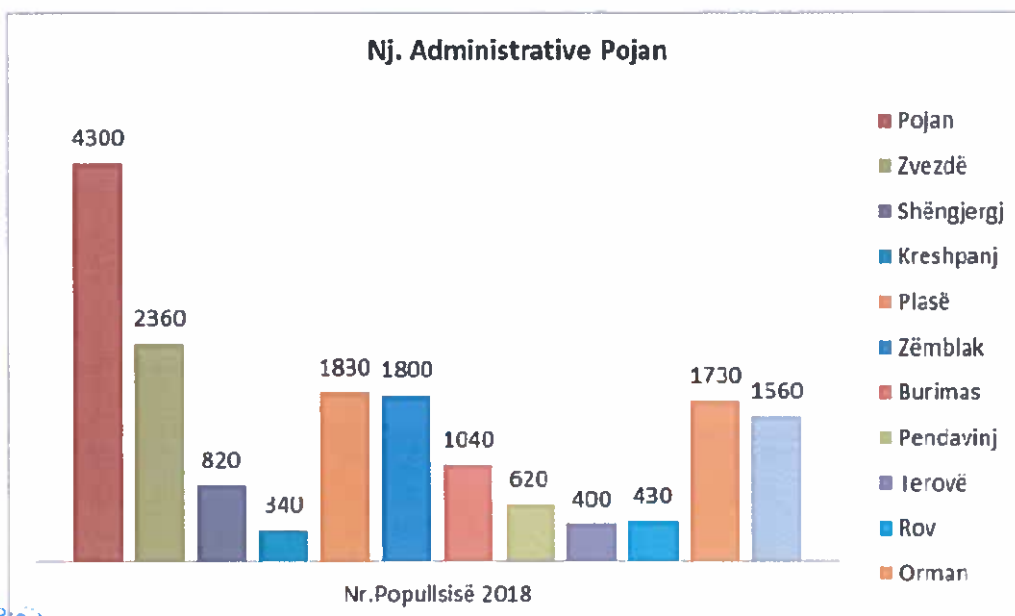

Figura 4.8.1.8: Popullsia e regjistruar për vitin 2018 Njësia Administrative Pojan (Burimi: Gjendja Civile, Bashkia Maliq)

Sa i përket ekonomive familjare, në regjistrimin e vitit 2011, bëhet dallimi në ato që kanë një ose më shumë bërthama familjare, në ato që nuk kanë bërthama familjare dhe në ato që kanë një bërthamë "konvencionale". Bërthamë familjare përkufizohet forma që përbëhet nga dy ose më shumë njerëz që jetojnë në të njëjtën shtëpi dhe dy prej tyre kanë lidhje martesore ose janë prindër me fëmijë. Ekonomitë familjare që nuk përmbajnë "bërthama" familjare klasifikohen si "jo konvencionale".

Tek njësia administrative e Maliqit llojet e njësive familjare ekonomike të cilat dominojnë janë me një bërthamë familjare ose pa bërthamë familjare (Fig.10). Tipologjitë të cilat dominojnë në të gjitha njësitë administrative janë NjEF-të me dy ose më shumë bërthama familjare dhe NjEF-të me një bërthamë familjare, me përjashtim njësisë administrative të Moglicës, e cila pasi ka pësuar një rënie dramatike të popullsisë, lloji i NjEF-të është me bërthamë jo të vlefshme.

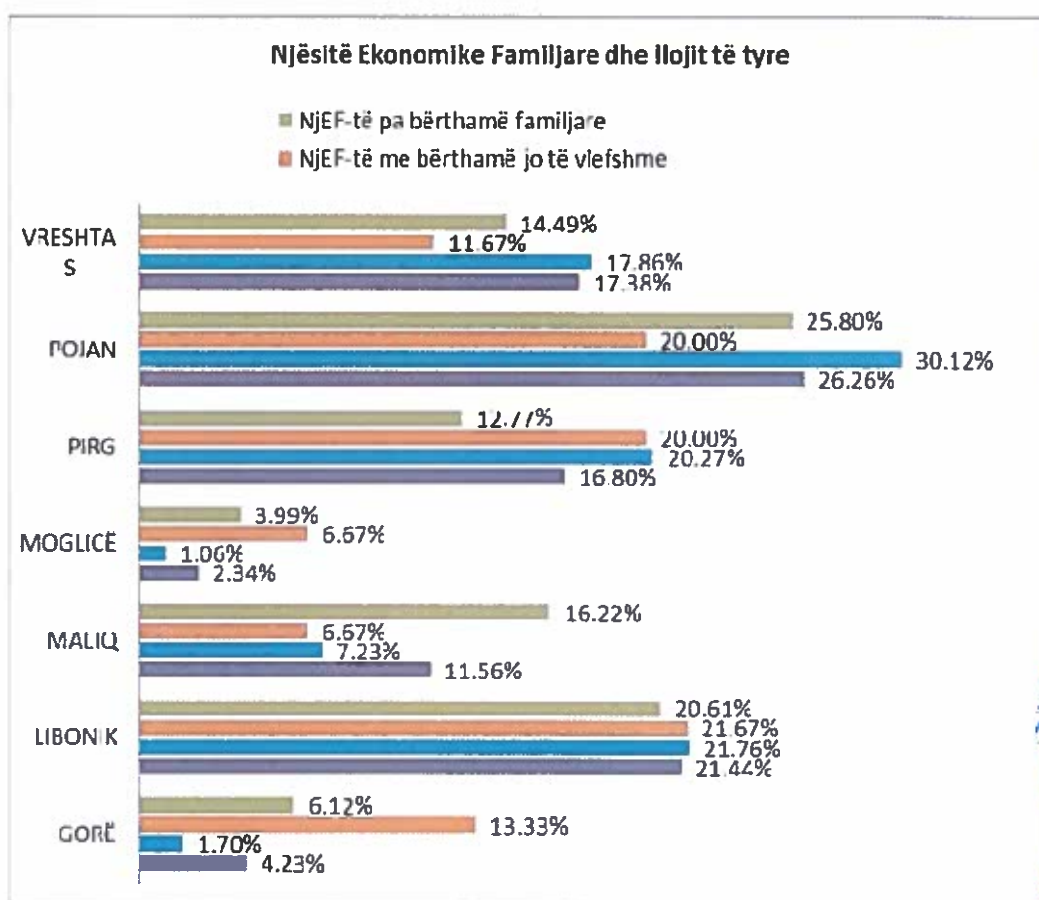

Figura 4.8.1.9: Njësitë Ekonomike Familjare sipas njësisë administrative dhe llojit të NJEF-së (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Sipas regjistrimit të INSTAT në lidhje me ekonomitë familjare dhe banesat, përdoret karakterizimi njësi banimi e cila dallohet në "banesa të zakonshme" dhe "banesa jo të zakonshme". Si "banesa të zakonshme" përkufizohet shtëpia e cila, që nga fillimi, është ndërtuar për banim gjatë gjithë vitit ose ka ndryshuar përdorimin e saj për këtë qëllim. "Banesa jo të zakonshme" përkufizohen banesat që nuk përkon me termin

"banesë e zakonshme" ose për shkak se është e improvizuar ose e luajtshme, ose për shkak se nuk është projektuar për qëndrim të përhershëm.

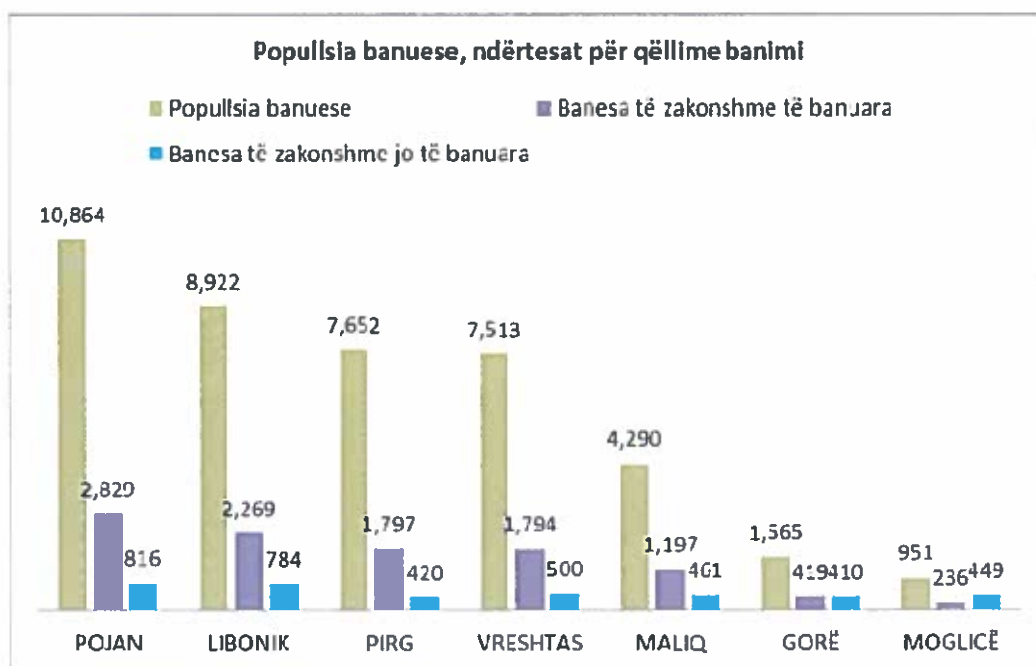

Figura 4.8.1.10: Popullsia banuese, ndërtesat për qëllime banimi (Burimi: Censusi i Popullsisë dhe Banesave 2011)

Lidhur me nivelin arsimor të banorëve të bashkisë, rezultojnë se shumica e popullsisë ka arsimin bazë të ciklit të lartë (53,21%), ndërsa përqindja tjetër më e madhe përfaqësohet nga të popullsia e cila ka arsim të ciklit të ulët dhe arsim të nivelit të mesëm (30,33%), ku pjesa më e madhe e tre niveleve të arsimit të lartëpërmendur janë të regjistruar në njësinë administrative të Libonik, dhe në vijim tek njësinë administrative të Maliqit. Përqindja e arsimit universitar është shumë e ulët në territorin e Bashkisë pasi është regjistruar se vetëm 2.83% e popullsisë së bashkisë ka arsim Universitar. Kjo popullsi është kryesisht e përqëndruar në njësitë administrative të Maliqit, Libonikut dhe Pojanit. Është e vlefshme të theksohet se shkalla e analfabetizimit është 3,25%, pasi vlera mesatare në Shqipëri është 2.8%. Si rrjedhim, shumica e popullsisë është e arsimuar dhe është e aftë të punojë në të gjithë sektorët prodhues. Punëtorët e kualifikuar (minatorët, inxhinierët dhe ndihmësit tjerë) janë veçanërisht të përshtatshëm për industrinë e ndërtimit dhe nxjerrjes së mineraleve, ndërsa ka mundësi punësimi edhe në sektorin e shërbimeve.

Bashkia Maliq	Gjithsej	Dinë shkrim e këndim	Analfabetë	Pa diplomë	Cikli i ulët (fillore)	Cikli i lartë	E mesme	Universitar e lart
Maliq	3894	37	146	69	767	1617	1048	210
Libonik	7919	81	201	55	1518	4395	1448	221
Gorë	1397	12	56	13	336	663	257	60
Moglicë	840	10	25	10	154	491	126	24
Vreshtas	6496	43	214	100	1204	3842	1001	92

Pirg	6608	69	213	80	1347	3574	1156	169
Pojan	9713	71	345	177	1995	5034	1824	267

Tabela 4.8.1.5: Popullsia banuese 10 vjeç e lart sipas njësisë administrative, ndjekjes së shkollës, alfabetizimit, dhe nivelit të arritur arsimor (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

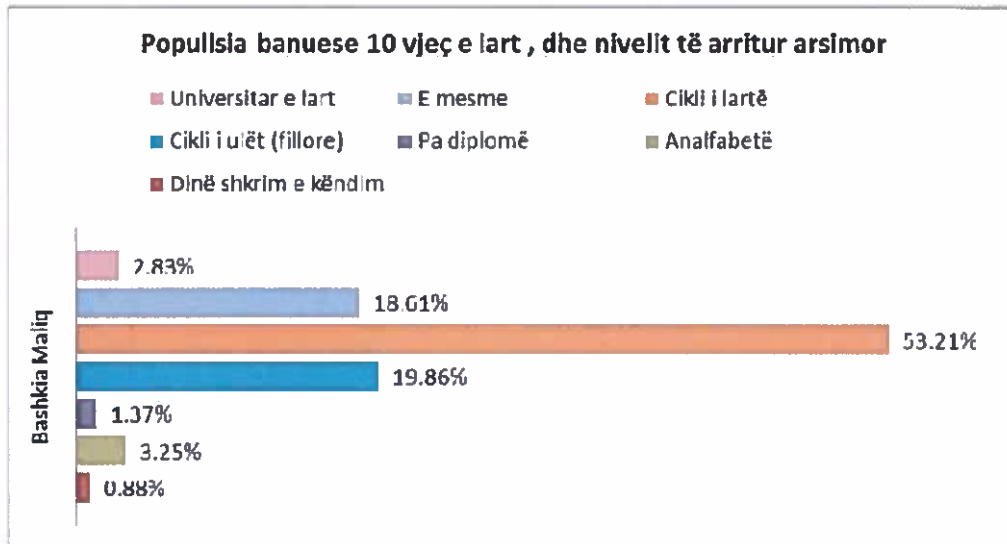

Figura 4.8.1.11: Popullsia banuese 10 vjeç e lart dhe nivelit të arritur arsimor (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

Fig.4.8.1.12 më poshtë tregon dendësinë (numri i banorëve për kilometër katror). Tek njësitë administrative të cilat gjenden në territorin fushor të Bashkisë dendësia është më e madhe në krahasim me 2 njësite administrative, Moglicë dhe Gorë, të cilat janë malore. Njësitë administrative të Maliqit, Pojanit dhe Pirgut kanë dendësinë më të madhe të popullsisë në një km^2 . Njësia Administrative e Pirgut ka dendësinë më të madhe duke shënuar 232.25 banorë/ km^2 . Njësia Administrative e Maliqit me gjithëse nuk ka dendësinë më të madhe është një nga njësitë me dendësinë më të lartë pasi ka 132.83 banorë/ km^2 .

Bashkia Maliq	Sipërfaqja (km^2)	Popullsia	Dendësia
MOGLICË	179,27	951	5,30
GORË	157,18	1565	9,96
LIBONIK	87,22	8922	102,30
VRESHTAS	73,22	7513	102,60
MALIQ	32,30	4290	132,83
POJAN	70,80	10864	153,45
PIRG	56,35	13088	232,25

Tabela 4.8.1.6: Dendësia e Popullsisë banuese 10 vjeç e lart sipas njësisë Administrative (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

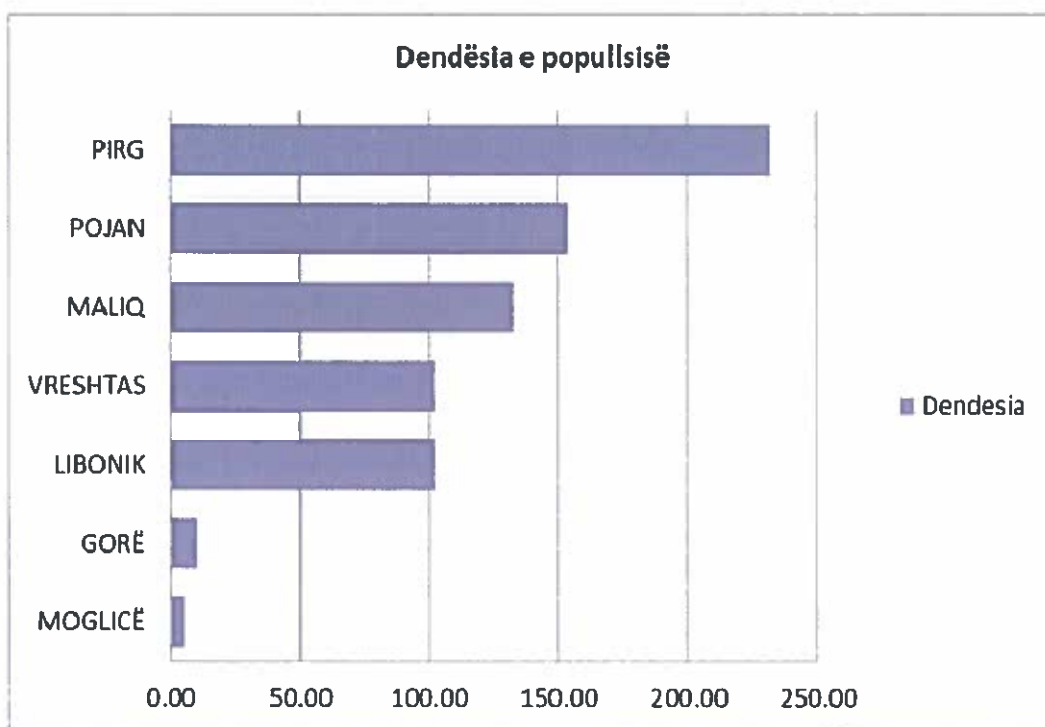

Figura 4.8.1.12: Dendësia e Popullsisë banuese 10 vjeç e lart sipas njësive Administrative (Burimi: Censusi I Popullsisë dhe Banesave 2011)

4.8.2. Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit

Analiza e të dhënave mbi mjedisin ndërtimor dhe kushtet e jetesës së popullsisë, të çon në konkluzione të rëndësishme lidhur me llojin e zhvillimit urban, morfologjinë dhe tipologjinë e vendbanimeve, si dhe nivelin e mirëqënies së banorëve të tyre. Të dhënat e përdorura bazohen në INSTAT.

Kushtet e jetesës, si furnizimi me ujë dhe kanalizimet, ngrohja dhe në përgjithësi komoditeti i një shtëpie, lidhen drejtpërdrejt me nivelin shëndetësor dhe arsimor të popullatës dhe rrjedhimisht me gjendjen e saj sociale dhe ekonomike. Gjithashtu, karakteristikat strukturore të ndërtesës janë të lidhura drejtpërdrejt me mjedisin shoqëror dhe ekonomik, si në nivel urban, ashtu edhe në atë personal/familjar.

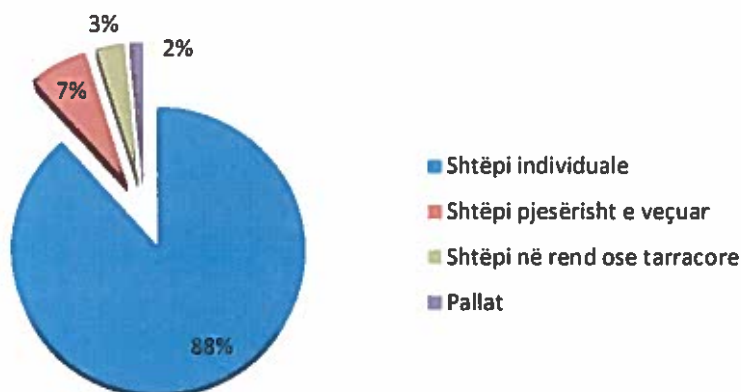
	LLOJI I NDËRTESESË					NUMRI I BANORËVE NË NDËRTESE			
	Gjithsej	Shtëpi individuale	Shtëpi pjesërisht e veçuar	Shtëpi në rend ose tarracore	Pallat	1	2	3-4	5+
Qarku KORÇE	52,572	43,667	5,520	1,724	1,661	44,830	5,332	1,157	1,253
Bashkia MALIQ	11,428	10,107	771	376	174	10,084	943	265	136
MALIQ	865	641	77	86	61	663	113	33	56
LIBONIK	2,322	2,070	141	72	39	2,104	156	32	30

GORË	779	759	14	2	2	740	29	8	2
MOGLICË	579	529	15	29	6	535	23	16	5
VRESHTAS	1,468	1,106	178	126	58	1,117	173	137	41
PIRG	2,005	1,812	157	33	3	1,791	199	14	1
POJAN	3,410	3,190	189	28	3	3,134	250	25	1

Tabela 4.8.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës dhe numrit të banorëve në ndërtesë (burimi: INSTAT)

Grafiku 4.8.2.1 tregon se shumica e ndërtesave në Bashkinë Maliq janë shtëpi individuale me një banesë (~88%). Ka shumë pak pallate (1.5%), ku 35% e totalit të tyre gjendet në selinë e Bashkisë, ndërsa një numër i konsiderueshëm i tyre janë regjistruar edhe në Libonik dhe Vreshtas. Në nivelin e njësisive administrative, ka pak ndryshim të pamjes së përgjithshme, pasi në pjesën lindore ka edhe lloje të tjera shtëpish, ndërsa në pjesën perëndimore, malore të Bashkisë, shtëpitë individuale të vecuara janë pothuajse lloji i vetëm i banimit.

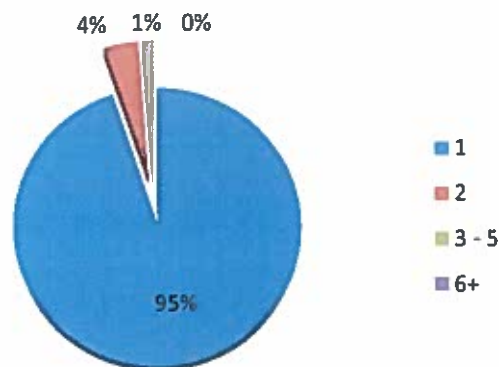
Grafiku 4.8.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës në nivel Bashkisë (burimi: INSTAT)

Duke parë ndërtesat e Bashkisë Maliq në lidhje me katet e tyre, konkludohet se shumica dërrmuese (94.87%) përbëhet nga një kat. Përqindja e ndërtesave me më shumë se 2 kate është shumë e vogël. Vetëm 3.97% janë dykatëshe (më së shumti në Pirq), rreth 1% kanë 3 ose më shumë kate (shumica e të cilave gjenden në Maliq dhe Libonik) ndërsa ndërtesat me më shumë se 5 kate janë vetëm 20 në tërë Bashkinë.

	NUMRI I KATEVE NË NDËRTESE				
	Gjithsej	1	2	3-4	5+
Qarku KORÇE	52,572	47,019	3,825	1,342	386
Bashkia MALIQ	11,428	10,842	454	112	20
MALIQ	865	792	42	31	0
LIBONIK	2,322	2,229	55	35	3
GORË	779	764	13	1	1
MOGLICË	579	563	11	4	1
VRESHTAS	1,468	1,367	82	16	3
PIRG	2,005	1,856	123	16	10
POJAN	3,410	3,271	128	9	2

Tabela 4.8.2.2: Ndërtesat për qëllime banimi sipas numrit të kateve (burimi: INSTAT)

Grafiku 4.8.2.2: Ndërtesat për qëllime banimi sipas numrit të kateve në nivel Bashkie (burimi: INSTAT)

Duke përmbledhur sa më lart, një tip dominues banese në Bashkinë Maliq janë shtëpitë individuale njëkatëshe. Në pjesën fushore të njërive administrative janë regjistruar mjaft shtëpi dykatëshe, ndërsa në qendrat urbane janë regjistruar edhe ndërtesa më të larta, kryesisht 3-4 kate, të cilat janë kryesisht pallate.

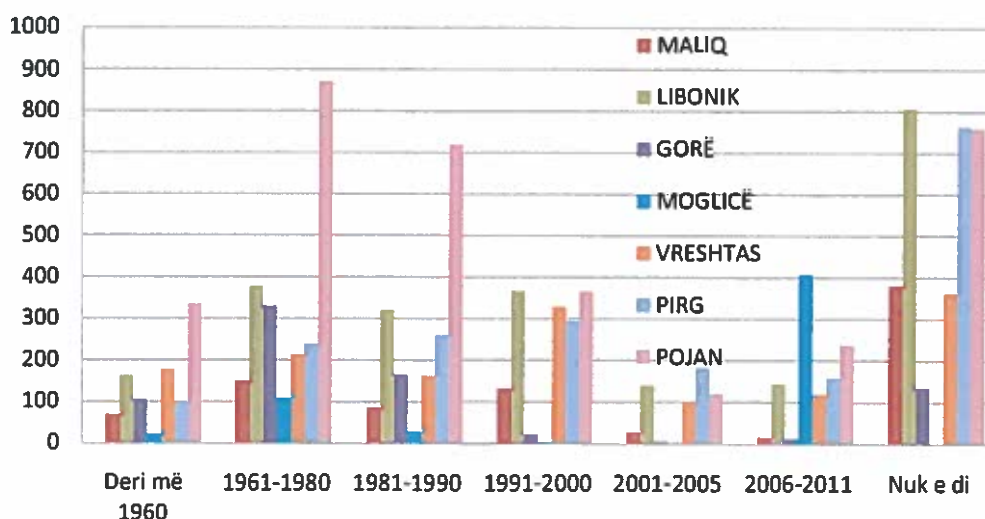
Sa i përket periudhës së ndërtimit të ndërtesave (Tabela 4.8.2.3 & Grafiku 4.8.2.3), theksohet se nuk është e mundur të nxirret një konkluzion i sigurt, sepse një përqindje e madhe e të anketuarve (pothuajse 1/3) u përgjigjën se nuk e dinin vitin e ndërtimit të shtëpisë së tyre. Nga të anketuarit që e dinin vitin e ndërtimit të shtëpive në të cilat banonin, gjysma e tyre ishte ndërtuar në periudhën 1960-1990. Përqindja e ndërtesave para vitit 1960 është e vogël (8.54%). Duke u fokusuar më shumë në njësitë administrative, fondi më e vjetër i ndërtesave (para vitit 1960) ndodhet në Gorë, ku, së bashku me Moglicën, aktiviteti i ndërtimit pas vitit 1990 është jashtëzakonisht i

kufizuar. Në të kundërt, në pjesën lindore të bashkisë, pas ndryshimit në regjimin politik, u ndërtuan shumë shtëpi.

	Gjithsej	Deri më 1960	1961-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011	Nuk e di
Qarku KORÇE	52,572	5,456	9,293	6,06	7,031	2,950	3,095	18,241
Bashkia MALIQ	11,428	976	2,295	1,747	1521	577	692	3,620
MALIQ	865	70	150	86	132	29	17	381
LIBONIK	2,322	163	378	321	368	141	144	807
GORË	779	105	331	167	24	4	12	136
MOGLICË	579	23	110	30	5	-	2	409
VRESHTAS	1,468	179	214	163	329	100	120	363
PIRG	2,005	101	240	261	296	183	159	765
POJAN	3,410	335	872	719	367	120	238	759

Tabela 4.8.2.3 Ndërtesat për qëllime banimi sipas periudhë së ndërtimit (burimi: INSTAT)

Grafiku 4.8.2.3: Ndërtesat sipas periudhë së ndërtimit në nivel Bashkisë (burimi: INSTAT)

Tabela 4.8.2.4 kategorizon banesat, varësisht nga fakti nëse ato përdoren si banesë e banuar nga persona me vendbanim të zakonshëm, si banesë e destinuar për qëllime dytësore apo sezonale apo si banesa të pabanuara ose të banuara nga persona që nuk përfshihen në census, por gjenden atje sipas rastit. Konkluzioni është se shumica e ndërtesave në Bashkinë e Maliqit përdoren si vendbanim kryesor dhe të zakonshëm. Duke u ndalur në njësitë administrative, është vërejtur diferencim në mes të zonave fushore dhe atyre malore. Në Moglicë, shumica e shtëpive nuk janë të banuara ose të banuara nga njerëz që nuk janë të përfshirë në census (~65%), ndërsa në Gorë përqindja

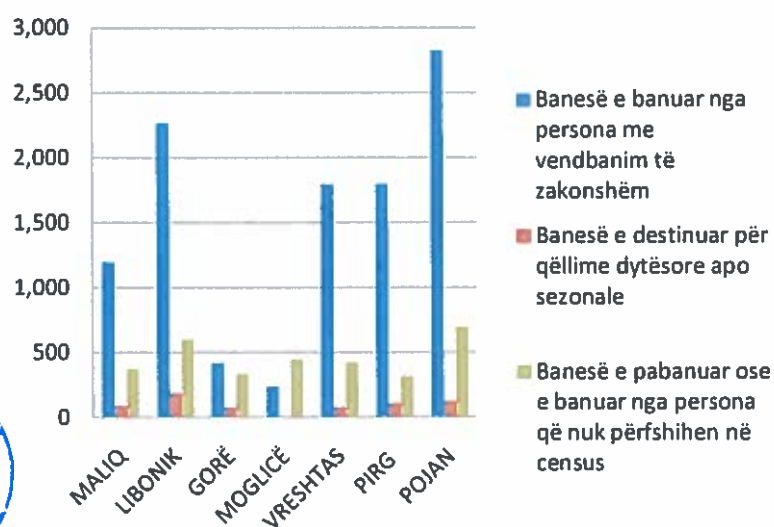

është shumë e lartë (40%). Përkundrazi, në pjesën lindore fudhore përqindja korresponduese është në masën 15-20%. Banesat dytësore dhe sezonale janë përgjithësisht të kufizuara (rreth 5%) dhe janë të përqendruara kryesisht në Libonik.

Duke u ndalur në njësitë administrative, është vërejtur diferencim në mes të zonave fushore dhe atyre malore. Në Moglicë, shumica e shtëpive nuk janë të banuara ose të banuara nga njerëz që nuk janë të përfshirë në census (~65%), ndërsa në Gorë përqindja është shumë e lartë (40%). Përkundrazi, në pjesën lindore fudhore përqindja korresponduese është në masën 15-20%. Banesat dytësore dhe sezonale janë përgjithësisht të kufizuara (rreth 5%) dhe janë të përqendruara kryesisht në Libonik.

	STATUSI I BANIMIT TË BANESËS			
	Gjithsej	Banesë e banuar nga persona me vendbanim të zakonshëm	Banesë e destinuar për qëllime dytësore apo sezonale	Banesë e pabanuar ose e banuar nga persona që nuk përfshihen në census
Qarku KORÇE	80,718	58,550	4,776	17,392
Bashkia MALIQ	14,381	10,541	659	3181
MALIQ	1,658	1,197	86	375
LIBONIK	3,053	2,269	184	600
GORË	829	419	77	333
MOGLICË	685	236	7	442
VRESHTAS	2,294	1,794	77	423
PIRG	2,217	1,797	106	314
POJAN	3,645	2,829	122	694

Tabela 4.8.2.4: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit (burimi: INSTAT)

Grafiku 4.8.2.4: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit në nivel Bashkisë (burimi: INSTAT)

Sa i përket pronësisë së banesave në Bashkinë e Maliqit, vërejmë se në pjesën më të madhe të tyre ato janë në pronësi private të atyre që banojnë në to, ose në proces legalizimi për marrjen e titullit të pronësisë.

	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
Qarku KORÇE	60,171	56,342	2,046	1,783
Bashkia MALIQ	10,814	10,458	113	243
MALIQ	1,221	1,138	48	35
LIBONIK	2,317	2,263	21	33
GORË	441	408	7	26
MOGLICË	250	232	7	11
VRESHTAS	1,861	1,819	7	35
PIRG	1,837	1,784	14	39
POJAN	2,887	2,814	9	64

Tabela 4.8.2.5: Njësitë Ekonomike Familjare sipas statusit të pronësisë së banesës (burimi: INSTAT)

Bazuar në indeksin për kushtet e banimit të zhvilluar nga INSTAT, gjendja e banimit në Maliq dhe Libonik, që janë më të urbanizuara, të arritshëm dhe të zhvilluar, është e lartë, ndërsa në pjesën tjetër të zonës, që është më e izoluar dhe rurale, kushtet janë mesatare.

Tregues të tjerë të dobishëm për nxjerrjen e konkluzioneve për nivelin e jetesës së banorëve të Bashkisë së Maliqit janë mesatarja e personave për familje, numri i dhomave që korrespondon çdo personi dhe familjeje dhe hapësira e dobishme e banesës që i korrespondon secilit person. Çmimet e tyre janë në nivelin e mesatares së vendit dhe konsiderohen të kënaqshme. Situata është më e mirë në Lindje dhe në selinë e Bashkisë.

Indeksi i kushteve të banimit sipas bashkisë / komunës	
MALIQ	i lartë
LIBONIK	i lartë
GORË	mesatar
MOGLICË	mesatar
VRESHTAS	mesatar
PIRG	mesatar
POJAN	mesatar

Tabela 4.8.2.6: Indeksi i kushteve të banimit (burimi: Shqipëria: Banimi dhe kushtet e jetesës, 2014)

	Personat për ekonomi familjare	Dhoma për ekonomi familjare	Dhoma për person	Hapësira e përdorimit të njësive të banimit për person (m ²)
MALIQ	3.51	2.8	0.8	12.3
LIBONIK	3.85	2.8	0.7	11.9
GORË	3.55	2.6	0.7	12.6
MOGLICË	3.80	2.5	0.6	11.0
VRESHTAS	4.04	2.7	0.7	10.7
PIRG	4.17	3.0	0.7	11.5
POJAN	3.76	3.1	0.8	13.7

Tabela 4.8.2.7: Personat për ekonomi familjare, dhoma për ekonomi familjare, dhoma për person, hapësira e përdorimit të banimit për person (burimi: INSTAT)

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBIMET/ SHËRBIMET (%)																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatriçe	Tharëse rrosh	Makinë pjatalase	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telefon fiks	Celular	Komputer	Lidhje internet	Panel diellor	Kondicioner	Makina	Asnjë nga këto
Qarku KORÇE	54958	3117	48090	1832	1084	33345	9325	55886	11475	28507	10986	10986	6496	1247	846	11827	2648
Bashkia MALIQ	9597	158	7709	173	65	4591	743	9965	1175	2407	9614	1086	456	198	50	1846	507
MALIQ	1120	12	999	11	5	764	159	1102	80	564	1029	245	180	14	13	214	57
	91.73%	-	81.12	0.90	0.41	62.57	13.02	90.25	6.55	46.19	84.28	20.07	14.74	1.15	1.06	17.53	4.67
LIBONIK	2140	27	1841	26	19	1253	217	2182	183	635	2116	328	153	56	15	437	89
	92.36	1.17	79.46	1.12	0.82	54.08	9.37	94.17	7.90	27.41	91.32	14.16	6.60	2.42	0.65	18.86	3.84
GORË	347	2	176	2	0	59	2	369	109	1	377	10	0	0	0	41	29
	78.68	0.45	39.91	0.45	-	13.38	0.45	83.67	24.72	0.23	85.49	2.27	-	-	-	6.80	7.60
MOGLICË	185	0	84	0	1	6	0	221	34	0	213	2	0	0	0	17	19
	74.00	-	33.60	-	0.40	2.40	-	88.40	13.60	-	85.20	0.80	-	-	-	6.80	7.60
VRESHTAS	1597	24	1209	24	6	511	82	1674	208	143	1687	92	16	30	7	273	89
	85.81	1.29	64.97	1.29	0.32	27.46	4.41	89.95	11.18	7.68	90.65	4.94	0.86	1.61	0.38	14.67	4.78
PIRG	1593	32	1260	29	10	688	98	1716	85	256	1623	155	40	79	3	279	89
	86.72	1.74	68.59	1.58	0.54	37.45	5.33	93.41	4.63	13.94	88.35	8.44	2.18	4.30	0.16	15.19	4.84
POJAN	2615	61	2140	81	24	1310	185	2701	476	808	2569	254	67	19	12	585	135
	90.58	2.11	74.13	2.81	0.83	45.38	6.41	93.56	16.49	27.99	88.99	8.80	2.32	0.66	0.42	20.26	4.68

Tabela 4.8.2.8: Njësiti Ekonomike Familjare sipas pajisjeve afatgjata dhe shërbimeve dhe Përqindje familjare për zonën që i pajisur çdo lloj pajisjes (burimi: INSTAT)

Nga tabela e mësipërme 4.8.2.8 rezulton se shumica e familjeve disponojnë pajisje lehtësuese të konsiderueshme si frigorifer, lavatriçe, televizor dhe telefon celular. Është karakteristike se familjet me kompjuter dhe internet janë në përqindje të ulëta, madje

edhe në qytetin e Maliqit, ku ndodhet selia e Bashkisë. Pajisje shtesë (të tilla si lavastovilje dhe mikrovalë) paraqiten në përqindje shumë të ulëta ose aspak. Në vija të përgjithshme, çmimet më të larta të të gjitha komoditeteve regjistrohen në qendrat urbane dhe në zonën fushore.

Në tabelat 4.8.2.9 dhe 4.8.2.10 vërehet se burimi kryesor i energjisë që përdoret për ngrohjen e ekonomive familjare është djegia e drurit duke përdorur sobë. Sasia e familjeve që përdorin energji elektrike ose burime të tjera të energjisë (p.sh. gaz) për ngrohje është jashtëzakonisht e ulët, madje edhe në zonat urbane.

Sa i përket sistemit të furnizimit me ujë (Tabela 4.8.2.11 dhe Grafiku 4.8.2.5), rreth gjysma e ekonomive familjare disponojnë një sistem të integruar tubacionesh brenda banesës. Përqindjet më të mëdha gjenden në Maliq (81%) dhe Libonik (51%) dhe Pojan (54%).

Së fundi, të ngjajshme janë edhe konkluzionet të bazuara në llojin e tualetit në zonën e studimit (Tabela 4.8.2.12 dhe Grafiku 4.8.2.6). Konkretisht, pjesa më e madhe e ekonomive familjare në nivel bashkie, disponon një sistem të plotë tualeti brenda shtëpisë (47.23%). Megjithatë, ekziston një dallim në mes të njësisve administrative. Në Moglicë dhe Gorë, vetëm 26% dhe 19% e ndërtesave kanë një sistem brenda ndërtesës. Në të kundërt, në Njësitë e tjera Administrative përqindjet respektive janë më të larta (rreth 40%) dhe në Maliq arrin 82%. Gjithashtu, vlen të përmendet edhe përqindja e lartë (rreth 30%) në Gorë, Vreshtas dhe Pojan të ekonomive familjare me tualete të një tipi tjetër. Së fundi, përqindja e familjeve pa tualet është e vogël.

	LLOJI KRYESOR I ENERGJISË SË PËRDORUR PËR NGROHJE					
	Gjithsej	Dru	Energji elektrike nga rrjeti	Gaz	Lloj tjetër energjie (panel diellor, qymyr, naftë, etj)	Pa ngrohje
Qarku KORÇE	60,171	57,977	588	1,008	239	359
Bashkia MALIQ	10,814	10,725	14	27	23	25
MALIQ	1,221	1,210	4	4	0	3
LIBONIK	2,317	2,282	3	17	6	9
GORË	441	437	3	0	1	0
MOGLICË	250	246	0	0	0	4
VRESHTAS	1,861	1,852	3	0	6	0
PIRG	1,837	1,829	1	1	2	4
POJAN	2,887	2,869	0	5	8	5

Tabela 4.8.2.9: Njësitë Ekonomike Familjare llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje (burimi: INSTAT)

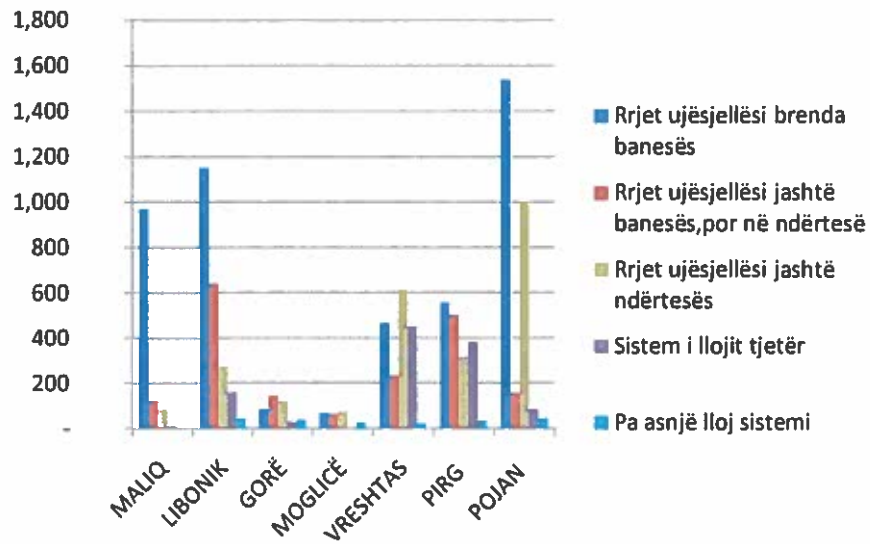
	LLOJI I NGROHJES								
	Gjithsej	Ngruhje qendrore në ndërtesë	Ngruhje qendrore individuale në banesë	Stufë	Oxhak	Ngruhës elektrik	Kondicioner	Lloj tjtër ngruhje	Pa ngruhje
Qarku KORÇE	58,764	528	261	56,511	319	364	141	301	339
Bashkia MALIQ	9,852	29	1	9,766	16	5	4	8	23
MALIQ	1,200	4	0	1,185	4	2	2	0	3
LIBONIK	2,277	5	0	2,256	1	1	2	3	9
GORË	421	2	0	417	2	0	0	0	0
MOGLICË	240	0	0	233	3	0	0	0	4
VRESHTAS	1,131	2	19	920	111	14	23	24	18
PIRG	1,800	5	0	1,782	8	1	0	0	4
POJAN	2,833	8	1	2,812	4	0	0	3	5

Tabela 4.8.2.10: Banesat e banuara sipas llojit të ngruhjes (burimi: INSTAT)

	Gjithsej	Rrjet ujësjellësi brenda banesës	Rrjet ujësjellësi jashtë banesës, por në ndërtesë	Rrjet ujësjellësi jashtë ndërtesës	Sistem i llojit tjetër	Pa asnjë lloj sistemi
Qarku KORÇE	58,764	38,363	10,078	6,525	3,103	695
Bashkia MALIQ	10,565	4,844	1,881	2,498	1,125	217
MALIQ	1,200	969	127	86	12	6
LIBONIK	2,277	1,154	643	275	160	45
GORË	421	85	146	122	29	39
MOGLICË	240	70	65	76	3	26
VRESHTAS	1,794	467	236	615	453	23
PIRG	1,800	558	505	319	384	34
POJAN	2,833	1,541	159	1,005	84	44

Tabela 4.8.2.11: Banesat e banuara sipas sistemit të furnizimit me ujë (burimi: INSTAT)

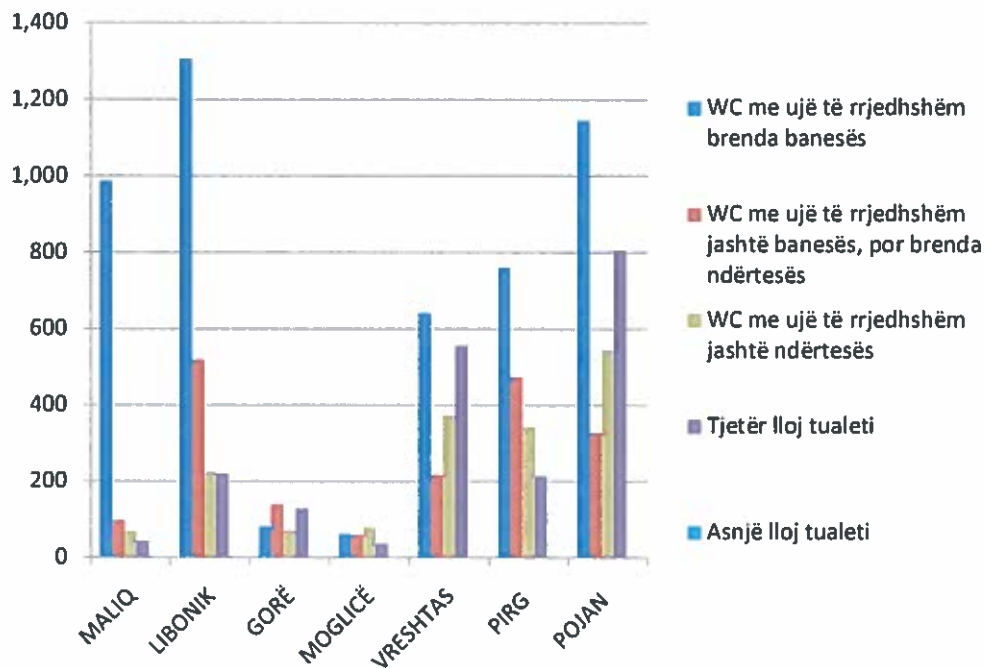

Grafiku 4.8.2.5: Banesat e banuara dhe sistemi i furnizimit me ujë në nivel Bashkisë (burimi: INSTAT)

	LLOJI I TUALETIT					
	Gjithsej	WC me ujë të rrjedhshëm brenda banesës	WC me ujë të rrjedhshëm jashtë banesës, por brenda ndërtesës	WC me ujë të rrjedhshëm jashtë ndërtesës	Tjetër lloj tualeti	Asnjë lloj tualeti
Qarku KORÇE	58,764	39,484	9,236	5,718	4,217	109
Bashkia MALIQ	10,565	4,990	1,840	1,707	2,013	15
MALIQ	1,200	988	98	69	45	0
LIBONIK	2,277	1,308	520	225	221	3
GORË	421	81	139	72	129	0
MOGLICË	240	62	61	79	36	2
VRESHTAS	1,794	642	218	374	558	2
PIRG	1,800	762	475	343	216	4
POJAN	2,833	1,147	329	545	808	4

Tabela 4.8.2.12: Banesat e banuara sipas llojit të tualetit (burimi: INSTAT)

Grafiku 4.8.2.6: Banesat e banuara dhe sistemi i furnizimit me ujë në nivel Bashkisë (burimi: INSTAT)

4.9. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia historike dhe kulturore e zonës së studimit konsiston në rezervën arkeologjike dhe arkitekturore, në aktivitetin lokal dhe kulturor (shfaqje, festa, etj.) dhe në bashkësinë e traditës popullore (doke dhe zakone, tradita, mite, etj.).

Në lidhje me rezervën arkeologjike dhe arkitekturore, mund të themi se është e pasur, veçanërisht në pjesën perëndimore (njësitë administrative Gorë dhe Moglicë). Në zonën e Bashkisë dhe më konkretisht në ultësirat e njësive administrative Libonik dhe Maliq janë identifikuar gjurmë banimi që prej epokës neolitike. Kështjella të periudhave të ndryshme kohore janë ndërtuar në pika të ndryshme, në të gjithë sipërfaqen e Bashkisë, që mbikëqyrin zonën përreth, element që tregon rëndësinë e tyre si kalim tregtar dhe ushtarak. Në zonën malore (Gorë, Moglicë) identifikohen banesa të shekullit të 19-të dhe të 20-të, me arkitekturë tipike të zonës dhe në përgjithësi të asaj ballkanike, që shpeshherë lidhen me personalitete historike. Janë ndërtesa të ndërtuara prej guri dhe lëndë drusore, disa prej tyre disponojnë veranda druri dhe kanë një ose në shumicën e rasteve dy kate dhe nganjëherë bodrum. Janë shpëtuar pak prej këtyre kullave (shekulli i 18-të) të cilat janë ndërtesa prej guri karakteristike të traditës shqiptare, jo vetëm në pjesën veriore, por edhe në pjesën jugore të vendit. Disa ura të rëndësishme janë shpëtuar në zonën e Moglicës.

Monumentet e mbrojtura në Bashkinë Maliq janë si më poshtë:

Nr.	EMËRTIMI I MONUMENTIT	KATEGORIA	QYTETI/FSHATI	NJ. ADMINISTRATIVE	INSTITUCIONI / NR. I VENDIMIT / DATA
1	KALAJA	I	Klocë	Libonik	1. Rektorati i Universitetit Shtetëror të Tiranës/ Vendim nr. 6, dt. 15.01.1963 2. Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
2	KALAJA	I	Kakaç	Pirg	1. Rektorati i Universitetit Shtetëror të Tiranës/ Vendim nr. 6, dt. 15.01.1963 2. Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
3	KALAJA	I	Symizë	Libonik	1. Rektorati i Universitetit Shtetëror të Tiranës/ Vendim nr. 6, dt. 15.01.1963 2. Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
4	KALAJA	I	Podgorie	Vreshtas	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
5	KALAJA	I	Zvezdë	Pojan	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
6	KALAJA E GOPESHIT	I	Moglicë	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
7	KALAJA E GRADISHTËS	I	Zerec	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
8	MURET në Qafën e Zvezdës	I	Zvezdë	Pojan	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
9	URA	I	Gopesh	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
10	URA	I	Moglicë	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
11	BANESA E QAMIL BEQIRAJT	I	Gopesh	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979
12	BANESA E DAJLAN E RUSHAN BASHLLARIT (ISH E MALKË ZVARISHTIT)	I	Zvarisht	Gorë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ Vendim nr.266/1, dt.16.02.1979
13	BANESA E RAMADAN KAPLLAN QOSES	I	Qenckë	Gorë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ nr.266/1, dt.16.02.1979
14	BANESA E BEQIR IBRAHIMLLARIT E NAIM PETO	I	Strelcë	Gorë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ nr.266/1, dt.16.02.1979
15	BANESA E IDAJET E FUAT MIRASHIT	I	Strelcë	Gorë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës (Drejtoria e Kulturës)/ nr.266/1, dt.16.02.1979
16	BANESA E HALIM ISMAIL XHAFERASIT	I	Popçishtë	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës, Drejtoria e Kulturës, Vendim nr. 266/1, datë 16.02.1979
17	BANESA E SHYQYRI CORBAXHIUT	I	Gopesh	Moglicë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës, Drejtoria e Kulturës, Vendim nr. 266/1, datë 16.02.1979
18	VENDBANIMI PREHISTORIK gjatë rrugës automobilistike	I	Vashtëmi	Libonik	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/ Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
19	VENDBANIMI	I	Maliq	Maliq	Ministria e Arsimit dhe Kulturës/

	PREHISTORIK				Vendim nr.1886, dt.10.06.1973
20	KULLA E VELI AGOLLIT	I	Desmicë	Gorë	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës, Drejtoria e Kulturës, Vendim nr. 266/1, datë 16.02.1979

Tabela 4.9.1: Lista e monumenteve te kultures σto Δήμο Maliq (burimi: IMK19)

Të gjitha monumentet i përkasin kategorisë së parë. Shërbimi kompetent për mbrojtjen dhe administrimin e tyre është DRKK Korçë. Për disa monumente arkitekturore të caktuara janë marrë vendime për caktimin e zonës së mbrojtjes, të cilat, ndërkohë, nuk janë miratuar ende.

Problemet më thelbësore që përballen monumentet kanë të bëjnë me kalueshmërinë e vështirë (infrastruktura që mungojnë, infrastruktura rrugore në gjendje të keqe) dhe mirëmbajtjen e tyre që mungon, rehabilitimin dhe promovimin e tyre. Shumica e banesave, të cilat janë prona private, nuk janë të banueshme dhe as nuk përdoren për ndonjë qëllim tjetër, dhe disa prej tyre ndodhen në gjendje të rrënuar. Nuk ekzistojnë rrugë kalimi për në kështjella.

Si për mbrojtjen e monumenteve/hapësirave kulturore (elementë të mjedisit antropogjen me vlerë të mjaftueshme) ashtu edhe për vlerësimin e tyre turistik, kërkohen veprime rehabilitimi (mirëmbajtje, restaurime, ndryshime mjedisore, etj.), përmirësimi të kalueshmërisë dhe të vizitueshmërisë, dallimi dhe promovimi të përshtatshëm (përfshirje në rrjete të gjera tematike, marketing, etj.).

4.10. Peizazhi

Më 20 tetor 2000, u nënshkrua në Firence ratifikimi i Konventës Evropiane të Peizazhit. Sipas kësaj konvente, peizazhi konsiderohet zona, siç ajo perceptohet nga njerëzit, karakteri i të cilave është rezultat i veprimit dhe bashkëveprimit të faktorëve natyrorë dhe/ose njerëzorë. Ai përfshin elementë natyrorë - ekologjikë dhe kulturorë - ekonomikë. Ai gjithashtu ndryshon vazhdimisht, zhvillohet dhe nuk mbetet statik dhe jo aktivë, pasi pranon vazhdimisht stimuj të ndryshëm që vijnë nga natyra ose nga aktiviteti njerëzor. Përmes këtij perceptimi të gjerë, peizazhi:

Njihet si një komponent kyç i trashëgimisë natyrore dhe kulturore evropiane dhe luan një rol kyç në stabilitetin e identitetit evropian.

Është i nevojshëm për mirëqenien dhe cilësinë e jetesës së banorëve kudo, në zonat urbane dhe në ato rurale, në zonat e konsideruara të degraduara dhe ato të karakterizuara si cilësi të lartë, është një burim i mirë për aktivitetin ekonomik dhe një faktor tërheqës së kapitaleve.

Peizazhi ka një rol të rëndësishëm në formësimin e kulturës së vendit, prandaj faktori

¹⁹ Të dhënat bazohen në shkresën e IMK me nr 2259/1 prot. datë 06.11.2018, në kombinim me <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx> & http://imk.gov.al/site/wp-content/uploads/2018/07/Monumentet_-_DRKK-Korce-.pdf (të dhënat me a/u 17, 18, 19 dhe 20)

njerëzor ka për detyrë të kontribuojë si në ruajtjen dhe mirëmbajtjen ashtu edhe në mbrojtjen e tij. Duke eksploruar Bashkinë në një shkallë të vogël, mund të shohim se ka peizazhe malore, kodrinore dhe fushore.

Gjeomorfologjia e zonës karakterizohet me nivele të ndryshme altitudine. Një pjesë e madhe e Bashkisë është e vendosur në një zonë malore me luhatje të theksuara të lartësisë, ndërsa pjesa tjetër e Bashkisë është fushore. Malet dhe kodrat që rrethojnë Bashkinë karakterizohen nga toka shterpë me bimësi minimale. Sa i përket zonës fushore, konstatohet një shfrytëzim intensiv i tokës nga aktivitetet bujqësore. Sipërfaqja e përgjithshme e tokës së punueshme vlerësohet në 15,222 hektarë. Sipërfaqe të mëdha të tokës së punueshme janë të mbjella me kultura të tilla si mollë, perime, grurë, patate dhe misër. Vendbanimet e vendosura në pjesën malore të Bashkisë janë më pak aktive në bujqësi, duke u fokusuar më shumë në blegtori, ndërsa në zonat fushore aktiviteti bujqësor është aktiviteti mbizotërues Shumica e kullotave nuk përdoren nga Bashkia, por jepen me qira, duke krijuar një burim shtesë të ardhurash për pronarët.

Bashkia e Maliqit mbizotërohet nga rezerva të pasura pyjore. Sipërfaqet më të mëdha pyjore janë të vendosura në perimetër të Bashkisë dhe brenda kufijve të zonës së studimit dhe konkretisht në Gorë dhe Moglicë. Pyjet mbizotërohen kryesisht nga pemë të tilla si shelgje, plepa, bredha dhe akacie që shtrihen në një sipërfaqe prej 45 hektarësh. Vlen të përmendet se lumenjtë Dunaveç dhe Devoll, përshkojnë zonën pyjore përkatësisht në lindje dhe në perëndim. Zona e studimit karakterizohet nga streha të kafshëve të egra të cilat ndodhen kryesisht në vendbanimet malore.

Foto 4.10.1: Vendbanimi i Shëngjergjit dhe variacionet gjeomorfologjike (burimi: grupi i studimit)

Foto 4.10.2: Fusha e Maliqit (burimi: grupi i studimit)

Foto 4.10.3: Pamja panoramike e Maliqit (burimi: grupi i studimit)

Mjedisi akustik dhe vizual (ngjyrat, sipërfaqet) janë të shkëlqyera dhe ndryshojnë në varësi të sezonit. Janë regjistruar një numër i bollshëm geotopesh (p.sh. shpella, gropa, kanione, burime, lumenj), si dhe monumentet kulturore të shpërndara dhe vende me karakter të theksuar historik dhe religjioz. Këto peizazhe janë të vendosura kryesisht në vendbanimet malore të Moglicës dhe Gorës, me mundësinë e zhvillimit të agroturizmit për shkak të karakteristikave të tyre natyrore. Gjithashtu një peizazh i bukurisë natyrore, që mund të përdoret në veprimtarinë turistike, është parku i Fazanëve në Drithas. Bashkia disponon peizazhe të pashfrytëzuara, me interes të veçantë ekologjik, me florë dhe faunë të pasur dhe interesante.

Foto 4.10.4: Lumi Devoll përshkon Ormanin (burimi: grupi i studimit)

Aspektet negative në peizazh përfshijnë zonat e minierave që e kanë ndryshuar dhe vazhdojnë të ndikojnë fuqishëm atë. Shpyllëzimi, zhveshja e tokës dhe akumulimi i mbeturinave në zonat e afërta, krijojnë probleme estetike dhe mjedisore.

Gjithashtu, digat në lumenj për prodhimin e energjisë elektrike, janë elementë të rëndësishëm që transformojnë zonën. Në zonën e studimit, dhe në veçanti në Moglicë, po ndërtohet një hidrocentral i madh. Shkalla dhe gjerësia e ndikimit mbi të gjithë banorët e zonës është mjaft e madhe. Një pjesë e vendbanimeve që ndodhen në zonë do të përmbysten nga uji, me pasojë zhvendosjen e banorëve në Maliq. Efektet në mjedis janë të ndryshme dhe lidhen kryesisht me ndryshimet në mikroklimë dhe ekosistemet ujore, mbajtjen e sedimenteve dhe ushqyesve, parandalimin e migrimit të tufave të peshqve, ndryshimet në fenomenet e erozionit dhe përmbytjeve, ndryshimi në sasinë dhe cilësinë e ujërave nëntokësore. Përveç kësaj, ndërtimi i tij do të përfshijë ndërhyrjet në terren dhe në zonën përreth: gërmimet, instalimi i kantierit, ngritja e zonës bregore, sipërfaqet e reja artificiale (ndërtesat, infrastrukturat).

Së fundi, hedhja e shpërndarë dhe do kudo e mbeturinave shtëpiake dhe produkteve të prishjeve të ndërtesave në afërsi të zonave të banimit, lumit dhe liqeneve, mirëmbajtja dhe braktisja joadekuate e stokut të ndërtesave, shpyllëzimi i pyjeve shkaktojnë degradim estetik dhe mjedisor në peizazh.

Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i peizazhit në planifikimin hapësinor kontribuon në:

- mbrojtjen e përbashkët të mjedisit natyror dhe kulturor, e cila nuk është e mundur me njohjen individuale të zonave të mbrojtura dhe objekteve arkeologjike, monumenteve etj.
- përmirësimin e cilësisë së jetës,
- zhvillimin e balancuar

- kohezionin ekonomik dhe social me shfaqjen e mundësive të reja të zhvillimit, rritjes dhe vendeve të punës, akoma edhe në zonat ku nuk ka peizazhe veçanërisht të shquara.

Foto 4.10.5: Ndryshimi i peizazhit nga aktiviteti mineral në Burimas (burimi: grupi i studimit)

5. TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1. Hyrje

Alternativa zero («do-nothing case»), e cila është trajtuar në këtë kapitull, ka të bëjë me mosmiratimin për të zbatuar PPV dhe si pasojë për të ruajtur gjendjen aktuale përsa i përket planifikimit të territorit në Bashkinë Malliq. Në mënyrë të veçantë, në Bashkinë Malliq nuk ka zona të ligjëruara të përdorimit të tokës, kështu që investitorët dhe banorët e zonës së studimit, janë në gjendje të ndërtojnë cdo gjë dhe kudo që të duan dhe të zhvillojnë cdo aktivitet ekonomik, pa pasur kufizime-angazhime, me përjashtim të disa kufizimeve që ekzistojnë në legjislacionin aktual. Skenari zero, i cili në thelb përfshin mungesën e vazhdueshme të zonave të përdorimit të tokës në Bashkinë Malliq, mund të shkaktojë probleme në të ardhmen, për shkak se ka të ngjarë të ketë papajtueshmëri midis përdorimeve të tokës dhe aktiviteteve në fqinjët e afërt, të cilët do të krijojnë "konflikte të përdorimit të tokës". Përveç "konflikteve të përdorimit të tokës," nuk përballohen ndotjet nga aktivitete shqetësuese.

Njëkohësisht dhe paralelisht, PPV e Bashkisë Malliq është një mjet për zhvillimin e Bashkisë, pasi në kushte të caktuara mund të kontribuojë për një planifikim gjithëpërfshirës strategjik, në bazë të kriterëve të zhvillimit të qëndrueshëm që përcakton prioritetet për zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, bazuar në nevojat dhe prioritetet e komunitetit lokal. Në përfundim, pa PPV e Bashkisë Malliq, zhvillimi i zonës do të jetë i fragmentuar dhe "anarkik", i mbështetur mundësisht vetëm në interesa dhe iniciativa private të rastit që nuk mbështeten në një planifikim strategjik të unifikuar.

Rrjedhimisht, alternativa zero, dmth mungesa e një plani të përdorimit të tokës për territorin e Bashkisë Malliq, i cili do të organizonte zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe do të kontribuonte në mbrojtjen e mjedisit, do të kishte si rezultat degradimin e mundshëm (të mëtejshëm) të zonës, si të karakteristikave mjedisore edhe të atyre kulturore. Në paragrafët e mëposhtëm parashikohet zhvillimi i faktorëve të mjedisit në të ardhmen, pa zbatimin e PPV të Bashkisë Malliq.

5.2. Toka

Për faktorin mjedisor "tokë" zgjidhja zero rezulton në degradim të mëtejshëm të tij, për shkak të shpërndarjes së mbeturinave urbane në rajonet përreth apo në brigjet e përrrenjeve dhe në lumenj. I njëjti fenomen ndeshet edhe në lidhje me hedhjet e ndryshme të mbetjeve nga aktivitete nxjerrëse (kryesisht minerare dhe inerte), por edhe të mbetjeve nga ndërtimet. Asgjësimi dhe përqëndrimi i papërshtatshëm i mbeturinave dhe mbetjeve (komunale, industriale, minerare) në kombinim dhe me mungesën e ambienteve të lejuara me konfigurim dhe projektim dhe specifikime të duhura dhe të

përshtatshme, ndikon në ndryshimin fiziko-kimik dhe karakteristikat mekanike të tokës të tilla si cilësia, struktura, ngjyra, komponentët kimikë dhe organikë të saj. Zgjidhja zero gjithashtu çon në zgjerimin e erozioneve ekzistuese sipërfaqësore territoriale dhe në zhveshjen e mëtejshme territoriale e shkaktuar nga shpyllëzimet e pakontrolluara dhe të shfrenuara, nga mbikullotja, nga ndërtimi i projekteve dhe veprave teknike dhe si rrjedhim shkaktojnë reduktim të bimësisë, kombinuar me kushtet klimatike apo gjeologjike, dhe kufizim afatgjatë të tokës së punueshme pjellore ose degradim të cilësisë së tokës.

Aplikimi i PPV ose përmes zbatimit të menjëhershëm të projekteve të propozuara të infrastrukturës (p.sh. trajtimi i ujërave të zeza, deponimi i mbeturinave dhe mbetjeve, etj) ose përmes kontributit indirekt në zbatimin e drejtimeve strategjike për bashkinë (p.sh. mbrojtja dhe menaxhim të qëndrueshëm të sistemeve pyjore ose ndërgjegjësimi mjedisor i komunitetit lokal) pjesa më e madhe e probleme të përmendura më lart do të trajtohen në mënyrë efikase dhe rreziqet e degradimit do të kufizohen ose dhe do eliminohen).

5.3. Ajri

Në bashki nuk ka industri të rëndë e cila mund të krijojë një problem në lidhje me ndotjen e ajrit. Gjatë zgjidhjes zero, me mungesën e planifikimit strategjik nuk përjashtohet mundësia e instalimit të industrisë së rëndë në kufijtë e bashkisë pranë zonave të banuara dhe si rrjedhim do të rëndohet dhe ndotet atmosfera me pasoja negative për jetën e banorëve. Ndotësit e gaztë sot janë prezent për shkak të qarkullimit të automjeteve të cilat për shkak të teknologjisë së vjetër apo gjendjes së akseve rrugore (karakteristika gjeometrike, kalim nëpër zonat e banuara) lëvizin me shpejtësi duke lëshuar më shumë gazra ndotës. Gjithashtu ndotja nga djegia e materialeve të ndryshme në soba për ngrohje në stinën e dimrit, por edhe nga përdorimi i teknologjisë së vjetër të lëndëve djegëse dhe sistemeve të ngrohjes është e ndjeshme dhe e pranishme si nëpër qytete ashtu edhe nëpër fshatra. Ngrohja e banesave dhe i hapësirave të sipërmarrjeve të ndryshme pritet që edhe në të ardhmen të jetë një faktor i mundshëm rreziku për ndotjen e ajrit, fakt i cili gjithashtu do të rritet edhe mundësinë e shtuar të mbajtjes së popullsisë në Bashki. Gjithashtu, ndotja ajrore nga minierat përhapet nëpër zonat e afërta të banuara duke krijuar një shqetësim për banorët. Në zgjidhjen zero, të gjitha sa më lart vazhdojnë të ekzistojnë dhe rreziku i degradimit të mjedisit atmosferik mbetet i dukshëm.

Propozimet PPV orientohen drejt përmirësimit të sistemeve të transportit, zhvillimin e infrastrukturës elektronike, përmirësimin e mjedisit të ndërtuar, udhëzime që parashikojnë reduktimin e udhëtimeve dhe lëvizjeve të panevojshme, përmirësimin e qarkullimit brenda dhe jashtë vendbanimeve duke kufizuar kështu edhe emetimin e ndotësve të gaztë. Për më tepër, vendosja e organizuar e përdorimit të tokës duke përjashtuar konfliktin mes tyre krijon mburoja mbojtëse për shëndetin e popullsisë ndaj ndotjes së ajrit.

5.4. Faktorët klimatike

Faktorët klimatikë, pra, të gjitha parametrat klimatikë p.sh. temperatura, era, shiu, bora, mjegulla etj nuk pritet të ndryshohen mënyrë specifike në të ardhmen për shkak të alternativës zero. Faktorët klimatikë mund të ndryshojnë psh. në 50 vjetët e ardhshëm, për shkak të "efektit serë", dmth, ndryshimi i klimës globale për shkak të emisioneve dhe përqendrimit të ndotësve në atmosferë p.sh. CO₂, CH₄, etj, për shkak të djegies së burimeve minerare. Megjithatë, kontributi i Bashkisë për këtë fenomen është i papërfillshëm, për këtë arsye nuk ka asnjë arsye për analiza të mëtejshme.

Natyrisht, zbatimi dhe aplikimi i PPV të Bashkisë Malliq, mund të ndryshojë në drejtim pozitiv mikroklimën e qytetit, nëse p.sh. zbatohen rigjenerime bioklimatike të gjera, por përsëri marrëdhëniet në mes të PPV dhe faktorëve klimatikë janë gjithashtu të papërfillshme

5.5. Uji

Një element hidrologjik dominues në bashki është lumi Devoll. Ekziston një tepricë e ujit sipërfaqësor në bashki, fakt i cili perceptohet nga ekzistenca e një rrjeti hidrografik të dendur me ujëra të rrjedhshme në lumin Devoll. Gjithashtu në ujërat sipërfaqësore regjistrohen edhe rezervuarë dhe liqene që përdoren për ujitjen e kulturave të ndryshme apo për prodhimin e energjisë hidroelektrike. Ujërat nëntokësore, të cilat gjenden në sasi të konsiderueshme, përdoren kryesisht për furnizimin me ujë të pijshëm për popullsinë. Madje në zonën e Maliqit ka zona që përmythen nga ujërat pas shirave të dendura dhe rritje të niveleve të ujërave nëntokësore. Sot presionet që ndeshin ujërat janë lidhur me hedhjen e pakontrolluar e mbeturinave, rrjedhet e të cilave përfundojnë në qarkullimin sipërfaqësor apo nëntokësor të ujit duke e ndotur atë. Gjithashtu aktivitetet intensive të nxjerrjes së zhavorrit nga shtretërit e lumenjve dhe hedhja në to e materialeve të ndryshme mbetje të ndërtimit apo grumbullimi i mbetjeve dhe materiale sterile nga guroret dhe minierat në brigjet e tyre, ndikojnë në rrjedhën e ujërave sipërfaqësore, infiltrimin e tyre në nëntokë dhe në përbërjen e tyre kimike. Efektet janë të dukshme me rrjedha të pakontrollueshme të ujit, fenomene përmytjesh dhe përkeqësim cilësor që shkaktojnë probleme në strukturat inxhinierike (themelet e urave), në të lashtat (dëme nga përmytjet dhe ndotje mikrobiale apo kimike) dhe në përgjithësi në biodiversitet. Zgjidhja zero nuk parashikon mbrojtje të burimeve të ujit, dhe në të ardhmen parashikohet të ketë mungesë të ndjeshme për shkak të degradimit të cilësisë së tyre (nga ndotje të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe pamundësi kontrolli të cilësisë (nga fenomene përmytjesh).

Zbatimi dhe aplikimi i PPV kontribuon në mënyrë indirekte në mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, përmes propozimeve për përdorimin e qëndrueshëm dhe racional të resurseve ujore, mbrojtjen e tokës bujqësore, ndërgjegjësimin mjedisor të shoqërisë, përmirësimin e sistemeve urbane të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve, me

propozime për menaxhmin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta me qëllim për të minimizuar ndikimin e tyre në ujë.

5.6. Biodiversiteti

Biodiversiteti, dmth të gjitha speciet e florës dhe faunes, janë të mbrojtura nga ligjet e Shqipërisë dhe që nga viti 2000 janë krijuar zonat dhe pozicionet si Parqet Kombetare, Zonat e Mbrojtjes Absolute, Monumentet Natyrore etj. Por është e njohur gjerësisht se, koncepti bashkëkohor shkencor i zonave të mbrojtura me rëndësi dhe vlera të larta ekologjike, dikton nevojën për shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre, në kuadër të zhvillimit të aktiviteteve miqësore për mjedisin, që të jetë efektive ruajtja e tyre në nivele të larta të mbrojtjes, me komunitetet lokale të promovojnë këto veprimtari nga të cilat rezultojnë edhe të ardhura , pjesë e cilave mund të përdoret për projekte për mbrojtjen dhe ruajtjen e këtyre zonave.

Për më tepër, shpallja vetëm si zona të mbrojtura, pa një kornizë të menaxhimit për zhvillimin e qëndrueshëm dhe promovimin e tyre, ka gjasa të çojë në të ardhmen në degradimin e tyre për shkak të presioneve antropogjene p.sh. gjuetisë së paligjshme dhe prerjeve të paligjshme, ose për shkak të ndonjë fatkeqësie të mundshme p.sh. nga një rrufe mund të fillojë një zjarr në një pyll të mbrojtur dhe më pas nëse nuk ka zona për mbrojtjen nga zjarri ose rrugë hyrëse për zjarrfikëset, ka të ngjarë të shkaktojë dëm të madh në këtë pyll të mbrojtur. Rrjedhimisht, alternativa zero për faktorin mjedisor të biodiversitetit, ka të ngjarë të çojë brenda një periudhe afatmesme në degradimin e mundshëm të habitateve dhe ekosistemeve në zonat e mbrojtura.

Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Malliq do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte me identifikimin e objektivave dhe propozimeve strategjike, në mbrojtjen dhe zgjerimin e zonave të rëndësisë së lartë ekologjike, nëpërmjet p.sh. promovimit të formave alternative të turizmit dhe aktiviteteve të tjera që do të synojnë në promovimin, zhvillimin dhe mbrojtjen e këtyre zonave.

5.7. Mbetjet

Në bashki ekziston një vend deponimi të mbeturinave i cili u shërben bashkive të afërta dhe deponi të sajuara dhe të prështatura. Deponitë paraqesin rrezik për tokën, ndotjen e ujit, si dhe probleme, përmes zinxhirit ushqimor, për florën dhe faunën. Duke u miratuar është Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbetjeve të Shqipërisë, i cili nxjerr në pah të gjitha ato veprime të nevojshme strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të të gjitha mbetjeve, mbeturinave shtëpiake, mbeturinave të ndërtimit, mbetjeve organike ushqimore dhe mbeturinave të "gjelbra", mbeturinave bujqësore dhe blegtorale, mbeturinave të aparaturave elektrike etj. Implementimi i veprimeve strategjike, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për groposjen, riciklimin, kompostimin dhe shfrytëzimin energjetik të mbeturinave, pritet të mbahet në vitet e ardhshme, me kusht që të hartohen studime adekuate, në të cilat sasia e mbeturinave për groposje apo

shfrytëzim të vlerësohet si duhet dhe të mos mbivlerësohet, duke çuar përfundimisht në projekte shumë të mëdha me kosto shumë të larta, të cilat do të duhet të përballohen nga komunitetet lokale. Dhe sigurisht, zhvillimi i një plani rajonal të menaxhimit të mbetjeve, është i nevojshëm, si dhe zhvillimi i bashkëpunimit dhe sinergjise midis bashkive, bazuar në kriteret shkencore dhe projekte të pershtatshme në vende të pershtatshme, bazuar në mbrojtjen e mjedisit, por edhe për të minimizuar kostot e funksionimit të projekteve të menaxhimit të mbetjeve. Këto janë çështjet e ngritura në PPV e Bashkisë Malliq, për të ardhmen e menaxhimit të mbeturinave. Prandaj, çështja e mbeturinave, madje edhe alternativa zero, nuk do ndalë zhvillimet pozitive në zbatimin e punimeve të nevojshme, por me PPV e Bashkisë Malliq fillon dialogu i parë dhe konsultimet e para për domosdoshmërinë e këtyre projekteve. Theksohet në këtë pikë, pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale në menaxhimin e mbetjeve dhe nevoja për të kuptuar problemin aktual dhe efektet e tij në tokë, ujë, florën dhe faunën dhe ndoshta edhe shëndetin e njeriut. Menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve, i cili përveç groposjes higjienike të tyre përfshin edhe riciklimin dhe kompostimin, bazohet në pjesëmarrjen aktive të qytetarëve.

Respektivisht, lidhur me administrimin e trajtimit të mbetjeve të lëngshme dhe veçanërisht të ujërave të zeza, dmth, mbeturinave të lëngshme të përbërjes familjare, është fakt ndërtimi në të ardhmen i Impjanteve të Përpunimit të Ujrave të Zeza për vendbanimet me më shumë se 10,000 banorë, bazuar edhe në Direktivat Europiane përkatëse, dhe për këtë qëllim, PPV i Bashkisë Malliq propozon ndërtimi i sistemeve moderne të trajtimit të ujërave të zeza, të pershtatshme për të shërbyer vendbanime me popullsi të vogël.

Por në të njëjtën kohë PPV thekson nevojën për menaxhimin e integruar të ujërave të zeza p.sh. llumi i prodhuar i dehidratuar i përbërë nga 20% solid dhe 80% lagështi është një efekt anësor i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza dhe groposja në landfill nuk është zgjidhje e kënaqshme, kështu që propozohet kompostimi i tij me krimbat e tokës për të prodhuar pleh të cilësisë, të dobishëm për përdorim në bujqësi, por edhe për të pasuruar tokën me materie organike. Si rrjedhojë alternativa zero nuk do të pengojë zhvillimet e ardhshme në menaxhimin e mbetjeve të lëngshme, por me PPV fillon dialogu dhe informimi i publikut në lidhje me këto çështje.

5.8. Zhurma

Burim zhurme sot, kryesisht në zonën e Bashkisë Malliq përben përdorimi i automjeteve dhe aktivitetet që lidhen me sektorin sekondar, dmth prodhimin, artizanatin, punëtoritë profesionale etj. Nuk ekzistojnë burime zhurme veçanërisht shqetësuese dhe në të ardhmen kjo gjendje nuk pritet të ndryshojë negativisht sipas skenarit të alternativës zero. Mundësi e vetme është për shembull një investim p.sh. përpunimi që do të mund të zbatohet pranë zonave të ekosistemeve të mbrojtura, por kjo mundësi është konsideruar shumë e vogël.

Megjithatë, Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Malliq mund sipas rastit të kontribuojë në rritjen e zhurmës kryesisht rreth monumenteve natyrore dhe kulturore, me përjashtim të rasteve kur jepen rregulla për mënyrën e udhëtimit dhe sjelljen e vizitorëve në monumentet kryesore natyrore dhe zonat ekologjike të ndjeshme. Nga ana tjetër do të kontribuojë në reduktimin e trafikut të makinave në qytet dhe inkurajimin e lëvizjes këmbësore dhe me biçikleta. Në të njëjtën kohë, propozimi racional i zonave të përdorimeve të tokës nga PPV e Bashkisë do të ndihmojë në parandalimin e papajtueshmërive lidhur me shqetësimin e përdorimit të tokës në një zonë.

5.9. Popullsia dhe asetet materiale

Popullsia dhe asetet materiale kërcënohen sot nga fenomene të tilla si papunësia, përjashtimi social, racizmi racial, fatkeqësitë natyrore, me pasojë mjerimin ekonomik, standardet e ulëta të jetesës, reduktimin e popullatës nga njëra anë dhe dëmtimin ose shkatërrimin e pasurisë së luajtshme dhe të paluajtshme nga ana tjetër. Me zgjidhjen zero fenomenet e mësipërme pritet të ruhen dhe efektet të bëhen më të forta, më të dukshme dhe më vështirë të menaxhueshme nga popullata e bashkisë.

Zbatimi i PPV do të kontribuojë në mënyrë indirekte në ruajtjen e aseteve fizike, me vepra përmirësimi i akseve rrugore, mbrojtjeje nga përmytjet, etj, por edhe në mbajtjen dhe shtimin popullsisë në bashki me kushte më të mira jetese, mundësi rehabilitimi profesional, arsimimi dhe aftësimi, qasje në shërbimet sociale etj.

5.10. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia kulturore e Bashkisë përbëhet nga monumente historiko-kulturore dhe nga tradita popullore mjaft e pasur. Tradita popullore promovohet përmes valleve tradicionale dhe këngëve, prodhimit të kostumeve popullore, prodhimit e produkteve vendore, etj. Ajo çka e karakterizon menaxhimin e trashëgimisë kulturore është mungesa e projekteve të mirëmbajtjes dhe dobësia për promovimin e tyre në nivel kombëtar dhe atë ndërkombëtar. Vendet arkeologjike dhe monumentet të cilat janë karakterizuar si të tilla nga ligji shqiptar kërkojnë mirëmbajtje. Për të shpëtuar ato, kërkohen fonde, ndërsa edhe korniza institucionale për mbrojtjen e tyre është mjaft e ngurtë, si rrjedhim shpesh krijohet bllokimi dhe braktisja e përpjekjeve të ruajtjes dhe mirëmbajtjes së tyre. Në zgjidhjen zero, situata nuk pritet të ndryshojë, me rezultat në të ardhmen trashëgimia kulturore të rrezikohet nga kalimi i kohës dhe braktisjen e praktikave tradicionale nga gjeneratat e reja.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë për të përmbysur rrugën e degradimit të mjedisit kulturor dhe zhdukjes së folklorit, përmes propozimeve për mbrojtjen, promovimin dhe zhvillimin e turizmit. Promovimi i aktiviteteve të bashkëpunimit me bashkitë e tjera dhe qarkullimi i të ardhurave nga menaxhimi i organizuar do të çojë në vetë-ruajtjen e tyre.

5.11. Peisazhi

Peisazhi i bashkisë të krijon ndjesinë e një vendi të mbyllur, të rrethuar nga male me shpate të pjerrta, kodra të valëzuara, rrafshnalta të vogla dhe rrjet me forma të ndryshme hidrografik që përbëjnë luginën e lumit Devoll. Më në përgjithësi dominon një peizazh natyror me mbulim pyjor me forma të ndryshme, pyje të dendura, gjelbërim me shkurre, kullota dhe kultura deri në zona shkëmbore të zhveshura formacionesh gjeologjike. Peizazhi antropogjen është i dukshëm sidomos përgjatë akseve rrugore ku përqendrohen dhe zhvillohen më tepër banesat dhe janë kryer ndërhyrje në peisazhin natyror (ndërtime, hapje rrugësh, hedhje mbeturinash).

Evolucioni i peizazhit gjatë opsionit/zgjidhjes zero pritet të jetë negativ duke pasur parasysh se nuk do të ketë kufizim në përdorimin e tokës dhe si rrjedhim aktivitetet antropogjene (industri, guroret, digat, zhvillimet urbane, hedhja e mbeturinave) mund të rriten kudo dhe me çdo intensitet. Kjo mund të çojë në konflikte, kur për shembull, një objekt industrial me blloqe të mëdha ndërtimesh ose një deponi mbetjesh janë të dukshme nga zonat e banuara. Gjithashtu gjatë opsionit zero pritet dobësimi i mirëmbajtjes së ndërtesave dhe hapësirave të rekreacionit apo atyre sportive në kufijtë e vendbanime me rezultat peizazhi urban të bëhet jo tërheqës për banorët dhe vizitorët. Megjithatë, zonat natyrore dhe hapësirat kulturore rrezikojnë të degradojnë nga vizitueshmëria e pakontrolluar dhe e pakufizuar e trafikut të tyre.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë në mbrojtjen dhe përmirësimin e peizazhit si përmes aktiviteteve për mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore, veprimet për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, rigjenerimit urban, mbrojtjen e pyjeve, etj.

5.12. Konkluzioni

Në bazë të sa sipër, alternativa zero , e cila konsiston në mungesën e PPV të Bashkisë Malliq në të ardhmen, pritet të ndikojë negativisht, direkt ose indirekt, të gjithë faktorët e mjedisit që u shqyrtuan. Natyrisht, edhe pse raporti nga VSM në alternativën zero është një kërkesë e ligjit, por dhe e Direktivës Europiane respektive, megjithatë, theksohet se dobia e PPV është e njohur dhe provuar gjerësisht në komunitetin shkencor, si në aksin e organizimit hapësinor të zhvillimit ekonomik, edhe në aksin e mbrojtjes së mjedisit natyror dhe kulturor nëpërmjet futjes së kriterëve dhe angazhimeve në kuader të zhvillimit ekonomik të propozuar. Për këtë arsye, përgatitja e PPV, si dhe roli intervencionist i tij për zhvillimin e Bashkisë Malliq, është fakt.

6. NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

6.1. Hyrje

Qëllimi i VSM është, ndër të tjera, të njohë, të parashikojë dhe të vlerësojë pasojat e Planit në mjedis – mjedisi merret parasysh në kuptimin e tij të gjerë, nga këndvështrimi ekologjik, social dhe ekonomik. Plani formulon një vizion për Bashkinë, Objektivat Strategjike që i shërbejnë këtij vizioni, si edhe Akset e Prioritetit për çdo Objektiv Strategjik. Akset e Prioritetit përfshijnë vepra teknike infrastrukturash, vepra infrastrukturash sociale, vepra zhvillimore, veprime për mbrojtjen e mjedisit natyror dhe kulturor, veprime për përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve, etj. Të gjitha këto propozime të Planit pritet të kenë ndikim në mjedis dhe të ndikojnë në shkallë të vogël ose të madhe, pozitivisht ose negativisht, në parametrat e ndryshme mjedisore (toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, bioshumëllojshmëria, etj.).

Në kapitullin në fjalë realizohet njohja e ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.2 – dhe parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.3 – ndërsa vlerësimi i ndikimeve mjedisore paraqitet në Kapitullin 7 që vijon. Ashtu si është gjerësisht e njohur në komunitetin ndërkombëtar shkencor, faza e njohjes së ndikimeve mjedisore të Planit përbën një proces fillestar gjatë të cilit studiohet korrelacioni ndërmjet çdo Aksi Prioriteti të propozuar të Planit dhe çdo faktori mjedisor. Për këtë qëllim, përdoret mjete i njohur i Tabelës së Njohjes së ndikimeve Mjedisore. Në vazhdim, në fazën e parashikimit të ndikimeve mjedisore të Planit, objektiv është investigimi i mëtejshëm i këtij korrelacioni ndërmjet Akseve të Prioritetit të Planit dhe faktorëve mjedisorë. Ky investigim i mëtejshëm lidhet me vlerësimin e ndikimit të çdo Aksi Prioriteti në mjedis, nëse është pozitiv apo negativ vlerësimi i parë – cilësor – për madhësinë, intesitetin e ndikimit. Ky investigim realizohet sërish me ndihmën e Tabelës së Parashikimit të ndikimeve Mjedisore.

6.2. Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit

Në paragrafët e mëposhtëm, siç u përmend edhe më parë, shqyrtohet marrëdhënia e secilit Bosht Prioriteti të Projektit të propozuar me secilin faktor mjedisor, siç ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".

Parimet kryesore udhëzuese për zbatimin e strategjisë së vizionit dhe zhvillimit të Bashkisë janë renditur më poshtë si Objektiva Strategjike (OS). Për çdo Objektiv, shënohen në mënyrë programet strategjike (PS) që të çojnë në zbatimin e tij.

OS 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë

Aksi i Prioritetit 1.1. që ka të bëjë me mbështetjen e prodhimit, të produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve, ka lidhje faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, sepse kjo është baza për zhvillimin e prodhimit primar pasi mbështet dhe ushqen bimët u kultivuar, dhe ndërkohë pranon praktikat bujqësore të ndryshme, të mira apo të këqija.

Lidhet me **ujin** pasi prodhimi primar rrit kërkesën për ujë edhe nëse ai është përdorur për ujitjen e kulturave apo si ujë i pijshëm për bagëtinë, por edhe për shkak se në qarkullimin e ujit përfundojnë mbetjet nga përdorimi i pesticideve dhe plehrave kimike. Prandaj Aksi do të ndikojë si në potencialin sasior edhe në atë cilësor të elementit të ujit.

Lidhet me **mbetjet** pasi sektori primar prodhon mbetje por edhe mund ti shfrytëzojë mbetje si për shembull mbetjet organike të ngurta urbane të cilat përmes procesit të kompostimit mund të përdoren për pasurimin e tokës bujqësore me material organik.

Lidhet me **popullsinë dhe me asetet fizike**, pasi kërkon një minimum të fuqisë punëtore dhe përmasë popullore, me synim që sektori primar të zhvillohet më tej, ndërsa kërkon edhe investime në makineri, magazina, sera, etj, duke ndikuar kështu në faktorin e aseteve fizike.

Lidhet me **peizazhin**, pasi zhvillimi i sipërfaqeve të tokës bujqësore, krijon imazhe karakteristike të zonave gjysmë natyrore të përbëra nga pemishte të mbjella në mënyrë lineare, tarraca në shpate të pjerrëta, parcela katrore në ultësira të mbjella me kultura bujqësore etj që kufizohen nga kanale ujitëse, parcela të pakultivuar, shirita të papunuara, përrenjë natyrorë, elementë ndërtimi të peizazhit rural.

Përsa i përket **ajrit, faktorëve klimatik, biodiversitetin, zhurmën dhe trashëgiminë kulturore**, nuk ka asnjë provë të një impakti të Aksit mbi këta faktorë mjedisor.

Aksi i Prioritetit 1.2. që ka të bëjë me promovimin e agropërpunimit, ka lidhje faktorët e mëposhtëm mjedisorë

Lidhet me **ujin** që do të përdoret në impiantet e përpunimit p.sh. në pastrimin e produkteve bujqësore.

Lidhet me **mbeturinat**, pasi impiantet e përpunimit do të prodhojnë mbeturina, lëndë të ngurta ose lëngje që duhet të menaxhohen.

Lidhet me **zhurmën** e shkaktuar nga njësitë e përpunimit, por natyrisht varet nga madhësia e njësisë, nga pajisjet mekanike dhe nga produkti i prodhuar. Sidoqoftë, është fakt përdorimi i makinerive në njësitë e përpunimit.

Lidhet me **popullsinë dhe me asetet fizike**, pasi Aksi Prioritar synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim rritjen e standardit të jetesës së banorëve, dhe si rrjedhim rritjen dhe përmirësimin e gjendjes së tyre financiare, ku do të përfshihen dhe infrastruktura e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Si rrjedhim, kjo ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.

Do të ketë një ndikim në **peizazh**, pasi në zhvillimin e aktiviteteve prodhuese përfshihet edhe ndërtimi i ndërtesave dhe infrastrukturës së nevojshme për përpunimin e produkteve bujqësore primare.

Për sa i përket tokës, ajrin, faktorëve klimaterik, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar për faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 1.3 i cili ka të bëjë me promovimin e bashkëpunimit (*Promovim i bashkëpunimit*), është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ai lidhet me **tokën**, pasi është burimi natyror që banorët lokalë janë të thirrur të përdorin në bashkëpunim me qendrat e informimit dhe trajnimit.

Lidhet me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi Aksi synon të organizojë, të krijojë njohuri dhe mundësi ekonomike për shfrytëzimin e tokës bujqësore përmes bashkëpunimit të popullatës lokale, specialistëve dhe organeve administrative.

Aksi i Prioritetit 1.4 i cili ka të bëjë me Modernizimin e Infrastrukturës Mbështetëse, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **tokën**, pasi është burimi natyror për të cilin kërkohet të kryhet punë në lidhje me regjistrimin e pronës dhe cilësive të saj pasurore, si dhe kërkimin në lidhje me përmirësimin dhe mbrojtjen e saj cilësore.

Ka lidhje me **ujin** pasi është burim natyror i cili klërkon menaxhim të integruar si edhe mbrojtje me synim për të mbështetur sektorin e bujqësisë në të gjithë territorin e Bashkisë.

Ka lidhje me **mbeturinat** dhe veçanërisht me ato organike të prodhuara si mbetje që rezultojnë nga aktivitetet bujqësore dhe blegtorale dhe të cilat mund të përdoren në sektorin e energjisë.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale**, pasi infrastruktura e paprekshme (sistemet e ujitjes) dhe ato pasurore (informacioni) janë pasuri për gjithë ata të punësuar në sektorin bujqësor - blegtoral i cili ruan dhe lehtëson aktivitetet e tyre profesionale.

Ka lidhje me **peisazhin** në atë masë që infrastruktura mbështetëse mund ta ndryshojë atë, p.sh. kënetat të konvertuar në toka pjellore, kanale artificiale të ujitjes - kullimit dhe rrugë të pashtuara ndërmjet kulturave që krijojnë një drejtkëndësh standard ose një tjetër model.

Aksi i Prioritetit 1.5 që ka të bëjë me agroturizmin (Zhvillim i agroturizmit), është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi ajo përbën pritësin e aktiviteteve agroturistike, dhe në mënyrë të veçantë gjithë veprimet e propozuara që kanë lidhje me praktikën bujqësore dhe veprimet e tjera të lidhura me njësitë agroturistike.

Lidhet me **ajrin** pasi synon rritjen e vizitueshmërisë së monumente kulturore dhe natyrore të Bashkisë dhe si pasojë do të rritet edhe lëvizja e transportit privat dhe publik për/dhe nga monumentet. Në varësi të formave alternative të turizmit mund të përdoren mjete të ndryshme transporti, me më pak ose më shumë shkarkime të ndotësve në atmosferë.

Lidhet me **ujërat**, pasi do të sjellë ndryshime në kërkesën për ujë, me një kërkesë paralele për një menaxhim më racional të tij, kështu që pritet të ndikojë në burimet ujore sipërfaqësore.

Lidhet me **mbetjet**, pasi do të sjellë ndryshime në sasinë e mbeturinave të prodhuara, për arsye të turizmit dhe për këtë arsye do të ketë nevojë për menaxhimin e duhur.

Lidhet me **zhurmën**, pasi lëvizjet dhe përqëndrimet e turistëve pritet të shkaktojnë zhurmë, kështu që do të ketë ndikim në mjedisin akustik.

Aksi i Prioritetit parashikon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim, lidhet me standardin e jetesës së banorëve dhe me gjendjen e tyre financiare. Nga një këndvështrim më i gjerë, kjo do të ketë ndikim edhe në rritjen e popullsisë së Bashkisë, pasi krijimi i vendeve të reja të punës do të ndikojë në fenomenin e migrimit, veçanërisht të rinjve. Rrjedhimisht, do të ketë lidhje të Aksit të Prioritetit me **popullsinë dhe asetet aktive**.

Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi në të do të bazohet një pjesë e madhe e potencialit të ardhshëm turistik të Bashkisë.

Lidhet me **peizazhin**, pasi elementët e trashëgimisë kulturore përbëjnë pjesë përbërëse të peizazhit, edhe zhvillimi i formave alternative të turizmit është i lidhur me peizazhin.

Përsa i përket faktorëve klimatikë dhe biodiversitetit, nuk është i mundur përcaktimi i ndikimit të Aksit të Prioritetit në faktorët konkret mjedisor.

OS 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve

Aksi i prioritetit 2.1 që ka të bëjë me arritjen e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri (Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri), lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **tokën** pasi Aksi synon vendosjen e shërbimeve dhe të njësive industriale në vendodhje të veçanta në mënyrë që në parim të ketë një organizim territorial për këto aktivitete dhe të shmangen konfliktet në përdorimin e tokës.

Lidhet me **ajrin** si për impiantet industriale për shkak të prodhimit të ndotësve atmosferikë nga funksionimi i dhomave të tyre të motorit ashtu edhe për shërbimet për shkak të lëvizjes në/nga qendrat e shërbimit me anë të mjeteve motorike

Ka lidhje me **ujin** pasi kërkon menaxhim të plotë aty ku aktivitetet e prodhimit janë të përqendruara si inpute ashtu edhe si outpute.

Ka lidhje me **mbeturinat** pasi kërkon menaxhim të plotë aty ku aktivitetet e prodhimit janë të përqendruara për shkak të natyrës së tyre, të cilat mund të ndryshojnë nga industria në industri.

Ka lidhje me **zhurmën** e gjeneruar gjatë operimit të njësive prodhuese.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale**, pasi shërbimet dhe produktet prodhohen nga burime njerëzore të kualifikuara, ndërkohë që pajisjet dhe makineritë janë asete që duhet të ekzistojnë për të arritur nivelet e dëshiruara të produktivitetit.

Ka lidhje me **peizazhin** në atë masë sa njësitë prodhuese janë të përqendruara ose të shpërndara në hapësirë dhe në gjendjen në të cilën ato janë (të braktisura ose jo).

Për sa i përket faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit të këtij Prioriteti mbi faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 2.2 që ka të bëjë me forcimin e teknologjisë bujqësore dhe inovacionit (Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit), ka lidhje me me faktorët e mëposhtëm të mjedisit:

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** për shkak se Aksi synon në përfitim të njohurive për zhvillimet teknologjike dhe praktikave të reja bujqësore që mund të zbatohen dhe të japin përfitime ekonomike për prodhuesit në rajon.

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk është e mundur për të përcaktuar një ndikim të faktorëve konkret mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 2.3 që ka të bëjë me partneritetet rajonale dhe ndërkombëtare (Partneritetet rajonale dhe ndërkombëtarë), ka lidhje me me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ajrin** pasi aksi synon densifikimin e rrjetit të destinacioneve turistike në zonën më të gjerë dhe rrjedhimisht do krijohen kushte të një lëvizjeje më të madhe, dhe si rrjedhim kjo do tëndikojë edhe tek cilësia e ajrit.

Ka lidhje me **ujin** në atë masë sa që turizmi do të rritet dhe kështu edhe kërkesa për këtë burim të vlefshëm natyror.

Ka lidhje me **biodiversitetin** pasi hartimi i veprimeve të përbashkëta zhvillimore ka për qëllim krijimin, ruajtjen ose përmirësimin e korridoreve të ruajtjes së biodiversitetit ndërmjet bashkive dhe prefekturave fqinje tek të cilat përkasin parqe kombëtare dhe ndërkombëtare, si parku i Tomorrit dhe Prespës, por dhe habitate të rëndësishme të tilla si rajoni i Moravës.

Ka lidhje me mbeturinat pasi me shtimin dhe rritjen e turizmit do të rritet kështu edhe nevoja për menaxhimin e tyre.

Ka lidhje me zhurmën, pasi do të organizohen evente të tilla si festivale, ekspozita, ekskursione të organizuara, konferenca të cilat do të grumbullojnë njerëz duke krijuar kështu një vëllim zhurme një shkallë hapësinore dhe kohore lokale.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi ky Aks presupozon bashkëpunimin ndërmjet banorëve dhe palëve të interesit të bashkive, rajoneve, shteteve të ndryshme. Në kuadër të të marrëdhënieve që do të zhvillohen, shkëmbimi i

opinionëve akademike dhe know-how, ndihma financiare, kombinimi i produkteve të tjera të turizmit midis tyre, etj., ndikojnë mirëqenien e popullsisë, në nivel shpirtëror dhe material.

Ka lidhje me **trashëgiminë kulturore** pasi ajo do të jetë një nga produktet turistike që do të promovohet, forcohet dhe shfrytëzohet nëpërmjet partneriteteve ndërkombëtare dhe rajonale.

Për sa i përket tokës, faktorëve klimatikë dhe peizazhit, nuk është e mundur të konstatohet ndikim i këtij Aksi tek faktorë konkretë mjedisorë.

OS 3: Zhvillimi i qëndrueshëm e zonave të urbanizuara

Aksi i Prioritetit 3.1 që ka të bëjë me mbështetjen e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale (Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale), lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi Aksi synon ndryshimin e kushteve të qasjes në shërbime dhe përmirësimin cilësor të tyre përmes përfshirjes së komunitetit lokal dhe zhvillim të platformes në internet fakt i cili kërkon si burime materiale (pajisje teknike) ashtu edhe njerëzore (fuqi punëtore).

Për sa i përket tokës, ajrit, klimës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk është e mundur të përcaktohet efekti i Aksit në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 3.2 që ka të bëjë me modernizimin e infrastrukturës inxhinierike (Modernizim i infrastrukturës inxhenierike), shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, që përbën tregues marrësin e ujit të pijshëm – ujërave të zeza nga rrjedhjet në sistemet e furnizimit me ujë – kanalizimeve, si edhe është tregues i gjendjes së pakontrolluar të mbetjeve kur rrjetet e përfitimit të përbashkët nuk ekzistojnë apo funksionojnë keq.

Lidhet me **ajrin**, pasi ndryshon të dhënat e qarkullimit p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet.

Lidhet indirekt me **faktorët klimaterikë** si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.

Uji lidhet me Aksin e Prioritetit, për sa i përket ekonomizimit të tij në rrjetet e furnizimit me ujë dhe mbrojtjes së burimeve ujore të cilat sot janë treguesë të ujërave të zeza të vendbanimeve.

Biodiversiteti mund të ndikohet nga ndërtimi i rrjeteve urbane të infrastrukturave, pasi një pjesë e tyre ndërtohen gjithmonë jashtë rrjetit urban.

Mbetjet, të lëngëta dhe të ngurta, lidhen me Aksin e Prioritetit 14, ndërsa menaxhimi i tyre arrihet vetëm nëpërmjet një sistemi të plotë reduktimi, parandalimi, riciklimi, kompostimi, grososjeje, për mbetjet e ngurta dhe përpunimit dhe gjendjes për mbetjet e lëngëta (ujërat e zeza të vendbanimeve).

Lidhet me **zhurmën**, pasi kjo është drejtpërdrejt e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që mbizotërojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.

Lidhet me **popullsinë**, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj. Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të interesit të përbashkët do të shkaktojë ndikime në cilësisë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara, ato do të jenë zona më tërheqëse urbane, kështu që do të ketë ndikim si në faktorin mjedisorë të **popullsisë** ashtu edhe në **asetet aktive**.

Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi ka të bëjë me lidhjen dhe aksesin ndër të tjera, edhe të monumenteve kulturore të Bashkisë.

Lidhet me **peisazhin**, ndërsa çdo ndërhyrje në rrjetin rrugor (ndërtimi i nyjave rrugore, i arterieve të reja rrugore, shndërrimi i rrugëve të fshatit në rrugë të asfaltuara, etj.) reflektohen në peisazh.

Aksi i Prioritetit 3.3 që ka të bëjë me forcimin e rijetësimin dhe rigjenerimin e zonave urbane (Forcimi i rijetësimin dhe rigjenerimit të zonave urbane), është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ajrin** pasi në masën që parqet dhe mbjellja e pemëve do të rritet në/dhe rreth vendbanimeve dhe veçanërisht rreth qytetit. Pemët dhe gjelbërimi në përgjithësi janë rregullatorë të cilësisë së ajrit, veçanërisht në zonat me ndotës atmosferikë.

Ka lidhje me **ujin** pasi Aksi synon përmirësimin estetik të zonave bregore të lumit Devoll dhe rrjedhave të tjera në/dhe rreth vendbanimeve dhe krijimin e hapësirave të reja të gjelbra për mirëmbajtjen e të cilave është i nevojshëm përdorimi i ujit.

Ka lidhje me **mbeturinat** pasi në vendbanimet prodhohet dhe shpërndahet një pjesë e konsiderueshme e mbetjeve të cilat do të duhet të menaxhohen.

Ka lidhje me **zhurmën** që krijohet në zonat e vendbanimeve me zhurma (hapësira dëfrimi) ose zona të veçimit nga zhurma urbane.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale**, pasi do të përdoren burime materiale për rigjenerimin e zonave urbane, të cilat do të jenë hapësira komunale, të mira materiale, të lira për të gjithë për t'u përdorur.

Ka lidhje me **peizazhin** dhe sidomos me peizazhin urban, pasi ndërhyrjet janë propozuar për hapësira të strukturuara dhe të lira brenda vendbanimeve dhe kanë një pamje estetike.

Për sa i përket tokës, faktorëve të klimës, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 3.4 i cili ka lidhje me parandalimin dhe menaxhimin e rreziqeve natyrore dhe rreziqet (Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive), nga fatkeqësitë shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **tokën** për shkak se në mes të rreziqeve natyrore ekziston edhe erozioni i tokës që mund të shkaktohet nga zjarri dhe shiu i madh ose pas rënies në zona të përmbytura.

Ka lidhje me **ajrin** pasi zjarret gjenerojnë emetime të ndotësve ajrorë që shpërndahen në atmosferë.

Ka lidhje me **faktorët klimatikë** për aq sa ato shkaktojnë fatkeqësi natyrore, por edhe në atë masë sa frekuenca dhe madhësia e zjarreve kontribuojnë në efektin serë që ndikon faktorët klimatikë.

Ka lidhje me **ujin** pasi synon kontrollin e rrjedhjeve sipërfaqësore në mënyrë që ato të mos bëhen të rrezikshme për mjedisin e strukturuar.

Ka lidhje me **biodiversitetin** pasi krijon kushte për zhvillimin apo zhdukjen e tij në një vend të caktuar.

Ka lidhje me Ajo me **popullsinë dhe të mirat materiale** për sa kohë që një rrezik fizik ndikon në shëndetin dhe integritetin e popullatës, por gjithashtu edhe në integritetin e mjedisit të ristrukturuar dhe rrjedhimisht në masën që mund të të shkaktojë fatkeqësi.

Ka lidhje me **trashëgiminë kulturore** dhe veçanërisht me monumentet kulturore që për shkak të situatës së tyre (mosha, ruajtja joadekuate) ose ekspozimi ndaj rreziqeve natyrore mund të dëmtohen dhe në mënyrë të pariparueshme dhe të humbasin.

Ka lidhje me **peisazhin** në atë masë që ndodhin fatkeqësitë natyrore të mëdha apo të vogla. Disa fatkeqësi ndryshojnë përgjithmonë peizazhin, ndërsa për disa të tjera mund edhe të rehabilitohen

Për sa i përket lidhjes me mbeturinat dhe zhurmën nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti.

OS4: Sigurimi i kohezionit social

Aksi i Prioritetit 4.1 i cili ka të bëjë me infrastrukturën cilësore shëndetësore ofrimin e qasjes në kujdesin shëndetësor parësor në njësitë administrative, lidhet me këta faktorë mjedisorë.

Ka lidhje me popullsinë dhe asetet materiale pasi përmirësohet kujdesi dhe në këtë mënyrë rritet jetëgjatësia e banorëve. Si rezultat, popullsia e Komunës bëhet më

konkurruese dhe aktive dhe ka mundësi për të rritur standardin e jetesës. Prandaj, Aksi Prioritar ka një ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «popullsia dhe asetet».

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti

Aksi i Prioritetit 4.2 i cili ka të bëjë me edukimin cilësor dhe infrastrukturën sportive të paanshme dhe të barabartë (Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë), ka lidhje si më poshtë me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me popullsinë dhe të mirat materiale pasi Aksi synon të rrisë nivelin njohës të qytetarëve të të gjitha grup moshave dhe specializimin e tyre gjatë karrierës së tyre profesionale. Krijon kështu kushte për përmirësimin e aftësive profesionale, zgjerimin e horizontit profesional dhe sigurimin e konkurrencës së tyre ekonomike.

Për sa i takon tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetin, mbeturinat, zhurmat, trashëgiminë kulturore dhe peizazhin, nuk konstatohet lidhje ne këtë Aks Prioriteti.

Aksi i Prioritetit 4.3 i cili ka të bëjë me arsimimin dhe trajnimin e fuqisë punëtore (Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore), ka lidhje si më poshtë me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me mbeturinat, pasi trajnimi do të prodhojë dhe përdorë një sasi të konsiderueshme materiale të shtypura dhe do të rrisë konsumin e sendeve me një përdorim që eventualisht do të përfundojnë në mjedis.

Lidhet me mallrat, pasi kultivon dijen dhe ekspertizën të cilat janë ushqim për çdo qytetar aktiv në mënyrë që ai të mund të veprojë dhe të zhvillohet në vendin e banimit.

Lidhet me kulturën pasi aktivizon komunitetin lokal në drejtim të promovimit të kulturës lokale dhe të traditave, komponentë themelorë të kulturës së një vendi.

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatikë, ujit, biodiversitetit, zhurmës dhe peizazhit, nuk konstatohet lidhje me këtë Aks Prioriteti.

Aksi i Prioritetit 4.4 i cili ka lidhje me sigurimin e qasjes në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social (Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social), lidhet si më poshtë me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me popullsinë dhe asetet pasurore pasi synon plotësimin e shërbimeve sociale dhe publike nga një personel i kualifikuar me kapacitet menaxhimi në çështje ekonomike, sociale, të agroturizmit, ekologjike, teknologjike etj dhe si rrjedhim me veprime thelbësore për trajtimin e tyre dhe lehtësimin e totalit të shoqërisë me të cilët përballet. Për më tepër, rindërtimi i ndërtesave publike të orientuara në përmirësimin e mjedisit dhe qasjen e lehtë krijon kushte të favorshme për bashkëpunim në mes të qytetarëve dhe pushtetit lokal.

Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk konstatohen lidhje me këtë Als Prioriteti.

OS5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore

Aksi i Prioritetit 5.1 i cili ka lidhje me menaxhimin e qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave (Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave), shoqërohet si më poshtë me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi marrëdhënia midis ekosistemeve pyjore dhe tokave është e dyanshme. Tokat mbështesin ekosistemet pyjore dhe ekosistemet pyjore mbrojnë tokën.

Lidhet me **ajrin** pasi pyjet filtrojnë ndotësit atmosferikë dhe përmirësojnë cilësinë e ajrit.

Lidhet indirekt me **faktorët klimatikë** dhe në veçanti me mikroklimën e zonës në të cilën rriten si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin

Lidhet me **biodiversitetin**, pasi pyjet posedojnë shumicën e florës dhe faunës së bashkisë.

Lidhet me **popullsinë dhe asete fizike** në masën që ekosistemet pyjore përdoren në prerjen e drurëve dhe zhvillimin turistik të butë (Organizim të shëtitjeve dhe korridoreve të çiklizmit) dhe si rrjedhim në masën që mbështesin ekonominë lokale.

Lidhet me **peizazhin** dhe veçanërisht me peizazhin natyror, me veprime që e mbrojnë atë. Ekosistemet pyjore janë pjesë e peizazhit natyror.

Për sa i përket ujit, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar për këta faktorë konkretë mjedisorë.

Aksi Prioritar 5.2 i cili ka të bëjë me ndërgjegjësimin mjedisor të komunitetit lokal dhe të vizitorëve (Interpretim mjedisor - sensibilizimi i banorëve dhe vizitorëve (p.sh. ujë, energji, monumentet)), ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **tokën**, pasi me ndërgjegjësimin mjedisor komuniteti lokal adopton praktika për ta mbrojtur dhe ruajtur atë.

Ka lidhje me **ujin** pasi me edukimin mjedisor komuniteti lokal do të mësojnë mbi përdorimin racional të ujit dhe vizitorët respektin dhe njohjen e ujit si një burim kryesor natyror.

Ka lidhje me **mbeturinat** pasi përmes edukimit mjedisor komunitetin lokal dhe vizitorët do të mësojnë mbi menaxhimin e mbetjeve të gjeneruara në momentin konkret.

Lidhet me **popullsinë dhe asetet aktive**, pasi gjithë veprimet kërkojë përfshirjen e gjithë komunitetit lokal, i cili përmirëson nivelin njohës, dhe përfshihet në mënyrë aktive në përmirësimin e cilësisë së jetës dhe shfrytëzimin e aseteve të tij.

Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, biodiversitetit, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksi të Prioritetit tek faktorët mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 5.3 i cili ka të bëjë me krijimin e aktiviteteve shoqërore dhe argëtimit, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Ka lidhje me **ajrin** pasi krijimi i hapësirave dhe aktiviteteve rekreative do të tërheqë turistë dhe në masën që ata do të zgjedhin automjetet e motorizuara për të lëvizur me to.

Ka lidhje me **ujin** në atë masë ku kërkesa do të ndryshojë nga një ndryshim i ngjashëm në trafikun turistik.

Ka lidhje me **biodiversitetin**, pasi aksi synon aktivitete rekreative në zona që mbështesin biodiversitetin dhe në intensitetin e aktivitetit. Përkatësisht, lidhja mund ti atribuohet forcimit të biodiversitetit me qëllim për tu mbështetur aktivitetet e parashikuara.

Ka lidhje me **mbetjet** deri në masën ku prodhimi i tyre do të ndryshojë veçanërisht në zonat turistike.

Ka lidhje me **zhurmën** për arsye të grumbullimit të njerëzve në zonat ku parashikohen si hapësira rekreative dhe organizime eventesh.

Ka lidhje me **popullsinë dhe të mirat materiale** pasi aktivitetet i drejtohen njeriut dhe kohës së lirë që ai mund ti kushtojë kënaqësisë dhe argëtimit të tij.

Ka lidhje me **trashëgiminë kulturore** në shkallën ku aktivitetet promovojnë kulturën e Bashkisë, si atë që ka të bëjë me vallet tradicionale, këngët ose shijet tradicionale ashtu edhe atë që ka lidhje me artizanatet tradicionale.

Në lidhje me tokën, faktorët klimatikë dhe peizazhin, nuk evidentohet lidhje me Aksin e Prioritetit.

Aksi i Prioritetit 5.4 i cili ka të bëjë me promovimin e trashëgimisë kulturore (Promovimi i trashëgimisë kulturore), është i lidhur si më poshtë me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

Lidhet me **ajrin** pasi synon për të tërhequr turistë lëvizja e të cilëve përsa kohë kryhet me mjete të motorizuara do të kontribuojë në emisionet e gazta.

Lidhet me **ujin** pasi kërkesa dhe nevoja për ujë të rritet, dhe paralelisht do të kërkohet dhe menaxhimi i integruar, nga prodhimi, konsumi dhe konsumimi përfundimtar.

Lidhet me **mbeturinat** që priten të shtohen (për shkak të rritjes së lëvizshmërisë turistike) duke kërkuar menaxhim të integruar nga prodhimi deri në asgjësimin përfundimtar.

Lidhet me **zhurmën**, sepse gjatë vizitave në vendet kulturore dhe në infrastrukturën që i plotësojnë ato (p.sh. muze), me përqendrimet e njerëzve, shkaktohet zhurmë nga bisedat mes tyre, por edhe nga lëvizja e tyre edhe nëse ajo bëhet me këmbë apo me mjete motorrike .

Lidhet me **popullsinë dhe asetet aktive**, pasi bazohet në një sërë profesione të specializuara, të tilla si udhërrëfyes, mbrojtës dhe ruajtës të monumenteve dhe veprave të artit, marangozë, hotelierë etj janë fusha të aktivitetit ekonomik për pjesën më të madhe të komunitetit lokal dhe në këtë mënyrë kontribuojnë në jetën e banorëve dhe në reduktimin e prirjes migratore.

Lidhet me **kulturën**, sepse të gjitha veprimet që kanë të bëjnë me burimet kulturore të bashkisë nga rehabilitimi dhe mirëmbajtja deri në promovimin dhe shfrytëzimin e tyre.

Lidhet me **peizazhin** pasi propozon aplikim të projekteve të rigjenerimit në lagje të njohura dhe monumente kulturore dhe lidhjen e tyre me anë të rrugëve të projektuara me lëvizshmëri të butë.

Për sa i përket tokës, faktorëve klimatik dhe biodiversitetit, nuk është e mundur të përcaktohet një efekt i Aksit mbi faktorët e veçantë mjedisor.

Në tabela e mëposhtme paraqitet lidhja midis

	a dhe asetet materiale	Trashegimia Kulturore	Peizazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të turizmit dhe			
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve të grupeve.	√		√
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.	√		√
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	√		
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse	√		√
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	√	√	√
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të bizneseve			
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit	√		√
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe të përpunimit	√		
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe ndërkombëtare	√	√	
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qëndrueshëm e zotërimi i burimeve natyrore			
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike midis mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale	√		
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhinjeringu dhe të komunikimit	√	√	√
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësisimit dhe rigjenerimit të mjedisit	√		√
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve të fatkeqësive	√	√	√
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social dhe përfshirja e qytetarëve			
Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative	√		
Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe shërbime sociale dhe të barabartë.	√		
Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore	√	√	
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe përfshirja e qytetarëve dhe përjashtimi social	√		
Objektivi Strategjik 5: Mbrojtja dhe promovimi e bërësve të vlerave kulturore dhe natyrore			
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe mjedisit	√		√
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit	√		
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe të kulturës	√	√	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore	√	√	√

6.3. Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit

Në vazhdim të njohjes së ndikimeve të Planit në mjedis, realizohet parashikimi i ndikimeve mjedisore, i cili, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.1, përbën fazën gjatë së cilës realizohet vlerësimi i ndikimit pozitiv ose negativ të Akseve të Prioritetit të Planit të faktorëve mjedisorë dhe vlerësohet nga ana cilësore madhësia, intensiteti i ndikimeve të parashikuara. Parashikimi i ndikimeve realizohet për çdo faktor mjedisor, ashtu si ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Aksi i Prioritetit 1.1. që ka të bëjë me mbështetjen e prodhimit, të produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve (Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve), ka lidhje faktorët e mëposhtëm mjedisorë

- Toka mund të ndikohet negativisht nga maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe fuqizimi i sektorit parësor, pasi do të pranojë më shumë plehra kimike dhe pesticide, prandaj ndikimi i Aksit të Prioritetit 5 në tokë do të jetë negativ në shkallë të ulët. Por nëse zbatohen propozimet e bëra në Akset e Prioritetit 1.2, 3.1, 3.4 dhe 4.4, atëherë ndikimi në tokë do të jetë pozitiv, pasi do të ketë minimizim të përdorimit të plehrave kimike dhe pesticideve, do të ndiqen praktika të mira bujqësore, do të ndërtohen rrjete kolektive të vaditjes dhe do të zbatohet një program për menaxhimin e ujit për vaditje, ndërsa me zhvillimin e projekteve të infrastrukturës për mbrojtjen e mjedisit dhe veçanërisht projekteve që lidhen me menaxhimin e mbetjeve të ngurta, procesi i kompostimit të pjesëve organike të mbetjeve do të përhapet dhe do të prodhohen plehra bujqësie të dobishme për bujqësinë, për të pasuruar tokën me materiale organike. Prandaj, zhvillimi i mëtejshëm i sektorit parësor, në varësi nëse do të kombinohet me propozimet e akseve të tjera të prioritetit, mund të ketë ndikim negativ në shkallë mesatare ose pozitive në faktorin mjedisor të tokës.
- Maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe fuqizimi i sektorit parësor pritet që të sjellë efekte negative tek **ujërat**, nëntokësorë dhe sipërfaqësorë, si për shkak të rritjes së sasisë së kërkuar të ujit për vaditje, ashtu edhe për shkak të ndotjes nga pesticidet dhe plehrat kimike, të marrësve ujorë (ujëra nëntokësore, përrenj, lumenj). Për shkak se uji që përdoret nga sektori parësor përbën përqindjen më të madhe të totalit të ujit të prodhuar dhe se uji është një burim i çmuar për jetën, theksohet rreziku në nivel maksimal, pavarësisht bashkërendimit me akset e tjera të prioritetit.
- Lidhja e Aksit të Prioritetit dhe **mbetjeve**, të lëngshme apo të ngurta, përcaktohet si pozitive, pasi a) hedhja e pakontrolluar e mbetjeve do të lehtësohet nëse toka bujqësorë shfrytëzohet maksimalisht, b) me zbatimin e një plani menaxhimi, në mbetjet e ngurta dhe grumbullimin në burim të mbetjeve organike urbane dhe kompostimin e tyre, do të prodhohen plehra, të cilat mund të përdoren në tokën bujqësore për të pasuruar atë me materiale organike dhe c) me zbatimin e një plani menaxhimi të mbetjeve të lëngshme mund të prodhohen përsëri plehra me cilësi të lartë nga llumi i thatë i Impianteve të Përpunimit të Ujërave të zeza, me anë të kompostimit me krimbat e tokës.

- Zbatimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit do të krijojë pasuri për fermerët, banorët e zonës, kështu do të ketë ndikim pozitiv tek **popullsia** dhe do të luftojë çështjen e emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa ndikime të ngjashme pozitive do të ketë edhe për **elementët pasurorë materialë**, të cilët do të rriten, në kuadër të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, depo, sera etj).
- Sektori bujqësor ndikon pozitivisht në **peisazh**, pasi kultivimet kur zhvillohen njësoj në shumë parcela afër njëra tjetrës, ndryshojnë nga njëra parcelë të tjetra dhe ato krijojnë imazhe të bukura me variacione në përbërje dhe ngjyra gjatë vitit. Gjithashtu, në sipërfaqen që ato zenë parandalohet hedhja e pakontrolluar e mbetjeve duke mbetur të pastra.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 1.2. që ka të bëjë me promovimin e agropërpunimit (Promovim i agropërpunimit), pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Pritet të ketë ndikim negativ të vogël tek **ujërat**, pasi do të përdoret ujë në njësitë e përpunimit, psh. në pastrimin e produkteve bujqësore, ndërsa njëkohësisht do të prodhohen mbetje të lëngëta, të cilat do të duhet që njësitë përpunuese t'i përpunojnë, me qëllim që të mos ndikojnë negativisht te burimet ujore, marrësit e ndotjes.
- Njësitë e përpunimit do të prodhojnë **mbetje**, të ngurta ose të lëngëta, që kërkojnë menaxhim dhe rrjedhimisht, parashikohet ndikim i vogël negativ në këtë faktor mjedisor.
- **Zhurma**, e cila do të shkaktohet nga njësitë përpunuese do të varet nga madhësia e njësisë, pajisjet mekanike të saj dhe produkti i prodhuar. Në çdo rast, përdorimi i makinerive në përpunim është fakt i njohur sikurse gjithashtu edhe ndikimi i vogël negativ në mjedisin akustik.
- Ndikimi në **popullsi dhe në elementët pasurorë materialë** do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit dhe rrjedhimisht, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, kështu që edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen edhe infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, ky fakt ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do ta frenojnë popullsinë dhe të rinjtë nga emigrimi i tyre.
- Ndikimi në **peisazh** nga zhvillimi i aktiviteteve përpunuese, i cili përfshin ndërtim ndërtesash dhe infrastrukturash të tjera të domosdoshme për përpunimin e produktit bujqësor parësor do të jetë negativ në shkallë të vogël. Shkalla e ndikimit varet nga faktorë të ndryshëm psh. nga kushtet e strukturës për ndërtimin e këtyre ndërtesave, nga vendosja e tyre psh. të shpërndara në hapësirën bujqësore ose nga përqëndrimi i tyre në një ose më shumë zona të aktiviteteve përpunuese, etj.

- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 1.3 që i përket promovimit të bashkëpunimit, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aksi i prioritetit ka përfitime pozitive për tokën pasi synon në informimin e fermerëve në lidhje me praktikat racionale bujqësore që mund të ushtrojnë në pronat e tyre, për përfitimin e prodhimit dhe mbrojtjes së burimit të tokës që e mbështet. Ndikimi pozitiv është pasojë dytësore e aksit.
- Aksi i prioritetit synon në bashkëpunimin ndërmjet fermerëve, enteve shkencore dhe vetëadministratës vendore, nëpërmjet të cilit fermerët përmirësojnë perspektivat e tyre profesionale dhe mirëqënien e tyre ekonomike, ndërsa përzgjidhet dhe organizohet informacioni në lidhje me prodhimin bujqësor (lloji, sasit, sëmundjet, etj.), përballen së bashku problemet dhe shfrytëzohen më mirë shanset për promovimin dhe përpunimin e produkteve. Për rrjedhojë, Aksi ka ndikim pozitiv në faktorin mjedisor **Popullsia dhe të mirat materiale**.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës në trashëgiminë kulturore dhe peisazhit, ashtu siç u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk vërehet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 1.4 që i përket modernizimit të infrastrukturës mbështetëse (Modernizim i infrashtrukturrës mbështetëse), pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aksi do të ketë përfitime pozitive për tokën, pasi kjo bëhet objekt kërkimi dhe ndjekjeje, me qëllimin e lartë në përmirësimin e karakteristikave të saj cilësore dhe mbrojtjen e saj.
- Aksi do të ketë përfitime pozitive për ujin, pasi ky do të bëhet objekt kërkimi dhe ndjekjeje, me qëllimin e lartë administrimin racional dhe mbrojtjen e tij.
- Mbledhja dhe shfrytëzimi i mbetjeve bujqësore në prodhimin e biomasës ose kompostit, redukton vëllimin e mbetjeve që përfundojnë në landfille. Për rrjedhojë, Aksi do të ketë ndikim pozitiv për mbetjet.
- Aksi synon në ndërtimin e infrastrukturave të cilat do të forcojnë sektorin e bujqësisë. Në infrastrukturat (rrjete vaditjeje, rrjete kullimi, fabrika të prodhimit të kompostit, fabrika të prodhimit të biomasës, etj.) përdoret teknologjia e caktuar si për ndërtimin ashtu edhe për funksionimin e tyre. Njohuritë dhe specializimi që kërkohen krijojnë stimuj për shoqërinë vendase në lidhje me perspektivën e tyre profesionale dhe për rrjedhojë përmirësimin e cilësisë së jetës së tyre. Për më tepër, infrastrukturat përbëjnë elementë pasurorë privatë ose publikë. Ndërkohë, infrastrukturat duhet të përshtaten me nevojat dhe veçantitë e zonës, fakt i cili nëse nuk do të merret parasysh gjatë fazës së studimit të qëllimshmërisë dhe zbatimit, do të sjellë si pasojë rrezikun që të ndërtohen vepra funksionale të padobishme ose të fragmentarizuara, që do të rëndojnë gjendjen ekonomike të shoqërisë vendase dhe

të Bashkisë. Aksi mund të ketë pasoja pozitive ose negative për **Popullsinë dhe të Mirat Materiale**, në varësi të mënyrës që do të zbatohet.

- Ndikimi i Aksit në peisazh konsiston në faktin se infrastrukturaturat mund të krijojnë një peisazh të bukur rural me kultura që do të pasojnë motive të standartizuara me alteracione ngjyrash dhe stilesh. Nga ana tjetër, infrastrukturaturat janë facilitete artificiale të qendrueshme, vendosja e të cilëve nëse nuk do të bëhet me ekspert mjedisor, do të rëndojë peisazhin.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës në trashëgiminë kulturore, ashtu siç u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk pritet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 1.5 që i përket zhvillimit të agroturizmit (Zhvillim i agroturizmit), pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Në tokë pasojat nga propozimet e Aksit të Prioritetit I nuk do të jenë intensive, ndërsa përsa i përket aktiviteteve agroturistike, meqë ato propozohen të zhvillohen në kuadër të rregullave të turizmit alternativ, do të ndiqen praktika të buta bujqësore-blegtorale të cilat do të kenë ndikim pozitiv në tokë.
- Në ajër pasojat pritet të luhaten lehtësisht nga negative në pozitive, në varësi të llojit të aktivitetit turistik dhe të përqëndrimit të turistëve në një anë. Kështu, turizmi mjedisor dhe agroturizmi do të kenë pasojat më të pakta negative, ndërsa përkundrazi, turizmi kulturor dhe konferencial do të kenë pasoja më të forta. Në çdo rast, priten pasoja të rëndësishme në faktorin e ajrit.
- Forcimi i aktivitetit turistik kërkon rritjen e kërkesës për ujë. Në këtë aspekt, ndikimi i Aksit të Prioritetit I do të jetë negativ në faktorin mjedisor konkret. Por nëse ndërkohë realizohen vepra që propozohen në Aksin e Prioritetit 3.2, ndikimi negativ do të kompesohet nga përmirësimi i rrjetit të furnizimit me ujë që sot gjendet në një situatë të keqe dhe shfaq rrjedhje në shkallë të lartë në tubacionet e furnizimit me ujë. Për më tepër, në format alternative të turizmit, investorët kanë stimul të mbrojnë mjedisin ujor, ndërsa aktiviteti i tyre ekonomik është drejtëpërdrejtë i lidhur me të. Kështu, ndikimi negativ nga Aksi i Prioritetit tek ujërat do të jetë i shkallës së vogël.
- Forcimi i aktivitetit turistik dhe rritja e turistëve në Bashki kërkon rritjen e popullsisë që konsumon dhe krijon mbetje. Kjo nënkupton sasi më të madhe të plehrave në vendet e hedhjes së tyre dhe respektivisht rritje të ujërave të zeza që duhet të kenë një menaxhim të përshtatshëm. Kështu, Aksi i Prioritetit ka ndikim negativ në faktorin mjedisor “mbetje”, i cili sigurisht nuk është i shkallës së lartë sepse në të ardhmen do të ekzistojnë infrastrukturaturat e përshtatshme mjedisore për menaxhimin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta.
- **Zhurma** që do të shkaktohet nga aktivitetet turistike do të jetë e përqëndruar, por e rëndësishme. Aksi i Prioritetit I do të ketë ndikim negativ, por me karakter lokal.
- Për shërbimin e grupeve të ndryshme të turistëve që Aksi i Prioritetit I ka si objektiv të tërheqë, krijohen shanse për aktivitete të reja profesionale që do të forcojnë ekonominë lokale dhe do të përmirësojnë nivelin e jetesës së banorëve dhe

për rrjedhojë, edhe gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë të Bashkisë. Kështu, Aksi i Prioritetit I do të ketë ndikim pozitiv në **popullsi dhe në elementët pasurorë**.

- **Trashëgimia kulturore** përbën një element të rëndësishëm të potencialit turistik të Bashkisë. Mund të tërheqë grupe të ndryshme turistësh, si shkencëtarë dhe studentë (historianë, arkitektë, planifikuesë, etj.). Kjo përmirëson promovimin e trashëgimisë kulturore në nivel mbarëkombëtar. Kështu, Aksi i Prioritetit mund të ketë vetëm ndikim pozitiv në faktorin mjedisor në fjalë.
- Aksi i Prioritetit synon vlerësimin e të gjitha burimeve të disponueshme, si natyrore dhe kulturore për zhvillimin e turizmit alternativ. Kjo nënkupton faktin se ndërhyrjet përkatëse do të jenë të buta dhe përmirësuese. Për rrjedhojë, **peisazhi**, qoftë ai urban apo kulturor do të pranojë ndikim pozitiv.
- Përsa i përket faktorëve klimaterikë dhe biodiversitetit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 2.1 që i përket arritjes së niveleve të prodhueshmërisë në shërbime dhe në industri (Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri), pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aksi synon në vendosjen e organizuar të përdorimeve të tokës, me qëllim që burimi i tokës të mos zihet në mënyrë të palogjikshme nga përdorime të papajtueshme (industri) dhe të ruhet si bazë për Sistemin Bujqësor ose Natyror. Kjo arrihet me shfrytëzimin – rigjenerimin e faciliteteve ekzistuese dhe për rrjedhojë burimi i tokës nuk reduktohet, por mbetet i disponueshëm për përdorime të tjera (psh. kultura). Në këtë kuptim, Aksi ka ndikim pozitiv në tokë, por me karakter vendor.
- Vendosja dhe funksionimi i njësive prodhuese për shërbime dhe produkte pritet të rrisë emetimin e ndotësve atmosferikë, për shkak të pajisjeve mekanike të tyre që do të konsumojnë energji, por edhe për shkak të rritjes së lëvizjes së automjeteve për në njësitë prodhuese. Ndërkohë, me bashkëpunimin e Akseve 3.1, 3.2, 3.3, pasojat do të maten nëpërmjet përmirësimit të akseve rrugore dhe lëvizshmërisë brenda qytetit, dhe rritjes së gjelbërimit. Kështu, Aksi do të ketë ndikim të vogël negativ në **Ajër**.
- Kërkesat për ujë rriten gjatë funksionimit të njësive prodhuese. Ndërkohë, me bashkëpunimin e Akseve 3.1, 3.2, 3.3, pasojat do të maten nëpërmjet përmirësimit të infrastrukturave të furnizimit me ujë, kanalizimeve, madje edhe nëpërmjet teknologjive apo praktikave të reja mjedisore për ripërdorimin e ujërave të përpunuar. Aksi do të ketë ndikim të vogël negativ në **Ujë**.
- **Mbetjet** që prodhohen gjatë funksionimit të njësive prodhuese janë të rëndësishme përse i përket sasisë dhe sipas rastit përse i përket rrezikshmërisë së tyre. Në një Bashki rurale, siç është kjo në studim, ku mundon industria e rëndë, mbetjet janë në një shkallë të rëndësishme të pariciklueshme. Kështu, edhe pse pritet rritja në prodhimin e Mbetjeve, perspektivat për riciklimin dhe shfrytëzimin e tyre mund të përmbysin ndikimin negativ të Aksit.

- Funksionimi i njësive prodhuese, qoftë nëse këto i përkasin ofrimit të shërbimeve, qoftë përpunimit të lëndëve të para, shkakton zhurma që krijohen nga pajisjet mekanike të njësive ose zhvendosjes dhe grumbullimit të njerëzve brenda këtyre njësive. Për rrjedhojë, ndikimi i Aksit pritet të jetë negativ përse i përket zhurmës, por me karakter vendor.
- Aksi synon në krijimin e hapësirave të reja të aktiviteteve profesionale për banorët e Bashkisë. Për rrjedhojë, pritet të përmirësohen perspektivat dhe kushtet e punës për një pjesë të popullsisë me përfitime ekonomike dhe demografike. Për rrjedhojë, ndikimi i Aksit në **Popullsi dhe të Mirat Materiale** është pozitiv.
- Peisazhi përmirësohet nga rigjenerimi dhe ripërdorimi i ndërtesave të braktisura si njësi prodhuese, duke përmirësuar peisazhin, qoftë nëse këto ndodhen brenda qytetit qoftë në periferi të tij. Kusht përbën që planifikimi i rigjenerimit të marrë parasysh kriteret mjedisore dhe estetike të harmonizuara me mjedisin përreth. Kështu, Aksi mund të ketë ndikime lehtësisht pozitive dhe negative për peisazhin.
- Përse i përket faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, siç u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk pritet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 2.2 që i përket forcimit të teknologjive bujqësore dhe inovacionit (Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit), pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aksi synon në një potencial njerëzor me mjaftueshmëri dijeshe dhe profesionale, që do t'i përgjigjet kërkesave të punës së pozicionit ku ndodhet. Për këtë arsye, nëpërmjet veprimeve të Aksit, të punësuarit specializohen, të paspecializuarit përfitojnë njohuri bazë dhe aftësi, me qëllim që të mund të justifikojnë pozicionin e punës, shkencëtarët shfrytëzojnë dhe transmetojnë njohuritë e tyre. Të gjitha veprimet kontribuojnë në zhvillimin demografik dhe ekonomik të vendit me përfitime të shumta për shoqërinë dhe nivelin e tyre të jetesës. Për rrjedhojë, Aksi ka ndikim shumë pozitiv në faktorin mjedisor, në **Popullsi dhe të Mirat Materiale**.
- Përse i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, siç u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk pritet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i prioritetit 2.3 për sa i përket Partneriteteve rajonale dhe ndërkombëtare pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Aksi kërkon të tërheqë turistët dhe si rrjedhojë të rrisë levizjet në dhe nga atraksionet turistike të Bashkisë. Prandaj, pritet një ndikim negativ relativ në ajër. Sidoqoftë, në masën që nxitet lëvizja e butë midis atraksioneve përmes shtigjeve që do t'i lidhin ato, por edhe në atë masë që i jepet mundësia vizitorit të organizojë paraprakisht itineraret që do të ndjekë, efektet janë të moderuara ose të përmbysura.

- Ndikimi negativ i Aksit në ujë ka të bëjë me rritjen e kërkesës, që rezulton nga rritja e popullsisë në Bashki për shkak të tërheqjes së turistëve, atletëve, etj. Kjo është një pasojë dytësore negative.
- Aksi presupozon bashkëpunimin në nivel ndërbashkiak dhe rajonal ndërmjet Bashkive dhe Qarqeve fqinje, në lidhje me krijimin, ruajtjen dhe konsolidimin e korridoreve të ruajtjes së biodiversitetit ndërmjet Bashkive dhe Qarqeve fqinje, të cilave u përkasin edhe Parqet Kombëtare me rëndësi ndërkombëtare, si ai i Tomorrit dhe i Prespës, por edhe ekotope të rëndësishme si zona e Moravës. Për rrjedhojë, marrëdhëniet që krijohen kanë fushë të përbashkët veprimi dhe qëllim të përbashkët, që është mbrojtja dhe ruajtja e Biodiversitetit. Për këtë arsye, Aksi ka ndikim pozitiv në Biodiversitet.
- Ndikimi në mbeturina pritet të jetë negativ, ndërkohë që vizitueshmëria në Bashki do të rritet. Popullsia e përgjithshme e Bashkisë do të rritet dhe si rrjedhojë edhe konsumi i mallrave dhe prodhimi i mbeturinave.
- Zhurma që krijohet nga grumbullimi i turmave gjatë eventeve kulturore është një faktor shqetësues për zonat pranë tyre, veçanërisht nëse ato lidhen me zonat ekologjikisht të ndjeshme. Megjithatë, me vendosjen e duhur, efekti negativ zvogëlohet dhe si rrjedhojë Aksi do të ketë një efekt të vogël në shkallë lokale ndaj Zhurmës. Nga ana tjetër, Zhurma mund të mos jetë negative kur flasim për muzikë dhe këngë gjatë një eventit kulturor që në këtë rast i argëton pjesëmarrësit në vend që t'i shqetësojë.
- Aksi ka një ndikim pozitiv në popullatën dhe asetet, sepse krijon vende të reja të specializuara si dizajnerët grafikë, specialistët e IT-së, guidat turistike muzikantët, artistët etj dhe si rrjedhojë ndihmon në zhvillimin ekonomik dhe përmirësimin e cilësisë së jetesës të banorëve. Përveç kësaj, përbën një nxitje për të rinjtë të qëndrojnë në Bashki, që do të thotë kufizim i largimit të popullsisë.
- Trashëgimia kulturore do të ndikojë pozitivisht nga Aksi sepse do të kontribuojë në dukshmërinë dhe njohjen e saj në shkallë kombëtare dhe ndërkombëtare. Prandaj është e ndikuar pozitivisht dhe transmetohet në gjeneratat e ardhshme.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimaterikë dhe peizazhit, siç përmendet edhe në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar në faktorët e veçantë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 3.1 i cili i referohet Përkrahjes së lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale pritet të ketë një ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë si në vijim:

- Ndikimi i Aksit mbi Popullsinë dhe Të Mirat Materiale do të jetë pozitiv pasi parashikohet përmirësim në strukturën organizative të administratës lokale dhe zhvillimin e korridoreve të gjelbra që lidhin zonat rurale dhe urbane. Në këtë mënyrë, qytetarët e zonave rurale nuk ndihen dhe nuk janë të izoluar nga strukturat

dhe shërbimet urbane, pasi ata kanë akses më të mirë, por gjithashtu edhe një shërbim më të mirë prej tyre.

- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatik, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhjemkëtë AksPrioriteti

Aksi i prioritetit 3.2 për sa i përket Modernizimit të infrastrukturës inxhinerike, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si më poshtë:

- Rrjete urbane të përbashkëta përshkojnë zakonisht nëntokën. Për shkak të gjendjes aktuale të rrjetit të furnizimit me ujë, sasi të mëdha uji të pijshëm përfundojnë në tokë. Kjo nuk ndikon në cilësinë e tokës, por mbushja me ujë ndikon në aftësinë e saj për të mbajtur strukturat e ndërtimit (rrëshkitjet janë fenomene që lidhen me mungesën ose tepricën të ujit të tokës nën të). Nga ana tjetër, menaxhimi aktual i mbetjeve urbane me depozitim të drejtpërdrejtë në tokë çon në ndotjen e saj. Aksi Prioritar me ndërhyrjet që propozon do të përmirësojë kushtet e tokës në zonat e banuara.
- Do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit në ajër, pasi ndryshon për mirë të dhënat e qarkullimit – sigurisht ky është objektivi - p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet, duke minimizuar përqëndrimin e ndotësve të rrezikshëm.
- Do të ketë ndikim te faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin, duke reduktuar emetimet për frymë të ndotësve të fenomenit të “serrës”.
- Ndikimi i Aksit të Prioritetit në ujë është pozitiv. Me zbatimin e politikave të Aksit do të ndalohen rrjedhjet dhe shpërdorimi i ujit nga rrjeti i furnizimit me ujë. Gjithashtu, menaxhimi i mbetjeve në pastrim biologjik, kthen ujin e mbingarkuar nga përdorimet në aktivitete njerëzore, në mjedis, në gjëndje cilësore të mirë.
- Objektet e mëdha jashtë qendrës (vende deponimi të mbetjeve, pastrim biologjik i mbetjeve) që do të mbështesin Aksin Prioritar pritet që të ndikojnë negativisht në biodiversitet. Vendosja e tyre duhet të marrë parasysh biodiversitetin e zonës së propozuar në mënyrë që ajo të ndikohet sa më pak të jetë e mundur. Nga ana tjetër, menaxhimi i mbetjeve në përgjithësi ka si pasojë eliminimin e fenomenit të shpërndarjes së ndotjes në mjedis dhe mbrojtjen e bimëve dhe kafshëve prej tyre.
- Aksi i Prioritetit parashikon menaxhimin e mbetjeve (urbane, industriale, blegtorale). Kjo sjell si pasojë reduktimin e volumit dhe cilësinë e mbetjeve që përfundojnë në mjedis. Rrjedhimisht, Aksi i Prioritetit do të ketë ndikim pozitiv në këtë sektor të faktorit mjedisor.
- Do të ketë pasoja te zhurma, pasi kjo është drejtpërdrejtë e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që ekzistojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.

- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane publike do të shkaktojë ndikime në cilësinë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banimit do të jenë zonat urbane më tërheqëse, kështu që nuk do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin e mjedisit të popullsisë, dhe të pasurive materiale. Aksi i Prioritetit do të shkaktojë efekte pozitive, parashikohen ndërhyrje që kanë si qëllim përfundimtar lehtësimin në lëvizjen e banorëve dhe përdorimin e mjeteve teknologjike të avancuara të transportit të cilat janë asete pasurore materiale të Bashkisë dhe banorët. Pra kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës është fakt, si rrjedhojë do të ndihmojë në trajtimin e fenomenit të emigracionit, veçanërisht të të rinjve.
- **Trashëgimia kulturore**, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, parashikohet të përfitojnë nga propozimet e Aksit të Prioritetit, pasi do të jenë më lehtësisht të aksesueshme edhe nga komunitetet lokale, por edhe nga vizitorët dhe turistët.
- Lidhja ndërmjet Aksit të Prioritetit dhe **peisazhit** dëshmohet nga fakti i ndërtimit të veprave rrugore duke respektuar relievin morfologjik, mjedisin natyror dhe peisazhin, i ndërtimit të rrugëve për biçikleta dhe të infrastrukturave të tjera të komunikacionit në zona peisazhi me bukuri të veçantë natyrore dhe së fundmi, një lidhje pozitivisht e formuluar do të japë mundësinë e aksesit të vizitorëve dhe të turistëve në zonat e Bashkisë me një peisazh të veçantë.

Aksi i Prioritetit 3.3 që i përket forcimit të urbanizimit dhe rigjenerimit të zonave urbane, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Rritja e gjelbërimit brenda vendbanimeve përmirëson cilësinë e ajrit brenda tyre dhe si rrjedhojë Aksi ka një efekt të vogël por pozitiv në faktorin mjedisor të Ajrit.
- Ndikimi i Aksit në Ujë rrjedh nga konsumi i tij për mirëmbajtjen e zonave të gjelbra, stadiumeve dhe parqeve që do të krijohen brenda vendbanimeve. Ky efekt pritet të jetë pak negativ pasi është e mundur të ruhet ky burim i çmuar duke përdorur vegetacionin e duhur por edhe duke shfrytëzuar ujin e shiut ose ujin që do të gjenerohet pas trajtimit të ujërave të zeza në mjediset përkatëse.
- Aksi pritet të ndikojë pozitivisht në faktorin mjedisor “mbetje”, ndërsa mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit shtëpiak / të strukturuar nënkupton ndër të tjera edhe sigurimin e mjedisit të pastër për banorët e tij. Veprimet synojnë edhe veprimin aktiv të banorëve në sektorin e menaxhimit të plehrave të tyre. Kështu, vëllimi i plehrave në mjedisin shtëpiak do të jetë më mirë i menaxhueshëm (p.sh. me kosha riciklimi dhe mbledhje të rregullt të tyre) që do të thotë menaxhim më i mirë i tyre në përgjithësi.
- Në qytete ekzistojnë përdorime toke me funksion shqetësues (hapësira argëtimi, industri, arterie rrugore, shërbime publike). Aksi i Prioritetit synon reduktimin e zhurmës brenda qyteteve dhe rrjedhimisht, përmirësimin e faktorit mjedisor.
- Aksi i Prioritetit ka ndikim pozitiv në **popullsi dhe në elementët** e saj pasurore, ndërsa synon përmirësimin e kushteve të jetës brenda qytetit dhe përmirësimin e

rezervave ndërtimore domethënë të elementëve të tyre pasurorë. Qytetet bëhen më shumë atraktive dhe ruajnë popullsinë e tyre.

- Me veprimet e Aksit të Prioritetit përmirësohet **peisazhi** dhe më konkretisht, peisazhi urban, pasi propozohen ndërhyrje estetike dhe energjike në ndërtesa dhe në hapësirat e gjelbërta të qyteteve dhe të vendbanimeve.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 3.4 i cili i referohet Parandalimit dhe Menaxhimit të Rreziqeve Natyrore dhe Fatkeqësive pritet të ketë një ndikim pozitiv ose negativ në faktorët e mjedisit si vijon:

- Parandalimi dhe menaxhimi i zjarreve dhe përmytjeve ndihmon në mbrojtjen e burimeve të tokës nga erozioni, kështu që Aksi ka një efekt pozitiv në tokë.
- Parandalimi dhe represioni i menjëhershëm i zjarrit ndihmon në mbrojtjen e ajrit, pasi pyjet përmirësojnë cilësinë e ajrit por zjarret në pyje ose jo ngarkojnë cilësinë e ajrit. Prandaj Aksi do të ketë një efekt pozitiv në ajër.
- Efekti mbi faktorët klimatik i referohet kryesisht zjarreve pyjore, pasi pyjet janë rregullatorë të mikroklimës së zonës në të cilën ato rriten. Prandaj parandalimi dhe menaxhimi i këtij rreziku nënkupton pyje të shëndetshme dhe mikroklimë të mirë. Përsa i përket fenomenit të ndryshimit global të klimës, ndikimi i Aksit nuk është i dukshëm, por bashkëpunues pozitiv.
- Parandalimi dhe menaxhimi i rrezikut nga përmytjet lidhet drejtpërdrejt me menaxhimin e ujërave sipërfaqësore në zonë. Objektivi është rrjedha e pandërprerë ose e kontrolluar e ujit, në mënyrë që të mos krijohen fatkeqësi nga përmytjet në zonat rezidenciale dhe rurale. Aksi duket të menaxhojë ujin e tepërt që mund të ruhet për përdorim në periudha të tjera kohore. Pra, Aksi do të ketë një ndikim pozitiv në ujë.
- Në rreziqet natyrore të tilla si zjarret, përmytjet, rrëshqitjet e tokës shkatërrohen deri në një masë ekosistemet e zonës së prekur nga një fatkeqësi natyrore. Fenomeni, megjithëse i kthyeshëm, mund të ndryshojë biodiversitetin e një rajoni dhe prandaj parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore ka një efekt pozitiv në ruajtjen e biodiversitetit.
- Planifikimi për parandalimin dhe menaxhimin e rreziqeve natyrore nënkupton ekzistencën e një plani të zbatueshëm i cili kur tu bëhet i ditur banorëve të një vendi, tu krijon një ndjenjë sigurie kundër rreziqeve natyrore. Përveç kësaj, veprimet për të parandaluar rreziqet natyrore si dhe veprimet e menjëhershme kur ato ndodhin mbrojnë popullsinë dhe pasuritë e tyre. Prandaj, Aksi ka një ndikim pozitiv në Popullsinë dhe Të Mirat Materiale.

- Kur rreziqet natyrore kërcënojnë monumentet kulturore, marrja e masave për mbrojtjen e tyre ndikon pozitivisht në ruajtjen e **trashëgimisë kulturore**. Pra, për këtë faktor mjedisor, efekti do të jetë pozitiv.
- Ngjarja e një fenomeni natyror ekstrem ndryshon peisazhin në mënyrë të përhershme ose të përkohshme. Rrëshqitja e një shpati mund të jetë e përhershme dhe me pak ndikim në peizazh, por një tërmet mund të shkatërrojë peisazhin urban me rënien e ndërtesave dhe shkatërrimin e infrastrukturës. Shkatërrimi i një pylli pas një zjarri mund të jetë i kthyesëm si edhe rigjenerimi i peizazhit urban, por nuk pushon sq qënuri i dukshëm për një periudhë kohore të konsiderueshme, duke ngelur në kujtesën e njerëzve që e përjetuan atë. Aksi parashikon parandalimin, trajtimin dhe shërimin pas një fatkeqësie dhe për këtë arsye do të ketë një ndikim pozitiv në **peizazh**.
- Për sa i përket lidhjes me mbeturinat dhe zhurmën, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhjemkëtë AksPrioriteti

Aksi i Prioritetit 4.1 që i përket infrastrukturës cilësore shëndetësore dhe ofrimit të aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Ka lidhje me popullsinë dhe asetet materiale pasi përmirësohet kujdesi dhe në këtë mënyrë rritet jetëgjatësia e banorëve. Si rezultat, popullsia e Komunës bëhet më konkurruese dhe aktive dhe ka mundësi për të rritur standardin e jetesës. Prandaj, Aksi Prioritar ka një ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «**popullsia dhe asetet**».
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhjemkëtë AksPrioriteti

Aksi i Prioritetit 4.2 që i përket infrastrukturës cilësore arsimore dhe sportive, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Ka lidhje me popullsinë dhe asetet pasi Aksi synon të rrisë nivelin njohës të kombinuar me zhvillimin e mirë fizik të të rinjve të vendit duke rritur kështu potencialin e tyre profesional dhe jetëgjatësinë. Të rinjtë fitojnë zakone të mira duke shmangur abuzimin nga varësitë (cigare, drogë, pije). Si rezultat, popullsia e Komunës bëhet më konkurruese dhe aktive dhe ka mundësi për të rritur standardin e jetesës. Prandaj, Aksi Prioritar ka një ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «**Popullsia dhe asetet**».
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk konstatohet lidhjemkëtë AksPrioriteti

Aksi i Prioritetit 4.3 që i përket arsimimit dhe trajnimit të fuqisë punëtore, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Nga veprimet e aksit pritet të rritet vëllimi i mbetjeve të krijuara kryesisht në letër dheplastikë, pasi do të organizohen konferenca, takime dhe trajnime për të cilat do të prodhohen dhe përdoren materiale të shtypura të tilla si broshura, libra apo shënime, fletore, materiale të shkruara në përgjithësi , por edhe gota plastike, kallama dhe sende të paketimit ushqimor të cilat pas përdorimit do të përfundojnë në mjedis. Për këtë arsye, Aksi konsiderohet të ketë pak ndikim negativ në faktorin mjedisor «mbetje»
- Ndikimi mbi popullsinë dhe asetet do të jetë më shumë pozitive nga Aksi Prioritetit, sepse dija është e nevojshme për të zgjeruar horizontet e banorëve. Ajo po përballlet me përjashtimin nga tregu i punës dhe pabarazia gjinore, ndërsa kultivohen talentet, aftësitë e sejcilit dhe dashuria për vendin e origjinës me përfitime ekonomike, intelektuale dhe sociale. Parakusht themelor është përhapja e njohurive dhe kultivimi i aftësive të jetë i qëndrueshem dhe të ofrohet me kosto të ulët ose pa kosto për çdo person të interesuar.
- Ndikimi në trashëgiminë kulturore është pozitiv sepse Aksi promovon ruajtjen dhe përcjelljen e saj në gjeneratat e ardhshme.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, zhurmave, dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nukkonstatohetlidhjemekëtë AksPrioriteti

Aksi i Prioritetit 4.4 që i përket sigurimit të aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aksi do të ketë një ndikim pozitiv në **Popullsi**, sepse do ti shërbehet më mirë, më shpejtë, më me efikasitet dhe mbi të gjitha në mënyrë të barabartë nga shërbimet publike të komunës. Për më tepër burimet njerëzore të shërbimeve do të fitojnë aftësinë për të trajtuar një përqindje më të lartë të çështjeve me të cilat përballen njerëzit në përgjithësi ,do të eliminojnë dukuritë e pabarazisë sociale.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorët klimatikë, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nukkonstatohetlidhjemekëtë AksPrioriteti

Aksi i Prioritetit 5.1 që i përket menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore ka përfitime pozitive për tokën për shkak se sistemi i rrënjëve të pyjeve mban tokën pas shirave të dendura duke parandaluar kështu fenomenet e zhveshjes dhe të shkretimit.
- Përfitimet për ajrin janë pozitive sepse pyjet janë mushkëria që filtrojnë ndotësit e gaztë dhe japin oksigjen të pastër në atmosferë.
- Si një faktor që ndikon pozitivisht ajrin ndikimet mbi faktorët klimatikë janë gjithashtu pozitive si në nivel global ashtu edhe në atë lokal pasi përmirëson mikroklimën e kësaj zonë.

- Ekosistemet pyjore kanë dhe posedojnë një larmi të gjerë të florës dhe faunës dhe prandaj ndikimi në **biodiversitet** është vetëm pozitiv.
- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore gjithashtu përfshin menaxhimin racional të burimeve pyjore përmes pyllëzimeve dhe prerjeve të kontrolluara. Për komunitetet lokale të angazhuara me veprimtarinë ekoturistike sigurohen të ardhurat e tyre dhe, si rrjedhim qasja e tyre në mallra dhe mbajtja e popullsisë në fshat. Prandaj ndikimet e Aksit Prioritar janë pozitive për **popullsinë dhe asetet fizike**.
- Ekosistemet pyjore marrin pjesë në **peizazhin** natyror dhe për këtë arsye mbrojtja e tyre nënkupton mbrojtjen dhe përmirësimin e peizazhit natyror.
- Në lidhje me ujin, mbetjet, zhurmat dhe të trashëgiminë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 5.2 që i përket interpretimit mjedisor – sensibilizimit të banorëve dhe vizitorëve, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- **Toka** do të pranojë ndikim pozitiv me zbatimin e veprimeve të Aksit të Prioritetit, ndërsa shoqëria lokale do të adoptojë praktika bujqësore që e mbrojnë dhe e ruajnë atë. Gjithashtu do të njihen me konceptin e klasifikimit dhe riciklimit të mbeturinave dhe nuk do t'i flakin ato në mënyrë të pakontrolluar në terren.
- Aksi Prioritar do të ketë një ndikim pozitiv në **ujë**, sepse me edukimin mjedisor të komunitetit lokal do të pranohen praktikat e përdorimit racional të ujit në aktivitetet e tyre rurale, do të mësojnë rreth rreziqeve të tyre shëndetësore nga hedhja e pakontrolluar e ndotësve në ujëra, do të mësojnë mbi rreziqet e përmytjeve dhe si t'i shmangin ato.
- Aksi i Prioritetit do të ketë ndikim pozitiv në **mbetje**, sepse me trajnimin mjedisor shoqëria lokale do të mësojë metodat e menaxhimit të mbetjeve shtëpiake si riciklimi, përzgjedhja e lëndëve organike dhe krijimi i kompostit. Në këtë mënyrë, reduktohet vëllimi i mbetjeve të ngurta shtëpiake që përfundojnë tek entet publike të menaxhimit (hapësirat e groposjes higjienike të plehrave).
- Aksi i Prioritetit synon në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve, duke u dhënë atyre njohuritë e nevojshme të menaxhojnë saktë tokën e tyre (element i rëndësishëm pasuror) dhe të mbrojnë të ardhurat e tyre. Në vazhdim, kthimi tek aktivitetet bujqësore do të bëhet akoma më shumë atraktiv, duke mbajtur **popullsinë** në Bashki.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 5.3 që i përket krijimit të aktiviteteve shoqërore dhe argëtimit, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aktivitetet shoqërore dhe hapësirat e argëtimit e bëjnë më aktive shoqërinë dhe rrisin turizmin e një vendi, duke sjellë si rezultat rritjen e lëvizshmërisë drejt tyre,

ndërsa kur ato nuk ekzistojnë, popullsia vazhdon aktivitetet e përditshme ose gjen mënyra të tjera në Bashkitë fqinje, që kanë më shumë interesa. Rritja e lëvizshmërisë kontribuon negativisht në cilësinë e ajrit kur bëhet me përdorimin e automjeteve, ndërsa kur ekzistojnë zgjedhje të tjera më të buta dhe më të pastra të mjeteve të transportit, ndikimi negativ reduktohet në shkallë të rëndësishme. Në këtë mund të kontribuojnë edhe Akset 3.2, 3.3 dhe 5.3. Për rrjedhojë, ndikimi në ajër nga ky Aks pritet të jetë lehtësisht negativ.

- Uji përbën të mirën e parë materiale, kërkesa e të cilit rritet me rritjen ose tërheqjen e njerëzve në një vend për ushtrimin e aktiviteteve të qendrueshme ose kalimtare. Për rrjedhojë, ndikimi në ujë nga funksionimi dhe zbatimi i veprimeve të Aksit pritet të jetë negativ për shkak të presionit në sasinë por edhe në cilësinë e tij, kur aktivitetet lidhen me lumenjtë dhe liqenet e zonës.
- Zhvillimi i aktiviteteve në zona të ndjeshme ekologjike ushtron presione në biodiversitet për mbrojtjen e të cilit duhet të parashikohen dhe të ruhen masa konkrete. Për rrjedhojë, Aksi pritet të ketë pasoja negative për biodiversitetin, por të cilat mund të jenë edhe pozitive.
- Në zonat ku do të tërhiqen njerëz për aktivitete argëtimi, sporti, pritet të ekzistojë një rëndesë në faktorin e mbetjeve. Ndërkohë, me zbatimin paralel të akseve 3.2 dhe 5.2, presionet negative pritet të jenë të kontrolluara.
- Zhurma që shkaktohet nga grumbullimi i njerëzve gjatë aktiviteteve shoqërore mund të jetë negative kur lidhet me zhurmën që shkaktohet brenda zonave të ndjeshme ekologjike dhe pozitive kur lidhet me muzikën dhe këngët që krijojnë ndjenja gëzimi dhe lumturie te njerëzit, pa shqetësuar ekosistemet e organizmave të tjerë dhe të faunës së egër.
- Aksi synon në vënien në dispozicion të hapësirës për banorët dhe vizitorët, me qëllim që të ushtrojnë aktivitetet të këndshme që përmirësojnë psikologjinë dhe shëndetin e tyre trupor. Për më tepër, synon në krijimin e shanseve profesionale në grupet e popullsisë si artistët, gjimnastët, teknikët, etj, dhe për rrjedhojë në përmirësimin e gjendjes së tyre ekonomike. Kjo do të thotë se Popullsia përfiton nga veprime të këtij lloji dhe për rrjedhojë Aksi ka përfitime shumë pozitive për faktorin mjedisor konkret.
- Nëpërmjet veprimeve të Aksit promovohen elementët kulturorë të Bashkisë, si monumentet kulturore, këngët dhe vallet tradicionale, shijet vendore dhe veprat artizanale. Për rrjedhojë, Aksi ka ndikim shumë pozitiv në trashëgiminë kulturore.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë dhe peizazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 5.4 që i përket promovimit të trashëgimisë kulturore, pritet të ketë ndikim pozitiv ose negativ në faktorët mjedisorë të mëposhtëm:

- Aksi do të ketë efekte negative në ajër, pasi do të rritet lëvizja në dhe nga atraksionet turistike, duke pasur parasysh se do të bëhet kryesisht me automjete

(makina, autobusë). Sidoqoftë, nëse zbatohen veprimet e Aksit Prioritar 4.2 ndikimet do të zbuten në zonat urbane dhe në fshatra.

- Ndikimi në ujë do të jetë negativ, pasi në kuader të aktiviteteve turistike, kërkesa për ujë do të rritet dhe efluenti tij do të ketë nevojë për menaxhim të integruar, në mënyrë që të mos përfundojë në qarkullimin e ujrave sipërfaqësore dhe nëntokësore dhe t'i kontaminojë ato. Por nga ana tjetër, ndërsa Aksi shikon përpara për krijimin e infrastrukturës së re ose rigjenerimin e asaj ekzistuese, në kuadrin e qëndrueshmërisë së tyre, duhet të behet menaxhim racional i ujit si hyrje dhe dalje, me efekte pozitive mbi këtë faktor mjedisor.
- Menaxhimi i mbeturinave që do të gjenerohet me rritjen e pritur të aktiviteteve turistike, do të jetë një nevojë urgjente për operatorët dhe individët aktivë në këtë fushë dhe kërkesa e tyre për deponim racional do të jetë në përputhje me interesat e tyre. Duke qenë se menaxhimi i organizuar i mbeturinave parashikohet gjithashtu nga Master Plani Kombëtar, Aksi do të ndihmojë në arritjen e objektivit në një kohë të shkurtër dhe në këtë kuptim do të ketë ndikim negativ të vogël në faktorin mjedisor "**mbeturina**". Nëse veprimet e parapara në Aksin Prioritar 4.2 nuk paraprihen, Aksi do të veprojë negativisht në mbetjet duke kontribuar thjesht në rritjen e tyre.
- Ndikimet në **zhurmë** do të jenë nga paksa negative në negative, varësisht nga intensiteti i aktiviteteve turistike që do të zhvillohen. Në secilin rast efektet pritet të jenë lokale dhe jo- konsektive.
- Çdo aktivitet që lidhet me turizmin hap fushat e riaftësisimit profesional për një sërë profesione (artizanët, kujdestarët e monumenteve, hotelierët, udhërrëfyesit etj.) Dhe kështu rrit financiarisht komunitetet lokale që jetojnë dhe punojnë në zonën e tyre duke përmirësuar cilësinë e jetës së tyre. Si rrjedhojë, aksi ka vetëm efekte pozitive mbi **popullsinë dhe asetet** e saj.
- Aksi parashikon shfrytëzimin e rezervës kulturore, e cila me përkufizim do të ketë një ndikim pozitiv në **trashëgiminë kulturore**, e cila do të ruhet dhe promovohet sa më shumë që të jetë e mundur.
- Përmirësimi i pritshëm i faktorit mjedisor të **peizazhit** do të vijë nga restaurimi i rezervës kulturore, qofshin vende arkeologjike ose gjeologjike, ndërtesa historike dhe tradicionale. Për t'i bërë ato atraktive, do të përmirësohet pamja dhe mjedisi tyre, pra peizazhi.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimatikë dhe biodiversitetit, dhe siç përmendet në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar në faktorët e veçantë mjedisorë.

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashegimi a Kulturore	Peizazhi
Objektivi Strategjik 1: Zhvillim gjithpërfshirës i sektorit të bujqësisë										
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.										
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit.										
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit										
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.										
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit										
Objektivi strategjik 2: Përmirësim i klimës të biznesit dhe nxitjes të investimeve										
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri										
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit										
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë										
Objektivi Strategjik 3: Zhvillimi i qëndrueshëm e zonave të urbanizuara										
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale										
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike										
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane										
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive										
Objektivi Strategjik 4: Sigurimi i kohezionit social										
Aksi Prioritar 4.1: Infrastruktura shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.										
Aksi Prioritar 4.2: Infrastruktura cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.										
Aksi prioritar 4.3: Arsimiti dhe trajnimi i fuqisë punëtore										
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social										
Objektivi Strategjik 5: Mbrojtja dhe promovimi e burimeve natyrore dhe kulturore										
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave										
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve										
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi										
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore										

7. VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

7.1. Hyrje – Metodologjia

Me synim vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planit të propozuar, ndiqet metodologjia që është propozuar nga Udhëzuesi i VSM për Politikën kohezive Europiane 2007- 2013 «Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013» (Helander and Grant, 2006), i përshtatur për nevojat dhe karakteristikat specifike të PPV të Bashkisë dhe të propozimeve të tij. Për këtë qëllim, fillimisht, vendosen tetë karakteristika që kanë lidhje me ndikimin e mundshëm të propozimeve të PPV të Bashkisë në mjedis. Këto karakteristika të ndikimeve kanë të bëjnë me: në mundësitë e ndikimit, në vlerësimin e tij me një shkallë cilësore, si pozitiv apo negativ, shpeshtësinë dhe kohëzgjatjen e shfaqjes së tij, kthyeshmërinë apo jo të tij, kufitare apo jo, faktorin e pasigurisë, sekuencën e ndikimit dhe ndërveprimin e ndikimeve.

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë I mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtzakonisht positive
	+	Positive
	0	Asnjë
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/Afatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 7.1.1: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Gjithashtu, përdoren simbole, siç tregohet në Tabelën 7.1.1 për karakterizimin e ndikimeve, në bazë të probabilitetit të shfaqjes së tyre, shkallës së tyre (domethënë sesa serioze janë), shpeshësisë së shfaqjes dhe kohëzgjatjes, kthyeshmërisë së tyre, karakterin e tyre ndërkufitar, renditjen dhe ndërveprimin e tyre.

Në vazhdim, vlerësohen ndikimet e propozimeve të Akseve të Prioritetit të PPV të Bashkisë tek faktorët mjedisorë që u përmendën në paragrafët 6.2 dhe 6.3 dhe që përcaktohen saktësisht nga ligji 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", me anë të tabelave, në paragrafët në vijim. Gjithashtu theksohen sa në vijim:

- Nëse një ndikim në një faktor mjedisor është i kthyeshëm apo jo, plotësohet në tabelat e mëposhtme vetëm kur ndikimi është negativ, sepse kur ndikimi i parashikuar është pozitiv, me sa duket nuk ka kuptim faktori i pakthyeshmërisë.
- Kur faktor i pasigurisë nuk ekziston në vlerësimin e ndikimit, si në rastin më e mëparshëm, vendi bosh përkatës në tabelën e mëposhtme nuk plotësohet.
- Kur një ndikim mund të jetë pozitiv ose negativ, në varësi të zbatimit të propozimeve të Planit dhe nëse në këtë fazë nuk është e mundur të vlerësohet në mënyrë të detajuar, atëherë në kolonën e shkallës në tabelat e mëposhtme, ai shënohet si "+/-".
- Në mënyrë të ngjashme, vlerësimi nëse një ndikim paraqet ndikim kumulativ ose synergjik ose asnjë ndërveprim, komentohet vetëm në efekte negative, sepse vetëm atëherë ka kuptim. Prandaj, kolona e fundit në tabelat e mëposhtme plotësohet vetëm për ndikime negative të parashikuara.
- Së fundi, vlerësimi nëse një ndikim është me karakter ndërkufitar apo jo, realizohet vetëm për ndikimet negative sepse vetëm atëherë ka kuptim.

7.2. Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit

7.2.1. Ndikime në tokë

Faktori mjedisor i tokait, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritet 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 3.2, 3.4, 5.1 dhe 5.2. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.2, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.3 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit. Aksi Prioritar 1.1, i cili ka të bëjë me mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve, mund të shkaktojë në toka si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare (p.sh. me Aksin e Prioritetit 1.4 që ka lidhje me menaxhimin e ujit për ujitje).

Pra, në përputhje edhe me analizën u kryer në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se menaxhimi i përgjithshëm i burimeve territoriale përmes organizimit të fermerëve që përjetojnë të njëjtat probleme të fertilitetit në territoret e fushave të tyre (1.3, 1.4), praktikatat e buta të Agroturizmit (1.5), planifikimi i organizuar i perdorimit të tokës (2.1), përmirësimi i infrastrukturës për furnizimin me ujë të pijshëm, kanalizimim (3.2), parandalimi dhe menaxhimi i rezeqeve natyrore dhe fatkeqësive (3.4), menaxhimi i

qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave (5.1) dhe Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve (5.2), do të kenë ndikime pozitive mbi tokën.

Së fundi, forcimi i sektorit të prodhimit primar (1.1), nëse nuk kombinohet me menaxhimin e qëndrueshëm të ujit për ujitje dhe përmirësimin e prodhimit bujqësor, vetëm atëherë mund të shkaktojë efekte negative në tokë, për shkak të përdorimit të maksimizuar të ujit për ujitje dhe ndotjes që do të rezultojë nga përdorimi përkatës i pesticideve dhe plehrave kimike. Edhe për këtë arsye, efekti është i kthyeshëm, duke u kombinuar me zbatimin e propozimeve të Akseve të Prioritetit 1.4 dhe 3.1 të Planit.

Sa më lart përmendur mund të përmbliidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.1.1 më poshtë:

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				S	

Tabela 7.2.1.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në tokat e propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioritetiqë parashikuar në paragrafët 6.2 dhe 6.3 që ndikojnë tokë.

7.2.2. Ndikimet në ajër

Faktori mjedisor i ajrit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 3.2, 3.3, 3.4 dhe 5.1 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1.5, 2.1, 2.3, 5.3 dhe 5.4. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.2, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 dhe 5.2 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit.

Si rrjedhim, rezulton se nga propozimet e Planit, siç pasqyrohen në Akset e Prioritetit, do të rezultojnë efekte pozitive në ajër, nga mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (5.1), nga përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (3.2), nga përmirësimi dhe rigjenerimi i zonave urbane (3.3), dhe në mënyrë indirekte nga mbrojtja e pyjeve nga zjarret (3.4).

Nga ana tjetër, zhvillimi i turizmit në rajon (1.5, 2.3, 5.3, 5.4) çfarëdo forme që është ai merr pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë në tërheqjen e njerëzve dhe soi rrjedhim në shtimin e lëvizjeve drejt vendeve të ndryshme turistike që Bashkia do të promovojë dhe do të reklamojë. Ato më të rëndësishme do të jenë monumentet arkeologjike, kulturore dhe natyrore, por rezultate të ngjashme do të ketë edhe promovimi dhe shtimi i eventeve kulturore të tilla si ekspozita, panaire, festivale. Me shtimin e lëvizjeve pritet të rriten proporcionalisht edhe ndotësit e ajrit i cili do të varet lloji dhe numri i automjeteve, cilësia e karburanteve, por edhe nga lloji i lëvizjeve, të cilat nuk janë të nevojshme të bëhen domosdoshmërisht me mjete lëvizëse, por mund të bëhen edhe me biçikleta ose madje edhe me ecje. Kështu, në një farë mase, këto efektet mund edhe të kontrollohen. Pasojat negative nga forcimi i sektorit të përpunimit dhe i transportit të produkteve të standartizuara (2.1, 2.3) janë kumulative. Përsëri, teknologjia e pajisjeve mekanike e njësisve përpunuese dhe e automjeteve, si edhe e lëndëve djegëse që përdoren mund t'i mbajnë efektet negative në një nivel të tolerueshëm.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.2.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	

Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.2.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 sendikome ajër.

7.2.3. Ndikimet mbi faktorët klimatikë

Faktorët klimatikë, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, do të preken vetëm pozitivisht nga Akset e Prioritetit 3.2, 3.4 dhe 5.1. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.2, 5.3 dhe 5.4 nuk janë të lidhura me faktorët klimatikë.

Si rrjedhim, rezulton se propozimet e Planit, siç pasqyrohet në Akset e Prioritetit do të kenë efekte pozitive në faktorët klimatikë, nga mbrojtja dhe zhvillimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (3.4, 5.1), pasi ato janë burimi kryesor i oksigjenit të pastër dhe pastruesve nga ndotësit atmosferikë. Në veçanti, për mikroklimën e zonave urbane, përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (3.3) (përmirësimi i sistemit të transportit publik, rregullime të transportit, ndërtimi i shtigjeve të këmbësorëve dhe të biçikletave) ka ndikimet më të drejtpërdrejta ndërsa sa më e madhe zona e banimit, aq më i dukshëm është përmirësimi i mikroklimës.

Sa më lart përmendur përmblihen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.3.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristikatë ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Sikalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				P	

Tabela 7.2.3.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterike të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon tek faktorët klimaterikë.

7.2.4. Ndikime mbi ujërat

Faktori mjedisor i ujit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 1.4, 3.2, 3.4 dhe 5.2 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.5, 2.1, 2.3, 3.3 dhe 5.3. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.3, 2.2, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 dhe 5.1 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të ujit. Për sa i përket Aksit të Prioritetit 5.4, ai mund të ketë efekte negative por edhe pozitive në lidhje me ujërat në varësi të sinergjisë ose jo të të akteve të tjera dhe në kushte të caktuara.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se menaxhimi i qëndrueshëm i ujit kryesisht për ujitje (1.4), mbrojtja e tokës bujqësore nga uji tepërt (përmytjet) (3.4), përmirësimi i rrjeteve të infrastrukturës së furnizimit me ujë, kanalizimi, trajtimi i ujërave të zeza dhe menaxhimi i mbetjeve të ngurta (3.2), por edhe sensibilizimi mjedisor i komuniteteve lokale (5.2), do të kenë një efekt pozitiv mbi ujin.

Efekte negative parashikohen nga zbatimi i propozimeve për forcimin e aktiviteteve të turizmit (1.5) dhe promovimit të produkteve të turizmit (5.3) pasi si rezultat do të kenë rritjen e popullsisë dhe kështu shtimni e kërkesës për ujë të pijshëm. Në mënyrë të ngjashme do të rritet edhe kërkesa për ujë edhe me forcimin e sektorit primar (1.1) dhe atij sekondar të prodhimit (1.3) për ujitje dhe përpunimin e lëndëve të para, përkatësisht, por edhe prodhimi i ujërave të zeza do të kërkojë trajtim. Megjithatë, sinergia e veprimeve nga akset e tjera prioritare mund të zvogëlojë ose kompensojë ndikimet negative.

Lidhur me ndikimin në ujë nga aktivitetet në sektorin e turizmit për shembull, do të jenë të kthyeshme duke zbatuar veprime që përmirësojnë infrastrukturën e ujësjellësit dhe kanalizimeve, dhe implementimin e aktiviteteve të buta të ekoturizmit.

Në fushën e prodhimit primar, menaxhimi racional i ujit për ujitje dhe praktikat e mira bujqësore me përdorim minimal të plehrave dhe pesticideve, mund të ndryshojnë efektet negative.

Efekti negativ nga përdorimi i ujit në sektorin e prodhimit dytësor ka të bëjë kryesisht me nevojat e shtuara për ujë që përdoret nga aktivitete të tilla dhe nga prodhimi i mbetjeve që kërkojnë menaxhim.

Përsa i përket rigjenerimit të hapësirës urbane (3.3) dhe shkallës që lidhet me krijimin e parqeve, është e rëndësishme të merren parasysh nevojat për ujë, për t'i mbajtur ato. Nëse përdoren bimë hidrofilike në krijimin e gjelbërimit brenda parqeve, do të kërkohen sasi të rëndësishme uji për mirëmbajtjen e tyre dhe për rrjedhojë duhet të ekzistojë presion në këtë faktor mjedisor. Ndërkohë, me infrastruktura të sakta të furnizimit me ujë, përzgjedhje të bimëve të përshtatshme, presionet në ujë do të reduktohen në mënyrë të rëndësishme, edhe pse nuk pritet të eliminohen ose të kthehen mbrapsht.

Në këtë pikë nxirren në pah presionet mbi agjentët mjedisorë të ujit nga përdorimet e tij të ndryshme për ujitje, furnizim me ujë dhe prodhim të energjisë elektrike, kur ato nuk shpërndahen në mënyrë që një përdorim nuk e privon atë nga një tjetër.

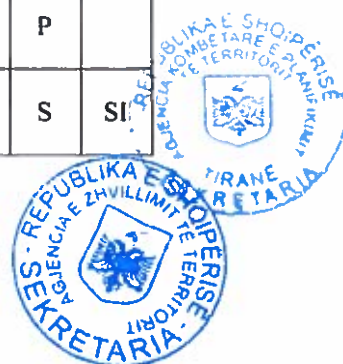
Në veçanti ndikimi nga funksionimi i hidrocentraleve do të jetë negativ në rastin kur nuk parashikohet respektimi i nevojave për ujitje në zonat poshtme dhe mungesa e këtij burimi të çmuar në sektorë të tjerë produktivë.

Edhe në këtë rast, efektet minimizohen nga masa të tilla si menaxhimi - trajtimi i ujërave të ndotura nga njësitë industriale që i prodhojnë ato dhe ripërdorim gjatë funksionimit të tyre. Në të njëjtën kohë, mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore para shikon për shpërndarjen e saj racionale për të përmbushur të gjitha nevojat.

Lidhur me forcimin e aktiviteteve të turizmit përmes përdorimit të aseteve kulturore dhe të banesave (5.4), ndikimi negativ do të vijë nga kërkesa për ujë që do të kërkojë infrastruktura me qëllim për të mbështetur veprimtarinë turistike dhe prodhimin përkatës ujërave të zeza. Efektet pozitive do të rezultojnë në rastin kur gjatë rigjenerimit do të kryhen ndërhyrje të nevojshme edhe në instalimet e ujësjellësi dhe kanalizimeve të cilat do të sigurojnë qoftë edhe në mënyrë jo bashkëpunuese me akset e tjera p.sh. përmirësimin e rrjeteve të shërbimeve urbane (3.3) qëndrueshmërinë e aktiviteteve turistike.

Sa më lart përmendur mund të përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.4.1 më poshtë:

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimin dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	-	>>	R	0		S	SI

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	+/-	>>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.4.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujrat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon ujrat sipërfaqësore dhe ato nëntokësore.

7.2.5. Ndikime mbi biodiversitetin

Faktori mjedisor i biodiversitetit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritetit 2.3, 3.4 dhe 5.1, dhe negativisht nga Aksi e Prioritetit 5.3. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.2 dhe 5.4 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të biodiversitetit. Akset e Prioritetit 3.2 mund të shkaktojnë efekte pozitive dhe negative mbi biodiversitetin, në varësi nga vendosja e infrastrukturës inxhenerike .

Menaxhimi efektiv i burimeve natyrore, siç janë burimet minerale, zonat e mbrojtura, pyjet, ujërat dhe toka, përfshin trajtimin e ndikimeve nga shfrytëzimi i tyre qoftë në rastin kur ka lidhje me menaxhimin e mbetjeve të industrisë nxjerrëse, industrisë, bujqësisë, ato urbane, apo në rastin kur ka lidhje me rigjenerimin e burimeve natyrore të tilla si pyllëzimi dhe pasurimi. Si rrjedhim, kjo do të thotë se speciet e ndryshme të florës dhe faunës që praninë e tyre e lidhin me faktorë të tillë si mbulesa e tokës, e pyjeve dhe ujërat, do të kenë ambientin e duhur dhe të përshtatshëm për t'u rritur dhe si rrjedhim ndikimet në biodiversitet do të jenë pozitive.

Sa i përket instalimit të infrastrukturave artificiale dhe në veçanti Vendeve të Hedhjes të Mbeturave dhe impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, larg ekosistemeve të ndjeshme ose të pasura me biodiversitet, ndikimi mbi faktorin mjedisor konsiderohet pozitiv, pasi përveç kësaj, do të eliminohet fenomeni i përhapjes së ndotësve në mjedis. Në rast se nuk merret në konsideratë vendosja e infrastrukturave artificiale, kjo do të ketë pasoja të konsiderueshme negative për biodiversitetin e zonës.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.5.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike.	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	+	>				P	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.5.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon në biodiversitet.

7.2.6. Ndikime mbi mbetjet

Mbetjet, të ngurta dhe të lengshme, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3 pritet të kenë efekt pozitiv nga Akset e prioriteteve 1.1, 1.4, 3.2, 3.3 dhe 5.2 si dhe efekt negativ nga Akset e prioriteteve 1.2, 1.5, 2.1, 2.3, 4.3, 5.3 dhe 5.4. Njëkohësisht Akset e prioriteteve 1.3, 2.2, 3.1, 3.4, 4.1, 4.2, 4.4 dhe 5.1 nuk kanë lidhje me mbetjet.

Administrimi i mbetjeve nga çasti që prodhohen, me organizimin e rrjetit të grumbullimit, mbledhjes dhe transportimit të tyre në vende të përshtatshme për administrimin e tyre të mëtejshëm (3.2, 3.3), por edhe përfitimi i ndërgjegjes mjedisore nga njerëzit që prodhojnë mbetje (5.2) me rezultatin që të kujdesen vetë personalisht, qoftë duke reduktuar sasinë e tyre, qoftë duke qënë pjesëmarrës në procesin e riciklimit të tyre (1.1, 1.4) është në përfitim të faktorit mjedisor, sepse reduktohet vëllimi i tyre dhe disponueshmëria e tyre e pakontrolluar në mjedis. Stimul për vetë njerëzit që do të kontribuojë në reduktimin e tyre të përhershëm, përbën mjedisi i pastër brenda të cilit do të jetojnë, por edhe shfrytëzimi i tyre në aktivitetet e tyre bujqësore, për plehërimin e fushave të tyre.

Konsumimi i lëndëve të riciklueshme gjatë seminareve trajnuese, në hartën e planifikimit të veprimeve zhvillimore për promovimin e turizmit dhe të produkteve lokale (2.1, 2.3, 4.3, 5.3, 5.4) është deri në njëfarë shkalle i kontrolluar dhe i përkohshëm, pasi sa më tepër të rritet niveli njohës, aq më shumë do të reduktohet vëllimi i mbetjeve të prodhuara.

Atje ku mbetjet duhet të kenë një trajtim të veçantë janë njësitë përpunuese (1.2). Vëllimi i mbetjeve të lëngëta dhe të ngurta, ndoshta të rrezikshme për mjedisin, pritet të

jetë qëndrueshmërisht i rritur nga tërheqja e njësisve të përpunimit në zonë. Licencimi mjedisor është një rrjet sigurie për kontrollin e menaxhimit të tyre nga njësitë prodhuese.

Ndikimet negative nga zhvillimi i turizmit (1.5) pavarësisht se pritet të jenë të rëndësishme pasi rritet popullsia dhe konsumimi, që sjell si pasojë shtimin e mbetjeve, do të mund të minimizohen me një menaxhim të mirë si për mbetjet e lëngshme ashtu edhe ato të ngurta, siç parashikohet në Aksin e prioritetit 3.2.

Sa më sipër do të përmblihet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.6.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	-	>>	R	0	TR	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rrijtësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4.3: Arsimit dhe trajnimi i fuqisë punëtore	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.6.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon mbi mbetjet.

7.2.7. Ndikime në mjedisin akustik/zhurma

Faktori mjedisor i zhurmës, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 3.2 dhe 3.3 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1.2, 1.5, 2.1 dhe 5.4. Në të njëjtën kohë, Akset e Prioritetit 1.1, 1.3, 1.4, 2.2, 3.1, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.1 dhe 5.2 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të zhurmës. Akset e Prioritetit 2.3 dhe 5.3, mund të shkaktojnë në mjedisin akustik/zhurma si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se modernizimi i rrjetit rrugor në zonat urbane do të përmirësojë trafikun e automjeteve në drejtim të rrjedhjes së tyre dhe, si rrjedhim në lidhje me zhurmën e shkaktuar nga lëvizja e dendur dhe e shpeshtë e automjeteve në rrugë. Gjithashtu, zhvillimi i transportit masiv do të zvogëlojë përdorimin e automjeteve private që lëvizin drejt qendrave urbane nga fshatrat dhe anasjelltas. Lëvizjet më masive dhe më të organizuara nënkuptojnë uljen dhe reduktimin e zhurmave (3.2). Ndërhyrjet e planifikimit urban dhe rehabilitimet (3.3), do të kenë efekte pozitive mbi zhurmën, veçanërisht në atë që krijohet nga lëvizja e automjeteve.

Efekte negative parashikohen nga zhvillimi i turizmit (1.5, 5.4) në rajon ku do të ketë përqendrime të popullsisë në hapësura të ndryshme turistike, të tilla si monumentet historike, arkeologjike, natyrore, dhe të kohës së lirë dhe argëtuese, zona në të cilat do të ketë një rritje të zhurmës. Gjithashtu, promovimi i monumenteve dhe krijimi i vendeve të reja të aktiviteteve kulturore, si levë e zhvillimit të turizmit do të ketë të njëjtin efekt si pasojë dytësore. Për më tepër, lëvizja e turistëve me makina ose me mjete të transportit publik kontribuon shkaktimin e zhurmës ose për shkak të pjesëve të tyre mekanike, ose për shkak të shpejtësisë së tyre.

Lëvizja e automjeteve të rënda (kamionëve) për transportimin e produkteve për dhe nga qendrat tregtare (ato që parashikohen brenda Bashkisë, por edhe jashtë saj) për shkak të forcimit të sektorit të përpunimit (1.2, 2.1) përbën një aktivitet që do të kontribuojë në mënyrë kumulative në rritjen e zhurmës. Ndërkohë, kjo zhurmë fokusohet përgjatë akseve bazë rrugore dhe përreth ose brenda njërive përpunuese, duke shqetësuar më shumë të punësuarit në këto zona apo ata banorë që banojnë atje.

Në rastin e organizimit të shfaqjeve artistike (2.3, 5.3) gjatë të cilave dëgjojnë këngë dhe muzikë e ndryshme për argëtimin e njerëzve, intensiteti i tingullit mund të mos perceptohet nga njerëzit si zhurmë, duke patur parasysh edhe shfaqjen e tij lokale dhe periodike, por ndërkohë vazhdon të jetë zhurmë për organizma të tjerë (zogjtë, kafshët e egra) dhe për këtë arsye organizime të tilla kanë ndikim pozitiv në mjedisin akustik kur bëhen larg ekosistemeve të ndjeshme të zonës.

Sa më sipër do të përmbledhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.7.1 më poshtë:

Karakteristika të ndikimeve të parashikuara

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuënca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	-	>>	R	0		S	C
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+/-	>	R*	0	?	S	SI
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rjetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	+/-	>	R*	0	?	S	SI
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.7.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat.

7.2.8. Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore

Duke përjashtuar aksin e prioritetit 1.4 i cili lidhet me popullsinë dhe të mirat materiale si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare, akset e tjerë të PPV ndikojnë pozitivisht në faktorin mjedisor. Pra, në bazë të analizës që u bë më lart në paragrafët 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se:

- Me veprimet e Akseve 1.1, 1.2, 1.3 produktet vendase përfitojnë identitet, cilësi dhe njohshmëri. Kjo bëhet nëpërmjet programeve të mbështetjes së prodhimit parësor dhe dytësor, me qëllim që të përfitohen njohuritë teknologjike, pajisjet dhe rrjeti për prodhimin, përpunimin e produkteve lokale dhe disponueshmërinë e tyre në tregti. Për rrjedhojë, produktet konsumohen më shumë, me fitime për fermerin, industrialistin që i përpunon dhe tregtarin që i shet, i ciliqë mund të jetë një prej këtyre personave. Përveç kësaj i japin rrugë problemeve të popullatës që merret me bujqësi. Fermerët organizohen në grupe dhe çështjet e ndryshme si p.sh. përmirësimi i pjellorisë së tokës në arat e tyre, trajtimi i sëmundjeve, prodhimi më i madh dhe më i mirë, thithja më e mirë e produkteve të tyre në treg dhe me përfitim më të lartë për ta etj. trajtohen në baza të përgjithshme. Kështu, fermerët rrisin, fitojnë njohuri dhe informacion rreth

prodhimit dhe përmirësimit të tij. Gradualisht përmirësohen kushtet profesionale , gjë që po bëhet gjithnjë e më tërheqëse dhe më fitimprurëse.

- Aksi 1.4 synon në ndërtimin e infrastrukturave të cilat do të forcojnë sektorin e bujqësisë. Në infrastrukturat (rrjete vaditjeje, rrjete kullimi, fabrika të prodhimit të kompostit, fabrika të prodhimit të biomasës, etj.) përdoret teknologjia e caktuar si për ndërtimin ashtu edhe për funksionimin e tyre. Njohuritë dhe specializimi që kërkohen krijojnë stimuj për shoqërinë vendase në lidhje me perspektivën e tyre profesionale dhe për rrjedhojë përmirësimin e cilësisë së jetës së tyre. Për më tepër, infrastrukturat përbëjnë elementë pasurorë privatë ose publikë. Ndërkohë, infrastrukturat duhet të përshtaten me nevojat dhe veçantitë e zonës, fakt i cili nëse nuk do të merret parasysh gjatë fazës së studimit të qëllimshmërisë dhe zbatimit, do të sjellë si pasojë rrezikun që të ndërtohen vepra funksionale të padobishme ose të fragmentarizuara, që do të rëndojnë gjendjen ekonomike të shoqërisë vendase dhe të Bashkisë. Aksi mund të ketë pasoja pozitive ose negative për **Popullsinë dhe të Mirat Materiale**, në varësi të mënyrës që do të zbatohet.
- Për shërbimin e grupeve të ndryshme të turistëve që Aksi i Prioritetit 1.5 ka si objektiv të tërheqë, krijohen shanse për aktivitete të reja profesionale që do të forcojnë ekonominë lokale dhe do të përmirësojnë nivelin e jetesës së banorëve dhe për rrjedhojë, edhe gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Kështu, Aksi i Prioritetit 1.5 do të ketë ndikim pozitiv në popullsi dhe në elementët pasurorë.
- Aksi 2.1 synon në krijimin e hapësirave të reja të aktiviteteve profesionale për banorët e Bashkisë. Për rrjedhojë, pritet të përmirësohen perspektivat dhe kushtet e punës për një pjesë të popullsisë me përfitime ekonomike dhe demografike. Për rrjedhojë, ndikimi i Aksit në **Popullsi dhe të Mirat Materiale** është pozitiv.
- Aksi 2.2 synon në një potencial njerëzor me mjaftueshmëri dijesh dhe profesionale, që do t'i përgjigjet kërkesave të punës së pozicionit ku ndodhet. Për këtë arsye, nëpërmjet veprimeve të Aksit, të punësuarit specializohen, të paspecializuarit përfitojnë njohuri bazë dhe aftësi, me qëllim që të mund të justifikojnë pozicionin e punës, shkencëtarët shfrytëzojnë dhe transmetojnë njohuritë e tyre. Të gjitha veprimet kontribuojnë në zhvillimin demografik dhe ekonomik të vendit me përfitime të shumta për shoqërinë dhe nivelin e tyre të jetesës. Për rrjedhojë, Aksi ka ndikim shumë pozitiv në faktorin mjedisor, në **Popullsi dhe të Mirat Materiale**.
- Me **Aksin 2.3** arrihet një lidhshmëri më e mirë ndërmjet destinacioneve turistike brenda dhe jashtë Bashkisë. Kjo konsiston në tërheqjen e më shumë vizitorëve dhe për rrjedhojë edhe në mbajtjen e profesioneve turistike. Për pasojë, popullsia vendase ndjen një siguri më të madhe përsa i përket të ardhmes së sipërmarrjeve turistike dhe mirëqënies ekonomike. Aktivizohet më shumë dhe është pjesëmarrëse në shkëmbimin e produkteve turistike me sipërmarrje analoge

brenda dhe jashtë Bashkisë. Në këtë mënyrë, ato bëhen të qëndrueshme dhe fitimprurëse.

- Përfitimet e **Aksit 3.1** për popullsinë, shkurtimisht përmbledhen në krijimin e lidhjeve ndërmjet bashkësive të vendbanimeve të Bashkisë. Kjo arrihet fillimisht me ndërlidhshmërinë rrugore, qoftë nëse kjo nënkupton rindërtimin dhe përmirësimin e akseve rrugore të shtruara me asfalt, qoftë krijimin e korridoreve për biçikleta dhe monopateve. Së dyti, arrihet me mbështetjen reciproke ndërmjet tyre. Kjo nënkupton se banori i fshatit ka akses të mirë në shërbimet e qytetit (treg, njësi shëndetësore, shërbime administrative, etj.) dhe banori i qytetit ka stimul për të dalë jashtë qytetit (festa tradicionale dhe festivale, atraksione turistike, taverna në natyrë, etj.). Në këtë mënyrë përfitojnë të gjithë dhe forcohen edhe ekonomikisht ndërmjet tyre.
- Përsa i përket **Aksit 3.2** ky përmbledh të gjitha infrastrukturat që do të mbështesin zhvillimin hapësinor të vendit. Fumizimi me ujë, kanalizimet, administrimi i mbetjeve, transportet, energjia dhe telekomunikacioni përbëjnë infrastruktura artificiale të cilat kur mungojnë ose nuk janë në funksionim, e çojnë vendit drejt rrënimt. Këto infrastruktura mbështesin aktivitetet e banorëve që lidhen me turizmin, por edhe përmirësojnë përditshmërinë e tyre dhe cilësinë e jetës së tyre.
- **Aksi 3.3** fokusohet në mjedisin urban, atje ku jetojnë dhe ushtrojnë aktivitetet e tyre banorët dhe vizitorët. Synon në një hapësirë të pastër urbane, me parqe, kënde lojërash për fëmijë dhe hapësira për aktivitete shoqërore dhe sportive. Për më tepër, synon edhe në përmirësimin e rezervës ndërtimore, si përsa i përket estetikës ashtu edhe sigurisë ndërtimore dhe efikasitetit të energjisë. Kjo nënkupton më shumë hapësirë për popullsinë, për argëtim dhe aktivitete të këndshme, por edhe për përmirësimin e elementëve të tyre pasurorë dhe në veçanti të shtëpive të tyre. Së fundmi, konsiston në një mjedis urban tërheqës, i aftë të mbajë popullsinë dhe të kontribuojë në rritjen demografike të Bashkisë.
- Rreziqet natyrore përfshijnë tërmetet, përmytjet, rrëshkitjet e tokës, zjarret, etj., fenomene natyrore që kur ndikojnë në popullsi dhe në elementët e tyre pasurorë, përballen si katastrofa. Përfitimet për popullsinë nga veprimet e **Aksit 3.4** përmbledhen shkurtimisht në përfitimin e njohurive në lidhje me mënyrat e parandalimit të fenomeneve të tilla natyrore përpara se këto të shkaktojnë katastrofa. Kjo arrihet nëpërmjet planifikimit të veprimeve për parandalimin, pikë së pari, të katastrofave nga fenomenet natyrore, por edhe nëpërmjet planifikimit të veprimeve për përballjen e katastrofave me një kthim të shpejtë në ritmet normale të jetës. Këto njohuri nuk kufizohen vetëm në një pjesë të popullsisë dhe në atë që merret me administrimin lokal. Njohuritë zgjerohen edhe te njerëzit e thjeshtë, me trajnime nxënësish, të punësuarish, etj, për mënyrën që duhet të veprojnë në raste të rreziqeve natyrore, me qëllim që të kontribuojnë edhe ata në përballjen e shpejtë të tyre. Në rastin e rreziqeve natyrore, njohuria mund t'ju shpëtojë jetën.

- Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve nga përmirësimi i infrastrukturave të shëndetit që propozon Aksi 4.1 konsiston në parandalimin dhe në përballjen e epidemive, sëmundjeve të fëmijëve, në ofrimin e ndihmës së parë, dhe në mobilizimin e informimit për sëmundje që merren për shkak të zakoneve të këqija (duhanpirja, obeziteti). Në këtë mënyrë popullsia përmirëson dhe mbron shëndetin e saj, ndjehet e sigurt dhe në përgjithësi rrit jetëgjatësinë e saj. Përfitimet në shoqëri do të jenë kumulative, ndërsa sa më shumë të përmirësohen infrastrukturat, aq më shumë do të përfitojë popullsia.
- Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve nga përmirësimi i infrastrukturave të arsimit dhe sportit që propozon Aksi 4.2 konsiston në përfitim të nivelit të mirë njohës dhe për rrjedhojë do t'i pajisë më mirë me njohuri për të hyrë në nivelet e arsimit të lartë dhe në sport sesa në aktivitete të tjera të rrezikshme (lëndë narkotike, duhanpirje, pije, varësia nga interneti, etj.). Përfitimet në shoqëri do të jenë kumulative, ndërsa sa më shumë të përmirësohen infrastrukturat, aq më shumë do të përfitojë popullsia.
- Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve nga pjesëmarrja në arsim dhe formim i forcës punëtore që propozon Aksi 4.3 konsiston në specializimin që do të marrë një pjesë e rëndësishme e popullsisë, që i përket grupeve më të mëdha në moshë. Për rrjedhojë, popullsia përfiton njohuri dhe aftësi që do të sjellin rritjen e konkurrencës në sektorin profesional. Paralelisht, përmirësohet ofrimi i shërbimeve për qytetarët dhe për rrjedhojë ata do të shërbehen më mirë dhe më shpejt nga të punësuarit e specializuar. Përfitimet në shoqëri janë të drejtëpërdrejta, ndërsa Aksi synon në atë pjesë të shoqërisë, e cila qoftë tashmë punon qoftë dëshiron të punojë dhe nuk mund të gjejë punë, në kushtet e sotme.
- Aksi 4.4 synon në grupet e rrezikuara të popullsisë, të cilat zakonisht jetojnë në periferi. Përfitimet për këto grupe janë shumë të rëndësishme, ndërsa ata i shërbejnë vetes, përmirësojnë kushtet e lëvizjes së tyre, marrin pjesë në aktivitete në natyrë. Në këtë mënyrë, përmirësojnë edhe shëndetin e tyre psikik dhe trupor.
- Mbrojtja e pyjeve (Aksi 5.1) ka efekte pozitive të njëpasnjëshme mbi popullsinë dhe të mirat materiale ajo zotëron. Fillimisht përbën një burim financiar për një pjesë të popullsisë. Prerësit e druve të pyllit dhe tregtarët e drurëve marrin lëndën e parë nga pylli dhe e disponojnë atë për ngrohje apo ndërtimin e objekteve prej druri. Kështu Aksi synon në ruajtjen e këtij burimi natyror me synim që të mos zhduket dhe së bashku me të të zhduken dhe profesionet. Por ekosistemi pyjor siguron mbrojtjen e pasurisë së banorëve si atë bujqësor apo edhe ndërtesat nga fatkeqësitë natyrore të tilla si erozioni i tokës dhe përmytjet, pasi përbën një agjent mbrojtës për ujërat dhe dinamikën e tyre. Së fundi ekosistemet pyjore filtrojnë ndotësit e ajrit dhe sigurojnë oksigjen të pastër në atmosferë dhe në këtë mënyrë ndikon pozitivisht mbi jetën e banorëve që jetojnë në afërsi të tyre.
- Përfitimet për popullsinë dhe të mirat materiale nga Aksi 5.2 konsistojnë në krijimin e një mjedisi natyror, urban dhe kulturor më të pastër dhe më tërheqës.

brenda të cilit jetojnë dhe ushtrojnë aktivitetet e tyre qytetarët. Identifikohet vlera e mjedisit të pastër, i cili është më tërheqës për banorët dhe për turistët. Në këtë mënyrë, popullsia vendase mbetet në vend dhe turistët përzgjedhin Bashkinë si destinacion të tyre. Për rrjedhojë, forcohen të ardhurat e banorëve dhe përmirësohet më shumë niveli i jetesës së tyre.

- **Aksi 5.3** synon në vënien në dispozicion të hapësirës për banorët dhe vizitorët, me qëllim që të ushtrojnë aktivitetet të këndshme që përmirësojnë psikologjinë dhe shëndetin e tyre trupor. Për më tepër, synon në krijimin e shanseve profesionale në grupet e popullsisë si artistët, gjimnastët, teknikët, etj, dhe për rrjedhojë në përmirësimin e gjendjes së tyre ekonomike. Kjo do të thotë se **Popullsia** përfiton nga veprime të këtij lloji dhe për rrjedhojë Aksi ka përfitime shumë pozitive për faktorin mjedisor konkret.
- Së fundmi, nga veprimet e **Aksit 5.4** qytetarët lidhen më shumë me trashëgiminë e tyre kulturore dhe ndriçojnë brezat e ardhshëm (ose edhe e trashëgojnë në brezat e ardhshëm). Të rinjtë mësojnë për paraardhësit e tyre, doket dhe zakonet e tyre dhe në këtë mënyrë e gjithë popullsia ruan identitetin e saj në të gjithë vendin. Paralelisht, trashëgimia kulturore shfrytëzohet nga banorët në sektorin e turizmit, fakt i cili do të ketë pasoja pozitive ekonomike për ta.

Sa më lart përshkruar përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.8.1 më poshtë:

	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 1.3: Promovim i bashkëpunimit	!!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+/-	>>	IR	0	?	S	C
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.1: Arritja e niveleve të produktivitetit në shërbime dhe industri	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2.2: Forcimi i teknologjive bujqësore dhe inovacionit	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+	>>				S	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar								
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet	
Aksi prioritar 3.1: Përkrahja e lidhjeve pozitive ekonomike, sociale dhe mjedisore ndërmjet zonave urbane dhe rurale	!	++	>>				P		
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!!	++	>>				P		
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!	+	>>				S		
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!	++	>>				S		
Aksi Prioritar 4.1: Infrastrukturë shëndetësore cilësore dhe sigurim i aksesit në shërbimin parësor shëndetësor në njësitë administrative.	!!	++	>				S		
Aksi Prioritar 4.2: Infrastrukturë cilësore arsimore dhe sportive, të paanshëm dhe të barabartë.	!!	++	>>				P		
Aksi prioritar 4.3: Arsimimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore	!!	++	>>				P		
Aksi prioritar 4.4: Sigurim i aksesit në shërbime dhe infrastruktura nga varfëria dhe përjashtimi social	!!	++	>>				P		
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				S		
Aksi prioritar 5.2: Sensibilizim mjedisor i komunitetit vendas dhe i vizitorëve	!!	+	>>				P		
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!!	++	>>				P		
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!!	+	>>				S		

Tabela 7.2.8.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet pasurore.

7.2.9. Ndikimet në trashëgiminë kulturore

Faktori mjedisor në trashëgiminë kulturore, në bazë të paragrafit 6.2. dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 1.5, 2.3, 3.2, 3.4, 4.3, 5.3 dhe 5.4, ndërkohë

që Akset e prioritetit 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 4.4, 5.1 dhe 5.2 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor në trashëgimin kulturore.

Konsolidimi i turizmit (1.5) përfshin veprime promovimi të monumenteve kulturore. Paralelisht, konsolidohen lidhjet ndërmjet zonave urbane dhe rurale (2.3) me mbështetjen reciproke të aktiviteteve kulturore të të dyja palëve. Rëndësia e trashëgimisë kulturore për Bashkinë duket në PPV në të cilin përcaktohet edhe Aksi (5.4). Të gjitha veprimet e aksit në fjalë synojnë në promovimin dhe mbrojtjen e kulturës. Në këtë drejtim konsiston edhe aktivizimi i saj në shfaqjet e ndryshme kulturore (5.3) Përkatësisht edukimi i komunitetit lokal (4.3) në lidhje me shfrytëzimin e trashëgimisë kulturore kërkon pjesëmarrjen e qytetarëve në veprime për mbrojtjen dhe promovimit dhe si rrjedhim përfitime të rëndësishme për faktorin mjedisor të trashëgimisë kulturore. Përmirësimi i sistemit të transportit (3.2) do të ndihmojë në rritjen e vizitueshmërisë në monumentet e kulturës dhe përdorimin e tyre optimal. Mbrojtja e monumenteve nga fenomenet natyrore (3.4) shkatërruese kontribuon indirekt në përfitimet që do të ketë trashëgimia kulturore.

Sa më lart përshkruar përmbliidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.9.1 më poshtë:

	Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.								
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!!	++	>>				S	
Aksi prioritar 2.3: Partneritetet rajonale dhe nderkombëtarë	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenerike	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 4.3: Arsimitimi dhe trajnimi i fuqisë punëtore	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.3: Krijimi i aktiviteteve shoqërore dhe argëtimi	!	++	>				P	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!	++	>>				P	

Tabela 7.2.9.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozime vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore.

7.2.10. Ndikime mbi peisazhin

Faktori mjedisor i peizazhit, në bazë të paragrafit 6.2 dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 1.1, 1.5, 2.1, 3.2, 3.3, 3.4, 5.1 dhe 5.4 dhe negativisht nga Aksi i Prioritetit 1.2. Njëkohësisht Akset e prioritetit 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 5.2 dhe 5.3 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ambientit. Aksi Prioritar 1.4, mund të shkaktojë në peisazhin si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera

Në përputhje me analizën e mëparshme në paragrafët 6.2 dhe 6.3 vlerësohet se bujtinat tradicionale dhe njësitë agroturistike (1.5) inkuadrohen në peisazhin natyror dhe madje kur restaurohen ndërtesat ekzistuese, peisazhi (urban ose natyror) përmirësohet. Veprime të tjera si administrimi i mbetjeve (3.2), rigjenerimet e parqeve dhe të hapësirave të përbashkëta brenda vendbanimeve (3.3), mbrojtja dhe zhvillimi i pyjeve (5.1), kontribuojnë në mënyrë bashkëpunuese në përmirësimin e peisazhit. Sjellja e njerëzve ndaj mjedisit natyror, kulturor dhe urban kur ata sensibilizohen, ka përfitime për peisazhin, ndërsa ata mësojnë të mos hedhin askund (përrenj, pyje, fusha) mbeturinat e tyre, nga të voglat (psh. cigare) deri te më të mëdhatë (psh. mobilje voluminoze të papërdorshme ose automjete). Ata mësojnë të respektojnë biodiversitetin dhe të mos shkatërrojnë bimët dhe madje edhe llojet autoktone. Për më tepër, ata mësojnë të respektojnë, të mirëmbajnë dhe të mbrojnë monumentet kulturore (5.4) sepse ato i lidhin me paraardhësit e tyre dhe do t'i trashëgojnë në brezat e mëvonshëm. Së fundmi, në kuadrin e parandalimit të shkatërrimeve nga zjarret dhe përmbytjet (3.4) pyjet dhe përrenjtë pastrohen nga mbeturinat e ndryshme, duke sjellë njëkohësisht edhe përmirësimin e peisazhit. Puna në sektorin parësor (1.1), përmirëson gjendjen e tokës bujqësore, zvogëlohen zonat bujqësore të braktisura, ndërtohet rrjet kanalizimesh i cili mbështet kultivimin dhe vazhdimësinë e tyre dhe krijohen liqene artificiale të cilat përmirësojnë pamjen e estetikë të peizazhit, pasi uji ndikon pozitivisht në ambient. Mbrojtja dhe shfrytëzimi i burimeve natyrore, nënkupton sipërfaqe të pastra, të cilat nuk kanë pësuar dëmtim, pyje të dendura, gurore që nuk shfrytëzohen dhe risillen në gjendjen e mëparshme. Këto verime përmirësojnë peisazhin. Aksi 1.4 përfshin vepra infrastrukture, disa prej të cilave kanë pasoja të përhershme dhe negative në peisazh. Për shembull, kalimi i linjës së tensionit të lartë nëpërmjet peisazhit natyror e ndryshon atë në mënyrë të përhershme. Respektivisht, edhe instalimet e telekomunikacionit. Gjithashtu, edhe rrjeti rrugor përbën një ndryshim të përhershëm, veçanërisht kur për hapjen e tij kërkohen vepra shembjeje të pjerrësive natyrore apo krijimi i nyjeve të urave, etj. Ndërkohë, ashtu siç u përmend edhe më lart, administrimi i mbetjeve që përbën një infrastrukturë bazë të zhvillimit hapësinor, do të ketë përfitime pozitive për Bashkinë.

Efekte negative parashikohen nga promovimi dhe forcimi i agrobiznesit, si edhe nga përpunimi i bimëve, pasi njësitë e përpunimit, me ndërtesat e tyre, do të shkaktojnë relativisht ndikim negativ të kufizuar në peizazhin rural. Nëse në forcimin e prodhimit sekondar (1.2) përfshihen edhe objektet e stacioneve hidroelektrike, njësitë e nxjerrjes së mineraleve dhe njësitë e përpunimit që kërkojnë objekte të mëdha dhe veprime në

konfigurimin e hapësirave të tyre në përgjithësi, arrijmë në përfundimin se ndryshimet në peisazh janë të pritshme dhe me ngjyrim negativ.

Sa më sipër përmbledhet, me anë të simboleve, në Tabelën 7.2.10.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi Prioritar 1.1: Mbështetje e prodhimit, produkteve dhe anëtarëve prodhues të grupeve.	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 1.2: Promovim i agropërpunimit	!	-	>>	R	0		S	SI
Aksi Prioritar 1.4: Modernizimi i infrastrukturës mbështetëse.	!!	+/-	>>	R*	0	?	P	SI
Aksi Prioritar 1.5: Zhvillim i agroturizmit	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 3.2: Modernizim i infrastrukturës inxhenierike	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.3: Forcimi i rijetësimit dhe rigjenerimit të zonave urbane	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3.4: Parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve natyrore dhe fatkeqësive	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.1: Menaxhimi i qëndrueshëm të pyjeve dhe kullotave	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 5.4: Promovimi i trashëgimisë kulturore	!!	+	>>				P	

Tabela 7.2.10.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi peisazhin.

7.3. Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit

7.3.1. Hyrje

Në paragrafët e mësipërm 7.2.1 - 7.2.10 u vlerësuan ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, siç ato përshkruhen në Akset Prioritare. Në kuadër të këtij vlerësimi u cituan ndikimet negative dhe pozitive, dhe në vazhdim u komentuan mundësitë e shfaqjes së ndikimeve, shkalla e tyre, shpeshësia e shfaqjes së tyre dhe kohëzgjatja, kthyeshmëria, karakteri i tyre ndërkuftar, Karakteri i tyre kumulativ ose synergjik etj. Hapi i ardhshëm

në VSM është të bëhen propozimet për masat në lidhje me trajtimin e ndikimeve të mësipërme mjedisore, për çdo faktor mjedisor dhe u konstatua se pritet të ndikohet negativisht. Është e qartë se masat e propozuara për trajtimin e ndikimeve mjedisore do të duhet të harmonizohen me Akset e Prioritetit të propozuara nga PPV dhe të jenë, nga pikëpamja ekonomike, në gjendje për t'u zbatuar.

7.3.2. Trajtimi i ndikimeve në tokë

Toka, siç analizohet në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6, ka të ngjarë të preket negativisht nga modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar. Koncepti i forcimit mund të interpretohet si një intensifikim i praktikave bujqësore me sezone kultivimi të njëpasnjëshme, ngarkimi i tokës bujqësore me plehra kimike dhe mbrojtjen e bimëve me pesticide të fuqishme. Një ndihmë dhe forcim i tillë është nga njëra anë produktive, por me një kosto të lartë për fermerin dhe sidomos në lidhje me dëmtimin e burimeve të tokës. Në periudhë afatgjatë tota kërkon më shumë plehërim dhe më shumë ujë për të plotësuar kërkesat në rritje të kultivimeve dhe përfundimisht bëhet e padobishme. Në këtë kuptim toka humbet pjellorinë e saj dhe degradohet. Që të ketë ndikim pozitiv në tokë nga forcimi dhe modernizimi i prodhimit primar do të duhet, në parim, të ofrohet një mbështetje e duhur shkencore, për fermerët dhe për të gjithë ata që angazhohen profesionalisht në sektorin primar, nga ana e agronomëve dhe specialistëve të tjerë të cilët të jenë në gjendje për të analizuar problemet dhe ndikimet nga praktikat e ndryshme të kultivimit dhe të sigurojnë dhe të japin mundësi dhe zgjidhje alternative fitimprurëse për fermerin të tilla si kultura të përshtatshme në lidhje me tokën dhe terrenin, mbrojtjen e tokës nga erozioni, metodat biologjike të pjellorisë dhe mbrojtjes, përdorimit të pesticideve dhe plehrave kimike etj. Gjithashtu organizimi i fermerëve në kooperativa lejon zgjidhjen e problemeve në bashkëpunim, lejon të bëhet transmetimi me lehtësi i praktikës së mirë bujqësore dhe nuk ka konkurrencë që neutralizon prodhuesit e vegjël të cilët janë dhe më të shumtët duke përfutur të paktët.

7.3.3. Trajtimi i ndikimeve në ajër

Ajri, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga rritja e lëvizjeve të cilat do të ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit në rajon. Për shkak se zhvillimi i turizmit do të kontribuojë në prioritetet që lidhen me mbrojtjen dhe promovimin e monumenteve arkeologjike dhe kulturore të bashkisë dhe forcimin, zhvillimin dhe shfrytëzimin e hapësirave të reja kulturore dhe aktiviteteve kulturore, efekti negativ i tyre në ajër konsiderohet dytësor. Negativ pritet të jetë ndikimi në ajër i dhtimit të trafikut për shkak të lëviujes tranzite të automjeteve të rënda të cilat janë edhe më ndotëse. Në lidhje me ndotësit nga transporti kthyeshmëria e efekteve në ajër bazohet vetëm në disa kushte të caktuara, për shembull, në përdorimin e automjeteve të teknologjisë së re jo ndotëse si edhe kalimi në rajon i një treni elektrik, organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS. Lëvizja e turistëve në monumentet historike të qytetit, numri i të cilëve është parashikuar të rritet, trajtohet me plan të mobilitetit të qëndrueshëm që do të parashikojë sa më shumë që të

jetë e mundur përdorimin e biçikletave në qytet dhe lëvizjen e sigurt dhe atraktive të këmbësorëve përmes pedonaleve të këmbësorëve. Së fundi ndikimet përkatëse negativ që priten nga rritja dhe forcimi i turizmit (agroturizmi, turizmi mjedisor, kulturor, konferenca, etj) janë gjithashtu e trajtueshme nga kushtet që u përmendën më lart. Për më tepër, qasja në qendrat urbane, por edhe në vendbanimet e vogla të agroturizmit, do të jetë më e lehtë dhe me konsum më të pakët të karburantit dhe si rrjedhim të ndotësve atmosferikë, për shkak të përmirësimit të infrastrukturës së transportit rrugor.

Së fundi, mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale etj., do të kompensojë efektet negative të ndotësve të shtuar të ajrit.

7.3.4. Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë

Faktorët e klimës nuk priten të ndikohen negativisht nga propozimet e Projektit, siç është diskutuar edhe në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6. Rrjedhimisht, nuk propozohen kundërmasa. Në të vërtetë, siç është konstatuar nga analiza e mësipërme, ndikimi i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv kryesisht për mikroklimën në vende të ndryshme të Bashkisë, të tilla si afër ekosistemeve pyjore dhe qendrat urbane.

7.3.5. Trajtimi i ndikimeve në ujëra

Uji, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht: a) nga intensifikimi dhe fuqizimi i aktiviteteve turistike dhe të sektorit tercial, b) nga promovimi i sektorit dytësor me shtim të njësive të përpunimit të produkteve të sektorit primar të prodhimit dhe c) nga zhvillimi dhe promovimi i sektorit primar të prodhimit.

Rritja e konsumit të ujit nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe turizmit rural do të rezultojë nga uji për ujitje që do të përdoret për qëllime që lidhen me njësitë e turizmit rural, si edhe nga ujë i pijshëm që do të konsumohet nga turistët, por edhe nga shërbimet që do të ofrohen në të gjitha objektet turistike. Për ujin për ujitje, është e mundur të zbatohen masat që përmenden më poshtë për sektorin primar. Për furnizimin me ujë të pijshëm, është e mundur ulja e konsumit nëpërmjet aplikimit p.sh. të sistemit të kursimit në ambientet sanitare të dhomave, në kuzhinë, etj. Gjithashtu, ndërgjegjësimi i vizitorëve me informacion të matur, të vendosur nëpër dhomat etj, është mjaft i dobishëm për të shmangur keqpërdorimin e ujit që ata përdorin.

Konsumi i ujit nga aktivitetet e përpunimit mund të kontrollohet në mënyrë parandaluese: me ushtrimin e një politike të përshtatshme faturimi për ujin, në mënyrë që të mos inkurajohet keqpërdorimi i tij, organizimi hapësinor dhe përqendrimi i njësive të përpunimit në zonat ekonomike, në mënyrë që të ketë një menaxhim kolektiv të ujit dhe një përgjegjësi kolektive të përbashkët në aspektin e konsumit të tij, përmes kontrollit të shpimeve individuale të njësive, në mënyrë që të jetë e mundur zbatimi i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të burimeve ujore të Bashkisë, dhe me përdorimin e makinerive bashkëkohore nëpër njësitë e përpunimit, në mënyrë që të mos konsumohet sasi e madhe uji dhe të ketë kursim të tij. Në të ardhmen, adaptimi nga këto

njësi i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor p.sh. ISO 14000, EMAS, etj. do të kontribuojë gjithashtu pozitivisht në kursimin e ujit.

Për sa i përket angazhimit të ujërave sipërfaqësore për prodhimin e energjisë, studimet për basenet lumore që do të përcaktojnë përdorimin e ujit për shembull ujësjellës, ujitja, prodhimi i energjisë etj., do të përcaktojnë gjithashtu edhe sasinë që do të përdoren nga hidrocentralet në mënyrë që të mos mungojë uji për përdorime të tjera të tilla si vaditja në sipërfaqet bujqësore në rrjedhën e poshtme të termocentralit hidroelektrik.

Intensifikimi i konsumit të sasive të mëdha të ujit për ujitje nga fuqizimi i prodhimit primar, është e mundur të trajtohet në mënyrë parandaluese kryesisht, me ndihmën:

- E zbatimit të një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje, siç edhe propozohet në **Aksin e Prioritetit 3.1**.
- E mbështetjes së fermerëve nga agronomët dhe specialistët e tjerë me qëllim për të zgjedhur kultura që nuk kërkojnë sasi të mëdha të ujitjes.
- E ndërtimit të rrjeteve moderne të ujitjes kolektive, në mënyrë që të minimizohet sasia e ujit për ujitje që humbet me anë të avullimit dhe të ujitet bima direkt e në rrënjë, e cila thith ujin, në mënyrë që të ketë maksimizim të efikasitetit të sistemeve të ujitjes.
- E ndërtimit të rezervuarëve dhe digave, për të mbështetur ujitjen dhe minimizimin e pompimit të ujërave nëntokësore.
- E kontrollit të shpimeve të shpërndara të fermerëve, në mënyrë që të mund të bëhet i mundur zbatimi i një plani realist të menaxhimit të ujit për ujitje.

7.3.6. Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet

Situata për tu ndikuar negativisht biodiversiteti nga përmirësimi/modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet kryesisht fokusohet në objektet e energjisë dhe menaxhimit të mbeturinave.

Në lidhje me objektet energjetike përmeden linjat ajrore të transmetimit të energjisë dhe nënstationet të tensionit të ulët të cilat duhet të rindërtohen ose përmirësohen/modernizohen siç kërkohet nga Aksi Prioritar 3.2. Ndikimi negativ në biodiversitet ezultojnë si gjatë fazës së ndërtimit, ashtu edhe gjatë fazës operationale me efektet e fazës së ndërtimit të jenë më intensive, por të shkurtra dhe jo të përhershme, ndërkohë që efektet e fazës së funksionimit të ulëta por janë të përhershme.

Lidhur me menaxhimin e mbeturinave, kjo nënkupton përcaktimin e zonës së vendosjes dhe instalimin e hapësirave të trajtimit të mbetjeve urbane dhe të mbetjeve të lëngëra, hapësirë që zë një sipërfaqe të konsiderueshme të tokës, larg zonave të banuara dhe kështu në zona rurale ku biodiversiteti është faktori më i rëndësishëm.

Sidoqoftë zgjidhja e problemit qëndron në lokacionin e duhur të objekteve të mësipërme, larg ekosistemeve të ndjeshme. Për më tepër, këto efekte mjedisore do të vlerësohen në më shumë detaje nga Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet

për cdo projekt, në varësi të karakteristikave të ndërtimit ato operative, si edhe vendin e konkret në bashki.

7.3.7. Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet

Mbetjet, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohen negativisht nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe nga zhvillimi i sektorit dytësor, pasi shtimi i konsumit do të krijojë edhe përkatësiht shtim të mbetjeve.

Në thelb, krijimi i mbetjeve nga aktivitetet prodhuese, turizmi dhe aktivitetet e tjera të sektorit tretësor do të zgjidhet përmes infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve që do të ndërtohet në vitet e ardhshme në të gjitha qarqet e Shqipërisë, dmth, me vendndodhjen, ndërtimin dhe funksionimin e landfillleve të përshtatshme, si edhe promovimin e riciklimit të materialeve të ndryshme dhe kompostimit të bio-mbetjeve - biosolide (<40% lagështi). Kështu, nuk do të ketë problem në sektorin e mbetjeve. Për më tepër, veçanërisht për njësitë e turizmit rural, si pjesë e aktiviteteve të tyre, është e mundur të zhvillojnë edhe aktivitete të kompostimit në hapësirat e tyre. Mbetjet nga gatimi, mbetjet nga ushqimi, mbetjet e "gjelbra" nga krasitja e pemëve dhe kositja dhe prerja e bimëve etj, është e mundur të përbëjnë lëndën e parë për kompostim brenda njësisë së agroturizmit, në mënyrë që të prodhohet kompost cilësor, të cilin më pas mund ta përdorin në aktivitetet e tyre bujqësore. Kështu, me zhvillimin e turizmit rural, është e mundur që në këto njësi të minimizohen mbetjet që do të dërgohen për varrim në hapësirat e përshtatshme të organizuara.

Theksohet nevoja e informimit të banorëve në lidhje me çështjet e mbetjeve. Është e dobishme që të kuptohet nga të gjithë se ndërtimi dhe funksionimi i landfillleve sanitare kërkon një kosto dhe një pagesë e cila do të mbulohet nga ekonomitë shtëpiake të Bashkive dhe Bashkitë në Agjencinë e Menaxhimit të Mbetjeve. Dhe për shkak se kjo kosto do të varet nga sasia e mbetjeve që do të rezultojnë për varrosje në zonën zyrtare të organizuar për këtë qëllim, është shumë i dobishëm zhvillimi i procesit të riciklimit të materialeve të ndryshme psh letër, metale, bateri, plastike, etj (dhe për arsye, gjithashtu, të ndikimit të tyre në mjedisit). Këto detaje do të duhet të bëhen të ditura tek komunitetet lokale, në mënyrë që të pranohen nga gjithë komuniteti gjithë infrastrukturat për menaxhimin e mbetjeve që do të ndërtohen në të ardhmen, por të bëhet edhe të kuptohet se në Bashkitë e vogla me më pak se 500,000 banorë nuk është ekonomikisht i mundshëm ndërtimi i projekteve me shkallë të gjerë për menaxhimin e mbetjeve për shkak se kostot e tyre operative janë të mëdha dhe të papërballueshme për qytetarët. Si rrjedhim, informimi dhe pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale për reduktimin, parandalimin, riciklimin, kompostimin dhe varrimin (ose djegien) e mbeturinave është shumë e nevojshme për sigurimin e suksesit të menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta.

Së fundi, po aq e rëndësishme është edhe miratimi i Sistemeve të Menaxhimit të Mjedisit nga njësitë industriale të përpunimit të lëndëve të para, qofshin produkte bujqësore apo burime minerale. Miratimi mund të bëhet në vazhdim të një iniciative private të një sipërmarrjeje, por është e domosdoshme që të ketë një Kuadër Ligjor të së

Drejtës Mjedisore që do të imponojë menaxhimin e mbeturinave nga vetë kompanitë në bazë të Parimit të Qëndrueshmërisë " Ndotësi Pagan".

7.3.8. Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma

Mjedisi akustik/zhurma, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit dhe në përgjithësi nga sektori sekondar, si edhe nga promovimi i turizmit siç ai do rezultojë ndërmjet të tjerash edhe me vlerësimin e monumenteve arkeologjike dhe kulturore por edhe të hapësirave kulturore.

Zhurma nga aktivitetet prodhuese nuk do të përbëjë shqetësim për mjedisin urban, pasi makineritë e ndryshme do të jenë jashtë ndërtesave dhe gjithashtu, këto aktivitete janë vendosur në zonat ekonomike të Bashkisë, të cilat janë jashtë zonat e banuara. Si rrjedhim, vendndodhja e propozuar e njësisve përpunuese industriale jashtë zonave të banuara nga PPV përbën zgjidhjen për mjedisin akustik të vendbanimeve.

Shtimi i lëvizjeve që shkaktohet në zona turistike të zhvilluara, aty ku ka monumente arkeologjike, kulturore dhe natyrore, objekte kulturore, të kohës së lirë dhe qendra argëtuese, krijon zhurma si në zonat e banuara ashtu edhe në fshat. Kufizimi i këtyre zhurmave në këto raste arrihet përmes propozimeve të Aksit Prioritar 3.4 dhe 4.2 të cilët synojnë përmirësimin e lëvizshmërisë brenda dhe jashtë zonave të banimit duke përmirësuar rrugët, duke bërë rrugë të reja dhe duke promovuar mënyra alternative të transportit të tilla si çiklizmi etj. Përveç kësaj, në hapësirat e ndërtesave mjedisi akustik i përdoruesve mund të përmirësohet duke përdorur pajisje dhe mjete të izolimit të zhurmës.

7.3.9. Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive

Popullsia dhe asetet aktive nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse. Në të vërtetë, siç u përmend nga analiza e mësipërme, efekti i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv dhe për popullatën e Bashkisë dhe për asetet aktive.

7.3.10. Trajtimi i ndikimeve në peisazh

Peisazhi, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore dhe nga njësitë industriale nga përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturave artificiale. Ndërtimi i infrastrukturave artificiale ndryshon deri në njëfarë shkalle përgjithmonë ose përkohësisht peisazhin. Prania e antenave të telefonisë, shtyllave të transportit të rrymës elektrike, e faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur, e rrjeteve rrugore ndryshojnë natyrshmërinë e peisazhit, kur janë të dukshme për njeriun.

Theksohet se ndikimi vizual dhe ndikimi në peizazh ka lidhje gjithmonë me nëse një ndërhyrje e njeriut në mjedisin natyror është e dukshme tek shumë njerëz apo tek disa apo pothuajse tek asnjë. Në këtë mënyrë, vendosja veprave të infrastrukturës duhet të bëhet nga këndvështrimi i njerëzve ose të parashikohen punime zëvendësimi ose dhe mbulimi të veprave me zona të gjelbërta.

Pasojat që sigurisht do të jenë negative gjatë ndërtimit të veprave që propozohen nga Aksi 3.2, do të jenë të përkohshme dhe të rikuperueshme.

7.3.11. Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit

Theksohet se Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo për projekte zhvillimi në rajonin e Bashkisë, do të duhet të marrin parasysh këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM), me qëllim që të jenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planeve, si edhe në formulimin e masave për trajtimin e këtyre ndikimeve mjedisore.

Është fakt, në përgjithësi i konstatuar, në komunitetin global shkencor se Studimet Strategjike të Ndikimit Mjedisor mund të sigurojnë kuadrin për hartimin e Vlerësimeve më të mira dhe më të sukseshme të Ndikimit Mjedisor në plane të ndryshme të propozuara në të ardhmen. Njëkohësisht, ky Vlerësim Strategjik i Ndikimit Mjedisor është e mundur të përbëjë një "mjet kontrolli" të Vlerësimeve të ardhshme të Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten për projekte të ndryshme të propozuara, pasi komunitetet lokale dhe të gjitha palët e interesuara që do të marrin pjesë në procedurat e konsultimit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis, do të kenë mundësinë të përdorin këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor si një ndihmë.

7.4. Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis

Bazuar në sa u përmendën më lart në lidhje me vlerësimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit të propozuar (PPV), si edhe për masat e propozuara për trajtimin e tyre, shumë prej të cilave në thelb janë masa parandaluese, përshkruhet Programi i Monitorimit të Ndikimit në Mjedis, i cili përfshin, sipas literaturës botërore, përcaktimin e personit përgjegjës për monitorimin dhe zbatimin e masave të trajtimit, kohën dhe shpeshtësinë e monitorimit, hartimin e raportit mbi harmonizimin e zbatimit të Planit të propozuar me angazhimet e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM Studimit), në lidhje me masat e trajtimit që u përmendën në paragrafët e mësipërm. Ndikimet e parashikuara mjedisore dhe masat e propozuara të trajtimit janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme 7.4.1, për secilin faktor mjedisor, për të cilat u vlerësuan efekte negative:

Bazuar në tabelën 7.4.1, hartohet Tabela 7.4.2, ku paraqiten treguesit përkatës të përshtatshëm të monitorimit, frekuenca e përgatitjes së raportit informativ dhe organi përgjegjës për monitorimin:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokait nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian
Ajri	Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban
	Ndotja e atmosferës nga shkarkimi i gazrave që vjen nga prodhimi dytësor dhe tregtia e tranzitit	Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkëkohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
Ujëra	Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuarëve dhe digave / Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)
	Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit	Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësisë prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësisë individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor
	Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit	Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturave energjike dhe të telekomunikacionit (rrjet i ri elektrik, instalim i antenave të telefonisë), i hapësirës së ngarkimit dhe përpunimit të mbetjeve, i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur, i veprave rrugore teknike (ura, rrugë, nyje) në zona të ndjeshme ekologjike.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore
Mbetje	Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar	Ndërtim i hapësirave të mgrumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve / Ndërtim i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.
	Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit	Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) dhe tregtia e tranzitit (lëvizja e automjeteve të rënda të transportit të mallrave)	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësisë të përpunimit në zona ekonomike
	Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peizazhi	Ndryshime në peisazh për shkak të instalimit të infrastrukturave artificiale energjike dhe të telekomunikacionit, të përmirësimit – dendësimit të rrjetit rrugor, instalimit të njësisë të prodhimit dytësor.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të ndërtimit të infrastrukturave artificiale / Zona periferike jeshile në secilën njësi të prodhimit dytësor

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Toka	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian	Numri i seminareve / vit Numri i kooperativave / vit Numri i anëtarëve të kooperativave / vit Numri i produkteve të certifikuara organike / vit	Raport vjetor ku do të përshkruhet objekti i trajnimit për secilin seminar, numri i kooperativave dhe objekti i veprimtarisë së tyre, numri i anëtarëve të kooperativave me regjistrim të prodhimit bujqësor të gjithësecilit dhe numrin dhe llojin e produkteve organike. Ndryshimi hapësinor i tokës së punëshme përmes një serie të ortofotohartave.	Çdo kooperativë, në bashkëpunim me Bashkinë që do të ketë mbikëqyrjen e kooperativave / Bashkia në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjetikës, Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
Ajri	Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban	Kilometra të rrjetit rrugëve për bicikleta për vit Kilometra të rrjetit të trotuatëve për vit Përqindje të lëvizjes që shërbehen nga mjete të transportit publik në Bashki Zona e ekosistemeve pyjore, Zona e pyjeve të shfrytëzueshëm, Lejet e prerjes, Zonat e djegur, rryllëzimi Parametrat kimike atmosferike në qytete.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit	Shërbimi Teknik i Bashkisë në bashkëpunim me departamentin kompetent pyjor të Zonës ose Ministrisë dhe me Universitetin
	Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkekohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.	Numri dhe lloji i njësive të shfrytëzimit dhe përpunimit të lëndëve të para / Studime të ndikimit në mjedis për projekte dhe aktivitete / Numri i ndërmarrjeve me Sistemin e Menaxhimit Mjedisor.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit	Bashkia në bashkëpunim me Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
Ujëra	Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)	Kodifikim të propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje Numri i seminareve / vit Kilometra të rrjeteve të ujitjes kolektive / vit Lloji i kulturave (ujitëse ose jo-ujitëse) Nevoja e bimëve për ujë Vëllimi i ujit të rezervuarëve dhe digave Vendndodhja dhe siguri të shpimeve private të ujitjes Bilanci vjetor hidrologjik (reshjet - Filtrimi - kullimi, avullimi)	Raport vjetor me përmbledhjen e propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje, objektin e trajnimit në çdo seminar, evoluimin përmasave të rrjeteve të ujitjes, evoluimin e vëllimit të rezervuarëve të ujit dhe tabelë me vendndodhjen dhe sigurin e puseve private të ujitjes / Ndarja e sasive të ujit sipas kategorisë së përdorimit, Ujitje-Ujë i pijshëm-Energji	Bashkia në bashkëpunim me departamentin përgjegjës të Prefekturës apo Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Shërbimin Gjeologjik të Shqipërisë

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujë / Organizim hapësiror dhe përqendrim i njësive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor	Kostoja e ujit për ujitje / m3 në vit për konsumatorët Konsumi i ujit m3 / vit për përpunuesit Vendndodhja dhe sigurimi i shpimeve private industriale Përshkrim i makinerive dhe pajisjeve në Studimet e Ndikimit në Mjedis Numri i ndërmarrjeve me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me koston e ujit për ujitje/ m3 vit për konsumatorët, konsumin e ujit m3 / vit për përpunuesit, vendndodhjen dhe sigurimin e shpimeve private industriale, si edhe numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës apo të Ministrisë Shënim: Në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis që do të miratohet nga agjencia kompetente licencimit mjedisor, të shqyrtohen me kujdes makineritë.
	Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.	Përshkrimi i masave të menaxhimit të ujit në njësitë agroturistike në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Numri i njësive agroturistike me sisteme të kursimit të ujit Numri i njësive të agroturizmit me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor për konsumin e ujit m ³ / vit për çdo njësi të Agroturizmit, numri dhe kapaciteti i njësive agroturistike dhe numri i njësive të agroturizmit me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës ose të Ministrisë
Biodiversiteti	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore	Zona të mbrojtura, Zona me ndjeshmëri ekologjike, Zona gjeologjike të përshtatshme për vendndodhjen e infrastrukturës energjitike dhe mjedisore	Nuk është e nevojshme të hartohet një raport, por të hartohet një Plan Rajonal për gjenerimin e mbeturinave (lloji, vëllimi) dhe përshtatshmëria gjeologjike e planifikimit territorial të infrastrukturës teknike dhe mjedisore. Në të njëjtën kohë, dhe hartimi i Vlerësimin të Ndikimit në Mjedis për projektet e propozuara	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjetikës në bashkëpunim me Qarkun
Mbetje	Ndërtim i hapësirave të grumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve / Ndërtim i faciliteteve të përpunimit të ujërave të ndotur / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.	Numri i hapësirave të grumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve. Të dhëna statistikore për vëllimin e mbetjeve që grumbullohen dhe ngarkohen në bazë ditore, mujore dhe vjetore. Regjistrim të numrit të eventeve informative, të përmbajtjes dhe numri i pjesëmarrësve Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me të dhënat ku referohen treguesit, në lidhje me hapësirat e grumbullimit dhe ngarkimit të mbetjeve, por edhe të eventeve informative dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale	Prefektura në bashkëpunim edhe me Bashkinë
	Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për një përpunimin optimal	Sasia e mbetjeve organike që ndahen, me qëllim kompostimin e tyre Sasia e materialeve që ndahen për riciklim (qelqi, metali, plastike, letër, etj)	Raport vjetor mbi sasi të mbetjeve sipas treguesve, sipas të dhënave të marra nga prodhuesit e mbetjeve	Bashkia në bashkëpunim me Prefekturat, duke mbledhur të dhëna nga prodhuesit e mbetjeve dhe njësitë e menaxhimit të tyre

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Mjedisi akustik/zhurma	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike	Ekzaminimi i projekteve të ndërtimit për njësitë e përpunimit, në mënyrë për të kontrolluar pajisjet mekanike dhe masat izolimit akustik	Nuk kërkohet hartim raporti	Institucionet kompetente të Bashkisë për licencim do të marrin në konsideratë dhe do të shqyrtojnë studimet e ndërtimit të njësive të përpunimit
	Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.	Numri i vizitorëve në atraksionet turistike. Numri i biçikletave publike dhe përdorimi i tyre nga turistët apo banorët, kilometrat e rrugëve të këmbësorëve që lidhin atraksionet turistike me zonat urbane.	Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit	Shërbimet e Bashkisë në bashkëpunim me Ministrinë e Kulturës.
Peizazhi	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të ndërtimit të infrastrukturave artificiale / Zona periferike jeshile në secilën njësi të prodhimit dytësor	Numri i njësive të përpunimit dhe lloji i tyre. Tendenca zhvillimi të njësive përpunuese. Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me numrin e njësive të përpunimit dhe me tendencat e zhvillimit të tyre. Ndryshimi kronologjik i peizazhit përmes një serie ortofotomatesh . Numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Bashkia

7.5. Konkluzione

Ky Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM) identifikoi, parashikoi dhe vlerësoi ndikimet mjedisore të propozimeve të planin që po përgatitet (PPV), propozoi masa për trajtimin e ndikimeve mjedisore dhe të formuloi një program për monitorimin e tyre, në mënyrë që të verifikohet se Plani në të ardhmen zbatohet në drejtimin e duhur dhe se masat e trajtimit, nëse janë të nevojshme, zbatohen, në mënyrë që të mos ekzistojnë shqetësime dhe ndikime negative në mjedis. Siç rezultoi qartë nga analiza e mësipërme, efektet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (në toka, ajër, ujë, biodiversitet, mbetje, mjedisi akustik/zhurma dhe peizazh), ndërsa efektet pozitive të Planit të propozuar janë më të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është e drejtë dhe e pritshme, pasi që nga fillimi i hartimit të propozimeve, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar në kohë dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik dhe në çdo Aks Prioriteti. Kështu, që nga fillimi Plani kishte orientim miqësor me mjedisin dhe për këtë arsye, nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore, shumë ndikime janë pozitive dhe sa prej tyre janë negative, shpesh varet nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e tij, siç ato identifikohen nga Akset e propozuara të Prioritetit.

8. RAPORTI I KONSULTIMIT

Në vazhdim të ftesës për konsultim publik në përputhje me kapitullin III, të VKM Nr. 219, date 11-03-2015 "Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor", Bashkia Maliq ka organizuar konsultimin publik më 11.4.2019 dhe ora 12:30 në sallën 3 të Bashkisë. Prezantimi i Vlerësimit Strategjik Mjedisor paraparak, u realizua pas konsultimit të 3të publik për Planin e Përgjithshëm Vendor të Bashkisë. Prezentë në këtë konsultim publik ishin Kryetari i Bashkisë, z. Gëzim Topçiu, znj. Enkelejda Vinçani – Përgjegjëse e Përgjithshme e Drejtorisë së Planifikimit dhe Kontrollit të Zhvillimit të Territorit, Përfaqësues të tjerë të Bashkisë.

Përfaqësues nga studio "GAIA SA Meleton" ishin si në vijim: z. Georgios Bellas, Zv Drejtor Ekzekutiv, z. Elton Toska, Manaxher Vendor i Projektit, znj Elena Petsani, Urbaniste dhe znj Evgjenia Karanasiopoulou, Inxh. Gjeologe. Pjesëmarrës të tjerë në dëgjuesë ishin: fermerë, përfaqësues biznesesh, përfaqësues nga OJF të ndryshme, ekspertë të fushave të ndryshme, etj.

Gjatë konsultimit, u theksua nevoja për përcaktimin gjatë procesit të planifikimit të zonave për zhvillim ekonomik, tregtar dhe turizëm . Nga diskutimi rezultoi se pas takimeve dhe bashkëpunimit të vazhdueshëm të grupit të punës me Bashkinë dhe kryetarët e fshatrave, u identifikuan zonat më të përshtatshme për zhvillimin e turizmit në zonat urbane, si dhe zonat për zhvillimin e aktiviteteve të agroturizmit dhe ekoturizmit në zona bujqësore dhe ato natyrore. Në këto zona, përdorimi i tokës dhe kushtet e zhvillimit që parashikohen favorizojnë investimet që do të bazohen në parimet e mbrojtjes së mjedisit. Në pyetjen në lidhje me infrastrukturën në vendbanimet e Bashkisë, u nënvizua se janë propozuar për të gjitha vendbanimet e Bashkisë zhvillimi, organizimi dhe modernizimi i infrastrukturave të tilla si furnizimi me ujë, kanalizimet, telekomunikacioni, energjia elektrike, rrjeti rrugor dhe administrimi i mbeturinave dhe mbetjeve. Konsultimet publike u përfunduan pa diskutime të mëtejshme dhe pa pyetje ndërsa në periudhën kohore deri më sot, nuk janë depozituar komente, vërejtje apo propozime për Vlerësimin Strategjik të Ndikimit në Mjedis.

REPUBLIKA E SHQIPËRIË

BASHKIA MALIQ

VENDI I TAKIMIT: BASHKIA MALIQ, SALLA NR. 3

DATA: 11.04.2019, ORA: 12:00

TEMA: DËGJESIA PUBLIKE NR. 3 PËR HARTIMIN E PLANIT TË PËRGJITHSHËM VENDOR, BASHKIA MALIQ

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSIKRIMI
1	Vitor Dyle	Biznes	Favina	info@favina.net	0692093739	[Signature]
2	Arta Kallaj	Keshilltari	Bashki		0674797948	[Signature]
3	Valentin Poshki	Keshilltari	Bashki	valentinposhki@gmail.com	0695424758	[Signature]
4	Enxheta Jemelli	Deputi	Bashki	enxheta.jemelli@shqip.com	0692483823	[Signature]
5	Feriz Ado	spec. Fsh. zh.	Fsh. zh.	adofshzh@gmail.com	0684112270	[Signature]
6	Marsela Karpuz	profesor	Fsh. zh.	mkarpuzi@shqip.com		[Signature]
7	Marija Pardo	Arkitekte	Favina	marijapardo@gmail.com	0692142215	[Signature]
8	Arast. Bengjel	hensilltari	Bashki	arastben@gmail.com	0682420215	[Signature]
9	Ornela Bono	pl. sektori	Prefektura	Ornela.Bono@prefekti.com	0683359577	[Signature]
10	Dorian Jisori	Pl. Sektori	Prefektura	dori-kocari@hotmail.com	0692439686	[Signature]
11	Ferida Hoxha	Elan. sh.	Bashki	Feridahoxha@gmail.com	06978768	[Signature]
12	Guido Mollari	Ekonomist	Bashki	guidomollari@yahoo.com	0693652756	[Signature]

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSIKRIMI
13	Martina Muzeta	K. Fsh. zh.	Fsh. zh.		0682341557	[Signature]
14	Hatun Shkollaj	K. T. sekt.	Bashki		0696323391	[Signature]
15	Edison Arullaj	K. T. sekt.	Bashki		0692266188	[Signature]
16	Nika Kometari	K. T. sekt.	Bashki		0685571200	[Signature]
17	Arman Keta	K. Fsh. zh.	Fsh. zh.		0692424771	[Signature]
18	Arjan Dijo	Spec. M. sekt.	Bashki	arjan.dijo@gmail.com	0686313570	[Signature]
19	Arta Dija	Spec. M. sekt.	Bashki	artadija29@gmail.com	0685960358	[Signature]
20	Kostica Dorelli			KosticaDorelli@yahoo.com	0697652927	[Signature]
21	Edmond Pinc			edmond.pinc@gmail.com	068427387	[Signature]
22	Aurel Zemanllari			zemanllariaurel@gmail.com	0697020332	[Signature]
23	Suela Biba	Prof. Fsh. zh.		Suelabiba@gmail.com	0693549453	[Signature]
24	Therina Wako	D. zh. zh.		therina.wako@gmail.com	0692022735	[Signature]
25	Enxheta Kocaku	Qytetar		EnxhetaKocaku@gmail.com	069317420	[Signature]
26	Mirza Nazifi	Deputi	Bashki	mirzanazifi@yahoo.com	0695207680	[Signature]
27	Klodian Buzaku	Prof. Fsh. zh.	Bashki	klodianbuzaku@gmail.com	06921458722	[Signature]

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
28	Nozui Dose	Administratori	Gore		0692273857	
29	Almet Dose	punyori	Budu		06980888	
30	Gjyepim Zhilla	M/punori	B. Malis		0695655762	
31	Fatjona Monze	Praktikante	B. Malis		0676533302	
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						
39						
40						
41						
42						

REPUBLIKA E SHQIPËRIË

BASHKIA MALIQ

VENDI I TAKIMIT: BASHKIA MALIQ, SALLA NR. 3

DATA: 11.04.2019, ORA: 12.00

TEMA: DËGJESA PUBLIKE NR. 3 PËR HARTIMIN E PLAN-IT TË PËRGJITHSHËNI VENDOR, BASHKIA MALIQ

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
1	Pranvera Beqali	Drejtor	Këshillatshëri	pranvera.beqali@yahoo.com	0684034125	
2	Arbërie Çuka	Praktikante	Komb. Sekret	Arbërie.Çuka@hotmail.com	0693398653	
3	Kadriut Malisli	Drejtor	B. Malis	kadriutmalisli@fjalora.com	0693800909	
4	Enxheta Zueremi	Administratore	M. A. Këqin	Enxheta.zueremi@icloud.com	0693657620	
5	Enxheta Zueremi	Administratore	M. A. Këqin	Enxheta.zueremi@icloud.com	0693657620	
6	Deza Beqati	Administratore	M. A. Këqin	deza.beqati@gmail.com	0694122932	
7	Çveta Trajçe	Local Officer	PNEA	ctrajce@ppnean.org	0684582446	
8	Vlora Kostaci	Administratore	K.R.W.M.S	vlora.kostaci@gmail.com	068423116	
9	Velita Kodhosi	Ing. Pyjesht	B. Malis	velita.kodhosi@yahoo.it	0693081103	
10	Jeta Beqati	Sec. Mëdhe	D.S.H. L. M.	jeta.beqati@ksh.com	0696402320	
11	Marijana Kuli	Top. Ndërkohë	B. Malis	marijana.kuli@yahoo.com	0694866630	
12	Ajuna Beqati	Abolues	B. Malis	ajuna.beqati@gmail.com	0696812170	

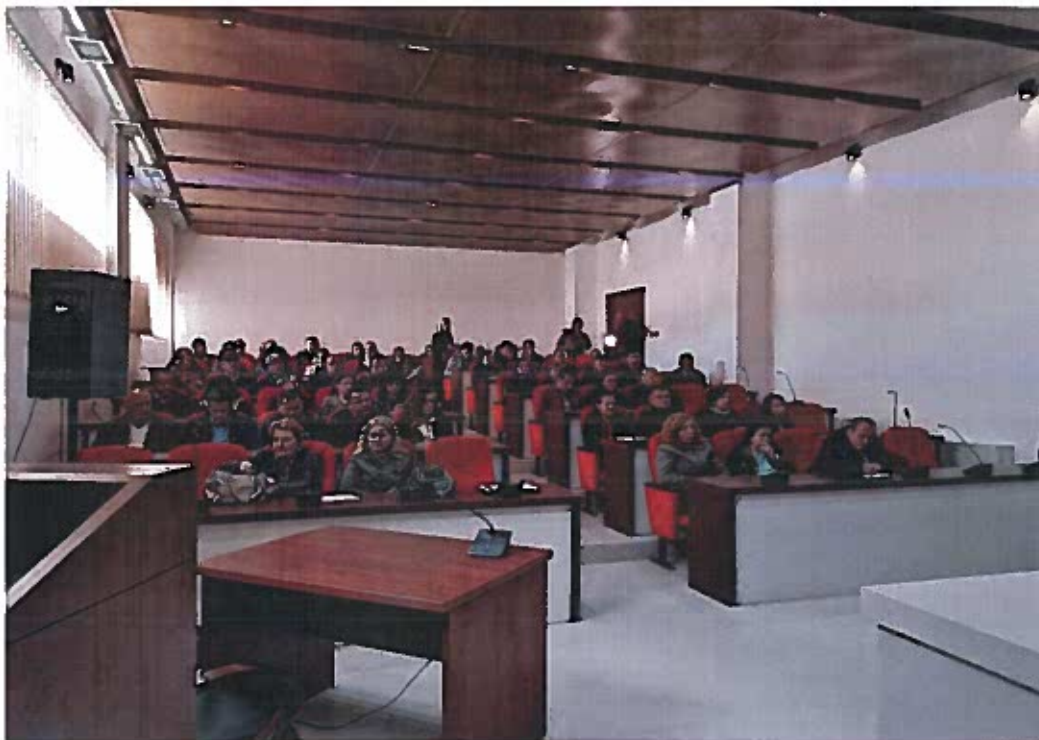

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
13	Ajmi Llozi	kyçtar	Popuzit		0686430083	<i>[Signature]</i>
14	Blendi Brokollari	Kyçtar	Osoje		088341034	<i>[Signature]</i>
15	Donen Cella	kyçtar	Peshkopi		0082918254	<i>[Signature]</i>
16	Arben Diletleni	drejtor i e Mungjësia Specialist	Bushtrre Maliq	arbindulelleni@gmail.com	0688356831	<i>[Signature]</i>
17	Isma Kari	Financa	Mësinj Maliq	kecipitroni@qsh.org	068877558	<i>[Signature]</i>
18	Jakiro Disla	Dev. facilitator	World Vision	jakiro_disla@wvi.org	0694328409	<i>[Signature]</i>
19	Arzeta Jitaj	Hep. Financa	B. Maliq	arzetajitaj7@gmail.com	068622583	<i>[Signature]</i>
20	Harmica Follaku	Spec. Bashki	B. Maliq	harmicafollaku@gmail.com		<i>[Signature]</i>
21	Refiolo Agolli	Praktikant	B. Maliq	refiolo.agolli@gmail.com	0695117732	<i>[Signature]</i>
22	Marijana Avrami	Praktikant	B. Maliq	marijanaavrami@qsh.org	0675476887	<i>[Signature]</i>
23	Ana Jonuzi	Specialiste shqiptari	Bashkiq Maliq	jonuziana@gmail.com	0688152940	<i>[Signature]</i>
24	Rozeta Jonuzi	Gjyetas	-	-	068927908	<i>[Signature]</i>
25	Arti Beqiraj	-	-	-	0682858150	<i>[Signature]</i>
26	Sorina Follaku	-	-	-	0693290849	<i>[Signature]</i>
27	Arbën Gaku	institucion	B. Maliq	arben.gaku@qsh.org	068881240	<i>[Signature]</i>

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
28	Arslan Gorrezi	Hep. Financa	M. ADM. Vërshin	arslan.gorrezi@gmail.com	0682146178	<i>[Signature]</i>
29	Blendi Pina	Praktikant	B. Maliq	pinoblendi@yahoo.com	0693863410	<i>[Signature]</i>
30						
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						
39						
40						
41						
42						

9. BIBLIOGRAFIA

Arce, R. and Gullón, N. (2000), "The application of Strategic Environmental Assessment to sustainable assessment of infrastructure development", *Environmental Impact Assessment Review*, 20, pp.393-402.

Blowers, A. (1992), "Sustainable Urban Development: the Political Prospects", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 24-38.

Breheny, M. (1992), "The Contradictions of the Compact City: A Review", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 138-157.

Breheny, M. and Rookwood, R. (1996), "Planning the Sustainable City Region", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 150-189.

Breheny, M. (1997), "Urban compaction: feasible and acceptable?", *Cities*, 14 (4), pp. 209-217.

Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (1999), *Strategic Environmental Assessment: A Rapidly Evolving Approach*, London: International Institute for Environment and Development.

Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (2003), *The Status and Potential of Strategic Environmental Assessment*, London: International Institute for Environment and Development.

Davidson, F. (1996), "Planning for Performance: Requirements for Sustainable Development", *Habitat International*, 20 (3), pp. 445-462.

Desmond, M. (2007), "Identification and development of waste management alternatives for Strategic Environmental Assessment (SEA)", *Environmental Impact Assessment Review*, 29, pp.51-59.

Fischer, T.B. (2002a), "Strategic Environmental Assessment Performance Criteria – The Same Requirements for Every Assessment?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 4 (1), pp.83-99.

Fischer, T.B. (2002b), *Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*, London: Earthscan Publications Ltd.

Fischer, T.B. (2003), "Strategic environmental assessment in post-modern times", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp.155-170.

Glasson, J., Therivel, R. and Chadwick, A. (2012), *Introduction to Environmental Impact Assessment*, London: Routledge, 4^η έκδοση.

Hautekeur, G. (2005), "Community development in Europe", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 385-398.

Lahiri-Dutt, K. (2004), "I plan, you participate": A southern view of community participation in urban Australia", *Community Development Journal*, 39 (1), pp. 13-27.

Macedo, J. (2004), "City profile Curitiba", *Cities*, 21 (6), pp. 537-549.

Mahizhnan, A. (1999), "Smart Cities – the Singapore case", *Cities*, 16 (1), pp. 13-18.

Mega, V. (2000), "Cities inventing the civilization of sustainability: an odyssey in the urban archipelago of the European Union", *Cities*, 17 (3), pp. 227-236.

Morrison-Saunders, A. & Arts, J. (2004), *Assessing Impact – handbook of EIA and SEA Follow-up*, London: Earthscan Publications Ltd.

Murdoch, S. (2005), "Community development and urban regeneration", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 439-446.

Noble, B.F. (2000), "Strategic Environmental Assessment: What is it? & What Makes it Strategic?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 2 (2), pp.203-224.

Noble, B.F. (2003), "Auditing Strategic Environmental Assessment Practice in Canada", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 5 (2), pp.127-147.

Noble, B.F. (2010), *Introduction to Environmental Impact Assessment – A guide to Principles and Practice*, Oxford: Oxford University Press.

Risse, N., Crowley, M., Vincke, Ph., Waub, J.-Ph. (2003), "Implementing the European SEA Directive: the Member States' margin of discretion", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp. 453–470.

Roberts, I. (2000), "Lester environment city: learning how to make Local Agenda 21", *partnerships and participation deliver Environment & Urbanization*, 12 (2), pp. 9-26.

Rogozi E., "Bregjesit e Shqiperise dhe mundesia e tyre per Transmetimin e Semundjeve Infektive", Conference Paper · October 2012.

Rookwood, R. (1996), "Make it Happen", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 190-208.

Roseland, M. (2000), "Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives", *Progress in Planning*, 54, pp. 73-132.

Sadler, B. & Verheem, R. (1996), *Strategic Environmental Assessment Status, Challenges and Future Directions*, The Hague: Ministry of housing.

Satterthäite, D. (1999), *Sustainable Cities*, London: The Estates Gazette Ltd.

Scheurer, J. (2001), *Urban ecology, innovations in housing policy and the future of cities*, PhD Thesis, Murdoch University.

Selman, P. (1996), *Local Sustainability – Managing and Planning Ecologically Sound Places*, London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Seo, J-K. (2002), “Re-urbanisation in Regenerated Areas of Manchester and Glasgow”, *Cities*, 19 (2), pp. 113-121.

Smith, M., Ëhitelegg, J. and Williams, N. (1998), *Greening the Built Environment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Stead, D. and Hoppenbrouwer, E. (2004), “Promoting an urban renaissance in England and the Netherlands”, *Cities*, 21 (2), pp. 119-136.

Tallon, A.R., Bromley, R.D.F. and Thomas, C.J. (2005), “City profile Swansea”, *Cities*, 22 (1), pp. 67-76.

Therivel, R. and Partidario, M.R. (1996), *The Practice of Strategic Environmental Assessment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Therivel, R. (1998), “Strategic Environmental Assessment of Development Plans in Great Britain”, *Environmental Impact Assessment Revue*, 18, pp.39-57.

Therivel, R. (2004), *Strategic Environmental Assessment in Action*, London: Earthscan Publications Ltd.

Von Seht, H. (1999), “Requirements of a comprehensive strategic environmental assessment system”, *Landscape and Urban Planning*, 45, pp.1-14.

Wilson, G.A. and Bryan, R.L. (1997), *Environmental Management – New Directions for the Twenty-First Century*, London: UCL Press Ltd.

Wood, Ch. (2003), *Environmental Impact Assessment – A Comparative Review*, 2ⁿ έκδοση, Essex: Pearson Prentice Hall.

Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Maliq, Faza I.

Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Maliq, Faza II – Strategjia Territoriale.

10. ANEKS

REPUBLIKA E SHQIPËRIË
BASHKIA MALIQ
KRYETARI

Nr. 1477 Prot. Maliq, më 01.01.2019

Lënda: Ftesë për konsultim me grupet e interesuara për hartimet e VSM-së në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Maliq

Drejtuar: MINISTRISË SË TURIZMIT DHE MJEDISIT

Tiranë

Referuar pikës 2, kreu II, të VKM- së nr. 219, datë 11-03-2015 "Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor ", Bashkia Maliq ju fton në datën 11 Prill 2019, ora 12:30 në sallën Nr.3 të Bashkisë Maliq, për konsultimin me grupet e interesit me qëllim informimin dhe diskutimin për hartimin e VSM-së në kuadër të Hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor në Bashkinë Maliq.

Konsultimi me grupet e interesuara është pjesë e procesit për hartimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor duke përfshirë të gjitha palët e interesuara. Gjate konsultimit, studioja e cila harton VSM-në në bashkëpunim me Bashkinë Maliq do të prezantojë procesin e hartimit të VSM-së e cila do të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit të PPV-së me pasoja të mundshme negative në mjedis.

Jeni të mirëpritur të merrni pjesë, për të shprehur opinionin tuaj!

KRYETAR I BASHKISË
Gëzim Topçiu

Adresa: Dulevardi "Rinia", Maliq, Korçë Tel. & Fax. 0861 2 2026 www.bashkiamaliq.gov.al

Ftesë për konsultim me grupet e interesuara (Ministria e Turizmit dhe Mjedisit) për hartimet e VSM-së në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Maliq

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

BASHKIA MALIQ

KRYETARI

Nr. 1477 / Prot.

Maliq, më 01.04.2019

Lënda: Ftesë për konsultim me grupet e interesuara për hartimet e VSM-së në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Maliq

Drejtuar: _____

Referuar pikes 2, kreu II, të VKM- së nr. 219, date 11-03-2015 "Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikum, si dhe dëgjuesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor ", Bashkia Maliq ju fton në datën 11 Prill 2019, ora 12:30 në sallën Nr.3 të Bashkisë Maliq, për konsultimin me grupet e interesit me qëllim informimin dhe diskutimin për hartimin e VSM-së në kuadër të Hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor në Bashkinë Maliq.

Konsultimi me grupet e interesuara është pjesë e procesit për hartimin e Vlerësimit Strategjik Mjedisor duke përfshirë të gjitha palët e interesuara. Gjate konsultimit, studioja e cila harton VSM-në në bashkëpunim me Bashkinë Maliq do të prezantojë procesin e hartimit të VSM-së e cila do të sigurojë mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit të PPV-së me pasoja të mundshme negative në mjedis.

Jeni të mirëpritur të merrni pjesë, për të shprehur opinionin tuaj!

(Emër Mbiemër)

[Signature]

Data

Konceptoi

XHADR I

Nr. Prot., Dt. 01/04/2019

Drejtor i D.P.K.ZH.T

EJONUSLLARI

[Signature]

Dt. 01/04/2019

KRYETAR I BASHKISË

Adresa: Bulevardi "Rinia", Maliq, Korçë

Tel. & Fax. 0861 2 2026

www.bashkiamaliq.gov.al

Ftesë për konsultim me grupet e interesuara për hartimet e VSM-së në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Maliq

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

Bashkia Malqi

Lënda:

Informacion mbi publikimin e VSM-së për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë Maliq në faqen zyrtare të Bashkisë. Referuar pikave 1-7, kreu III, të VKM-së nr.219, datë 11.03.2015 "Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun, si dhe dëgjesën publike gjatë procesit të Vlerësimit Strategjik Mjedisor" si dhe nenin 9 të ligjit nr.91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", Bashkia Maliq ju informon se Studimi Vlerësimi Strategjik Mjedisor i Hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor në Bashkinë Maliq është publikuar në site e Bashkisë. Ju lutemi të informoheni për të marrë pjesë në procedurat e konsultimit.

Në vijim të Ftesës ndaj publikut me nr prot.1477 dt.01.04.2019 për degjesën publike për Vlerësimin Strategjik mjedisor, theksojmë se grupet e interesit mund të shprehin pikëpamjet e tyre me shkrim brenda 15 ditëve nga data e prezantimit. Pikëpamjet tuaja do të integrohen në rezultatin përfundimtar të Vlerësimit Strategjik Mjedisor për Hartimin e Planit të Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Maliq.

Lë
In
Ha
Ba
Re
da
të
in
li
M
"F
D
S
P
ës
të
d
N
p
V
g
e
P
S
I

Publikimi më 23/4/2019 në gazetën Koha Jone lidhur me postimin e VSM në faqen e internetit të Bashkisë.

REPUBLIKA E SHQIPËRIË

BASHKIA MALIQ

VENDI I TAKIMIT: BASHKIA MALIQ, SALLA NR. 3

DATA: 11.04.2019, ORA: 12:00

TEMA: DËGJESIA PËR LËNJE NR. J PËR HARTIMIN E PLANIT TË PËRQIËTSHËM VENDOR, BASHKIA MALIQ

NR.	EMËR MBICMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
1	Viktor Ogjeli	Biznes	Favinës	info@favinës.net	069203333	[Signature]
2	Arma? Kajtelli	Keshilltar	Bashkisë		0674737948	[Signature]
3	Valentina Peshkopi	Keshilltare	Bashki	valentinapeshkopi@gmail.com	0695424758	[Signature]
4	Emrigo Jovanovi	deputi	B. Malip	emrigojovanovi@hotmail.com	0692983823	[Signature]
5	Fazri Ado	spec. Fshizh	Fshizh Kercira	ado.fazri@gmail.com	0684212270	[Signature]
6	Marsela Karpuza	profesor	ESH	mkarpuza@shkollatshkolle.org		[Signature]
7	Marija Porto	Arkitekte	FAVINA	marijaporto@gmail.com	0692142215	[Signature]
8	Arast' Bengosh	humbull i kështjës	Politiçkë	arastben@gmail.com	0682480815	[Signature]
9	Ornela Bano	Pl. sektori	Prektura	Ornela.Bano@prefekti.borce.gov.al	0683359544	[Signature]
10	Dorian Jozori	Pl. sektori	Prektura	dori-jozori@hotmail.com	0692439686	[Signature]
11	Frisilda Hbaci	Ekonomiste	Bashki	Frisildahbaci@gmail.com	069787688	[Signature]
12	Guido Muckellari	Ekonomist	B. Malip	guidomuckellari@yahoo.com	0693652756	[Signature]

NR.	EMËR MBICMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
13	Merkaim Ilievdri	K. Fshizh	Pido		0682341552	[Signature]
14	Holter Shulliq	K. Fshizh	Durkavica		0696323391	[Signature]
15	Edison Ajreulij	K. Fshizh	Kolanec		0692266188	[Signature]
16	Mika Ametari	K. Fshizh	Boroe		068557123	[Signature]
17	Ardon Kito	K. Fshizh	Plovraht		069242477	[Signature]
18	Arjan Clipo	Spec. Morkant	Melap	arjanclipo@gmail.com	0686313570	[Signature]
19	Arta Daga	Spec. Medisi	B. Malip	artadaga@gmail.com	0685960958	[Signature]
20	Kostica Dvoroli			kosticadvoroli@yahoo.com	0697652927	[Signature]
21	Edmond Pinc			edmond.pinc@gmail.com	068427387	[Signature]
22	Arsel Zemanllari			arselzemanllari@gmail.com	0697020382	[Signature]
23	Suela Biba	Partizante		suelabiba@gmail.com	0693949453	[Signature]
24	Themion Nasto	Dituar		themion.nasto@gmail.com	0692022731	[Signature]
25	Enim KYKYU	Qytetar		EnimKYKYU@gmail.com	0693174248	[Signature]
26	Musel Nazifi	Drejtor	Bashkia Malip	musel.nazifi@yahoo.com	0695047620	[Signature]
27	Klaram Driaku	Profesor	Bashkia Malip	klaramdriaku@hotmail.com	0692148722	[Signature]

NR.	ENËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL	NËNSHKRIMI
28	Nazmi Dose	Administratori	Gore		0692273857	
29	Alket Das	punonjës	Bader		06989880	
30	Yllëtim Zhilla	Nipunes	B-Maleq		0695655762	
31	Fotjon Marse	Praktikante	B. Malq		0676533302	
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						
39						
40						
41						
42						

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

BASHKIA MALIQ

VENDI TAKIMIT: BASHKIA MALIQ, SALLA NR. 3

DATA: 11.04.2019, ORA: 12:00

TEMA: DËGJESA PUBLIKE NR. 3 PËR HARTIMIN E PLAN-IT TË PËRQIËTSHËM VENDOR, BASHKIA MALIQ

NR.	ENËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL	NËNSHKRIMI
1	Pranvera Beqalli	Drejtoresh	Këshillatshkrimi	pranvera.beqalli@jaboo.com	0684094120	
2	Besnik Guka	Artifole	Kom. Shqiptar	Besnik.guka@hotmail.com	0693998613	
3	Kadrija Maloku	Referent	B. Malq	kadrija.maloku@jaboo.com	0682300109	
4	Enxheta Zuerkemi	Administratore	M.A. Puna	enxheta.zuerkemi@iclar.com	0693657620	
5	Enxheta Zuerkemi	Administratore	M.A. Puna	enxheta.zuerkemi@iclar.com	0695116877	
6	Beton Betashi	Administratore	N.A. Vite	beton.betashi@gmail.com	0694122932	
7	Cveta Trajce	Local Officer	OPNEA	C.trajce@ppnea.org	0684592406	
8	Yllëtim Zhilla	Administratore	K.R. D.M. Malq	yllëtim.zhilla@omalia.com	0684023116	
9	Petrit Kreshçi	Deg. Pyjeshi	B. Malq	petritk23@yahoo.it	0693081103	
10	Jana Beqalli	Site Manager	DCM-lexi	janabeqalli@dcml.com	0696402339	
11	Marijana Zhuli	Tup. Maleshine	B. Malq	marijanazhuli@jaboo.com	0694866630	
12	Afimet Beqalli	Administratore	B. Malq	afimet.beqalli@gmail.com	0696812170	

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
13	Agim Llozi	Kryetar	Populli		0686482083	
14	Blendi Brokollari	Kryetar	Osheje		0683710871	
15	Arben Ceka	Kryetar	Dëshmorët		0682918294	
16	Arben Dilelli	Anëtar i Komisionit Specialist	Bashkia e Malit	arbindulelli@gmail.com	0683356831	
17	Vera Keci	Specialist	Bashkia e Malit	kcepimari@qshar.com	069387558	
18	Jana Disla	Dev. Facilitator	World Vision	jana-disla@wvi.org	0694328409	
19	Arjeta Lika	Hap. Finance	B. Malit	nerzela.rika7@gmail.com	0686355873	
20	Martina Golecka	Sp. Prerchi	B. Malit	martina.golecka@qshar.com		
21	Refiola Agolli	Prati Kante	B. Malit	refiola.agolli@gmail.com	0695178752	
22	Marijana Avrami	Praktikant	B. Malit	marijana.avrami@qshar.com	0675476877	
23	Ana Jonuzi	Specialiste shlypi	Bashkia e Malit	jonuziana@gmail.com	0683159410	
24	Rozeta Jonuzi	Gjetar	-	-	0689279016	
25	Arif Behishiti	-	-	-	0692858150	
26	Sorina Lleshi	-	-	-	0693719081	
27	Arbiter Spata	Mullizon	B. Malit	arbiter.spata@qshar.com	0692882710	

NR.	EMËR MBIEMËR	POZICIONI	INSTITUCIONI	EMAIL	NR. TEL.	NËNSHKRIMI
28	Arben Gjonca	Hap. Finance	M. Administrata	ardigjonca@gmail.com	0682144735	
29	Arbiter Pina	Praktikant	B. Malit	pinosarbiter@yahoo.com	0693863410	
30						
31						
32						
33						
34						
35						
36						
37						
38						
39						
40						
41						
42						

Lista e pjesëmarrësve në konsultimin e parë publik për VSM

